មជ្ឈមណ្ឌលត្រាជូត្រេននីង
Traju Training Center

នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា

ដោយ ចក សម្បត្តិ ព្រះរាជអាជ្ញារង និងជាអនុប្រធានសមាគមសាលាត្រាជូ
នៅមជ្ឈមណ្ឌលត្រាជូត្រេននីង
កែប្រែចុងក្រោយ ថ្ងៃទី១២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២៥

គន្ថនិទ្ទេសនៃមេរៀន

- រដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា ច្បាប់ជាតិ លិខិតតូបករណ៍អន្តរជាតិ
- ឯកសារ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
- Code de procédure pénale, Dalloz 2021
- Code pénal, Dalloz 2021
- François Fourment, Procédure pénale, Paradigme 2011
- Serge Guinchard et Jacques Buisson, Procédure pénale, Litec 4ème édition 2008
- Frédéric Desportes et Laurence Lazerges-Cousquer, traité de procédure pénale, ECONOMICA 3ème édition 2013
- Olivier MICIELS et Géraldine FALQUE, procédure pénale, Université de Liège 2ème édition 2013-2014
- Michèle-Laure Rassat, procédure pénale, ellipses 3ème édition 2017
- Yves Mayaud, droit pénal général, puf 7ème édition 2021
- Jean Larguier et Philippe Conte, procédure pénale, Dalloz 25ème édition 2019
- Corinne RERAULT-BRAHINSKY, procédure pénale, Gualino19ème édition 2018-2019
- J. Pradel et A. Varinard, les grands arrêts de la procédure pénale, Dalloz 9ème édition 2016
- Jean Pradel, droit pénal général, Cujas 22ème édition 2019
- Emmanuel DREYER et Olivier MOUSSET, procédure pénale, LGDJ 2ème édition 2019

ច្បាប់ល្បើកថ្មី ដោយ ក្រមង៉ុយ៖

ចេះច្បាប់បាវាំង កុំភ្លេចសង្ខំ កត្តញ្ញូខន្តី
កុំឆ្មើងហួសមាឌ ភ្លេចញាតិប្រុសស្រី ជំនុំកាត់ក្តី
យកឧបេក្ខា។

កុំកាន់សីហលោ កុំកាន់លោភោ ទោសោមោហោ
កុំជក់អាភៀន កុំឃ្លានផឹកស្រា កុំស្អប់ខាងណា
សច្ចាយកត្រង់។

ច្បាប់ល្បើកថ្មី ដោយ ក្រមង៉ុយ៖

លួងលោមពិសោធ	កុំឆបញ្ឆោត	បញ្ចូលឱ្យបង់
ឱ្យបែកឱ្យបាក់	ពាក្យសត្យពាក្យសង្ឃ	កូនអើយផ្ចូត់ផ្ចូង់
	តំរង់ស្មារតី។	
កុំភ្លើនឃើញប្រាក់	កុំភ្លើភ្លាត់សក្តិ	ធ្លាក់ទៅអវចី
កាន់ធម៌ទសពិធ	រឹតឡើងរាសី	គាប់ពីលោកិយ៍
	ដល់បរលោកនាយ។	

ច្បាប់ល្បើកថ្មី ដោយ ក្រមង៉ុយ៖

អ្នកក្តីជាភ្លើង កុំកាត់ជាន់ជើង អ្នកម្ខាងមើលងាយ
ថៅក្រមជាទឹក រំលឹករំលាយ កុំជេរកុំវាយ
បង្ខំនាំខុស។

ចោរលួចចោរប្លន់ រឺចោរស្ម័គ្រស្មន់ តណ្ហាស្រីប្រុស
កុំស្អប់ខាងណេះ បញ្ជេះខាងណោះ លួងលោមបញ្ចុះ
បញ្ចូលចិត្តក្តី។

ច្បាប់ល្បើកថ្មី ដោយ ក្រមង៉ុយ៖

មិនគាប់ប្រសើរ	របងវាដើរ	អ្នកម្ខាងវាក្តៅ
កើតក្តីកើតក្តាំ	អស់ខោអស់អាវ	ខឹងអស់ញាតិផៅ
	ពីព្រោះចំការ។	
ឯងប្តឹងវា ត	ក្តីទាល់តែក្រ	អស់ឆ្នាំងអស់ចាន
របស់ក៏ខាត	របរក៏ខាន	ដឹងអស់ប៉ុន្មាន
	ទំរាំចាញ់ឈ្នះ។	

ច្បាប់គោរ៍កាលថ្មី ដោយ ក្រមង៉ុយ៖

យល់ឆ្ងាយកុំណាយជិត ទោះយល់ជិតកុំអាលខំ

មិនជាក់មើលឱ្យចំ ក្រែងច្រឡំសជាខ្មៅ។

របៀបមើលសញ្ញាប្រើក្នុងមេរៀន

- ១-
  - ១-១
    - ១-១-១
      - ១-១-១-១

មាតិកា

សេចក្តីផ្តើម

ភាគទី១ - គោលការណ៍មូលដ្ឋាននៃនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

ភាគទី២ - ការស៊ើបអង្កេត

ភាគទី៣ - បណ្តឹងអាជ្ញា និងបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

ភាគទី៤ - ការស៊ើបសួរ

ភាគទី៥ - ការជំនុំជម្រះ

ភាគទី៦ - អាជ្ញាអស់ជំនុំ

ភាគទី៧ - បណ្តឹងក្រោយអាជ្ញាអស់ជំនុំៈ បណ្តឹងសើរើរឿងក្តី

ភាគទី៨ - នីតិវិធីបង្ខំ (អនីតិជនប្រព្រឹត្តបទល្មើស)

ភាគទី៩ - ភស្តុតាងក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ

សេចក្ដីផ្ដើម

សំណួរ

- អ្វីជានីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ?
- ហេតុអ្វីចាំបាច់មាននីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ?
- នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌអនុវត្តនៅពេលណា ?
- អ្នកណាជាអ្នកអនុវត្ត ? អ្នកណាដែលពាក់ព័ន្ធ ?
- ការអនុវត្តដូចម្តេច ?

ដើម្បីផ្តន្ទាទោសជនល្មើសច្បាប់

មខ១ មខ២ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

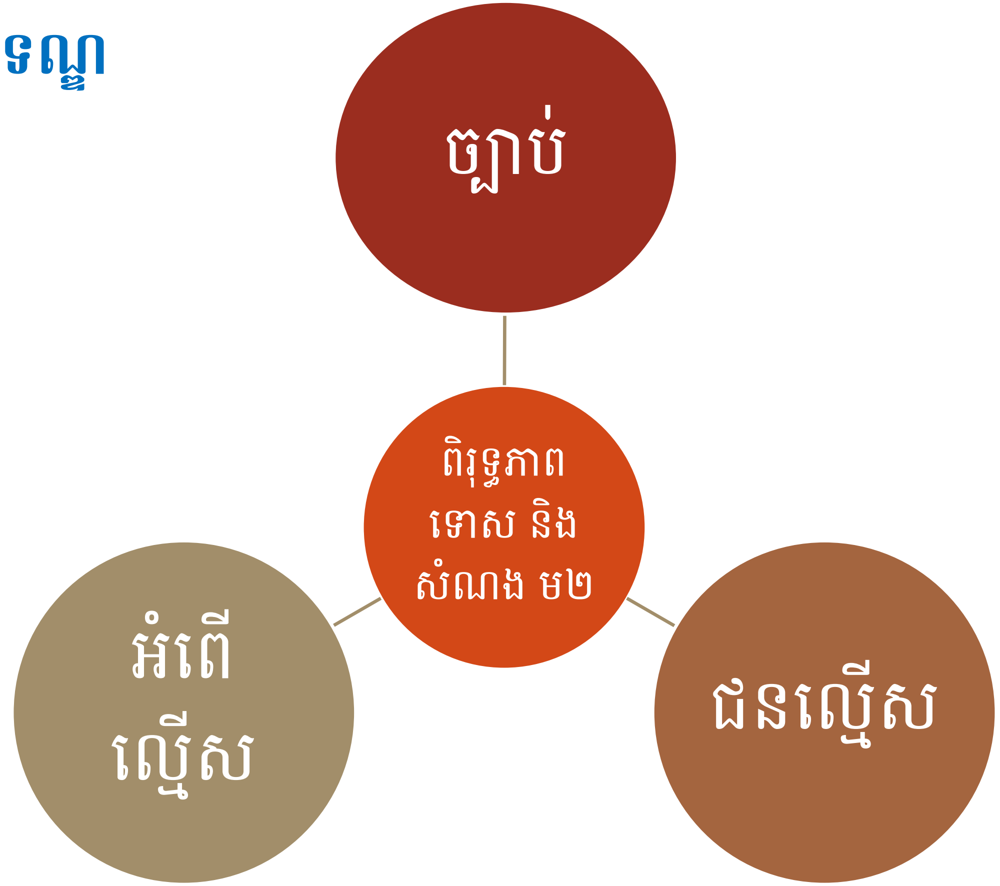

នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌប្រៀបដូចជាស្ពាន

បទល្មើស

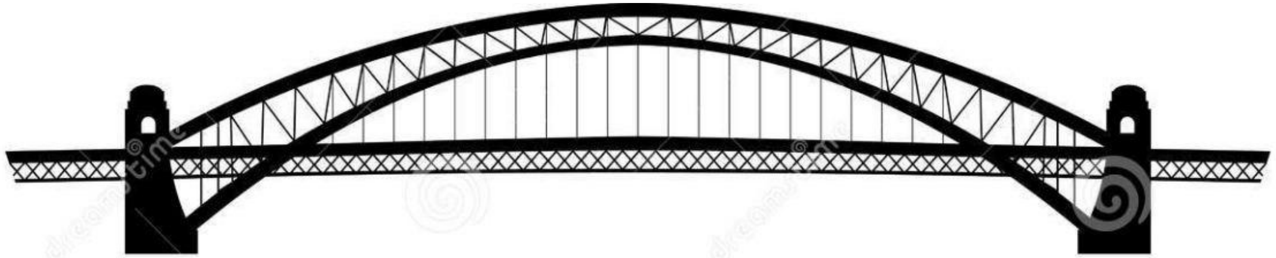

ទោស

និយមន័យនៃនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

- មាត្រា១៖ *ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌមានគោលបំណងកំណត់អំពីវិធានទាំងឡាយដែល ត្រូវគោរព និងប្រព្រឹត្តតាមដោយហ្មត់ចត់ ដើម្បីកំណត់ឱ្យច្បាស់នូវអត្ថិភាពនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌណាមួយ។*

តួនាទីនិងសារៈសំខាន់នៃនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

- នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌគឺជាការអនុវត្តជាក់ស្តែងនូវនីតិព្រហ្មទណ្ឌតាមរយៈការស្វែងរកជនល្មើសនៃបទល្មើសនិងការជំនុំជម្រះលើជនទាំងនោះ ដែលធ្វើឱ្យមានការជួបគ្នារវាងបទល្មើស និងទោស (ក្នុងករណីមានការផ្តន្ទាទោស)។
- សារសំខាន់នៃនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖
  - ទាក់ទងនឹងមុខងារដំណើរការក្តី៖ នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌជាប់ទាក់ទងយ៉ាងជិតស្និតទៅនឹងនីតិព្រហ្មទណ្ឌ ជានីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនជាប់ទាក់ទងជិតស្និតនឹងនីតិរដ្ឋប្បវេណី។
  - ករណីមិនមានដំណើរការក្តី៖ នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌជាមធ្យោបាយក្នុងការការពារពលរដ្ឋ ប្រឆាំងទៅនឹងជនល្មើស (អ្នកប្រព្រឹត្តល្មើសនឹងត្រូវផ្តន្ទាទោស) និងប្រឆាំងនឹងការរំលោភអំណាចទៅលើសេរីភាពបុគ្គលឯកជន។

ខ្លឹមសារនៃនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

- នីតិវិធីគ្រប់ដណ្តប់លើលក្ខន្តិកៈនិងការរៀបចំតួអង្គផ្នែកយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌ និងតួនាទីរបស់តួអង្គទាំងនោះក្នុងការបង្ក្រាបបទល្មើស
- វិធានដែលទាក់ទងនឹងដំណើរការនៃចំណាត់ការព្រហ្មទណ្ឌ។
- ការពារសង្គមតាមរយៈការផ្តន្ទាទោសជនល្មើស។
- ការពារសេរីភាពបុគ្គលឯកជនដោយផ្តន្ទាទោសតែជនល្មើស។
- ដោយឡែក ផ្នែកអនុវត្តទោសគឺជានីតិស្វយ័តមួយទៀត។

គំនូសបំព្រួញនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

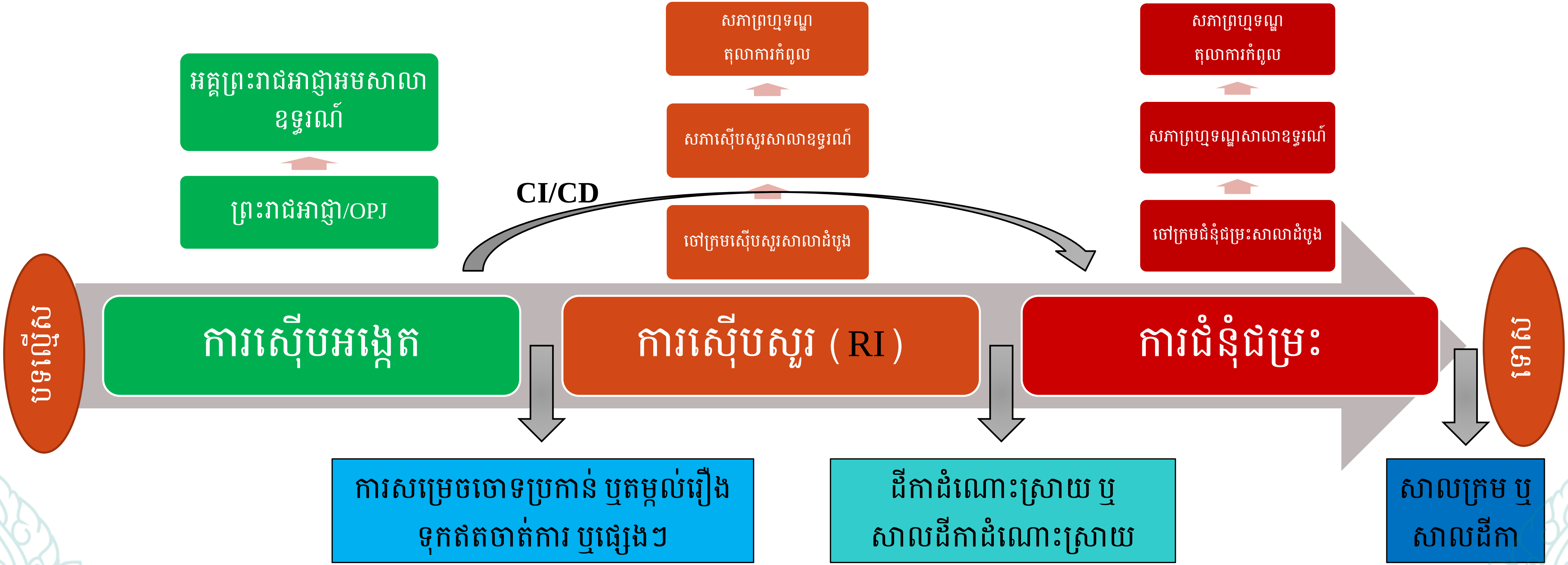

គំនូសបំព្រួញនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

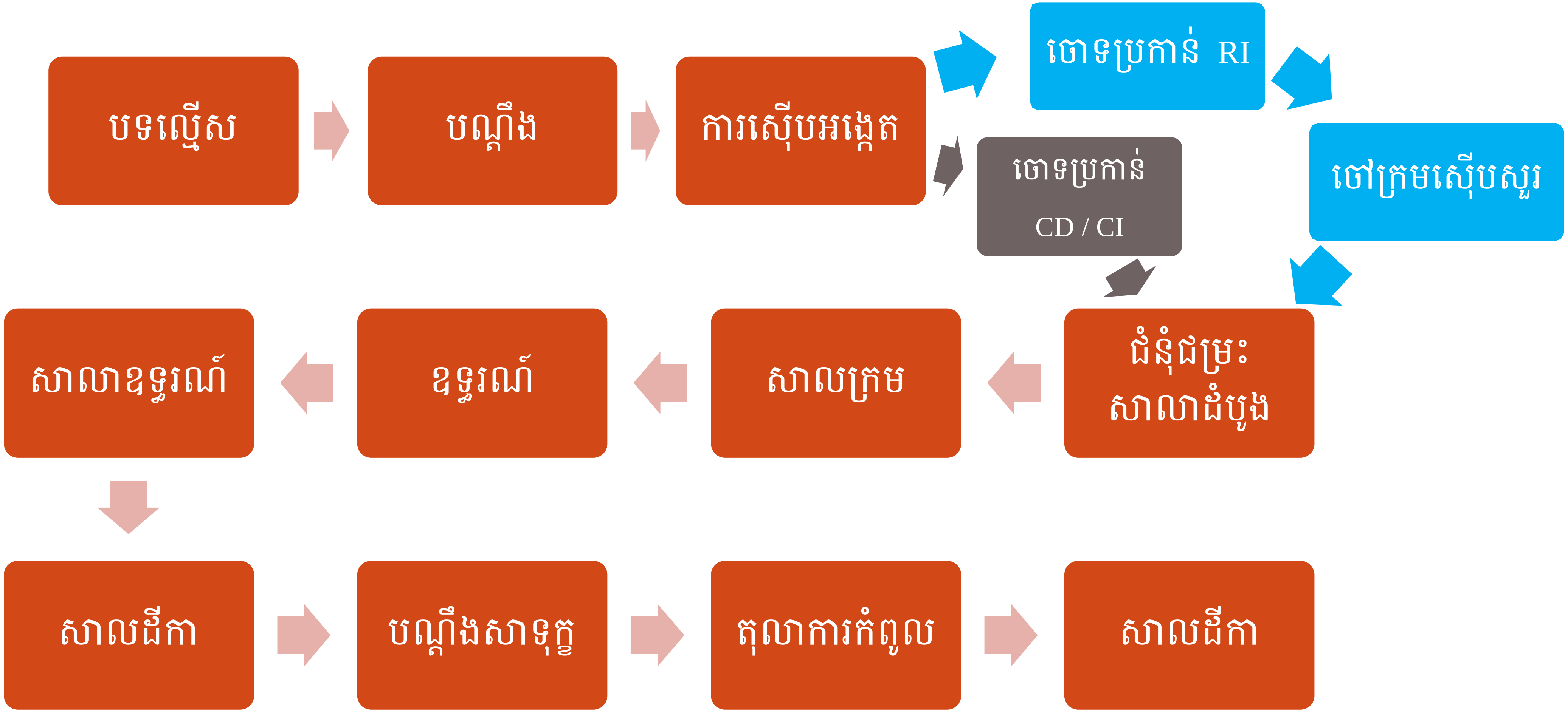

យុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌ

- យុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌ
  - សារធាតុ
    - នីតិព្រហ្មទណ្ឌទូទៅ
    - នីតិព្រហ្មទណ្ឌពិសេស
  - ទម្រង់
    - នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

គន្លាក់នៃការសិក្សានីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

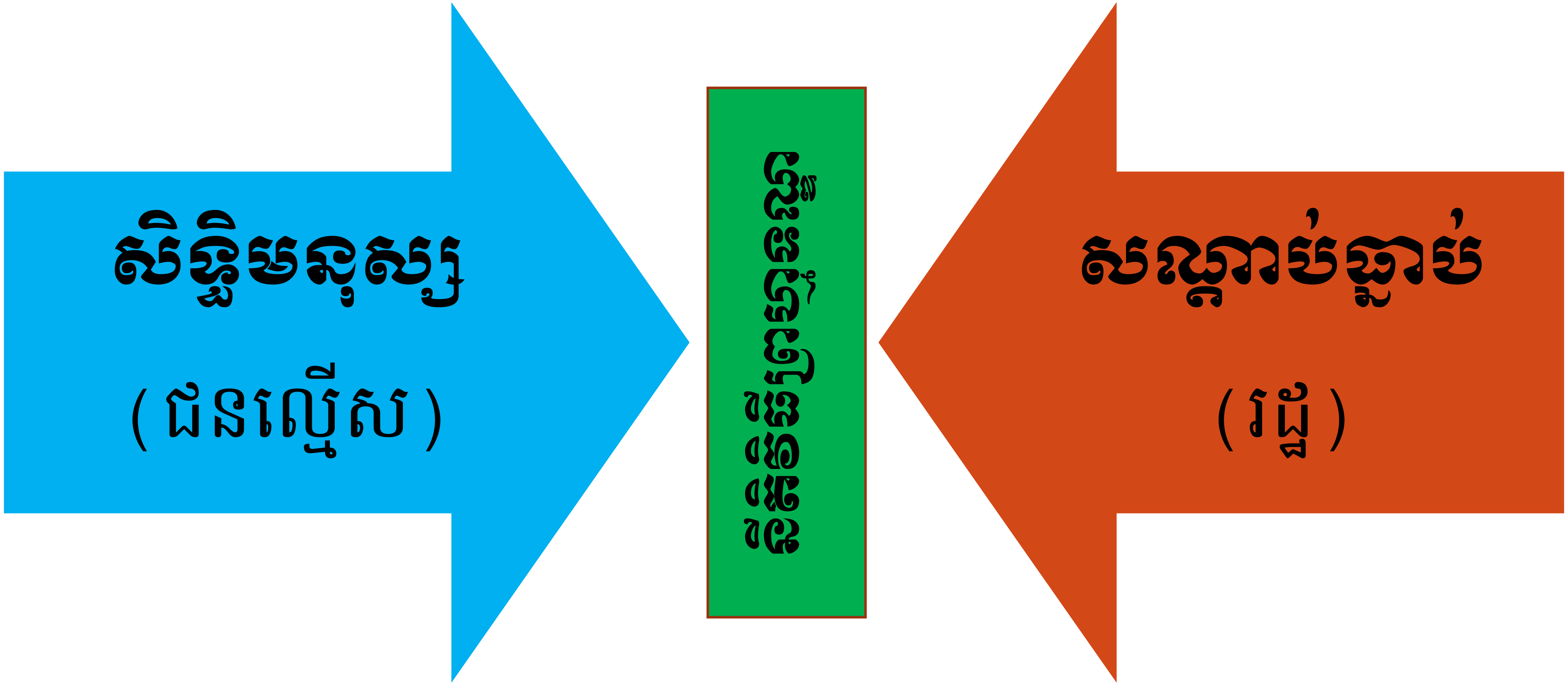

អត្ថិភាពនៃបទល្មើស

- អំពើល្មើស
  - កំហុសរដ្ឋប្បវេណី
  - កំហុសរដ្ឋបាល
  - កំហុសសីលធម៌ ឬប្រពៃណី
  - កំហុសព្រហ្មទណ្ឌ (ឧក្រិដ្ឋ មជ្ឈិម និងលហុ)។
- ធាតុផ្សំនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ
  - ច្បាប់ចែងកំណត់អំពើល្មើស និងទោស
  - ចេតនាប្រព្រឹត្តបទល្មើស
  - អំពើល្មើស។

អត្ថិភាពនៃបទល្មើស

- ❖ផ្នែកច្បាប់ការបែងចែងអំពើល្មើសជាបទឧក្រិដ្ឋ បទមជ្ឈិម និងបទលហុ / រូបវន្តបុគ្គល និងនីតិបុគ្គល។
- ❖ប្រយោជន៍នៃការកំណត់បទល្មើស និងប្រភេទបុគ្គលប្រព្រឹត្តបទល្មើស៖
  - ❑ព្រហ្មទណ្ឌសារធាតុ៖ ការប៉ុនប៉ង ការសមគំនិត ការព្យួរទោស។ល។
  - ❑ផ្នែកច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌនីតិវិធី៖
    - ➢សមត្ថកិច្ចច្បាប់ (បទឧក្រិដ្ឋ ឬ មជ្ឈិម អាចជាសមត្ថកិច្ចច្បាប់កម្ពុជា ឬ ច្បាប់បរទេស / ច្បាប់យុត្តិធម៌អនីតិជន ឬក្រម)
    - ➢សមត្ថកិច្ចតុលាការ (សាលាឧក្រិដ្ឋ សាលាមជ្ឈិម សាលាលហុ / តុលាការកម្ពុជា ឬតុលាការបរទេស / តុលាការយោធា)
    - ➢ការចោទប្រកាន់ (RI/CI/CD)
    - ➢អាជ្ញាយុកាលនៃបទល្មើស
    - ➢កិច្ចស៊ើបអង្កេត (ការឃាត់ខ្លួន) និង កិច្ចស៊ើបសួរ (ការឃុំខ្លួន) ព្រមទាំងការជំនុំជម្រះ។ល។

ការវិវត្តនៃនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា

- **ក្រមពិភាក្សាព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា និងរៀបចំតុលាការ** បោះពុម្ពដោយរោងពុម្ពប្រូតិចតូរ៉ា ឆ្នាំ១៩១២ (សំណៅជាភាសាបារាំង)៖ មិនទាន់មានស្ថាប័នអយ្យការ ដោយបណ្តឹងអាជ្ញាអនុវត្តដោយជនរងគ្រោះ មេឃុំ នគរបាល។ ក្រមនេះទទួលយកប្រព័ន្ធចៅក្រមស៊ើបសួរ (**សភាចារបុរស**)។
- **ក្រមនីតិវិធីសម្រាប់វិស័យព្រហ្មទណ្ឌ** បោះពុម្ពដោយរោងពុម្ពប្រូតិចតូរ៉ា ឆ្នាំ១៩៣៨ (សំណៅជាភាសាបារាំង)៖ ចាប់ផ្តើមមានស្ថាប័នអយ្យការ និងរក្សានូវប្រព័ន្ធចៅក្រមស៊ើបសួរ (**សភាចារបុរស**) ដដែល។

ការវិវត្តនៃនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា

❖ **ក្រមពិភាក្សាព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៦២៖** វិសោធនកម្មទៅលើក្រមឆ្នាំ១៩៣៨ បន្ទាប់ពីប្រទេសកម្ពុជាទទួលបានឯករាជ្យពីអាណាព្យាបាលបារាំង។ (ប្រើប្រាស់រហូតដល់ថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥)។ ក្រមនេះនៅរក្សានូវប្រព័ន្ធចៅក្រមស៊ើបសួរ (**សភាចារបុរស**) ដដែល។

❖ **ច្បាប់ស្ដីពីនីតិវិធីជំនុំជំរះផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ១៩៨៩** (បែបសង្គមនិយម) មានចំនួនត្រឹមតែ ៧៨ មាត្រា។ ក្នុងអំឡុងពេលនេះ មិនមាននីតិវិធីបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នោះទេ ដោយសារថា សាលាឧទ្ធរណ៍ទើបតែបង្កើតនៅឆ្នាំ១៩៩២ (សមត្ថកិច្ចទូទាំងប្រទេស)។ ម៉្យាងទៀត មិនមានវត្តមាននៃប្រព័ន្ធចៅក្រមស៊ើបសួរនោះទេ ដោយមានតែស្ថាប័នអយ្យការ និងចៅក្រមជំនុំជម្រះ។ ច្បាប់នេះផ្ដល់តម្លៃខ្លាំងទៅលើសណ្ដាប់ធ្នាប់។

ការវិវត្តិនៃនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា

- **ច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ១៩៩៣** (បែបសង្គមនិយម)។ ច្បាប់នេះបានទទួលយកមកវិញនូវប្រព័ន្ធចៅក្រមស៊ើបសួរ (**ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត**)។ ច្បាប់នេះផ្តល់តម្លៃខ្លាំងទៅលើសណ្តាប់ធ្នាប់។

- **ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ២០០៧** និង**ច្បាប់វិសោធនកម្មឆ្នាំ២០១៣**។ បង្កើតបាននូវប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌទំនើបថ្មីមួយដែលធានាការពារសិទ្ធិសេរីភាពរបស់បុគ្គលឯកជនស្របតាមច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ។ ក្រមនេះនៅរក្សាទុកប្រព័ន្ធ**ចៅក្រមស៊ើបសួរ**ដដែល ហើយដែលយកទៅប្រើនៅ **អ.វ.ត.ក** ផងដែរ។ ក្រសួងយុត្តិធម៌កំពុងដំណើរការវិសោធនកម្មក្រមឆ្នាំ២០០៧ នេះ។

ប្រភពនៃនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា

❖ **រដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៩៣៖** ម៣១ (ទទួលស្គាល់និងគោរពវិធានសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ។ វិសាលភាពត្រឹមណា?) ម៣៨ (សិទ្ធិការពារខ្លួន) ម៤០ ម១២៨ថ្មី ដល់ ម១៣១ថ្មី (សាលាជម្រះក្តី)។ មាត្រា៣១៖

- ❑ តើវិធានសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិទាំងអស់ត្រូវយកមកអនុវត្តដោយផ្ទាល់នៅកម្ពុជាឬទេ (Monism)? សេចក្តីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ លេខ៩២ ឆ្នាំ២០០៧៖ ចៅក្រមកម្ពុជាជំនុំជម្រះក្តីដោយផ្អែកលើច្បាប់ទាំងជាតិ និងអន្តរជាតិ។
- ❑ ឬត្រូវសភាកម្ពុជាផ្តល់សច្ចាប័ន (Dualism)? ឧទាហរណ៍ អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិជនមានពិការភពដែលកម្ពុជាបានផ្តល់សច្ចាប័ននៅឆ្នាំ២០១២។

ប្រភពនៃនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា

❖ លិខិតបទដ្ឋានអន្តរជាតិ៖

- ❑ សេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ១៩៤៨ (ទទួលស្គាល់ក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញឆ្នាំ១៩៩៣)៖ ម៥ ម៧ ម៨ ម៩ ម១០ ម១១ និងម១២។
- ❑ កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ១៩៦៧ (ឆ្នាំ១៩៩១ តាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងប៉ារីសឆ្នាំ១៩៩១) ៖ ម៩ ម១០ ម១៤ និងម១៧។
- ❑ អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារឆ្នាំ១៩៨៩ (ឆ្នាំ១៩៩១)៖ ម១៦ ម៣៧ ម៣៩ និង ម៤០។
- ❑ អនុសញ្ញាស្តីពីការប្រឆាំងនឹងការធ្វើទារុណកម្ម ឆ្នាំ១៩៨៧ (ឆ្នាំ១៩៩១)។

ប្រភពនៃនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា

- អនុសញ្ញាស៊ីដរឆ្នាំ១៩៧៩ (ឆ្នាំ១៩៩២) ៖ មា៣ មា១៥។
- អនុសញ្ញាស្ដីពីសិទ្ធិជនមានពិការភាពឆ្នាំ២០០៦ (ឱ្យសច្ចាប័នឆ្នាំ២០១២)៖ មា៣ (សេរីភាព និងឯករាជ្យ ឬស្វ័យភាពរបស់ជនមានពិការភាព) មា៥ មា១២ មា១៣-១៧។ កុមារអូទីស្សឹម ឬ ដោនស៊ីនដ្រូម?
- សេចក្ដីប្រកាសរបស់អាស៊ានស្ដីពីសិទ្ធិមនុស្ស ឆ្នាំ២០១២៖ មា៥ មា១២ មា១៤ មា២០ មា២១ (ច្បាប់ទន់)។
- សន្ធិសញ្ញាអាស៊ាន និងទ្វេភាគីស្ដីពីការជួយគ្នាទៅវិញទៅមកផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ។ល។

ប្រភពនៃនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា

❖ ច្បាប់

- ❑ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧ (**ជាវិធានទូទៅ**)
- ❑ ច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០១៣
- ❑ ច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន ឆ្នាំ២០១២
- ❑ ច្បាប់ស្តីពីការប្រឆាំងអំពើពុករលួយ ឆ្នាំ២០១០
- ❑ ច្បាប់ស្តីពីការជួយគ្នាទៅវិញទៅមកក្នុងវិស័យព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០២០
- ❑ ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន ឆ្នាំ២០១៥ ។
- ❑ ច្បាប់ស្តីពីការចាត់ចែងជាបណ្តោះអាសន្ននូវវត្ថុចាប់យក ឆ្នាំ២០២៥។ល។

ប្រភពនៃនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា

- បទបញ្ញាៈ ព្រះរាជក្រឹត្យ អនុក្រឹត្យ ប្រកាស ឬ សារាចរណែនាំ
- យុត្តិសាស្ត្រ
- ទំនៀមទំលាប់ ?
- លទ្ធិ ?

តួអង្គក្នុងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

- ស្ថាប័នតុលាការ៖ ចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា និងក្រឡាបញ្ជី
- រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ (ធ្វើអធិបញ្ញាឱ្យចោទប្រកាន់ និងដឹកនាំនយោបាយព្រហ្មទណ្ឌ)
- តួអង្គជំនួយ៖ មេធាវី អាជ្ញាសាលា មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ មន្ត្រីពន្ធនាគារ អ្នកជំនាញ អ្នកបកប្រែ
- ជនល្មើស (ចារី សហចារី អ្នកផ្តើមគំនិត អ្នកសមគំនិត) ឬអ្នកតំណាងជនល្មើស (ករណីនីតិបុគ្គល) និង អ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណី
- ជនរងគ្រោះ ឬ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (សមាគមមួយចំនួន) ឬ អ្នកតំណាង
- សាក្សី
- អ្នកប្តឹងបរិហារ ភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ច ម្ចាស់ដើមនៃវត្ថុចាប់យក។ល។

យុត្តាធិការព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា

- ❖ **សាលាដំបូង**
  - ❑ អយ្យការអមសាលាដំបូង
  - ❑ ចៅក្រមស៊ើបសួរ
  - ❑ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌ ឬ ចៅក្រមជំនុំជម្រះ
- ❖ **សាលាឧទ្ធរណ៍**
  - ❑ មហាអយ្យការអមសាលាឧទ្ធរណ៍
  - ❑ សភាស៊ើបសួរ និង សភាព្រហ្មទណ្ឌ
- ❖ **តុលាការកំពូល**
  - ❑ មហាអយ្យការអមតុលាការកំពូល
  - ❑ សភាព្រហ្មទណ្ឌ (ទាំងរឿងស៊ើបសួរ និងអង្គសេចក្តី ព្រមទាំងរឿងបត្យាប័ន)

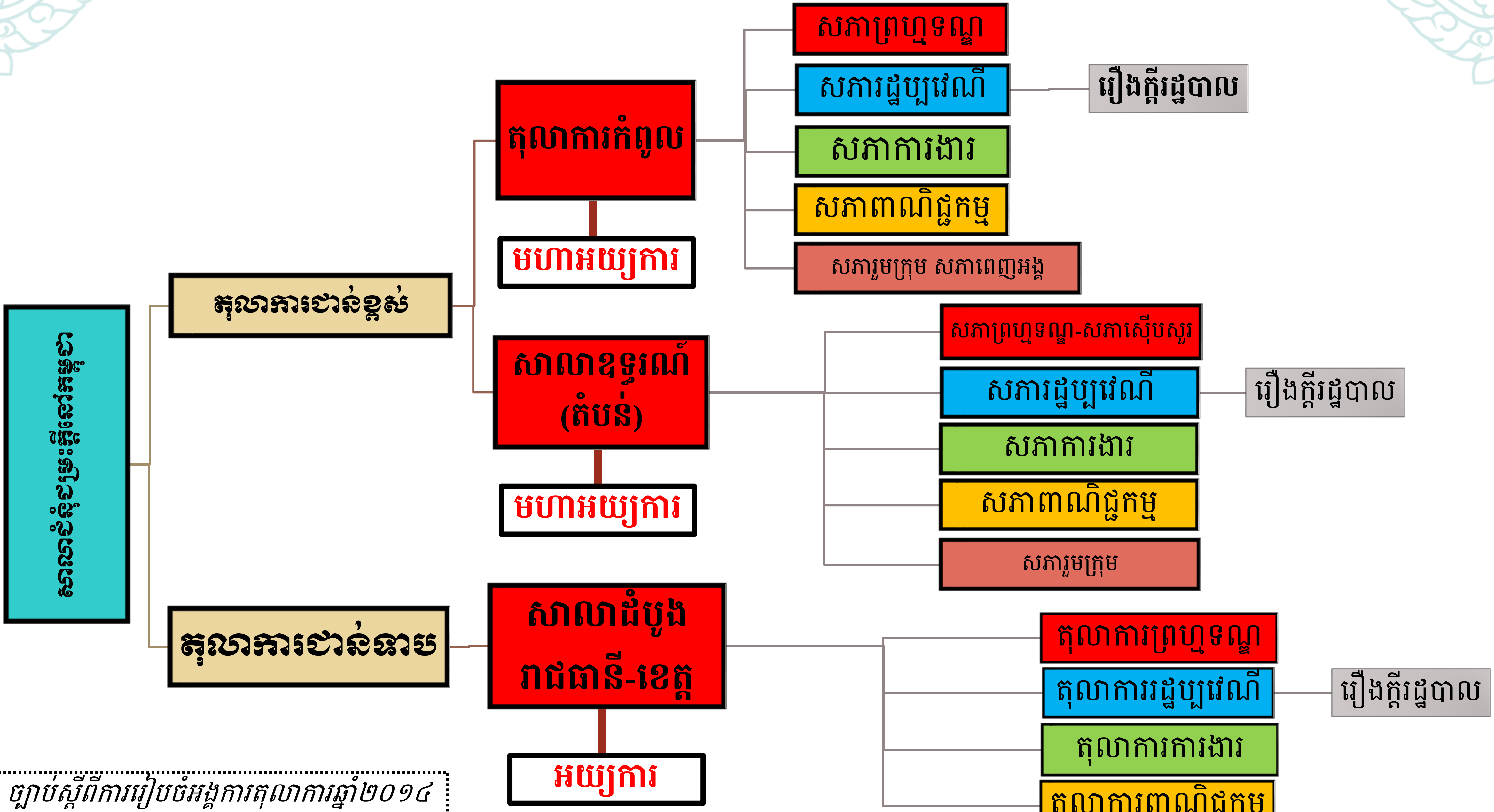

ច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំអង្គការតុលាការឆ្នាំ២០១៤

យុត្តាធិការព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា

តុលាការកំពូល សភាព្រហ្មទណ្ឌ	**មហាអយ្យការអម តុលាការកំពូល**
សាលាឧទ្ធរណ៍ សភាព្រហ្មទណ្ឌ-សភាស៊ើបសួរ	**មហាអយ្យការអម សាលាឧទ្ធរណ៍**
សាលាដំបូង ចៅក្រមស៊ើបសួរ -ចៅក្រមជំនុំជម្រះ	**អយ្យការអមសាលាដំបូង**

យុត្តាធិការព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា

- **យុត្តាធិការព្រហ្មទណ្ឌពិសេស៖** តុលាការយោធា
- **យុត្តាធិការព្រហ្មទណ្ឌវិសាមញ្ញ៖** អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា (អ.វ.ត.ក)

សមត្ថកិច្ចនៃយុត្តាធិការព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា

- **សមត្ថកិច្ចនៃយុត្តាធិការព្រហ្មទណ្ឌ៖** វិធានអាជ្ញាបញ្ញាមិនអាចធ្វើបដិបញ្ញត្តបាន និងអាចលើកឡើងដោយតុលាការ ឬគូភាគីបានគ្រប់ពេលវេលានៃដំណើរការក្តី។
  - *ratione materiæ* សមត្ថកិច្ចសម្ភារៈ ឬ តាមសាច់រឿង (ម២៨៩, ម៣៤២ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌ គ្មានសមត្ថកិច្ចសម្រេចអំពីសិទ្ធិកម្មសិទ្ធិ សិទ្ធិភណ្ឌិតលើអចលនវត្ថុ និងឋានៈបុគ្គល)។
  - *ratione loci* សមត្ថកិច្ចដែនដី (ម៣៩, ម១២៣, ម២៩០, ម៥៩៧ ក្រម និងម១៩ ក១ ច្ប.រៀបចំអង្គការតុលាការ)។
  - *ratione temporis* សមត្ថកិច្ចតាមពេលវេលា៖ (ច្បាប់ អ.វ.ត.ក) ការបង្កើតសាលាដំបូងខេត្តកែប ខេត្តប៉ៃលិន ខេត្តឧត្តរមានជ័យ សាលាឧទ្ធរណ៍តំបន់។
  - *ratione personæ* សមត្ថកិច្ចលើបុគ្គល៖ (ច្បាប់ អ.វ.ត.ក), រឿងក្តីដែលមានជនល្មើសជានីតិជន និងអនីតិជន។

សមត្ថកិច្ចនៃយុត្តាធិការព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា

❖ សមត្ថកិច្ចអញ្ញត្រកម្ម៖

- ❑ តុលាការដែលសម្រេចរួមក្រុមនៅតែអាចជំនុំជម្រះបានដដែលចំពោះបទឧក្រិដ្ឋតាមដីការបស់ចៅក្រមស៊ើបសួរដោយសារតុលាការយល់ឃើញថាជាបទមជ្ឈិម ឬ លហុ មព៣៤៨។
- ❑ បទឧក្រិដ្ឋដែលប្តឹងដោយព្រះរាជអាជ្ញា ហើយត្រូវបានកំណត់ទៅជាបទមជ្ឈិម ឬ លហុវិញ នោះចៅក្រមស៊ើបសួរនៅតែមានសមត្ថកិច្ចដដែល ម២៤៧ថ្មី (បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះបទឧក្រិដ្ឋ មជ្ឈិម លហុ។)។
- ❑ ម៣៤៨ ម៣៤៩ តុលាការអាចជំនុំជម្រះតែលើអង្គហេតុនិងបុគ្គលដែលប្តឹងមកចំពោះខ្លួន លើកលែងតែ៖
  - ➢ បញ្ញូលនីតិវិធី ម២៩៩ (លក្ខខណ្ឌ៖ ចំណងរវាងបទល្មើសទៅលើពេលវេលា ទីកន្លែង និងភាពតែមួយនៃការគិតប្រព្រឹត្តបទល្មើស ព្រមទាំងមានភាពមិនអាចបំបែកបាននៃអង្គហេតុ)

សមត្ថកិច្ចនៃយុត្តាធិការព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា

- ការផ្ទេរសំណុំរឿងពីតុលាការដែលមានសមត្ថកិច្ចដែនដីទៅតុលាការផ្សេងដែលគ្មានសមត្ថកិច្ចដែនដី។ ឧ. ម១៩ ក១ (អំណាចរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ក្នុងករណីចាំបាច់ដើម្បីប្រយោជន៍សាធារណៈ សុវត្ថិភាព សន្តិសុខសង្គម និងដំណើរការល្អនៃយុត្តិធម៌តុលាការ) ច្ប.រៀបចំអង្គការតុលាការ។ កុំច្រឡំជាមួយការផ្ទេរសំណុំរឿងពីដែលតុលាការគ្មានសមត្ថកិច្ចដែនដីទៅតុលាការដែលមានសមតកិច្ចដែនដី។ ការប្ដឹងដិតចិត្តចៅក្រមដើម្បីផ្លាស់ប្ដូរចៅក្រម (អត្តវិស័យ និងវត្ថុវិស័យ)។ ការបំពេញសមាសភាពជំនុំជម្រះដោយចៅក្រមពីតុលាការជំនាញផ្សេង ឬ សាលាជម្រះក្ដីផ្សេង ម១៦ ក២ ច្ប.រៀបចំអង្គការតុលាការ។

សមត្ថកិច្ចនៃយុត្តាធិការព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា

➢ សមត្ថកិច្ចអញ្ញត្រកម្ម បញ្ហាបន្ទាន់បង្ខំ (ទាក់ទងនឹងមធ្យោបាយការពារក្ដី) ម៣៨២ ដើម្បីយុត្តិធម៌ល្អមួយ យុត្តិធម៌លឿនរហ័ស ចៀសវាងការប្រើយុទ្ធសាស្ត្រពន្យាពេលរបស់គូភាគី នោះចៅក្រមព្រហ្មទណ្ឌមានសិទ្ធិពិនិត្យមើលទៅលើគ្រប់អញ្ញត្រកម្មទាំងអស់ដែលលើកឡើងដោយគូភាគី លើកលែងតែជាសមត្ថកិច្ចរបស់តុលាការជំនាញដទៃ។

ការដឹកនាំនយោបាយព្រហ្មទណ្ឌ

- ទស្សនទាននូលាយៈ នយោបាយព្រហ្មទណ្ឌគ្រប់ដណ្តប់លើ ៦ ចំណុច គឺ
  - ទី១ ការតាក់តែងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ (អង្គសភា/អង្គនីតិប្រតិបត្តិ ម១ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ)
  - ទី២ ការបង្ការបទល្មើស
  - ទី៣ ការស្វែងរកជនល្មើស
  - ទី៤ ការចោទប្រកាន់ជនល្មើស
  - ទី៥ ការជំនុំជម្រះ
  - ទី៦ ការអនុវត្តទោស។

ការដឹកនាំនយោបាយព្រហ្មទណ្ឌ

- ❖ទស្សនទានចង្អៀត៖ នយោបាយព្រហ្មទណ្ឌសំដៅទៅលើការបើក និងអនុវត្តបណ្ដឹងអាជ្ញា៖
  - ❑នយោបាយព្រហ្មទណ្ឌថ្នាក់ជាតិ៖ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ និងក្រសួងពាក់ព័ន្ធ។
  - ❑ថ្នាក់តំបន់៖ មហាអយ្យការអមសាលាឧទ្ធរណ៍តំបន់។
  - ❑ថ្នាក់មូលដ្ឋាន ឬ ខេត្តរាជធានី៖ អយ្យការអមសាលាដំបូងរាជធានី ខេត្ត (សហការជាមួយគណៈបញ្ជាការឯកភាពរាជធានី-ខេត្ត)។

រចនាសម្ព័ន្ធនិងមុខងារនៃអង្គអយ្យការ

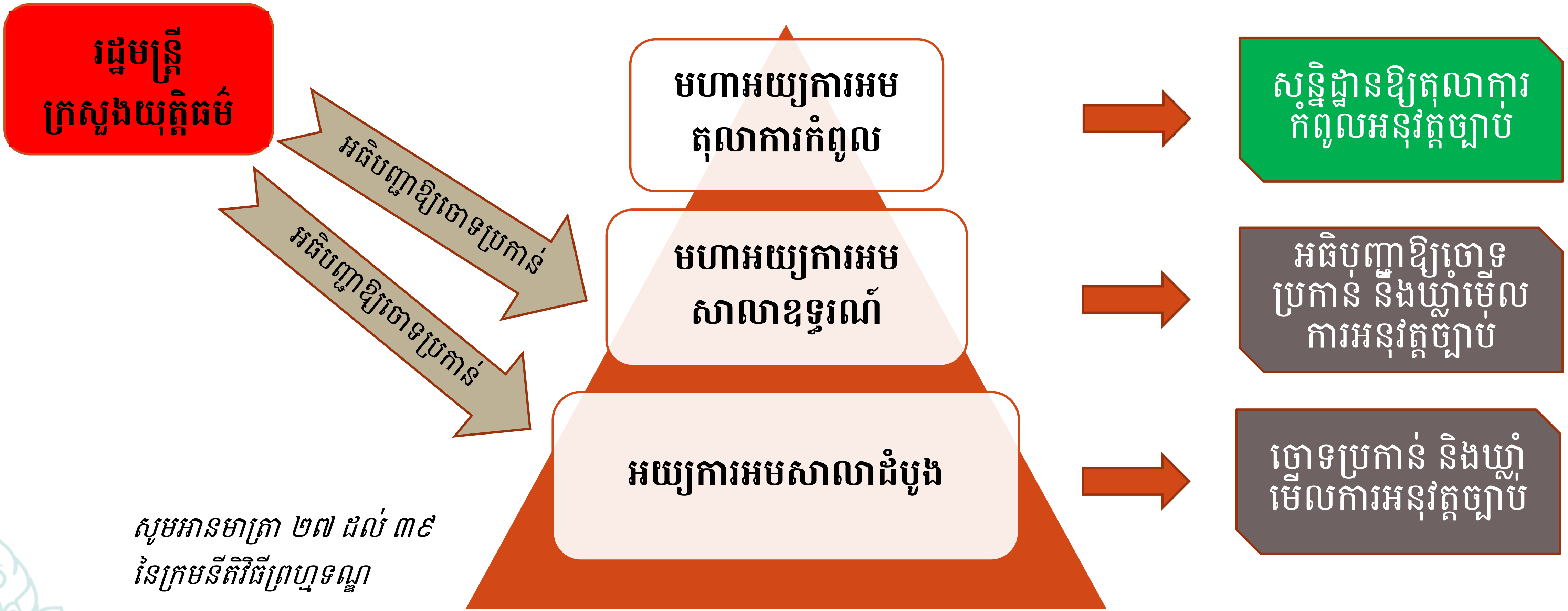

សូមអានមាត្រា ២៧ ដល់ ៣៩
នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

ប្រព័ន្ធនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ?

❖ម៉ូដែល Accusatoire / Adversarial (ប្រព័ន្ធដែលផ្តល់ប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ favorable à l’accusé/in favour of the accused)

- ❑តួនាទីសកម្មរបស់គូភាគី និងតួនាទីអកម្មរបស់ចៅក្រម។
- ❑ចៅក្រមជ្រើសរើសដោយគូភាគី និងអាចប្តឹងជំទាស់បាន។
- ❑ឥស្សរចិត្តរបស់ចៅក្រម l’intime conviction។
- ❑ជនរងគ្រោះជាអ្នកបើកឱ្យមាននីតិវិធីបណ្តឹង។
- ❑លក្ខណៈ៖ ចំពោះមុខ សាធារណៈ និងផ្ទាល់មាត់។

ប្រព័ន្ធនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ?

- ❖ គុណតម្លៃនៃម៉ូដែល Accusatoire / Adversarial៖
  - ❑ គុណសម្បត្តិ៖ ប្រព័ន្ធដែលផ្តល់ការធានាច្រើនដល់ជនជាប់ចោទ (ការជជែកពិភាក្សាដោយសេរីជាមួយនឹងអ្នកប្តឹង)
  - ❑ គុណវិបត្តិ៖ ប្រព័ន្ធដែលលះបង់ចោលនូវប្រយោជន៍នៃការបង្ក្រាប៖
    - ➢ ដោយសារថាគ្មានការចោទប្រកាន់ (ការភ័យខ្លាច ភាពអសកម្ម ផលប្រយោជន៍) នោះបទល្មើសជាច្រើនក្លាយជានិទណ្ឌភាព។
    - ➢ អំណាចក្នុងការស៊ើបអង្កេតសម្រាប់ចៅក្រមគឺខ្វះខាត។

ប្រព័ន្ធនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ?

❖ម៉ូដែល Inquisitoire / Inquisitorial (ប្រព័ន្ធដែលផ្ដល់ប្រយោជន៍ដល់ការបង្ក្រាប favorable à la répression/ in favour of repession)

- ❑តួនាទីអកម្មរបស់គូភាគី និងតួនាទីសកម្មរបស់ចៅក្រមក្នុងការរកភស្តុតាង
- ❑លក្ខណៈ៖ មិនចំពោះមុខ សម្ងាត់ និងសរសេរ។
- ❑ចៅក្រមជាអ្នករាជការសាធារណៈអចិន្ត្រៃយ៍ ដែលគូភាគីត្រូវតែទទួលយក។
- ❑ចៅក្រមជាអ្នកបើកឱ្យមាននីតិវិធីនៃបណ្តឹង។

ប្រព័ន្ធនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ?

❖ គុណតម្លៃនៃម៉ូដែល Inquisitoire / Inquisitorial៖

❑ គុណសម្បត្តិ៖ ប្រព័ន្ធដែលអនុញ្ញាតឱ្យមានការបង្ក្រាបប្រកបដោយថាមពល និងល្បឿនរហ័ស។

❑ គុណវិបត្តិ៖

➢ ប្រព័ន្ធដែលលះបងចោលនូវប្រយោជន៍នៃការការពារក្ដីរបស់ជនល្មើស។

➢ អំណាចចោទប្រកាន់មានតែនៅក្នុងដៃចៅក្រម (អយ្យការ)។

នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា៖ ប្រព័ន្ធចម្រុះ

- ដោយសារឥទ្ធិពលនៃវិធានច្បាប់នីតិវិធីបារាំង (បារាំងដែលមានប្រព័ន្ធដើម inquisitorial តាមរយៈ **grande ordonnance criminelle de 1670**) ដែលកម្ពុជាទទួលយកស្ទើរតែទាំងស្រុងតាំងពីឆ្នាំ១៩១២ និងវិធានសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ (អ.ស.ប) ដែលកម្ពុជាទទួលស្គាល់ក្នុងប្រព័ន្ធនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាចាប់តាំងពីរដ្ឋធម្មនុញ្ញឆ្នាំ១៩៩៣ គឺជាប្រព័ន្ធបែបចម្រុះដែលជាការបញ្ចូលគ្នារវាងម៉ូដែល Inquisitorial (នីតិវិធីស៊ើបសួរ និងតួនាទីរបស់ចៅក្រមស៊ើបសួរក្នុងការស្វែងរកភស្តុតាង ភាពជាម្ចាស់ បណ្តឹងអាជ្ញារបស់អង្គការអយ្យការ) ជាមួយនឹងម៉ូដែល Adversarial (ឥស្សរចិត្តរបស់ចៅក្រមទៅលើភស្តុតាង ការជំនុំជម្រះក្តីជាសាធារណៈ ផ្ទាល់មាត់ និងចំពោះមុខ) ទៅគ្រប់ដំណាក់កាលនៃនីតិវិធី។

ភាគទី១

គោលការណ៍មូលដ្ឋាននៃនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

ការរៀបចំស្ថាប័នតុលាការ

❖ឯករាជ្យ និងអនាគតិ៖ ការពារសេរីភាពបុគ្គលឯកជន

- ❑ឯករាជ្យពីអំណាចនីតិបញ្ញត្តិ និងអំណាចនីតិប្រតិបត្តិ និងឯករាជ្យពីតុលាការផ្សេងៗ ព្រមទាំងឯករាជ្យពីគូភាគី។
- ❑ឯករាជ្យបុគ្គល និង ឯករាជ្យស្ថាប័ន។
- ❑ឯកភាពនៃចៅក្រមព្រហ្មទណ្ឌ និងចៅក្រមរដ្ឋប្បវេណីក្នុងតុលាការតែមួយ។
- ❑គិតតាំងពីការប្រឡងចូល (ចៅក្រមវិជ្ជាជីវៈ) ការតែងតាំង ការផ្លាស់ប្តូរនិងបញ្ចប់មុខតំណែង។
- ❑ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រមគឺជាអ្នកធានានូវឯករាជ្យនិងអនាគតិ។

ការរៀបចំស្ថាប័នតុលាការ

- **គោលការណ៍ឋានានុក្រមនៃអង្គអយ្យការ៖** តាមច្បាប់ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌គឺជានាយឋានានុក្រមនៃអង្គការអយ្យការ (នយោបាយព្រហ្មទណ្ឌ) និងដែលមានសិទ្ធិធ្វើអធិបញ្ញាឱ្យចោទប្រកាន់ ម៧៥ ច្ប.លក្ខន្តិកចៅក្រមនិងព្រះរាជអាជ្ញា ម២៩ ក្រម។
- អង្គការអយ្យការ៖ ***ស្លាបកាជាទាសី សំដីដោយសេរី* La plûme est serve, mais la parole est libre *។***

មាត្រា ៣០.– បណ្ដឹងដោយផ្ទាល់មាត់

ចៅក្រមអយ្យការគ្រប់រូបត្រូវគោរពតាមអធិបញ្ញាថ្នាក់លើរបស់ខ្លួនតាមឋានានុក្រម ។

ប៉ុន្តែ នៅពេលសវនាការ ចៅក្រមអយ្យការធ្វើការកត់សំគាល់ផ្ទាល់មាត់ដោយសេរីតាមការដែលខ្លួនយល់ឃើញថា ស្របទៅតាមសតិសម្បជញ្ញៈរបស់ខ្លួន ។ គ្មានការចោទប្រកាន់ខាងវិន័យណាមួយដែលអាចត្រូវធ្វើចំពោះចៅក្រមអយ្យការ ដោយសារតែវាចារបស់ខ្លួនដែលបានបញ្ចេញនៅពេលសវនាការនោះឡើយ ។

ការរៀបចំស្ថាប័នតុលាការ

- ❑សេវាយុត្តិធម៌ជាសេវាមិនលំអៀង ដូចនេះកិច្ចរបស់តុលាការគឺស្វែងរកការពិតមិនលំអៀង។
- ❑យន្តការធានាអនាគតិ៖ ការជំនុំជម្រះដោយចៅក្រមជាក្រុមប្រឹក្សា ការប្តឹងជិតចិត្តបណ្តឹងសុំមោឃភាពសាលក្រម ឬសាលដីកា (ម៧៨ច្ប.រៀបចំអង្គការតុលាការ) ការជំនុំជម្រះក្តីជាសាធារណៈ។ល។
- ❑ការកំណត់បទល្មើសដោយអយ្យការមិនតម្រូវឱ្យចៅក្រមស៊ើបសួរ ឬ ចៅក្រមជំនុំជម្រះត្រូវតែគោរពតាមនោះទេ។ នេះជាឯករាជ្យភាពរបស់ចៅក្រម។

ការរៀបចំស្ថាប័នតុលាការ

❖**គោលការណ៍នៃការបែងចែងមុខងារ៖** គោលការណ៍នេះគឺកើតចេញពីគោលការណ៍នៃការបែងចែងអំណាចទាំងបី។ មុខងារស៊ើបអង្កេត ឬ មុខងារស៊ើបសួរ និងមុខងារជំនុំជម្រះក្តី ម៥៤ ម២៨៨ (មុខងារចោទប្រកាន់ និងមុខងារជំនុំជម្រះក្តី)ត្រូវបែងចែកដាច់ពីគ្នា បើពុំនោះទេ សាលក្រមត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ។ ចំណុច១០ នៃសេចក្តីណែនាំរបស់ អ.ស.ប ស្តីពីតួនាទីរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ***មុខងារអយ្យការត្រូវតែចែកឱ្យដាច់ស្រឡះពីមុខងារចៅក្រម*** ។

- ❑ស្ថាប័ននីមួយៗឯករាជ្យពីគ្នានិងមិនអាចបញ្ជាគ្នាទៅវិញទៅមកបានទេ។

ការរៀបចំស្ថាប័នតុលាការ

- ឧ.ព្រះរាជអាជ្ញា ឬ ចៅក្រមស៊ើបសួរ ដែលធ្លាប់ស៊ើបអង្កេត ឬ ស៊ើបសួរ មិនអាចក្លាយជាចៅក្រមជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿងដដែលនោះទេ។
- នៅបារាំង ក្នុងរឿងក្តីអនីតិជន ចៅក្រមស៊ើបសួរអាចក្លាយជាចៅក្រមជំនុំជម្រះនៃតុលាការអនីតិជនបាន ដោយហេតុផលថាគាត់ស្គាល់អំពីស្ថានភាពអនីតិជននោះច្បាស់លាស់។

ការរៀបចំស្ថាប័នតុលាការ

❖**យុត្តាធិការ ២ ថ្នាក់ (Principe du double degré de jurisdiction)៖** ការទទួលបាននូវការត្រួតពិនិត្យឡើងវិញលើសេចក្ដីសម្រេចរបស់ថ្នាក់ក្រោម។ យ៉ាងហោចណាស់មានតុលាការខាងលើមួយពិនិត្យ សេចក្ដីសម្រេចរបស់តុលាការថ្នាក់ក្រោម សំដៅធានាការពារប្រឆាំងនឹងភាពមិនប្រក្រតីនៃការសម្រេចសេចក្ដីរបស់ចៅក្រមជាន់ដំបូង។ ជាអញ្ញត្រកម្ម ក្នុងករណីខ្លះមិនអនុញ្ញាតឱ្យប្ដឹងតវ៉ា ក្នុងករណី អនុញ្ញាតត្រឹមតែប្ដឹងតវ៉ា ឬឧទ្ធរណ៍ ក្នុងករណីខ្លះទៀតអនុញ្ញាតឱ្យតវ៉ា ឬ ប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ឬប្ដឹងសាទុក្ខ។

- ❑នៅបារាំង ក្នុងរឿងប្ដឹងសុំលុបព្រឹត្តិបត្រចោ្ទលទោស តុលាការអនីតិជនសម្រេចក្ដីជាលើកដំបូង និងជាចុងក្រោយ។
- ❑ការសម្រេចធ្វើសវនាការពិភាក្សាដេញដោលជាសម្ងាត់ គឺមិនអាចតវ៉ាបានទេ ម៣១៦។

ការរៀបចំស្ថាប័នតុលាការ

- សាលាក្តីខ្មែរក្រហម មិនមានអង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ទេ។
- ឱ. ការបង្កើតតុលាការប្រជាជនបដិវត្តខេត្ត-ក្រុង នៅឆ្នាំ១៩៧៩ និងឆ្នាំបន្ទាប់ ការបង្កើតតុលាការកំពូល នៅឆ្នាំ១៩៨៥ និងសាលាឧទ្ធរណ៍នៅឆ្នាំ១៩៩២។
- ឱ. ការសម្រេចលើការប្រគល់វត្ថុចាប់យក ការសម្រេចតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការដែលអាចតវ៉ាបានតែត្រឹម មហាអយ្យការអមសាលាឧទ្ធរណ៍តែប៉ុណ្ណោះ។
- ម២៤៧ថ្មី ក៨ បុគ្គលដែលមានប្រយោជន៍ពាក់ព័ន្ធ ឬ ដែលអះអាងថាខ្លួនជាម្ចាស់នៃវត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃ ការរឹបអូស មានត្រឹមតែសិទ្ធិប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងសាលក្រមអង្គសេចក្តី តែមិនមានសិទ្ធិប្តឹងសារទុក្ខទេ។
- ច្បាប់ស្តីពីការចាត់ចែងជាបណ្តោះអាសន្ននូវវត្ថុចាប់យកឆ្នាំ២០២៥ អាចតវ៉ាត្រឹមថ្នាក់ឧទ្ធរណ៍ដែលសេចក្តី មស្រេចនៅថ្នាក់នេះសម្រេចបិទផ្លូវតវ៉ា (សុើបអង្កេត ម៦, សុើបសួរ ម៧៨ និងជំនុំជម្រះម៨)។

ការរៀបចំស្ថាប័នតុលាការ

❖ការពឹងពាក់តុលាការ

- ❑ការជំនុំជម្រះដោយតុលាការមានសមត្ថកិច្ច និងបង្កើតឡើងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់
- ❑ការធ្វើបណ្តឹងតវ៉ានានា ដូចជា សិទ្ធិប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្តឹងសាទុក្ខ។
- ❑គូភាគីមានភាពស្មើគ្នាចំពោះមុខតុលាការ និងច្បាប់
- ❑យុត្តិធម៌ដែលមិនតម្រូវឱ្យបង់សោហ៊ុយ
- ❑សេវាយុត្តិធម៌ដែលនៅកៀក និងងាយស្រួលប្រើប្រាស់
- ❑ជំនួយផ្នែកច្បាប់ និងសេវាជំនួយផ្សេងៗ ដូចជាមេធាវី ការបកប្រែ សង្គមកិច្ច (អនីតិជន)និងផ្សេងៗ
- ❑ជនមានពិការភាព៖ អគារតុលាការបំពាក់គ្រប់គ្រាន់ដោយសម្ភារៈ ផាសុកវត្ថុសម្រាប់ជនមានពិការភាព។ ជនមានពិការភាពជាគូភាគី ឬសាក្សីនៃសំណុំរឿង? កុមារអូទីស្សឹម ឬ ដោនស៊ីនដ្រូម?

គោលការណ៍សច្ចធារណ៍នៃនិរទោស

❖ វិធាននីតិវិធី

- ❑ ហាមឃាត់ការប្រកាសពិរុទ្ធភាពជាមុន
- ❑ គ្មានទោសរហូតដល់មានសាលក្រម ឬសាលដីកាស្ថាពរលើអង្គសេចក្តី
- ❑ អញ្ញត្រកម្ម៖ គោលការណ៍សច្ចធារណ៍នៃពិរុទ្ធភាព។ ឧ. ក្នុងរឿងប្រឆាំងការសម្អាតប្រាក់ ទ្រព្យដែលគ្មានប្រភពច្បាស់លាស់គឺជាទ្រព្យខុសច្បាប់ លើកលែងតែមានភស្តុតាងផ្ទុយ។

គោលការណ៍សច្ចធារណ៍នៃនិរទោស

❖ សិទ្ធិផ្ទែកបុគ្គលភាព

- ត្រូវបានការពាររហូតដល់សាលក្រម ឬសាលដីកាស្ថាពរ។ ករណីបំពានសិទ្ធិនេះ អាចទទួលរងការទាមទារសំណង ឬបង្កើតជាបទល្មើស ដូចជាការប្ដឹងបរិហារបង្អាច់កេរ្តិ៍ ការបំពានការសម្ងាត់ការសើបសួរ។
- គ្មានអ្នកណាអាចត្រូវបានចាប់ខ្លួន ឃាត់ខ្លួន ឃុំខ្លួន ចោទប្រកាន់ ឬជំនុំជម្រះតាមទំនើងចិត្តនោះទេ។ ពោលគឺត្រូវធ្វើឡើងតាមច្បាប់។

ការអនុវត្តវិធាននីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

- ❖ **គោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព៖**
  - ❑ គ្មានដំណើរការក្តីប្រភេទណាមួយនោះទេ បើគ្មានច្បាប់កំណត់។ ក្នុងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ និងការការពារសិទ្ធិសេរីភាព ***អ្វីដែលមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតគឺត្រូវបានហាមឃាត់*** (ផ្ទុយពីច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌសារធាតុ ***អ្វីដែលមិនត្រូវបានហាមឃាត់ គឺត្រូវបានអនុញ្ញាត***)។
  - ❑ ការអនុវត្តភ្លាមនៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌផ្នែកនីតិវិធី ម១១ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ
  - ❑ ការបកស្រាយច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌផ្នែកនីតិវិធីបែបទូលាយ ពង្រីកន័យ ឬប្រើវិធីប្រដូចប្រសិនបើការបកស្រាយគឺដើម្បីធានាការពារសិទ្ធិសេរីភាពរបស់ជនល្មើស។ ឧ. ការឆែរឆេរលើខ្លួនប្រាណដែលមានចែងតែក្នុងច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន អាចនឹងត្រូវយកមកអនុវត្តបានចំពោះនីតិជនដែលក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌមិនបានចែង។

ការអនុវត្តវិធាននីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

- **គោលការណ៍ស្មើភាព៖**
  - បុគ្គលដែលស្ថិតក្នុងស្ថានភាពដូចគ្នា ត្រូវជំនុំជម្រះដោយតុលាការដូចគ្នា វិធានច្បាប់ដូចគ្នា។ ឧ. មា ក្រម បណ្ដឹងអាជ្ញាអនុវត្តទៅលើគ្រប់បុគ្គលដោយគ្មានការរើសអើង។ លើកលែងការបែងចែករវាងនីតិជន និងអនីតិជន។
  - ការតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការនាំឱ្យមានភាពមិនស្មើគ្នាចំពោះមុខច្បាប់។
- **គោលការណ៍សមាមាត្រ៖** វិធានការច្បាប់ដែលប្រើត្រូវតែសមាមាត្រទៅតាមទម្ងន់នៃបទល្មើស ឬជនល្មើស។ ឧ. ការឃាត់ខ្លួន ការឃុំខ្លួន ការប្រើប្រាស់ខ្នោះដៃ។ល។

ការអនុវត្តវិធាននីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

- ❖ **គោលការណ៍នៃសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ៖**
  - ❑ ហាមឃាត់ការប្រើហិង្សា ទារុណកម្ម ឬ លក្ខខណ្ឌអមនុស្សធម៌។
  - ❑ សិទ្ធិមួយចំនួនទៀតមិនត្រូវបានដកហូត។
  - ❑ ភាពថ្លៃថ្នូរនៅពេលស៊ើបអង្កេត ដូចជាការឆែកឆេរខ្លួនប្រាណ។
  - ❑ អសាធារណៈភាពនៃការពិភាក្សាដេញដោល (បទល្មើសផ្លូវភេទ អនីតិជន)។
  - ❑ ការផ្សព្វផ្សាយលើសារព័ត៌មាន និងបណ្តាញសង្គម។

ដំណើរការនៃកិច្ចនីតិវិធី

❖ **វិធាននៃភស្តុតាង៖ សេរីភាពនៃភស្តុតាង និងឥស្សរចិត្តរបស់ចៅក្រម**

- ❑ ក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ភស្តុតាងអាចត្រូវបានបង្ហាញតាមគ្រប់មធ្យោបាយ (វត្ថុ លិខិត ស្លាកស្នាម សំដី វីដេអូ រូបភាព ទិន្នន័យឌីជីថល ។ល។)
- ❑ សេរីភាពនៅក្នុងនីត្យានុកូលភាព៖ ភស្តុតាងត្រូវតែស្របច្បាប់ និងទទួលបានដោយស្មោះត្រង់ត្រឹមត្រូវ (នគរបាលចរាចរណ៍ថតចាប់ល្បឿន ការប្រើថ្នាំសណ្តំ) ជាប់ទាក់ទង និងអាចទុកចិត្តបាន។

ដំណើរការនៃកិច្ចនីតិវិធី

- ❑បន្ទុកនៃភស្តុតាងយោលទៅតាមប្រភេទនៃបុគ្គលៈ
  - ➢អយ្យការស្វែងរកធាតុផ្សំនៃបទល្មើស និងអត្តសញ្ញាណនៃជនល្មើស និងភស្តុតាងដទៃទៀត
  - ➢ជនរងគ្រោះបង្ហាញអំពីការខូចខាតដែលកើតឡើងពីបទល្មើស ដើម្បីទាមទារសំណង
  - ➢ជនល្មើសស្វែងរកភស្តុតាងដោះបន្ទុក។
- ❑បន្ទុកនៃភស្តុតាងគឺជាបន្ទុករបស់អ្នកដាក់ពាក្យប្តឹង លើកលែងច្បាប់ ឬសច្ចធារណ៍តាមផ្លូវតុលាការកំណត់ផ្សេង។
- ❑ក្រមព្រហ្មទណ្ឌមានចែងអំពីបទល្មើសទាក់ទងនឹងបញ្ហាភស្តុតាងដូចជា ក្លែងសក្ខីកម្ម បំផ្លាញ ឬលាក់បំបាំងភស្តុតាង ការបដិសេធមិនចូលខ្លួនតាមការកោះហៅរបស់តុលាការ ជាដើម។

ដំណើរការនៃកិច្ចនីតិវិធី

- ឥស្សរចិត្តរបស់ចៅក្រម ***intime conviction***៖
  - ក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិលឡ គ្មានច្បាប់ស្ដីពីភស្តុតាងទេ។ គឺផ្តល់ឆន្ទានុសិទ្ធិធំធេងដល់ចៅក្រមក្នុងការវាយតម្លៃតាមករណីនីមួយៗ។ ឧ. ការវាយតម្លៃលើការខូតខាតធម្មតា និងការខូចខាតស្រាល។
  - ប្រព័ន្ធ ***Inquisitorial*** ចៅក្រមសកម្មក្នុងការស្វែងរកភស្តុតាង។
  - អ្វីដែលសំខាន់គឺថា ចៅក្រមជឿជាក់ ឬមិនជឿជាក់ (បន្ទាប់ពីបានធ្វើការផ្ទៀតផ្ទាត់និងវាយតម្លៃលើភស្តុតាង) ក៏ប៉ុន្តែចៅក្រមត្រូវមានសំអាងហេតុ។

ដំណើរការនៃកិច្ចនីតិវិធី

- ចៅក្រមមិនអាចយកភស្តុតាងខុសច្បាប់មកធ្វើជាសំអាងក្នុងការសម្រេចសេចក្តីនោះទេ។
- ចៅក្រមត្រូវតែគោរពសេរីភាពនៃភស្តុតាង និងតម្លៃស្មើគ្នានៃភស្តុតាង ព្រោះភស្តុតាងមិនមានឋានានុក្រមនោះទេ។
- អ្នកណាខ្លះអាចជាសាក្សី ឬអ្នកផ្តល់ព័ត៌មាន ?
- ចៅក្រមត្រូវប្រុងប្រយ័ត្នចំពោះ សក្ខីកម្មអនាមិក ការផ្តន្ទាទោសដែលផ្អែកតែលើកំណត់ហេតុចម្លើយតែមួយមុខដែលគ្មានមេធាវីការពារ ជាដើម។

ដំណើរការនៃកិច្ចនីតិវិធី

❖ **គោលការណ៍ជំនុំជម្រះក្ដីក្នុងរយៈពេលមួយសមស្របៈ** ដើម្បីវាយតម្លៃថារឿងក្ដីមួយចំណាយពេលយូរ ឬឆាប់ ឬសមរម្យ ត្រូវពិចារណាលើ ៥ កត្តាយ៉ាងតិចៈ

- ❑ ១ ច្បាប់ (បទឧក្រិដ្ឋត្រូវបើកការស៊ើបសួរ)
- ❑ ២ ទំហំនៃសំណុំរឿង
- ❑ ៣ ឥរិយាបទរបស់តុលាការ ឬ ស្ថាប័នជំនួយតុលាការ
- ❑ ៤ ឥរិយាបទរបស់គូភាគី
- ❑ ៥ ស្ថានភាពផ្សេងៗ ឧបសគ្គផ្នែកច្បាប់ និងផ្នែកអង្គហេតុ ដូចជា ការរីករាលដាលនៃជំងឺកូវីដ (lockdown) បញ្ហាទឹកជំនន់ រញ្ជួយផែនដី ជម្លោះប្រដាប់អាវុធ អភ័យឯកសិទ្ធិសភាជាដើម។

ដំណើរការនៃកិច្ចនីតិវិធី

- ❖ **សិទ្ធិក្នុងការការពារខ្លួន៖ ចេញមកពីគោលការណ៍សច្ចធារណ៍នៃនិរទោស**
  - ❑ ទទួលព័ត៌មានអំពីបទចោទ និងមូលហេតុចោទតាមភាសាដែលជននោះចេះ
  - ❑ មានពេលវេលា និងសម្ភារៈជារូបវ័ន្ត (ការថតចម្លងឯកសារសំណុំរឿង និងសិទ្ធិចូលមើលសំណុំរឿងដោយខ្លួនឯង?) ដើម្បីរៀបចំការពារខ្លួន
  - ❑ សិទ្ធិនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយ
  - ❑ សិទ្ធិមិនឆ្លើយដាក់បន្ទុកខ្លួនឯង

ដំណើរការនៃកិច្ចនីតិវិធី

- ឆ្លើយដោះបន្ទុក និងគ្មានការបង្ខិតបង្ខំ
- សិទ្ធិមានមេធាវី (ម២ ក២ ច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវី *ក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ មេធាវីជួយការពារជនជាប់ចោទ ហើយមិនអាចតំណាងជនជាប់ចោទបានឡើយ លើកលែងតែក្នុងករណីអនុវត្តបទបញ្ញត្តិពិសេសនៃច្បាប់។ មេធាវីអាចតំណាងអ្នកទទួលខុសត្រូវក្នុងបទរដ្ឋប្បវេណី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបាន។* ពាក្យជនជាប់ចោទ នៅទីនេះមិនសំដៅតែជនល្មើសនៅដំណាក់កាលជំនុំជម្រះនោះទេ គួរតែសំដៅផងដែរទៅដល់ ជនសង្ស័យ ជនត្រូវចោទ ពិរុទ្ធជន និងទណ្ឌិត)។
- ឬ អ្នកបកប្រែ។ល។

ដំណើរការនៃកិច្ចនីតិវិធី

❖ **សមភាពរវាងគូភាគី និងគោលការណ៍ចំពោះមុខ**

- ❑ មានឱកាសស្មើគ្នាក្នុងការការពារក្តី
- ❑ មានសិទ្ធិប្តឹងតវ៉ា ឬឧបាស្រ័យ
- ❑ មានមេធាវី (បង់កម្រៃដោយខ្លួនឯង ឬផ្តល់ឱ្យដោយរដ្ឋដោយមិនគិតថ្លៃ *pro bono*)
- ❑ ជាគោលការណ៍ អ្វីដែលមានក្នុងសំណុំរឿងត្រូវឱ្យគូភាគីបានដឹងគ្រប់គ្នា (សិទ្ធិចូលមើលសំណុំរឿង)
- ❑ ការកោះហៅគូភាគីឱ្យចូលរួមនីតិវិធីរបស់តុលាការ ឬការជូនដំណឹងអំពីការសម្រេចរបស់តុលាការ គឺជាការអនុវត្តគោលការណ៍ចំពោះមុខដើម្បីឱ្យគូភាគីអាចអនុវត្តសិទ្ធិផ្សេងបាន។

ដំណើរការនៃកិច្ចនីតិវិធី

❖ **សិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះ៖** កាលណាជនរងគ្រោះក្លាយជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី នោះគាត់មានសិទ្ធិ៖

- ❑សិទ្ធិទទួលបាននូវវិធានការការពារ
- ❑សិទ្ធិទទួលបាននូវមេធាវីតំណាង
- ❑សិទ្ធិអាចត្រូវបានចោទសួរដោយមានវត្តមានមេធាវី
- ❑សិទ្ធិស្នើសុំឱ្យមានកិច្ចស៊ើបសួរ
- ❑សិទ្ធិប្ដឹងឧទ្ធរណ៍
- ❑សិទ្ធិក្នុងការចូលរួមជាភាគីមួយនៃបណ្ដឹងសាទុក្ខ
- ❑សិទ្ធិគាំទ្របណ្ដឹងអាជ្ញា
- ❑សិទ្ធិទាមទារសំណងការខូចខាត
- ❑សិទ្ធិចូលរួមនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការជំនុំជម្រះ
- ❑សិទ្ធិកោះហៅសាក្សី
- ❑សិទ្ធិមើលសំណុំរឿង
- ❑សិទ្ធិឆ្លើយតបទៅនឹងអញ្ញត្រកម្ម
- ❑សិទ្ធិសួរសំណួរជនជាប់ចោទ
- ❑សិទ្ធិស្ដាប់ចម្លើយក្នុងសវនាការ
- ❑សិទ្ធិដាក់សេចក្ដីសន្និដ្ឋានជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ
- ❑សិទ្ធិធ្វើសេចក្ដីសន្និដ្ឋានបិទកិច្ចពិភាក្សាដេញដោល។

ដំណើរការនៃកិច្ចនីតិវិធី

- **សាធារណៈភាពនៃការពិភាក្សាដេញដោល និងការវិនិច្ឆ័យក្តី (ប្រជាធិបតេយ្យ)**
  - ការជំនុំជម្រះក្តីធ្វើនៅសវនាការជាសាធារណៈ លើកលែងច្បាប់ចែងផ្សេង (ករណីសភាស៊ើបសួរដែលសវនាការធ្វើក្នុងបន្ទប់ពិភាក្សា និងប្រកាសជាអសាធារណៈ) ឬ បញ្ហាសន្តិសុខ ឬសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់គូភាគី។
  - សាលក្រមត្រូវប្រកាសជាសាធារណៈ លើកលែងសេចក្តីសម្រេចរបស់អយ្យការ ឬ ចៅក្រមស៊ើបសួរ ឬ សភាស៊ើបសួរ ជាដើម (ក៏ប៉ុន្តែគេអាចធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍បាន)។
- **សំអាងហេតុនៃសេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រម៖** គ្រប់សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការត្រូវមានសំអាងហេតុ (ទឡ្ហីករណ៍នៃអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់ ម៣៥៧) លើកលែងដីកាសម្រេចមិនឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នរបស់ចៅក្រមស៊ើបសួរ ម២០៧។ ក្នុងករណីខ្លះ ត្រូវការសំអាងហេតុពិសេស ឧ. ការដោះលែងជនត្រូវចោទជាបន្ទាន់ដោយចៅក្រមស៊ើបសួរ ម២១៥ និង ការដោះលែងជនត្រូវចោទជាអនីតិជនជាបន្ទាន់ដោយចៅក្រមស៊ើបសួរ ម៤១ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន ។

ដំណើរការនៃកិច្ចនីតិវិធី

- វិធាន *Non bis in idem* គ្មានការជំនុំជម្រះក្តីពីរដងលើរឿងក្តីតែមួយនិងគូភាគីតែមួយ (សម្រេចឱ្យរួចខ្លួន ឬ ផ្តន្ទាទោស)៖ ពាក់ព័ន្ធនឹងអាជ្ញាអស់ជំនុំ
  - ជាគោលការណ៍ ដីកាសម្រេចតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការគ្មានអាជ្ញាអស់ជំនុំ
  - ជាគោលការណ៍ ដីកាដំណោះស្រាយរបស់ចៅក្រមស៊ើបសួរគ្មានអាជ្ញាអស់ជំនុំ
  - ជាអញ្ញត្រកម្ម អាចមានបណ្តឹងសើរើ។ នៅ អ.វ.ត.ក ករណីមេខ្មែរក្រហមលោក អៀង សារី ។
  - ធ្វើយ៉ាងណាចៀសវាងការជំនុំជម្រះក្តីពីរដងលើរឿងក្តីតែមួយនិងមនុស្សតែមួយដែលធ្លាប់ត្រូវបានតុលាការសម្រេចឱ្យរួចខ្លួន ឬ ផ្តន្ទាទោសម្តងរួចហើយ។ វិធានសមត្ថកិច្ចដែនដីក៏បង្ការនូវបញ្ហានេះ។
  - ការដោះស្រាយវិវាទ និងការបែងចែងសមត្ថកិច្ច (ឧ. ដែនដី) របស់តុលាការ ជាដើម គឺដើម្បីជៀងវាងការកាត់ទោសពីដងលើរឿងក្តីតែមួយរវាងគូភាគីដដែល។

ភាគទី២

ការស៊ើបអង្កេត

គំនូសបំព្រួញនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

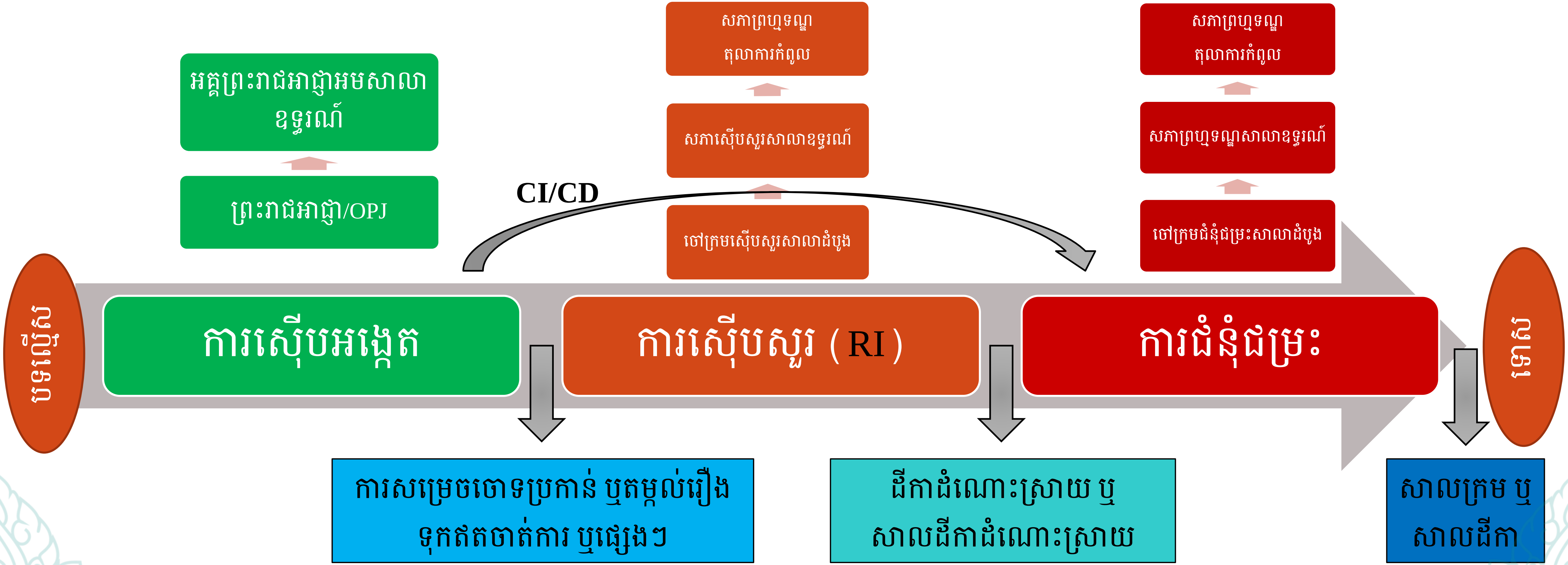

អ្វីជាការស៊ើបអង្កេត

❖ការស៊ើបអង្កេតគឺជាវិធានការសាកសួរក្នុងគោលដៅប្រមូលសក្ខីកម្ម ឬធាតុផ្សេងទៀតដែលអនុញ្ញាតឱ្យឈានទៅស្វែងរក**<u>ការពិត</u>**។ Gérald Cornu, Vocabulaire juridique, puf 7ème édition 2005, p 353

❖មាត្រា ២៨ស្ទួន ក្រមពិភាក្សាព្រហ្មទណ្ឌបែលហ្ស៊ិក៖ ការស៊ើបអង្កេត គឺជាបណ្ដុំនៃកិច្ចដែលមានគោលដៅដើម្បីស្វែងរកបទល្មើស ជនល្មើស និងភស្តុតាង និងដើម្បីប្រមូលរាល់ធាតុទាំងឡាយមានប្រយោជន៍ដើម្បីអនុវត្តបណ្ដឹងអាជ្ញា។

អ្វីជាការស៊ើបអង្កេត?

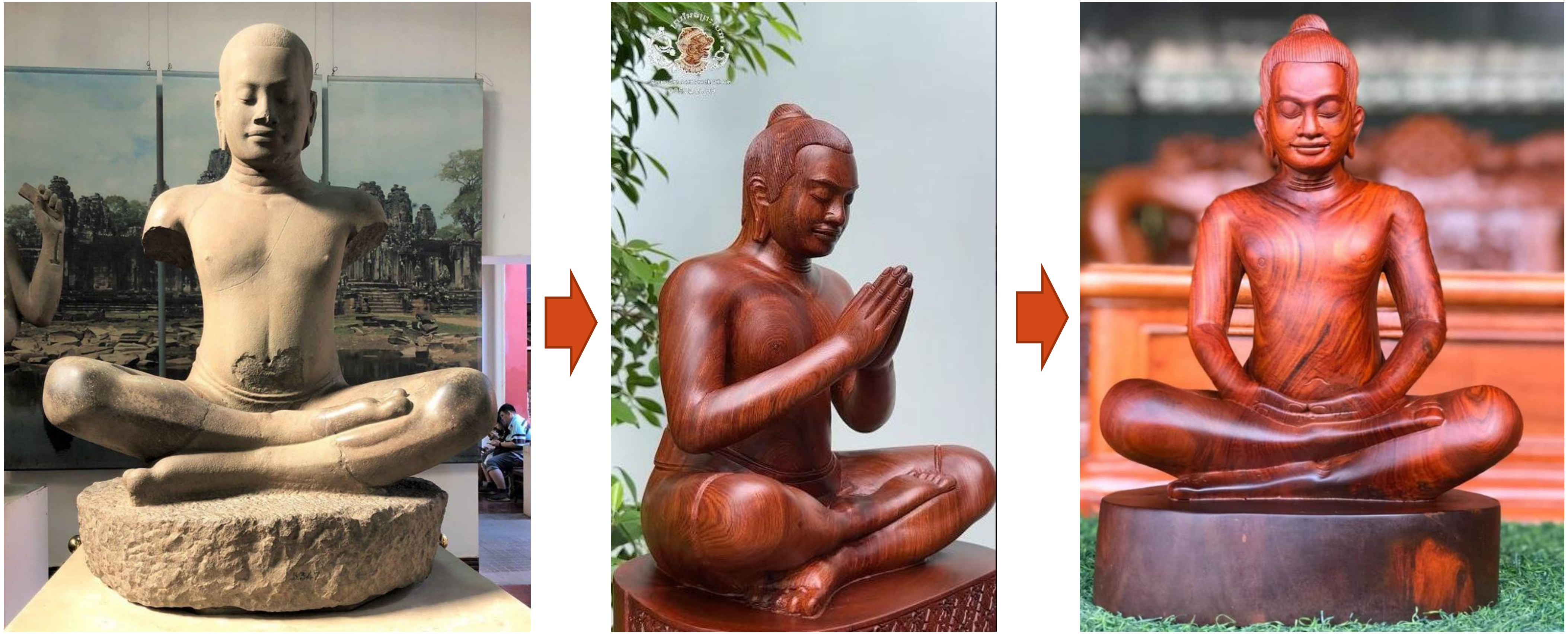

រូបភាពទាំងនេះយកចេញពីបណ្ដាញអ៊ីនធឺណែត

អ្វីជាការស៊ើបអង្កេត?

រូបភាពទាំងនេះយកចេញពីបណ្ដាញអ៊ីនធឺណែត

អ្វីជាការសើបអង្កេត?

រូបភាពទាំងនេះយកចេញពីបណ្ដាញអ៊ីនធឺណែត

អ្វីជាការសើបអង្កេត?

រូបភាពទាំងនេះយកចេញពីបណ្ដាញអ៊ីនធឺណែត

គោលដៅដែលត្រូវស៊ើបអង្កេត

មម២៤ ម៩៦ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ

ម១ ម២ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

គោលដៅដែលត្រូវស៊ើបអង្កេត

ម២៤ ម៩៦ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ

ម១ ម២ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

- ពិរុទ្ធភាព ទោស និងសំណង ម២
  - ច្បាប់ (កំណត់បទល្មើស ទោស សំណង) (មិនមែនជាកម្មវត្ថុនៃការស៊ើបអង្កេត)
    - ច្បាប់ច្បាស់
    - បើច្បាប់មិនច្បាស់ ចៅក្រមត្រូវបកស្រាយ
      - ច្បាប់មិនច្បាស់មិនមែនជាវិមតិសង្ស័យនោះទេ
  - ជនល្មើស
    - ផ្នែកបុគ្គល
      - -បុគ្គលិកលក្ខណៈ
      - -ស្ថានភាពគ្រួសារ
      - -ស្ថានភាពសង្គម
    - ផ្នែកបេតិកភណ្ឌ
      - -ធនធាន
      - -បន្ទុក
  - អំពើល្មើស
    - ធាតុផ្សំនៃបទល្មើស
      - -ធាតុអត្តនោម័ត
      - -ធាតុសត្យានុម័ត

នគរបាលយុត្តិធម៌ (PJ)

- បេសកម្មរបស់នគរបាលយុត្តិធម៌ ម៥៦
  - ជាជំនួយរបស់អំណាចតុលាការ។
  - ធ្វើការត្រួតពិនិត្យបទឧក្រិដ្ឋ បទមជ្ឈិម និងបទលហុ កំណត់អត្តសញ្ញាណ និងចាប់ជនល្មើស ព្រមទាំងប្រមូលភស្តុតាង។

នគរបាលយុត្តិធម៌ (PJ)

❖ **សមាសភាពរបស់នគរបាលយុត្តិធម៌៖**

- មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ (OPJ =OFFICIER DE POLICE JUDICIARE)
- ភ្នាក់ងារនគរបាលយុត្តិធម៌ (APJ =AGENT DE POLICE JUDICIAIRE)
- មន្ត្រីសាធារណៈដទៃទៀតដែលច្បាប់ផ្តល់អំណាចឱ្យ ម ៨២។

នគរបាលយុត្តិធម៌ (PJ)

- នៅក្រោមការដឹកនាំ និងសម្របសម្រួលដោយព្រះរាជអាជ្ញា ឬ ចៅក្រមស៊ើបសួរ ម៥៨។ *អំណាចតុលាការធានាការពារសិទ្ធិសេរីភាពប្រជាពលរដ្ឋ តាមរយៈការត្រួតពិនិត្យមើលប្រក្រតីភាពនៃកិច្ចនីតិវិធីរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌។*

- អគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍មានអំណាចដាក់វិន័យលើនគរបាលយុត្តិធម៌ ម៥៩ ម៦៤ ដល់ ម៦៦។

- ការទទួលបានសម្បទាជា PJ៖ ម៦០ ដល់ ម៦៣។

នគរបាលយុត្តិធម៌ (PJ)

❖ **សមត្ថកិច្ចផ្នែកសម្ភារៈ៖**

- នគរបាលចរាចរណ៍ ព្រហ្មទណ្ឌ គ្រឿងញៀន ប្រឆាំងអំពើពុករលួយ ផ្លូវថ្នល់ ប្រឆាំងភេរវកម្ម សុខាភិបាល ព្រៃឈើ ជលផល បរិស្ថាន កិច្ចការនារី កសិកម្ម ទូរគមនាគមន៍ គយ ពន្ធដារ មូលបត្រ សំណង់។ល។

នគរបាលយុត្តិធម៌ (PJ)

សមត្ថកិច្ចដែនដី៖ ម៦៧ និង ម៦៨៖

- ❑នៅមណ្ឌលរដ្ឋបាលដែលខ្លួនត្រូវបានចាត់តាំងឱ្យបម្រើការងារ។
- ❑លើកលែងករណីនៅភ្នំពេញ ដែលមានសមត្ថកិច្ចទូទាំងក្រុង។
- ❑ទូទាំងប្រទេស កាលណាមានការអនុញ្ញាតពីព្រះរាជអាជ្ញា កាលណាមានបទល្មើសជាក់ស្ដែង ឬ កាលណាអនុវត្តដីកាចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួស។

សមត្ថកិច្ចដែនដីរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា

- **ករណីជនល្មើសជារូបវន្តបុគ្គល៖** ម៣៩
  - ព្រះរាជអាជ្ញានៃទីកន្លែងដែលមានការប្រព្រឹត្តបទល្មើស
  - ព្រះរាជអាជ្ញានៃទីលំនៅរបស់ជនដែលគេសង្ស័យថាបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស
  - ព្រះរាជអាជ្ញានៃទីកន្លែងចាប់ខ្លួនជនដែលត្រូវបានសង្ស័យថាបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស
- **ករណីនីតិបុគ្គល៖** ម៥៩៧
  - ព្រះរាជអាជ្ញានៃទីកន្លែងដែលមានការប្រព្រឹត្តបទល្មើស
  - ព្រះរាជអាជ្ញានៃទីកន្លែងដែលនីតិបុគ្គលតាំងទីស្នាក់ការ។

ក្របខណ្ឌនៃការស៊ើបអង្កេត

- ប្រភេទនៃការស៊ើបអង្កេត
  - ការស៊ើបអង្កេតជាក់ស្តែង ម៨៥ ដល់ ម១១០ ។
  - ការស៊ើបអង្កេតបឋម ម១១១ ដល់ ម១១៨។
- ភាពមិនលំអៀងរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេត៖ ស្វែងរក**<u>ការពិត</u>**។ យោង ម៣៩-៣ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង ការស៊ើបអង្កេតធ្វើឡើងទាំងដោះបន្ទុក និងដាក់បន្ទុក។ ចំណុច១៣ នៃសេចក្តីណែនាំរបស់ អ.ស.ប ស្តីពីតួនាទីរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា *(ក) ក្នុងការបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួន ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវ អនុវត្តមុខងាររបស់ខ្លួនដោយមិនលំអៀង និងជៀសវាងរាល់ការរើសអើងភេទ វប្បធម៌ ជាតិសាសន៍ សាសនា សង្គម នយោបាយ ឬការរើសអើងណាមួយផ្សេងទៀត។ (ខ)ការពារផលប្រយោជន៍សាធារណៈ អំពើជាសត្យានុម័ត យុចិត្តទុកដាក់ឱ្យបានល្អចំពោះជនសង្ស័យ និងជនរងគ្រោះ។*
- ទាំងអយ្យការ និងជនសង្ស័យ មិនទាន់ក្លាយជាភាគីនៃសំណុំរឿងទេ។

ក្របខណ្ឌនៃការស៊ើបអង្កេត

- ❖ **លក្ខណៈនៃការស៊ើបអង្កេត៖ នីតិវិធី Inquisitoire / Inquisitorial**
  - ❑ ការស៊ើបអង្កេតត្រូវតែសម្ងាត់ ម៨៣ (ទាំងចំពោះជនសង្ស័យ)។
  - ❑ ការស៊ើបអង្កេតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ជាទូទៅ(កំណត់ហេតុ)។
  - ❑ ការស៊ើបអង្កេតមិនចំពោះមុខ៖ ជនសង្ស័យ ឬជនរងគ្រោះមិនអាចចូលមើលសំណុំរឿងបានទាំងអស់ ឬស្នើសុំបំពេញកិច្ចណាមួយបានទេ។

ការដឹងអំពីបទល្មើស

- ការទទួលបានពត៌មានតាម ៣ រូបភាព៖ (active investigation / proactive investigation)
  - ដោយមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ដោយខ្លួនឯង។
  - **<u>បណ្ដឹងទាមទារ</u>** ម.៦ ដោយជនរងគ្រោះ។ អាចប្ដឹងនៅអយ្យការ ម៤០ ឬ OPJ ម៧១។
  - **<u>បណ្ដឹងបរិហារ</u>** ៖ ដោយតតិយជនក្រៅពីជនរងគ្រោះ។ អាចប្ដឹងនៅអយ្យការ ម៤០ ឬ OPJ ម៧១។
    - ជាកាតព្វកិច្ចត្រូវប្ដឹងបរិហារ៖ អាជ្ញាធរសាធារណៈ ឬ មន្ត្រីគ្រប់រូបនៅក្នុងពេលបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួន ម៤២។
    - ដោយ តតិយជន (រួមទាំងសារពត៌មាន) ឬ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ម២៩។

គំនូសបំព្រួញអំពីការប្ដឹងទៅ OPJ និងព្រះរាជអាជ្ញា

ដើមបណ្ដឹង → អង្គហេតុ និងបុគ្គល → ព្រះរាជអាជ្ញា ឬ OPJ

NB: *ព្រះរាជអាជ្ញា ឬ OPJ អាចពន្លាតដល់អង្គហេតុ និងបុគ្គលដែលមិនមានក្នុងពាក្យប្ដឹង*

ការសើបអង្កេតជាក់ស្តែង

- បទល្មើសជាក់ស្តែងគឺជាបទល្មើសដែលត្រូវបានពិនិត្យឃើញនៅពេលកំពុងប្រព្រឹត្ត ឬ ភ្លាមៗ ក្រោយពេលប្រព្រឹត្ត(ករណីជនម្នាក់ត្រូវបានគេចាប់បានភ្លាមៗពេលកើតហេតុ ឬករណីបង្ហាញអំពីរយៈពេលមួយខ្លីរវាង អំពើជាតម្រុយជាមួយនឹងបទល្មើស) ដែលស្ថានភាពនេះត្រូវបានចាត់ទុកថា ជាបទល្មើសជាក់ស្តែងនឹងនាំឱ្យមានការកើនឡើងនូវអំណាចរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ និងក្នុងករណីខ្លះអនុញ្ញាតឱ្យមានការធ្វើបណ្តឹងលឿនរហ័សទៅសាលាមជ្ឈិម។

ការស៊ើបអង្កេតជាក់ស្តែង

- ផ្តល់អំណាចធំធេងដល់នគរបាលយុត្តិធម៌ប្រើប្រាស់អំណាចស៊ើបអង្កេតជាក់ស្តែង។
- សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ សន្តិសុខជាតិ អាយុជីវិតមនុស្ស រូបរាងកាយ ឬ ទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលបង្កឡើងដោយបទល្មើស។
- ការប្រមូលភស្តុតាងឱ្យបានរហ័សប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព៖ ឧ. បុគ្គលគ្រប់រូបមានសិទ្ធិចាប់ខ្លួនជនល្មើសដើម្បីប្រគល់ជូនមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌។ តែមិនមែនស្វែងរកយុត្តិធម៌តាមផ្លូវ។

ការស៊ើបអង្កេតជាក់ស្តែង

- មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌អាចដឹងអំពីបទល្មើសជាក់ស្តែងដោយខ្លួនឯង ឬតាមរយៈរបាយការណ៍របស់ភ្នាក់ងារនគរបាលយុត្តិធម៌ដែលបានដឹងអំពីបទល្មើសជាក់ស្តែង ឬតាមរយៈជនរងគ្រោះ ឬតាមរយៈសាក្សី។
- ក្នុងករណីមានបទល្មើសឧក្រិដ្ឋ ឬមជ្ឈិមជាក់ស្តែង មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវរាយការណ៍ភ្លាមទៅព្រះរាជអាជ្ញា។

ការសុីបអន្ទោតជាក់ស្តែង

- **លក្ខខណ្ឌនៃបទល្មើសជាក់ស្តែង**៖ ម៨៥ មឥ៦ មឥ៧ និង មឥ៨ ក្រម បទល្មើសមួយជាបទល្មើសជាក់ស្តែង បើកាលណាបទល្មើសនោះជាបទឧក្រិដ្ឋ និងបទមជ្ឈិម។
- ដូច្នេះ មិនមានឡើយ បទលហុជាក់ស្តែង។

ការស៊ើបអង្កេតជាក់ស្តែង

❖ **លក្ខខណ្ឌនៃបទល្មើសជាក់ស្តែង**៖ម៨៦ និង ម៨៨ ក្រម ស្ថានភាពជាក់ស្តែងមាន ៥ ប្រភេទ៖

- ទី១-បទល្មើសដែលកំពុងប្រព្រឹត្ត
- ទី២- បទល្មើសទើបតែប្រព្រឹត្តរួចភ្លាម
- ទី៣- ជនដែលគេសង្ស័យ ត្រូវបានសាធារណជនស្រែកដេញប្រផាប់ចាប់ប្រភឹង
- ទី៤- ការរកឃើញមានវត្ថុឬមានស្លាកស្នាម ឬតម្រុយច្បាស់លាស់អំពីការប្រព្រឹត្តបទល្មើសដោយបុគ្គលណាមួយ
- ទី៥- មានការស្នើសុំឱ្យជួយពីអ្នកកាន់កាប់ទីកន្លែង។

ការស៊ើបអង្កេតជាក់ស្តែង

- ម១០៦ នៃក្រមនីតិវិធីៈថិរវេលានៃការស៊ើបអង្កេតជាក់ស្តែង មិនអាចលើសពី ៧ ថ្ងៃ គិតពីថ្ងៃប្រព្រឹត្តបទល្មើស ហើយដែល ថិរវេលានេះរាប់ជាប់គ្នាជានិច្ច (consécutivement)។
- ក្រោយថិរវេលានេះបានកន្លងផុតទៅ កិច្ចដែលត្រូវធ្វើបន្ទាប់អាចជាការស៊ើបអង្កេតបឋម ឬ ការបើកការស៊ើបសួរ។
- ក្រោយបញ្ចប់កិច្ច OPJ បញ្ជូនកំណត់ហេតុ និង វត្ថុតាងនានា ព្រមទាំងជនល្មើសទៅព្រះរាជអាជ្ញា ម ១០៧។

ការស៊ើបអង្កេតជាក់ស្តែង

- ❖គោលការណ៍នៃការដឹកនាំការស៊ើបអង្កេតដោយ OPJ ចំពោះបទល្មើសជាក់ស្តែង។
- ❖គោលការណ៍នេះគ្មានចែងក្នុងមាត្រាណាជាក់លាក់នោះទេ តែនៅរាយប៉ាយដូចជា៖
  - ❑ម៥៦ OPJ មានភារកិច្ចធ្វើការត្រួតពិនិត្យបទឧក្រិដ្ឋ បទមជ្ឈិម និង បទលហុ កំណត់អត្តសញ្ញាណ និង ចាប់ជនល្មើស ព្រមទាំងប្រមូលភស្តុតាង។
  - ❑ម៩៦ ការឃាត់ខ្លួនជនសង្ស័យ ដោយ OPJ។
  - ❑ម៩១ ការឆែកឆេរដោយ OPJ។
  - ❑ម៩៣ ការស្តាប់ចម្លើយជនសង្ស័យដោយ OPJ។

ការស៊ើបអង្កេតជាក់ស្ដែង

❖OPJ ក៏មានតួនាទីដឹកនាំសកម្មភាពនានារបស់ APJ ហើយ APJ ជួយការងារដល់ OPJ (ម៧៨) ដោយ៖

- ❑ម៧៨៖ APJ ត្រូវរាយការណ៍ទៅ OPJ ។
- ❑ម៨៩ ក១៖ OPJ ត្រូវរាយការណ៍ទៅព្រះរាជអាជ្ញា ។
- ❑នេះជាអំណាចត្រួតពិនិត្យទៅតាមឋានានុក្រម ម៥៨ ក១។

❖ជាអញ្ញត្រកម្ម៖ ការដឹកនាំការស៊ើបអង្កេតដោយព្រះរាជអាជ្ញា។ មាត្រា៨៩ ក៣ បញ្ញត្តិថា៖ *ប្រសិនបើយល់ថាមានប្រយោជន៍ ព្រះរាជអាជ្ញាចុះទៅកាន់ទីកន្លែងកើតហេតុ និង ដឹកនាំការស៊ើបអង្កេត* ។

ការស៊ើបអង្កេតបឋម

- ❖អាចត្រូវបានធ្វើឡើងដោយ OPJ បើកាលណាលក្ខខណ្ឌនៃស្ថានភាពជាក់ស្តែងមិនបានបំពេញ។
- ❖អាចត្រូវបានធ្វើឡើងដោយ OPJ ដោយឯកឯង ឬ តាមការស្នើសុំរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ម១១១។
- ❖ការស៊ើបអង្កេតមានប្រយោជន៍ពីរ៖
  - ❑ទី១ ជាមូលដ្ឋានដល់ព្រះរាជអាជ្ញា ដើម្បីចំណាត់ការសំណុំរឿង។
  - ❑ទី២ អនុញ្ញាតឱ្យ OPJ ចាប់ផ្តើមការស៊ើបអង្កេតលើបទល្មើសជាក់ស្តែង ប្រសិនបើមានតម្រុយជាក់ស្តែងអំពីចរិតនៃបទល្មើស។

ការស៊ើបអង្កេតបឋម

❖ការត្រួតពិនិត្យដោយព្រះរាជអាជ្ញាលើការស៊ើបអង្កេតបឋមកើតចេញពីអំណាចទូទៅក្នុងការដឹកនាំ PJ ម៣៧ ម៥៨។

❖ការស៊ើបអង្កេតបឋមធ្វើឡើងដោយ OPJ។ ក្នុងករណីនេះ OPJ ត្រូវបញ្ជូនកំណត់ហេតុ និងវត្ថុតាងទាំងអស់ទៅព្រះរាជអាជ្ញា យោង ម១១៧ និង ម១០៧។

❖ព្រះរាជអាជ្ញាធ្វើកិច្ចស៊ើបអង្កេតតាមក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ និងច្បាប់ផ្សេងៗទៀត។

❖ម៣៧ ព្រះរាជអាជ្ញាប្រើប្រាស់អំណាចទាំងអស់ដែលក្រមនេះបានទទួលស្គាល់ឱ្យដល់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ក្នុងការស៊ើបអង្កេត។

ការស្រាវជ្រាវ និងការពិនិត្យ

- ម៥០ ក្រម ចែងថា *មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវធ្វើកំណត់ហេតុស្តីពីការស្រាវជ្រាវនិងការពិនិត្យ។*

- ការស្រាវជ្រាវ និងការត្រួតពិនិត្យ លើរាល់បុគ្គល រាល់សហគ្រាសឯកជន ឬសាធារណៈ និងគ្រប់រដ្ឋបាលសាធារណៈជាអំណាចរបស់ OPJ។

- ក្នុងករណីការស៊ើបអង្កេតជាក់ស្តែង ការស្រាវជ្រាវអាចធ្វើដោយ OPJ ឬដោយមានការយល់ព្រមពីព្រះរាជអាជ្ញា ក្នុងករណីការស៊ើបអង្កេតបឋម។

ការត្រួតពិនិត្យផ្នែកបច្ចេកទេស

- មទ៥ ប្រសិនបើត្រូវធ្វើការពិនិត្យបច្ចេកទេស ឬវិទ្យាសាស្ត្រដែលមិនអាចបង្អង់បាន OPJ អាចពឹងទៅបុគ្គលគ្រប់រូបដែលមានមុខជំនាញ។ ប្រសិនបើបុគ្គលនោះមិនមានចុះឈ្មោះ នៅក្នុងបញ្ជីអ្នកជំនាញទេ បុគ្គលនេះត្រូវស្បថតាមសាសនា ឬជំនឿរបស់ខ្លួន ថានឹងជួយដោយភក្តីភាពដល់តុលាការ។
- អ្នកជំនាញវះកាត់វិភាគសាកសព គ្រាប់រំសេវ គ្រឿងញៀន DNA ស្នាមក្រយៅដៃ ឯកសារ សុខាភិបាល វប្បធម៌ សំណង់ ស្ថាបត្យកម្ម គីមីចំណីអាហារ រ៉ែ ថាមពល ព័ត៌មានវិទ្យា សវនកម្ម ពន្ធដារ ថ្នាំពេទ្យ វិកលវិទ្យា កម្មសិទ្ធិបញ្ញា។ល។

ការត្រួតពិនិត្យផ្នែកបច្ចេកទេស

- ក្នុងករណីការស៊ើបអង្កេតជាក់ស្តែង ជាការសម្រេចរបស់ OPJ (ម៩៥)។ ក្នុងករណីស៊ើបអង្កេតបឋម ***ជាគោលការណ៍*** ជាការសម្រេចរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា (ម១១២ និង ម៩៥)។

- អ្នកជំនាញមានកាតព្វកិច្ចគោរពតាមការស្នើសុំរបស់ OPJ ឬ របស់ព្រះរាជអាជ្ញា។

- គោលការណ៍ចំពោះមុខលើលទ្ធផលនៃការត្រួតពិនិត្យផ្នែកបច្ចេកទេស និងវិទ្យាសាស្ត្រ។

ការស្តាប់ចម្លើយ

- ***ជនសង្ស័យ ឬ បុគ្គលដែលអាចផ្តល់ព័ត៌មាន៖*** ក្នុងករណីការស៊ើបអង្កេតជាក់ស្តែង (ម៩៤) និងការស៊ើបអង្កេតបឋម (ម១១៤) OPJ អាចកោះហៅរាល់បុគ្គលដែលសង្ស័យថាបានចូលរួមប្រព្រឹត្តបទល្មើស ឬ បុគ្គលដែលអាចផ្តល់ពត៌មានអំពីរឿងហេតុដើម្បីធ្វើការស្តាប់ចម្លើយ(ដោយមិនមានសម្បថនោះទេ)។

- ចំពោះមុខ OPJ បុគ្គលដែលអាចផ្តល់ព័ត៌មានបានមិនមានឋានៈជាសាក្សីតាមផ្លូវច្បាប់នោះទេ ហើយសក្ខីកម្មក្លែងក្លាយរបស់គាត់មិនបង្កើតជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌចែងក្នុងមាត្រា៥៤៥ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ (បទផ្តល់សក្ខីកម្មក្លែងក្លាយ ដែលអនុវត្តតែទៅលើសាក្សីដែលបានស្បថផ្តល់ចម្លើយនៅមុខចៅក្រម ឬ OPJ ក្នុងក្របខណ្ឌនៃការស៊ើបសួរជំនួស)

ការស្តាប់ចម្លើយ

- ច្បាប់កម្ពុជាមិនមានចែងឱ្យច្បាស់អំពីការស្តាប់ចម្លើយជនរងគ្រោះនោះទេ ដោយមានបរិយាយតែអំពីកំណត់ហេតុបណ្តឹងពីបុគ្គលដែលប្តឹងរាយការណ៍តាមមាត្រា៧២ក្រម។
- បុគ្គលដែលត្រូវបានកោះហៅមានកាតព្វកិច្ចចូលបង្ហាញខ្លួន។
- ការស្តាប់ចម្លើយត្រូវមានកំណត់ហេតុ។ យោង ម៤២៩ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយត្រូវតែមានសំនួរចំពោះអ្វីដែលឆ្លើយ បើពុំដូច្នេះទេ កំណត់ហេតុនោះនឹងត្រូវរងមោឃភាព។

ការស្តាប់ចម្លើយ

- យោង ម៧០៦-៧១ និង ម R៥៣-៣៣ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង ការស្តាប់ចម្លើយអាចពីធ្វើពីចម្ងាយតាមមធ្យោបាយទូរគមនាគមន៍។
- បើជនសង្ស័យជាអនីតិជន ត្រូវមានវត្តមានមេធាវី ភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ច អ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ឬអ្នកទំនុកបម្រុង ម២២ ម២៦ ច្ប.អនីតិជន។
- ការស្តាប់ចម្លើយបុគ្គលជា ជននៅក្រោមអាណាព្យាបាលទូទៅ ជននៅក្រោមរបបហិតូបត្ថម្ភ ឬ អនីតិជនដែលដឹងរឿងរ៉ាវ អាចធ្វើបានដែរឬទេ? អនុសញ្ញាស្តីពីការការពារសិទ្ធិជនមានពិការភាព។
- OPJ អាចធ្វើការស្តាប់ចម្លើយដោយតទល់គ្នាបាន។

ការស្តាប់ចម្លើយ

- ប្រសិនបើបុគ្គលដែលត្រូវបានកោះហៅនោះរឹងទទឹង OPJ ត្រូវជូនដំណឹងដល់ព្រះរាជអាជ្ញាដែលអាចចេញបញ្ជាឱ្យចូលខ្លួនបានទាំងក្នុងការស៊ើបអង្កេតជាក់ស្តែង (ម៩៤ ក២) និងការស៊ើបអង្កេតបឋម (ម១១៤)។ បញ្ជាឱ្យចូលខ្លួនអនុញ្ញាតឱ្យ OPJ ប្រើប្រាស់កម្លាំងសាធារណៈ ដើម្បីបង្ខំបុគ្គលនោះឱ្យចូលបង្ហាញខ្លួន។ ករណីបុគ្គលនោះនៅក្នុងលំនៅឋាន តើ OPJ អាចចូលចាប់ជនល្មើសបានទេ?
- ការថតជាខ្សែអាត់សម្លេងសម្រាប់ការសួរចម្លើយមួយចំនួន៖ ក្រមមិនមានចែងអំពីការថតជាខ្សែអាត់សម្លេងនោះទេ។ តែការអនុវត្តនៅសាលាក្តីខ្មែរក្រហម គឺមានទាំងថតវីដេអូ និងថតរូបសន្លឹកក្នុងពេលស្តាប់ចម្លើយ។

ការចាប់ និងថតការឆ្លើយឆ្លង

- យោងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ព្រះរាជអាជ្ញាមិនត្រូវបានផ្តល់សិទ្ធិឱ្យចាប់ ឬថតគ្រប់ការឆ្លើយឆ្លងតាមមធ្យោបាយទូរគមនាគមន៍ លើកលែង ម៨៥ ច្ប.គ្រឿងញៀន៖ ព្រះរាជអាជ្ញាអាចអនុញ្ញាតឱ្យអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចចាប់ឬថតគ្រប់ការឆ្លើយឆ្លងតាមមធ្យោបាយទូរគមនាគមន៍ដូចជាទូរសារ ឬសារតាមអិនធើណែត ជាអាទិ៍។

ការចាប់ និងថតការឆ្លើយឆ្លង

- យោង ម១០៥ ម១១១ ក្រម OPJ មិនមានសិទ្ធិឱ្យចាប់ ឬ ថតគ្រប់ការឆ្លើយឆ្លងតាមមធ្យោបាយទូរគមនាគមន៍ លើកលែងតែ ម២៧ ច្ប.ប្រឆាំងអំពើពុករលួយ ACU អាចចាប់ ឬ ថតការឆ្លើយឆ្លងតាមទូរស័ព្ទ មើលគណនីធនាគារ ចូលទៅមើលឯកសារអេឡិចត្រូនិច។

ការចុះទៅលំនៅឋាន

❖ **ការចុះទៅលំនៅឋាន** គឺជាសិទ្ធិរបស់ OPJ ក្នុងការចូលទៅក្នុងលំនៅឋានរបស់ពលរដ្ឋណាម្នាក់ដោយវិធានការបង្ខំ។ ឧ. សិទ្ធិចូលទៅក្នុងលំនៅឋានដើម្បីអនុវត្តដីកាបង្គាប់ឱ្យនាំខ្លួន ម១៩២ និងដីកាបង្គាប់ឱ្យចាប់ខ្លួន ម១៩៩ ក្រោយម៉ោង ៦ ព្រឹក និងមុនម៉ោង ៦ ល្ងាច។ ឧ. ១៥ ច្បាប់ទប់ស្កាត់អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ និងកិច្ចការពារជនរងគ្រោះ បើមានការសុំអន្តាគមន៍ និងជាបទល្មើសជាក់ស្ដែង អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចមានសិទ្ធិចូលទៅទីកន្លែងកើតហេតុ ទោះគ្មានដីកាអនុញ្ញាតពីតុលាការក៏ដោយ។ ឧ. សិទ្ធិចូលក្នុងការដ្ឋានសំណង់របស់មន្ត្រីអធិការកិច្ចសំណង់ ម៦០ ច្បាប់ស្ដីពីសំណង់ និង ប្រការ៨ ប្រកាសអន្តរក្រសួងស្ដីពីនីតិវិធីនិងបែបបទនៃការធ្វើអធិការកិច្ចសំណង់ ចុះថ្ងៃទី០២ សីហា ២០១៩។

ការឆែកឆេរ

- **ការឆែកឆេរ** គឺជាសិទ្ធិក្នុងការស្រាវជ្រាវរក**<u>វត្ថុតាង</u>**អំពីការប្រព្រឹត្តបទល្មើសណាមួយ។

- គោលការណ៍នៃភាពមិនអាចរំលោភបំពានបានលើលំនៅឋាន ដែលមានចែងក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងលិខិតបទដ្ឋានអន្តរជាតិនានា។

- **ក្នុងករណីបទល្មើសជាក់ស្តែង** ការឆែកឆេរអាចប្រព្រឹត្តទៅបាន ទោះគ្មានការយល់ព្រមពីបុគ្គលដែលកាន់កាប់ទីកន្លែង ក៏ប៉ុន្តែត្រូវមានការអនុញ្ញាតពីព្រះរាជអាជ្ញា ទោះបីជាការអនុញ្ញាតដោយផ្ទាល់មាត់ក៏ដោយ។

ការឆែកឆេរ

- **ក្នុងករណីការស៊ើបអង្កេតបឋមៈ ម១១៣** ជាគោលការណ៍ ការឆែកឆេរអាចប្រព្រឹត្តទៅបានល្ងីកណាមានការព្រមព្រៀងពិតប្រាកដ និងច្បាស់លាស់ពីអ្នកកាន់កាប់ទីកន្លែង។ ប្រសិនបើជននោះបដិសេធមិនឱ្យឆែរឆេរ ឬអវត្តមាន ប្រធានសាលាដំបូងដែលមានសមត្ថកិច្ចអាចចេញដីកាអនុញ្ញតឱ្យមានការចុះទៅលំនៅឋាន ឆែរឆេរ និង ចាប់យកវត្ថុតាងតាមការស្នើសុំរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា។ ក្នុងករណីនេះ ព្រះរាជអាជ្ញាដឹកនាំការឆែកឆេរដោយផ្ទាល់។
- ម៨៥ ម៩១ និងម១១៣ ការឆែកឆេរអាចធ្វើបានក្នុងករណីបទឧក្រិដ្ឋ និងបទមជ្ឈិម។ ដូចនេះ ការឆែកឆេរមិនអាចអនុវត្តបានចំពោះបទលហុនោះទេ។

ការឆែកឆេរ

- **អ្វីទៅជាលំនៅឋាន**? ទីកន្លែងដែលបុគ្គលម្នាក់មានសិទ្ធិក្នុងការនិយាយថាផ្ទះសម្រាប់ខ្ញុំ ឬកន្លែងសម្រាប់ខ្ញុំ។ មិនអាចយកសញ្ញាណលំនៅឋានក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីមកបកស្រាយបានទេ ព្រោះ**ស្វ័យភាពនៃនីតិព្រហ្មទណ្ឌ**។
- មិនចាំបាច់ជាលំនៅឋានរបស់ជនសង្ស័យ។
- គោលការណ៍នៃការឆែកឆេរនៅពេលថ្ងៃ៖ ហាមឃាត់ការឆែកឆេរពីម៉ោង ៦ ល្ងាច ដល់ ៦ ព្រឹក។

ការនែកនេរ

- ជាអញ្ញត្រកម្ម ការឆែរឆេរនៅពេលយប់ ម៩១ ក្នុងករណី៖
  - ចែងក្នុង ម៨៦ (និយមន័យបទឧក្រិដ្ឋ ឬ បទមជ្ឈិមជាក់ស្ដែង) នៃក្រមនេះ ។
  - ចែងក្នុង ម៨៨ (ការចាត់ទុកដូចជាបទឧក្រិដ្ឋ ឬបទមជ្ឈិមជាក់ស្ដែង) នៃក្រមនេះ។
  - មានសំរែកស្រែកឱ្យគេជួយពីក្នុងទីកន្លែង។
  - ការឆែរឆេរនៅគ្រប់ទីកន្លែងក្នុងពេលដែលបើកចំហដល់សាធារណៈជន។
  - ការឆែរឆេរនៅគ្រប់ទីកន្លែងផលិត រក្សាទុក ជួញដូរ ចែកចាយ ប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន។

ការឆែកឆេរ

- ការឆែកឆេរត្រូវធ្វើនៅចំពោះមុខអ្នកកាន់កាប់ទីកន្លែង ឬ សាក្សីពីរនាក់។
- ការឆែកឆេរនៅការិយាល័យមេធាវី ធ្វើឡើងដោយព្រះរាជអាជ្ញា និងនៅចំពោះមុខប្រធានគណៈមេធាវី ប្រតិភូ ឬ មេធាវីសាមី។
- ការឆែកឆេរនៅសហគ្រាសសារព័ត៌មានគឺធ្វើដោយព្រះរាជអាជ្ញា និងមិននៅចំពោះមុខបុគ្គលដែលបម្រើការងារនៅសហគ្រាសសារពត៌មាន។
- ម៥៧-១ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង៖ ការឆែកឆេរផ្ទេកព័ត៌មានវិទ្យា។

ការត្រួតពិនិត្យលើនាវា (មិនមែនជាលំនៅឋាន)

- មម២៤៥ ច្បាប់ស្តីពីការដឹកជញ្ជូនតាមផ្លូវទឹកឆ្នាំ២០២៤ មន្ត្រីមានសមត្ថកិច្ចដែលទទួលបាននីតិសម្បទាជាមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ មានសិទ្ធិបញ្ឈប់នាវាឆ្នេរសមុទ្រនិងនាវាផ្លូវទឹកក្នុងប្រទេស ដែលកំពុកធ្វើដំណើរតាមផ្លូវទឹកនិងឡើងលើនាវា ដើម្បីត្រួតពិនិត្យបទល្មើស ក្នុងករណីមានភស្តុតាងឬការសង្ស័យដែលជឿជាក់ថា នាវាបានរំលោភលើបទប្បញ្ញត្តិនៃច្បាប់និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តជាធរមានផ្សេងទៀត។

- មម២៤៧ ច្បាប់ស្តីពីការដឹកជញ្ជូនតាមផ្លូវទឹកឆ្នាំ២០២៤ មន្ត្រីមានសមត្ថកិច្ចដែលទទួលបាននីតិសម្បទាជាមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ មានសិទ្ធិបញ្ឈប់ និងឡើងលើនាវាបរទេសដែលកំពុងធ្វើដំណើរឆ្លងកាត់នៅតាមផ្លូវទឹកក្នុងដែនដីនៃព្រះរាជណាចក្រកម្ពុជា ដើម្បីធ្វើការពិនិត្យបទល្មើស ដែលបានប្រព្រឹត្តដោយនាវា ឬនៅលើនាវា។

ការឆែកឆេរលើខ្លួនបុគ្គល

❖ក្រមមិនមានចែងអំពីរបបគតិយុត្តនៃការឆែរឆេរលើខ្លួនបុគ្គលទេ។ មា១៦ ច្ប.អនីតិជន៖ OPJ អាចធ្វើការឆែកឆេរលើខ្លួនបុគ្គលដែលជាអនីតិជនបាន តែត្រូវមានភេទដូចគ្នា និងមិនត្រូវជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងបទល្មើស ពុំមានទំនាស់ ឬ មិនជាប់សាច់ញាតិ ឬមានទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធជាមួយអនីតិជននោះឡើយ លើកលែងតែក្នុងករណីមិនអាចចៀសវាងបាន។ ច្ប.គ្រឿងញៀន មា៧៥ (ការឆែកឆេរលើបុគ្គល) មា៧៦ (ការឆែកឆេរសរីរាង្គដោយប្រើបច្ចេកទេសស្វែងរកតាមវេជ្ជសាស្ត្រ)។ មា៥៦ ច្បាប់ស្តីពីគយ ឆែកឆេរនៅជុំវិញខ្លួននិងនៅក្នុងខ្លួនបុគ្គល។

វិធានការដទៃទៀតក្នុងបទល្មើសគ្រឿងញៀន

- ក្នុងច្បាប់គ្រឿងញៀន OPJ អាចធ្វើកិច្ចដូចជា៖
  - មា៧៨ ការឃ្លាំមើលការឆ្លងកាត់គ្រឿងញៀន
  - មា៧៩ ការប្រគល់ដោយមានការឃ្លាំមើល និងការញុះញុងឱ្យលក់ដោយខុសច្បាប់នូវគ្រឿងញៀន។

ការបង្វែរអនីតិជន

- ការសម្រេចបង្វែរអនីតិជន ម២៧ ម២៨ (ជំពូក៦) និងមាត្រា ៦០ ដល់ ម៧១ ច្បាប់យុត្តិធម៌អនីតិជន។
- សូមមើល**ភាគទី៨ នីតិវិធីបង្វែរ**។

ការឃាត់ខ្លួននីតិជន

❖ **OPJ មានអំណាចក្នុងការសម្រេចការឃាត់ខ្លួន៖**

- ❑ ម.៩៦ ក្រម“*ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងការចាំបាច់នៃការស៊ើបអង្កេត OPJ អាចឃាត់ខ្លួនជនសង្ស័យថាបានចូលរួមប្រព្រឹត្តបទល្មើស*” (ករណីបទល្មើសជាក់ស្តែង)។
- ❑ ការបកស្រាយ ម១១១, ម១១៦ ក្រម “*ការឃាត់អាចធ្វើបានដោយ OPJ ដោយឯកឯង ឬតាមការស្នើសុំរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា*” (ករណីការស៊ើបអង្កេតបឋម)។

ការឃាត់ខ្លួននីតិជន

❖ **ព្រះរាជអាជ្ញាមានអំណាចត្រួតពិនិត្យលើការឃាត់ខ្លួន ៖**

- ព្រះរាជអាជ្ញាដឹកនាំនគរបាលយុត្តិធម៌។ នៅពេលចាប់ផ្តើមការឃាត់ខ្លួន OPJ ត្រូវរាយការណ៍ភ្លាមតាមគ្រប់មធ្យោបាយជូនព្រះរាជអាជ្ញាអំពីការឃាត់ខ្លួន ម៩៦។
- បើមានភាពចាំបាច់ ការពន្យារពេលឃាត់ខ្លួននឹងត្រូវបានធ្វើតាមការ សម្រេចរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាដោយត្រូវធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងមានសំអាងហេតុយោង ម៩៦ ក.៣ ក្រម។

ការឃាត់ខ្លួននីតិជន

- ជាអញ្ញត្រកម្ម ការឃាត់ខ្លួនធ្វើដោយ OPJ តែក្រោមអំណាចត្រួតពិនិត្យរបស់ចៅក្រមស៊ើបសួរ (ដីកាចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួស)។
- ដែនអនុវត្តនៃការឃាត់ខ្លួន៖ ការឃាត់ខ្លួនអាចធ្វើបានតែក្នុងករណីបទល្មើសជាបទឧក្រិដ្ឋ ឬបទមជ្ឈិម។ ការពន្យារពេលឃាត់ខ្លួនអាចធ្វើបានតែក្នុងករណីបទឧក្រិដ្ឋ។

ការឃាត់ខ្លួននីតិជន

- ជនសង្ស័យជាបុគ្គលតែម្នាក់គត់ដែលអាចស្ថិតក្រោមការឃាត់ខ្លួន។ OPJ អាចឃាត់ខ្លួនបុគ្គលដែលអាចផ្តល់ព័ត៌មានស្តីពីរឿងហេតុបាន ប្រសិនបើបុគ្គលដែលអាចផ្តល់ព័ត៌មានប្រកែកមិនព្រមផ្តល់ព័ត៌មាន និង មានការយល់ព្រមជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឱ្យធ្វើការឃាត់ខ្លួនពីព្រះរាជអាជ្ញាយោង ម៩៦ ក១ ក្រម។

- **សំអាងហេតុនៃការឃាត់ខ្លួន៖** ម៩៧ មិនបានរំលេចឡើងអំពីមូលហេតុនៃការឃាត់ខ្លួន។ សូមមើល ម១៧ ច្បាប់យុត្តិធម៌អនីតិជន។ ប្រសិនបើជឿជាក់ថា ***អនីតិជនអាចរត់គេចខ្លួន ឬ បំផ្លាញភស្តុតាង ឬ បង្កគ្រោះថ្នាក់ដល់សុវត្ថិភាពសាក្សី ជនរងគ្រោះ ឬ សន្តិសុខសាធារណៈ ឬ ក្នុងគោលបំណងសុវត្ថិភាពអនីតិជននោះ***។ តាមពិតទៅមូលហេតុនៃការឃាត់ខ្លួន គឺដូចគ្នាទៅនឹងមូលហេតុនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ដែលចែងក្នុង ម២០៥ ក្រម។

ការឃាត់ខ្លួននីតិជន

❖**ការឃាត់ខ្លួនលើកដំបូងសម្រាប់ថិរវេលា៤៨ម៉ោង៖** ការឃាត់ខ្លួនមិនអាចមានថិរវេលាលើសពី៤៨ម៉ោង នោះទេ។ ថិរវេលា៤៨ម៉ោង នេះជាថិរវេលាអតិបរមា។

❖**ការពន្យារពេលសម្រាប់ថិរវេលាមិនលើសពី២៤ម៉ោង៖** តែករណីបទឧក្រិដ្ឋមានការអនុញ្ញាតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរពីព្រះរាជអាជ្ញានិងមានសំអាងហេតុ។

❖ក្រមបញ្ញត្តិថា “*ថិរវេលាត្រូវចាប់គិតពីម៉ោងដែលសាមីខ្លួនមកដល់អង្គភាពនគរបាល ឬ កងរាជអាវុធហត្ថ*”។

ការឃាត់ខ្លួននីតិជន

❖ម៩៦ ក២ ក្រម៖

នីតិជន	រយៈពេល	ការពន្យាពេល
លហុ	មិនអាច	មិនអាច
មជ្ឈិម	៤៨ ម៉ោង	មិនអាច
ឧក្រិដ្ឋ	៤៨ ម៉ោង	២៤ ម៉ោង

ការឃាត់ខ្លួននីតិជន

❖ **ការជូនដំណឹង៖**

- ❑ការសម្រេចអំពីការឃាត់ខ្លួន ថិរវេលា
- ❑ប្រភេទ និងកាលបរិច្ឆេទដែលសន្មតថាបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស
- ❑សិទ្ធិជូនដំណឹងដល់សាច់ញាតិ និយោជក សិទ្ធិទទួលបានជំនួយពីគ្រូពេទ្យ សិទ្ធិទទួលបានជំនួយពីមេធាវី (ម៩៨ ករណីបទល្មើសជាក់ស្តែង មេធាវីអាចចូលជួបសន្ទនាជាមួយជនដែលត្រូវបានឃាត់ក្នុងរយៈពេល៣០ នាទី ក្រោយពីត្រូវបានឃាត់ខ្លួនបាន ២៤ ម៉ោង) សិទ្ធិនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយ សិទ្ធិមិនឆ្លើយសារភាព សិទ្ធិទទួលបានជំនួយបកប្រែជាយថាហេតុ។
- ❑ការគោរពសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់បុគ្គលដែលត្រូវបានឃាត់ខ្លួន។

ការឃាត់ខ្លួននីតិជន

- ក្រោយការឃាត់ខ្លួន៖ នៅពេលផុតកំណត់នៃរយៈពេលឃាត់ខ្លួនបុគ្គលដែលត្រូវបានឃាត់ខ្លួនអាចត្រូវបានដោះលែងឱ្យមានសេរីភាពឡើងវិញ ឬបញ្ជូនទៅចំពោះមុខព្រះរាជអាជ្ញាតាមសេចក្ដីសម្រេចរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា នេះយោង ម១០៣។

ការឃាត់ខ្លួននីតិជន

- ភាពជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ និងកំណត់ហេតុនានានៃការឃាត់ខ្លួន។
- ម៩៧ ម១០២ ដដែលបញ្ញត្តអំពីនិទ្ទេសដែលត្រូវចុះនៅក្នុងកំណត់ហេតុសរុបនៃការឃាត់ខ្លួន។

ការឃាត់ខ្លួន អនីតិជន

- មរ១៤ ច្បាប់ស្ដីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន៖ អនីតិជនអាយុក្រោម ១៤ ឆ្នាំ មិនអាចត្រូវបានឃាត់ខ្លួននោះទេ តែត្រូវប្រគល់អនីតិជននោះទៅអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ហើយអំពើជាបទល្មើសត្រូវបញ្ជូនទៅព្រះរាជអាជ្ញា។
- មរ១៥ ច្បាប់ស្ដីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន៖
  - OPJ អាច**<u>ចាប់ខ្លួន</u>**អនីតិជនអាយុចាប់ពី ១៤ ដល់ ក្រោម ១៨ ឆ្នាំ ក្នុងករណីបទមជ្ឈិម ឬឧក្រិដ្ឋជាក់ស្ដែងតែប៉ុណ្ណោះ។
  - ការ**<u>ចាប់ខ្លួន</u>**អនីតិជនអាយុពី ១៤ ដល់ក្រោម ១៦ ឆ្នាំ អាចធ្វើបានតែក្នុងករណីប្រព្រឹត្តបទមជ្ឈិមដោយចេតនា។
  - OPJ ត្រូវរាយការណ៍ភ្លាមទៅព្រះរាជអាជ្ញា។
  - ធានាសេចក្ដីថ្លៃថ្នូរបស់អនីតិជន និងបញ្ជូនទៅ OPJ ជំនាញ។

ការឃាត់ខ្លួន អនីតិជន

- ❖ម៩៦ ក៥ ក្រម បញ្ញត្តថា “*អនីតិជនដែលមានអាយុក្រោម ១៤ ឆ្នាំពុំអាចត្រូវគេឃាត់ខ្លួនបានឡើយ*”។ ម១៤ ច្បាប់យុត្តិធម៌អនីតិជន៖ OPJ ត្រូវប្រគល់អនីតិជននោះទៅឱ្យអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់។ ហើយអំពើល្មើសរបស់អនីតិជននេះត្រូវបញ្ជូនទៅព្រះរាជអាជ្ញា។
- ❖ម១៧ ច្បាប់យុត្តិធម៌អនីតិជន និង ម៩៦ ក្រម៖ OPJ អាចឃាត់ខ្លួនអនីតិជនអាយុចាប់ពី ១៤ ឆ្នាំ ដល់ ក្រោម ១៨ ឆ្នាំ។
- ❖លើសពីនេះ អនីតិជនអាយុ ១៤ ដល់ក្រោម ១៦ ឆ្នាំ ការឃាត់ខ្លួនអនីតិជនអាចធ្វើបានក្នុងករណីប្រព្រឹត្តបទល្មើសចេតនា។

ការឃាត់ខ្លួន អនីតិជន

- មរ១៧ ច្បាប់យុត្តិធម៌អនីតិជន និង ម៩៦ ក្រម៖ OPJ អាចឃាត់ខ្លួន អនីតិជនអាយុចាប់ពី ១៤ ឆ្នាំ ដល់ក្រោម ១៨ ឆ្នាំ ប្រសិនបើជឿជាក់ថា៖
  - អនីតិជនអាចរត់គេចខ្លួន
  - ឬ បំផ្លាញភស្តុតាង
  - ឬ បង្កគ្រោះថ្នាក់ដល់សុវត្ថិភាពសាក្សី ជនរងគ្រោះ
  - ឬ សន្តិសុខសាធារណៈ
  - ឬ ក្នុងគោលបំណងសុវត្ថិភាពអនីតិជននោះ។

ការឃាត់ខ្លួន អនីតិជន

- ម៩៦ ក្រម និង ម១៧ ច្បាប់យុត្តិធម៌អនីតិជន៖

អនីតិជន	ឧក្រិដ្ឋ	មជ្ឈិម	លហុ	ការពន្យាពេល
x < ១៤ឆ្នាំ	មិនអាច	មិនអាច	មិនអាច	មិនអាច
១៤ឆ្នាំ ≤ x < ១៦ឆ្នាំ	៣៦ ម៉ោង	២៤ ម៉ោង (តែបទមជ្ឈិមចេតនា)	មិនអាច	មិនអាច
១៦ឆ្នាំ ≤ x < ១៨ឆ្នាំ	៤៨ ម៉ោង	៣៦ ម៉ោង	មិនអាច	មិនអាច

ការឃាត់ខ្លួន អនីតិជន

- ❖ម១៧ ច្បាប់យុត្តិធម៌អនីតិជន៖ រាយការណ៍ភ្លាមទៅព្រះរាជអាជ្ញា បន្ទាប់ពីឃាត់ខ្លួន។
- ❖ម១៨៖ ការជូនព័ត៌មានទៅអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់អំពី៖
  - ❑មូលហេតុនៃការចាប់ឬឃាត់ខ្លួន និងប្រភេទនៃបទល្មើស
  - ❑ទីកន្លែងដែលអនីតិជនកំពុងស្ថិតនៅ
  - ❑សិទ្ធិចូលរួមរបស់អ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់។
- ❖ការពិនិត្យពីគ្រូពេទ្យកាលណាមានរបួស ឬបញ្ហាសុខភាព ម១៩។

ការឃាត់ខ្លួន អនីតិជន

- OPJ មិនត្រូវយកអនីតិជនដាក់បង្ហាញមុខជាជួរទៀយ ក្នុងករណីគ្មានការអនុញ្ញាតជាមុនពីអនីតិជន ដោយមានការពិគ្រោះជាមួយមេធាវី ឬ អ្នកតំណាង ឬអ្នកទំនុកបម្រុង។ បើយល់ព្រម ត្រូវមានកំណត់ហេតុ។
- អនីតិជនត្រូវដាក់ដោយឡែកពីនីតិជនទៅតាមភេទ។
- ធានាសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និងកិត្តិយស។

ការចាប់យកវត្ថុ និងឃាត់ទ្រព្យសម្បត្តិ

- **ការចាប់យកវត្ថុតាង** គឺជាសិទ្ធិក្នុងការចាប់យកវត្ថុ ឬ ឯកសារមកដាក់ក្រោមវិធានយុត្តិធម៌ ដោយមានការធ្វើជាបញ្ជីសារពើភ័ណ្ឌ និងបិទស្លាកបោះត្រាលើវត្ថុតាង (ម៩២)។ អនុវត្តតែទៅលើចលនវត្ថុ។ ក្រមមិនមានចែងអំពីអចលនវត្ថុទេ។
- ប្រភេទនៃវត្ថុតាង?

ការចាប់យកវត្ថុ និងឃាត់ទ្រព្យសម្បត្តិ

- ម៨៩ ច្ប.គ្រឿងញៀន៖ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវឃាត់ទុកទ្រព្យសម្បត្តិដែលជាផលកើតចេញពីបទល្មើស ឬត្រូវបានសង្ស័យថាបានប្រើប្រាស់ ឬបម្រុងទុកប្រើប្រាស់ក្នុងការប្រព្រឹត្តបទល្មើស ហើយប្ដឹងសុំចៅក្រមស៊ើបសួរ ឬតុលាការ ដើម្បីបង្កកទ្រព្យសម្បត្តិ។

ការចាប់យកវត្ថុ និងឃាត់ទ្រព្យសម្បត្តិ

- មព១ ច្ប.ប្រឆាំងការសម្អាតប្រាក់ (ថ្មី)៖ គណៈកម្មាធិការសម្របសម្រួលថ្នាក់ជាតិ អាចបង្កកទ្រព្យដែលសង្ស័យពាក់ព័ន្ធនឹងបទល្មើស។ ក្រសួងស្ថាប័នអនុវត្តច្បាប់ ត្រូវតែឃាត់ទុកទ្រព្យនោះ រួចប្តឹងសុំបង្កកទ្រព្យនោះ ដើម្បីតុលាការ ជំនុំជម្រះសម្រេចរឹបអូស។ មើលច្បាប់ស្តីពីប្រឆាំងហិរញ្ញប្បទានដល់ការរីកសាយភាយអាវុធប្រល័យលោក។
- ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិឆ្នាំ២០២៣៖ ម៨១៨ ដល់ ម៨២១ ការចាប់ ការថែរក្សាទុក និងការគ្រប់គ្រង ការលែង ការបំផ្លាញចោល បន្ទុកសោហ៊ុយនៃការថែរក្សា។
- ម១១៩ បើជាវត្ថុគ្រោះថ្នាក់ត្រូវបំផ្លាញចោល៖ គ្រឿងផ្ទុះ គ្រឿងញៀន (ត្រូវដកទុកមួយផ្នែកជាមុន ដើម្បីធ្វើកោសលវិច័យ) ឬទិន្នន័យទូរគមនាគមន៍។

ការចាប់យកវត្ថុ និងឃាត់ទ្រព្យសម្បត្តិ

❖ព្រះរាជអាជ្ញាអាចប្រគល់វត្ថុដែលចាប់យកទៅម្ចាស់ដើមវិញ បើពុំមានប្រយោជន៍សំដែងការពិត ហើយកម្មសិទ្ធិគ្មានការជំទាស់ ម១១៩ ក្រម។ ករណីមិនព្រមប្រគល់ឱ្យវិញ អាចប្ដឹងទៅអគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍បាន។

❖ម៥០ ក៤ ច្ប. ផ្លូវថ្នល់ឆ្នាំ២០១៤ *ករណីមិនស្គាល់អត្តសញ្ញាណជនល្មើស មន្ត្រីអធិការកិច្ចផ្លូវថ្នល់ត្រូវស្នើសុំព្រះរាជអាជ្ញាដើម្បីរឹបអូសវត្ថុតាងនៃបទល្មើសជាសម្បត្តិរដ្ឋ។ ជនមានប្រយោជន៍អាចតវ៉ានឹងសេចក្ដីសម្រេចរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាទៅតុលាការរដ្ឋប្បវេណី។*

❖ច្បាប់ស្ដីពីការចាត់ចែងជាបណ្ដោះអាសន្នលើវត្ថុចាប់យក ថ្ងៃទី០១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២៥ ម៦ (ការលក់ឡាយឡុងនូវវត្ថុចាប់យកនៅមុនសាលក្រម ឬ សាលដីកាស្ថាពរ)។

ភាគទី៣

បណ្ដឹងអាជ្ញា និងបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី

បណ្តឹងអាជ្ញា និងបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

- ជំពូកទី១ ទំនាក់ទំនងនៃបណ្តឹងទាំងពីរ
- ជំពូកទី២ បណ្តឹងអាជ្ញា
- ជំពូកទី៣ បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

ជំពូកទី១

ទំនាក់ទំនងនៃបណ្តឹងទាំងពីរ

ទំនាក់ទំនងនៃបណ្តឹងទាំងពីរ

- អ្វីទៅជាបណ្តឹង? សម្រាប់អ្នកទាមទារ បណ្តឹងគឺជាសិទ្ធិដែលត្រូវទទួលស្តាប់អំពីមូលដ្ឋាននៃការទាមទារដើម្បីឱ្យចៅក្រមសម្រេចថាត្រូវឬខុស។ សម្រាប់ភាគីម្ខាងទៀតគឺជាសិទ្ធិក្នុងការពិភាក្សាអំពីមូលកភាពនៃការទាមទារ។

- ភាពខុសគ្នាផ្អែកលើមូលដ្ឋានគតិយុត្តិនៃបណ្តឹងអាជ្ញា និងបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី៖
  - ការបំពានច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ៖ ការប្រព្រឹត្តបទល្មើសនាំឱ្យមានបណ្តឹងអាជ្ញា។
  - ការបំពានលើសិទ្ធិបុគ្គល៖ ព្យសនកម្មនាំឱ្យមានបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។

ទំនាក់ទំនងនៃបណ្តឹងទាំងពីរ

❖ភាពខុសគ្នាផ្អែកលើគោលបំណងនៃបណ្តឹងទាំងពីរ៖

❑បណ្តឹងអាជ្ញា៖ ពិនិត្យអត្ថិភាពនៃបទល្មើស បង្ហាញពិរុទ្ធភាពនិងផ្តន្ទាទោស មឲ ក្រម។

❑បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី៖ ជួសជុលការខូចខាតដែលកើតពីអំពើល្មើសដល់ជនរងគ្រោះ មឲ ក្រម។

❖ភាពខុសគ្នាផ្អែកលើលក្ខខណ្ឌអនុវត្តនៃបណ្តឹងទាំងពីរ៖

❑បណ្តឹងអាជ្ញាអនុវត្តដោយតំណាងអយ្យការប្រឆាំងនឹងចារី សហចារី អ្នកសមគំនិត និងអ្នកផ្តើមគំនិត

❑បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអនុវត្តដោយជនរងគ្រោះប្រឆាំងនឹងចារី សហចារី អ្នកផ្តើមគំនិត អ្នកសមគំនិត អ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណី និងសិទ្ធិវន្ត។ អាជ្ញាយុកាលនៃបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។

ទំនាក់ទំនងនៃបណ្ដឹងទាំងពីរ

- ការខិតជិតរកគ្នានៃបណ្ដឹងទាំងពីរ (បណ្ដឹងទាំងពីរកើតចេញពីអង្គហេតុតែមួយ)៖
  - ជនរងគ្រោះអាចដាក់ពាក្យបណ្ដឹងទាមទារសំណងនៅចំពោះមុខតុលាការព្រហ្មទណ្ឌ។ សិទ្ធិជ្រើសរើសរវាងយន្តការតុលាការរដ្ឋប្បវេណី និងតុលាការព្រហ្មទណ្ឌ ម២២។ វិធាន ***Electa una via***៖ ដើមបណ្ដឹងដែលអនុវត្តបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅមុខតុលាការរដ្ឋប្បវេណីរួចហើយ មិនអាចអនុវត្តបណ្ដឹងនៅមុខតុលាការព្រហ្មទណ្ឌបានទៀតទេ ចំពោះបណ្ដឹងដែលមាន**កម្មវត្ថុតែមួយ មូលហេតុតែមួយ និងភាគីតែមួយ**។
  - បណ្ដឹងដោយមានការតាំងខ្លួនជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីនាំឱ្យមានការបើកបណ្ដឹងអាជ្ញា។
  - សេចក្ដីសម្រេចដែលចេញលើបណ្ដឹងអាជ្ញាមានអានុភាពចាប់បង្ខំលើបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី។ គោលការណ៍បណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីរណបបណ្ដឹងអាជ្ញា ម២២ ម២៣ ម២៥ និងម២៦។

ជំពូកទី២

បណ្តឹងអាជ្ញា

គំនូសបំព្រួញបណ្ដឹងអាជ្ញា

អត្ថិភាព
បទល្មើស

→

បណ្ដឹងអាជ្ញា
(ការដាក់បណ្ដឹងអាជ្ញាឱ្យមានចលនា និងការអនុវត្តបណ្ដឹងអាជ្ញា)

→

សាលក្រម ឬ
សាលដីកាស្ថាពរ
អំពីពិរុទ្ធភាពនិងទោស ម២
ម៤៩៧

→

ការអនុវត្តទោស

→

រលត់ទោស

អាយុជីវិតរបស់បណ្ដឹងអាជ្ញា

អាយុជីវិតរបស់ទោស

ម្ចាស់បណ្ដឹងអាជ្ញា

- ការដាក់បណ្ដឹងអាជ្ញាឱ្យមានចលនាគឺជាការចោទប្រកាន់លើបទល្មើស ម៤។
- បណ្ដឹងអាជ្ញាអាចដាក់ឱ្យមានចលនាដោយ៖
  - អយ្យការ ម១៣១ថ្មី រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ម៤ ក្រម ម៧៤ ច្ប. លក្ខន្តិកៈចៅក្រម-ព្រះរាជអាជ្ញា ម៣០ ច្ប. រៀបចំអង្គការតុលាការ (ស្ថាប័នគោល)។
  - ដោយជនរងគ្រោះ ម៥ ក១, ម១៣៩ ម១៤០ និងម១៤១ (ប្ដឹងទៅចៅក្រមស៊ើបសួរ)
  - ដោយមន្ត្រីរាជការ ឬភ្នាក់ងារសាធារណៈដែលច្បាប់បានផ្ដល់អំណាចឱ្យ ម៥ កថា ២។ ខ, ម១៣៤ ច្បាប់ស្ដីពីសារពើពន្ធ ឆ្នាំ១៩៩៧ (និរាករណ៍ឆ្នាំ២០២៣)៖ *ការប្ដឹងចោទប្រកាន់និងការទាមទារដាក់ទោសចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌលើបទប្បញ្ញត្តិពន្ធដារ ត្រូវធ្វើឡើងដោយប្រធាននាយកដ្ឋានពន្ធដារ ដោយមានការយល់ព្រមពីរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ។*

លក្ខណៈនៃអង្គការអយ្យការ

- គោលការណ៍នៃភាពមិនអាចប្ដឹងជិតចិត្តបាន ម៥៥៦ ក្រម (ការប្ដឹងជិតចិត្តអាចធ្វើតែចំពោះចៅក្រមអសនៈតែប៉ុណ្ណោះ)។ អយ្យការមិនមែនជាចៅក្រមសម្រាប់ជនល្មើសទេ តែជាភាគី។
- គោលការណ៍នៃការមិនទទួលខុសត្រូវ ម៣០ ក្រម, ម៣១ ម៥១ ម៧០ ច្ប.រៀបចំតុលាការ ម៦ច្ប.លក្ខន្តិកៈចៅក្រម-ព្រះរាជអាជ្ញា។ ទោះបីមានការលើកលែងចោទប្រកាន់ ឬ ឱ្យរួចខ្លួន។
- គោលការណ៍ឋានានុក្រម (ឯកភាព)។ ម៧៥ ច្ប. លក្ខន្តិកៈចៅក្រម-ព្រះរាជអាជ្ញា, ម២៨ ម២៩ ម៣០ ក្រម, ម៣០ ម៣១ ម ៥០ ម៦៩ ច្ប.រៀបចំតុលាការ។
- គោលការណ៍អវិភាគ។ ម៧៥ ច្ប.លក្ខន្តិកៈចៅក្រម-ព្រះរាជអាជ្ញា, ម៣០ ម៥០ ម៦៩ ច្ប.រៀបចំតុលាការ។

តួនាទីនៃអគ្គការអយ្យការ

❖ម៤ ក្រម ការចាប់ផ្ដើមដំណើរការនៃបណ្ដឹងអាជ្ញាដោយអយ្យការ (សូមមើលផងដែរ ម៣០ ច្ប.រៀបចំតុលាការ និង ម៧៤ ក៤ ច្ប.លក្ខន្តិកៈចៅក្រម-ព្រះរាជអាជ្ញា។)៖

បណ្ដឹងអាជ្ញាត្រូវអនុវត្តក្នុងនាមផលប្រយោជន៍ទូទៅដោយអយ្យការ។

អយ្យការធ្វើការចោទប្រកាន់ពីបទព្រហ្មទណ្ឌ និងសុំឱ្យអនុវត្តច្បាប់នៅចំពោះមុខយុត្តាធិការស៊ើបសួរ និង យុត្តាធិការជំនុំជម្រះ។

❖អយ្យការ៖

- ❑មិនអាចសម្របសម្រួលលើបណ្ដឹងអាជ្ញា (transiger sur l'action publique)
- ❑មិនអាចដកពាក្យបណ្ដឹង ឬ បោះបង់ចោលបណ្ដឹង
- ❑ក្នុងនាមជាភាគីនៃបណ្ដឹង (លំអៀង) មិនអាចអវត្តមានពីសវនាការបានទេ

រចនាសម្ព័ន្ធនៃអង្គអយ្យការ

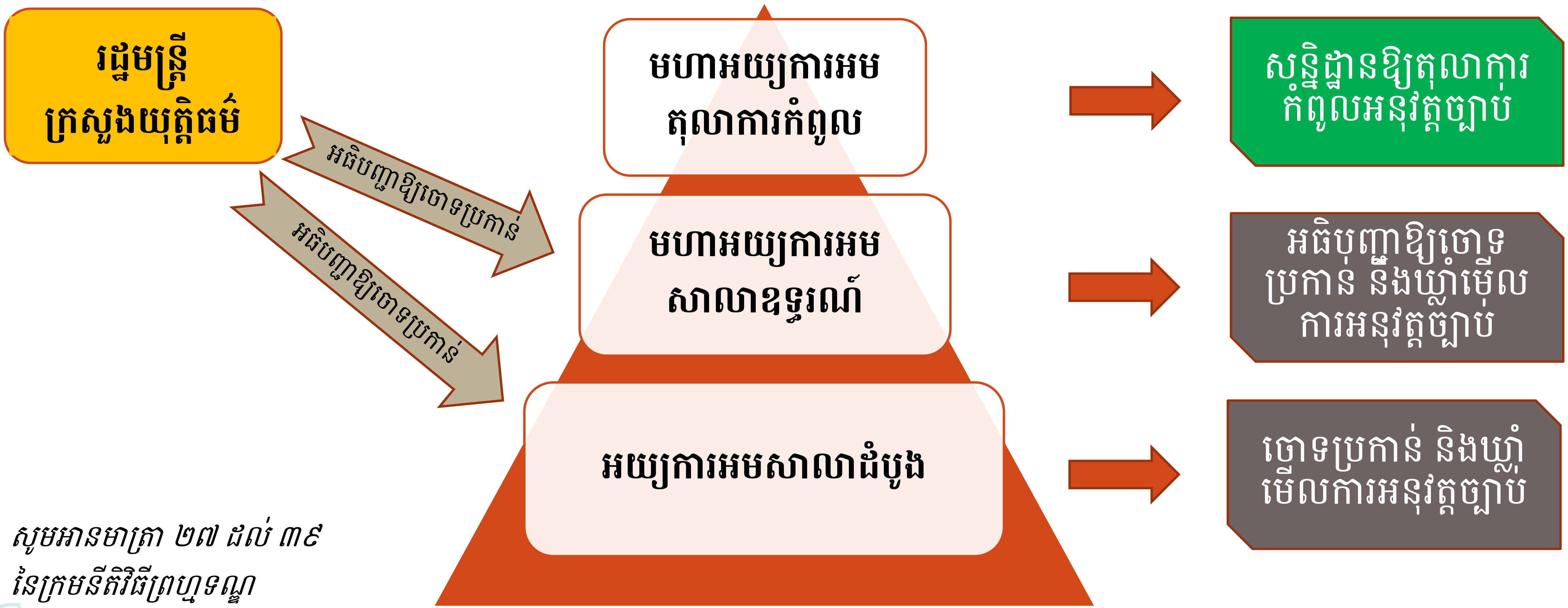

សូមអានមាត្រា ២៧ ដល់ ៣៩
នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

បណ្តឹងអាជ្ញាតាមកាលានុវត្តភាព

- ❖សេចក្តីសម្រេចរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាលើចំណាត់ការ៖ ចំណាត់ការក្រោយការស៊ើបអង្កេតចប់សព្វគ្រប់គឺជាការអនុវត្តនូវគោលការណ៍កាលានុវត្តភាពនៃការចោទប្រកាន់។
  - ❑មិនអាចបង្ខំឱ្យអយ្យការក្នុងការធ្វើអ្វីមួយ
  - ❑មិនអាចបង្វែរអយ្យការកុំឱ្យធ្វើអ្វីមួយនោះទេ។
- ❖ផ្អែកលើគោលការណ៍នេះ ព្រះរាជអាជ្ញាអាចសម្រេច៖
  - ❑បើកការចោទប្រកាន់ (វិមតិសង្ស័យបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនរងគ្រោះ)។
  - ❑តម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ។
  - ❑ជម្រើសផ្សេងទៀតក្រៅពីការចោទប្រកាន់។

គំនូសបំព្រួញនៃបណ្តឹងអាជ្ញា

កាលានុវត្តភាពនៃការចោទប្រកាន់៖ ព្រះរាជអាជ្ញាអាច បើកការចោទប្រកាន់ ឬ តម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ ឬ ជម្រើសផ្សេងទៀត

នីត្យានុកូលភាពនៃការចោទប្រកាន់៖ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវធ្វើបណ្តឹងអាជ្ញា និង បន្តអនុវត្ត បណ្តឹងអាជ្ញា តាមរយៈការធ្វើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ បណ្តឹងសាទុក្ខ ជាដើម(ព្រះរាជអាជ្ញាមិនអាច ដកបណ្តឹងអាជ្ញា)

ការសម្រេចចោទប្រកាន់

❖ **<u>ការសម្រេចចោទប្រកាន់ ឬការដាក់បណ្ដឹងអាជ្ញាឱ្យមានចលនា</u>៖ (ម៤៣-៤៩)៖**

- ❑បទឧក្រិដ្ឋ៖ ការបើកការស៊ើបសួរ (**RI**) ម៤៤ ម៤៥ ម១២២។
- ❑បទមជ្ឈិម៖ ការបើកការស៊ើបសួរ (**RI**) ម៤៥ ឬ ការបង្ហាញខ្លួនភ្លាម (**CI**) ម៤៧ ម៤៨ ឬ ការកោះហៅបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះផ្ទាល់(**CD**) ម៤៥ ម៤៦។
- ❑បទលហុ៖ ត្រូវធ្វើតាមការកោះហៅបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះផ្ទាល់ (**CD**) ម៤៩។ ឬ ការបើកការស៊ើបសួរ (**RI**)?

ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ

❖ **ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ** (Réquisitoire introductif =RI ឬ Réquisitoire introductif d’instance/ à fin d’informer/ de soit informé)

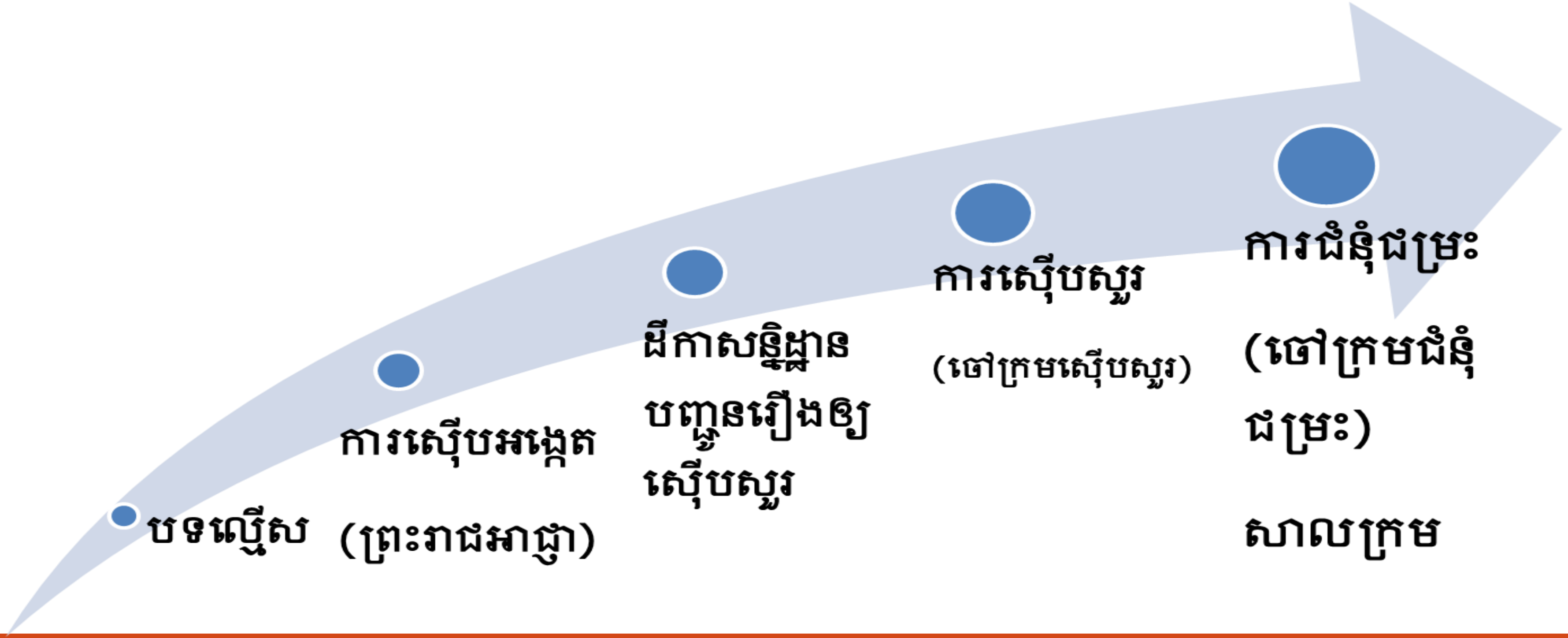

ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ

- **ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ** (Réquisitoire introductif =RI) ម៤៤៖ អង្គហេតុ ឈ្មោះបទល្មើស អត្ថបទច្បាប់ដែលកំណត់ និងបង្ក្រាបបទល្មើស ប្រឆាំងនឹងបុគ្គលម្នាក់ ឬច្រើននាក់ ឬប្រឆាំងនឹងអញ្ញាតជន និងចុះកាលបរិច្ឆេទ និងហត្ថលេខា។
- អនុវត្តចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ (ម៤៤ ម១២២ ជាកាតព្វកិច្ច) បទមជ្ឈិម (ម៤៥ ម១២២)។ បទលហុ?
- អនុវត្តចំពោះនីតិជន អនីតិជន (អាយុចាប់ពី១៤ឆ្នាំ) ម២១៣ ម២១៤ និងនីតិបុគ្គល ម៥៩៧។
- បើលេចនូវអង្គហេតុថ្មី (មិនមែនស្ថានទម្ងន់ទោស) ព្រះរាជអាជ្ញាអាចប្តឹងសុំតាមដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម ម១២៥។

ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ

- ❖ **ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ត្រូវតែធ្វើឡើងក្នុងករណី៖**
  - ❑ បទឧក្រិដ្ឋ ម៤៤ ម១២២ (ជាកាតព្វកិច្ច)។
  - ❑ ម៤៨ ម៣០៤៖ ករណីចៅក្រមជំនុំជម្រះដែលទទួលរឿងក្តីតាមរយៈកំណត់ហេតុស្តីពីការបង្ហាញខ្លួនភ្លាម យល់ឃើញថាលក្ខខណ្ឌ ម៤៧ក្រម មិនបានបំពេញទេ ឬ ក៏ដោយសារភាពសាំញ៉ាំនៃរឿងទាមទារជាចាំបាច់ឱ្យធ្វើការស្រាវជ្រាវឱ្យបានជ្រាលជ្រៅបន្ថែម តុលាការត្រូវបញ្ជូនរឿងទៅព្រះរាជអាជ្ញាវិញ ហើយព្រះរាជអាជ្ញាមានកាតព្វកិច្ចត្រូវតែបើកការស៊ើបសួរ។

ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ

- ក្នុងករណីដែលតុលាការសម្រេចដោយមានចៅក្រមជំនុំជម្រះតែម្នាក់គត់ ហើយយល់ឃើញថាអង្គហេតុដែលត្រូវបានប្ដឹងនោះបង្កើតបានជាបទឧក្រិដ្ឋ តុលាការនោះបង្វិលសំណុំរឿងជូនព្រះរាជអាជ្ញា ដើម្បីបើកការស៊ើបសួរ ម៣៤៨ ក្រម ។
- ការតាំងខ្លួនជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីតាមផ្លូវបណ្ដឹង ម៥ ម១៣៩ ក្រម។
- ករណីបទលហុ ម៤៩ ក្រម (លក្ខខណ្ឌ ម៤៦ មិនត្រូវបានបំពេញ) (ការអនុវត្ត)។
- ការទាមទារឱ្យមានការស្រាវជ្រាវបន្ថែម។
- ការចោទប្រកាន់នៅ **អ.វ.ត.ក** គឺធ្វើឡើងតាម RI តែមួយគត់។

ដីកាកោះហៅបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះផ្ទាល់

- ដីកាកោះហៅបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះផ្ទាល់ ម៤៦ (Citation directe = CD)

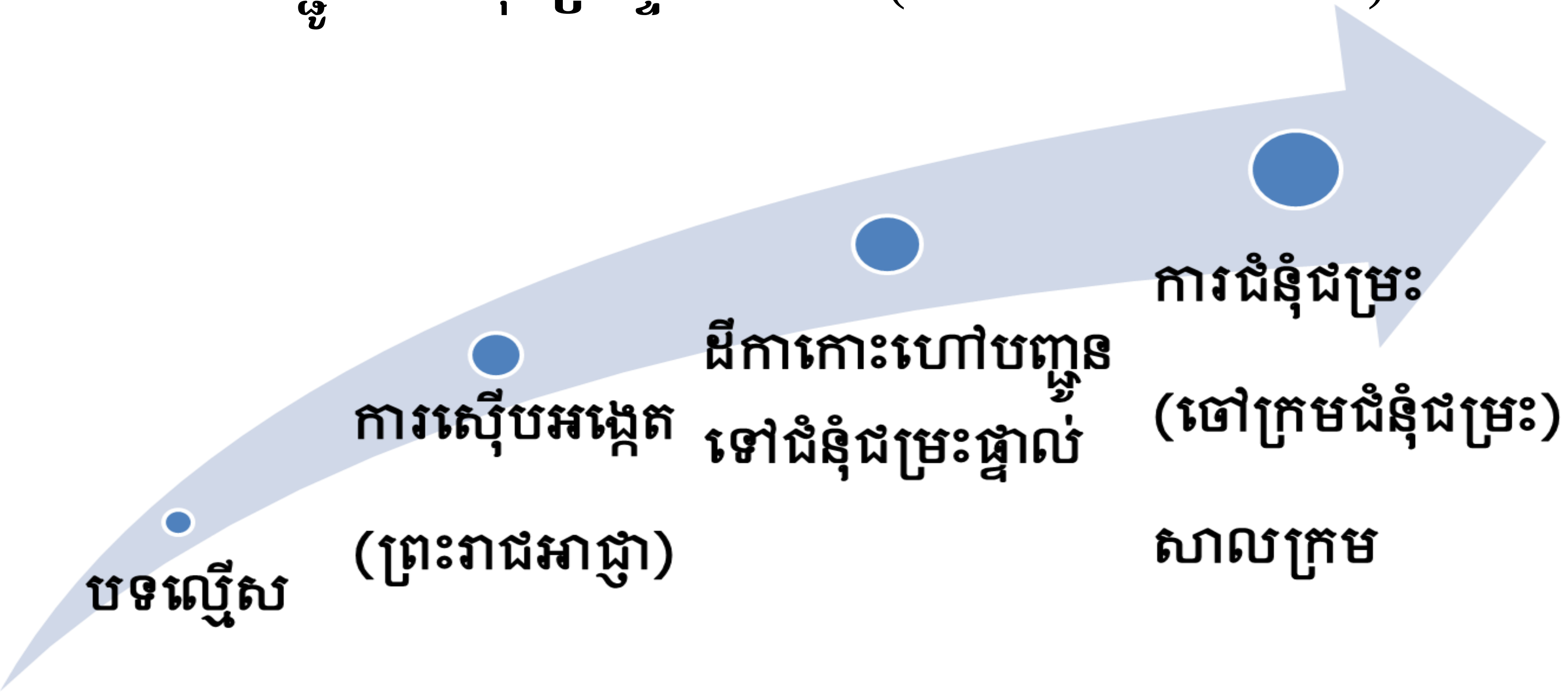

ដីកាកោះហៅបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះផ្ទាល់

- **ដីកាកោះហៅបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះផ្ទាល់** ម៤៦ ៖ គឺជាការបញ្ជាចេញដោយ**<u>ព្រះរាជអាជ្ញា</u>**ឱ្យជនជាប់ចោទចូលទៅបង្ហាញខ្លួននៅមុខតុលាការជាន់ដំបូង។ ជនជាប់ចោទចូលបង្ហាញខ្លួនដោយសេរី ម ២៩២។

- អនុវត្តចំពោះ បទមជ្ឈិម (ជាជម្រើស ម៤៥ ម៤៦) លហុ (ម៤៩ ជាកាតព្វកិច្ច)។

- អនុវត្តចំពោះ នីតិជន អនីតិជន (អាយុចាប់ពី១៤ឆ្នាំ) និងនីតិបុគ្គល ម៥៩៧។

- និទ្ទេសៈ អត្តសញ្ញាណនៃជនជាប់ចោទ សេចក្ដីសង្ខេបនៃអង្គហេតុ ឈ្មោះបទល្មើស អត្ថបទច្បាប់ដែលកំណត់ និងបង្ក្រាបបទល្មើស ប្រាប់ពីតុលាការ (សាលាលហុ ឬមជ្ឈិម) កាលបរិច្ឆេទ និងម៉ោងពេលសវនាការ និងសិទ្ធិពឹងពាក់មេធាវី។

នីតិវិធីនៃការចូលបង្ហាញខ្លួនភ្លាម

- នីតិវិធីនៃការចូលបង្ហាញខ្លួនភ្លាម ម៤៧ (Comparution immédiate = CI)

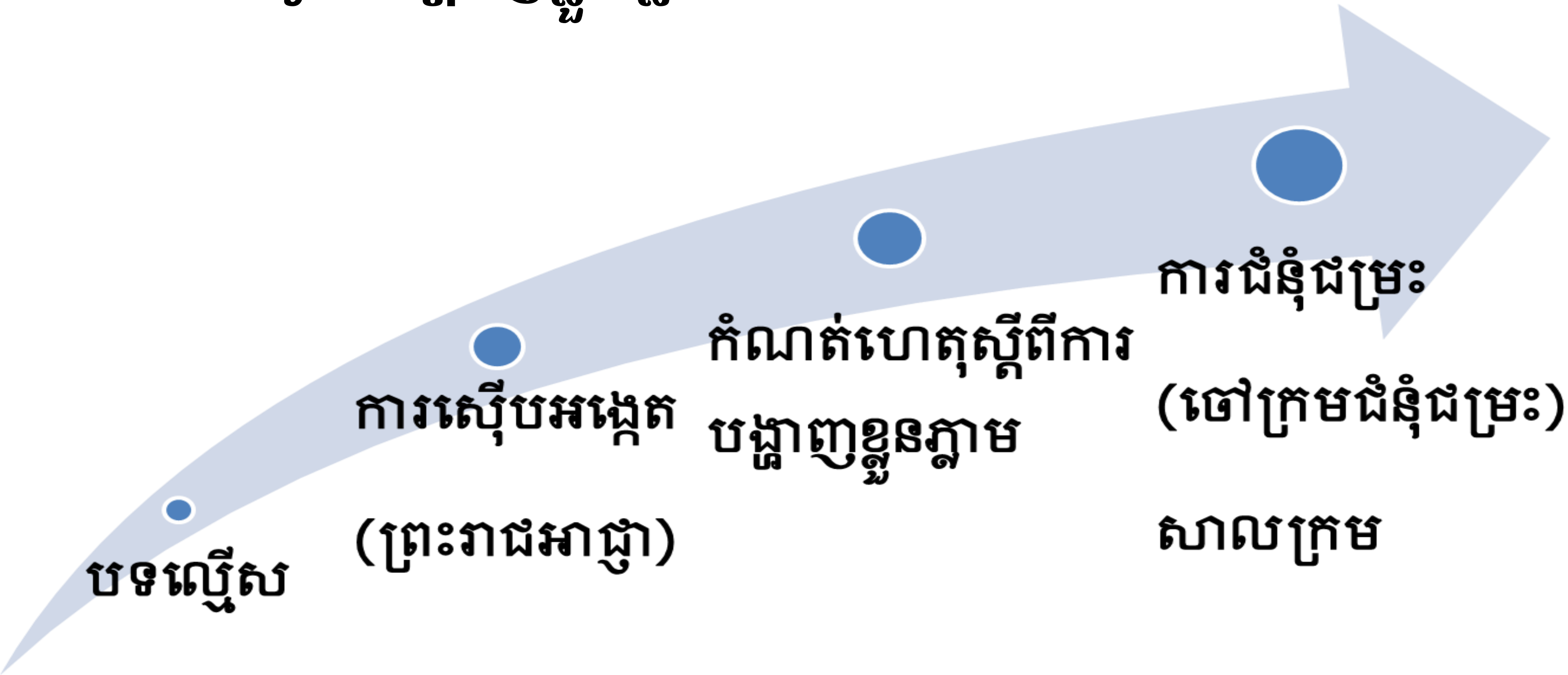

នីតិវិធីនៃការចូលបង្ហាញខ្លួនភ្លាម

❖ នីតិវិធីនៃការចូលបង្ហាញខ្លួនភ្លាម ម៤៧៖ ជាការបញ្ជារបស់ព្រះរាជអាជ្ញាឱ្យចូលបង្ហាញខ្លួនភ្លាមនៅមុខតុលាការជាន់ដំបូង (ជនល្មើសត្រូវបានឃាត់ខ្លួន)។

❖ លក្ខខណ្ឌសារធាតុ មម៤៧៖

❑ បទល្មើសជាក់ស្តែង

❑ ត្រូវផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារយ៉ាងតិច ១ ឆ្នាំ និងយ៉ាងច្រើន ៥ ឆ្នាំ (សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន៖ *បទល្មើសជាបទមជ្ឈិម*)

❑ ជនជាប់ចោទជានីតិជន (មិនអនុវត្តចំពោះអនីតិជន និងនីតិបុគ្គល)

❑ រឿងក្តីមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ល្មមជំនុំជម្រះបាន (អំណាចឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា)។

នីតិវិធីនៃការចូលបង្ហាញខ្លួនភ្លាម

❖ លក្ខខណ្ឌទម្រង់ ម៤៨៖

- ❑ ពិនិត្យអត្តសញ្ញាណបុគ្គល
- ❑ ឱ្យដំណឹងដល់ជននោះអំពីអង្គហេតុដែលចោទប្រកាន់ និងឈ្មោះបទល្មើស
- ❑ ទទួលចម្លើយរបស់បុគ្គលនោះ បើសាមីខ្លួនចង់និយាយ
- ❑ ធ្វើកំណត់ហេតុស្តីពីការបង្គាប់ឱ្យចូលបង្ហាញខ្លួនភ្លាម (ជាដីកាសម្រេច)
- ❑ ប្រាប់សិទ្ធិពឹងពាក់មេធាវី
- ❑ ជនជាប់ចោទត្រូវបង្ខាំងទុកដោយមានកងកម្លាំងការពាររហូតដល់សវនាការ
- ❑ អាចលើកសវនាការ ដើម្បីរៀបចំការការពារខ្លួន តែអាចត្រូវឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន២សប្តាហ៍។ មិនអាចដាក់កាតព្វកិច្ចត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការបាន។
- ❑ សាលាក្រមអង្គសេចក្តីត្រូវតែប្រកាសមិនឱ្យលើស ២ សប្តាហ៍។

តើការចោទប្រកាន់នេះជាអ្វី ?

❖ម៣២០ ជានីតិវិធីនៃការចូលបង្ហាញខ្លួនភ្លាម ឬជាអ្វីផ្សេង ?

មាត្រា ៣២០.– បទល្មើសដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងពេលសវនាការ

ប្រសិនបើមានបទល្មើសបានកើតឡើងនៅក្នុងពេលសវនាការ ប្រធានសវនាការធ្វើកំណត់ហេតុ ពិនិត្យរឿងហេតុនេះ ។

ប្រធានសវនាការអាចបង្គាប់ឱ្យចាប់ និងនាំជនល្មើសភ្លាមជូនព្រះរាជអាជ្ញា ដើម្បីថ្លឹងថ្លែងពីវិធានការដែលត្រូវចាត់ ។

កាលណាបទល្មើសជាបទលហុ ឬ បទមជ្ឈិម តុលាការអាចជំនុំជម្រះជនល្មើសភ្លាម ប្រសិនបើព្រះរាជអាជ្ញាប្តឹងសុំ និងប្រសិនបើជនល្មើសយល់ព្រម ។

ការដាក់បណ្ដឹងអាជ្ញាឱ្យមានចលនាដោយជនរងគ្រោះ

- មច៥ ម១៣៨ ម១៣៩ ម១៤០៖ គឺ**<u>ជនរងគ្រោះ</u>**នៃបទឧក្រិដ្ឋ ឬបទមជ្ឈិមអាចដាក់ពាក្យបណ្ដឹងសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅចំពោះមុខចៅក្រមស៊ើបសួរ ដើម្បីដាក់បណ្ដឹងអាជ្ញាឱ្យមានចលនា។ ប្រសិនបើចៅក្រមស៊ើបសួរសម្រេចទទួលស្គាល់ពាក្យសុំ ចៅក្រមស៊ើបសួរអាចសម្រេចដាក់ប្រាក់តម្កល់ ម១៤០ និងបញ្ជូនបណ្ដឹងនេះព្រះរាជអាជ្ញាម១៣៩។ ព្រះរាជអាជ្ញា<u>ត្រូវ</u>ប្ដឹងទៅចៅក្រមស៊ើបសួរវិញតាមដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ក៏ប៉ុន្តែដីកានេះអាចប្រឆាំងនឹងអញ្ញាតជន ទោះបីបណ្ដឹងរបស់ជនរងគ្រោះប្រឆាំងនឹងបុគ្គលជាក់លាក់ក៏ដោយម១៣៩។ ព្រះរាជអាជ្ញាអាចសុំដល់ចៅក្រមស៊ើបសួរមិនឱ្យស៊ើបសួរ ហើយចៅក្រមអាចសម្រេចស៊ើបសួរ ឬមិនស៊ើបសួរដោយចេញដីកាសម្រេច ម១៣៩។ (**បណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីនាំឱ្យកើតមានបណ្ដឹងអាជ្ញា**)
- នេះគឺជាខ្លឹមសារនៃគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពនៃការចោទប្រកាន់។

ការដាក់បណ្ដឹងអាជ្ញាឱ្យមានចលនាដោយជនរងគ្រោះ

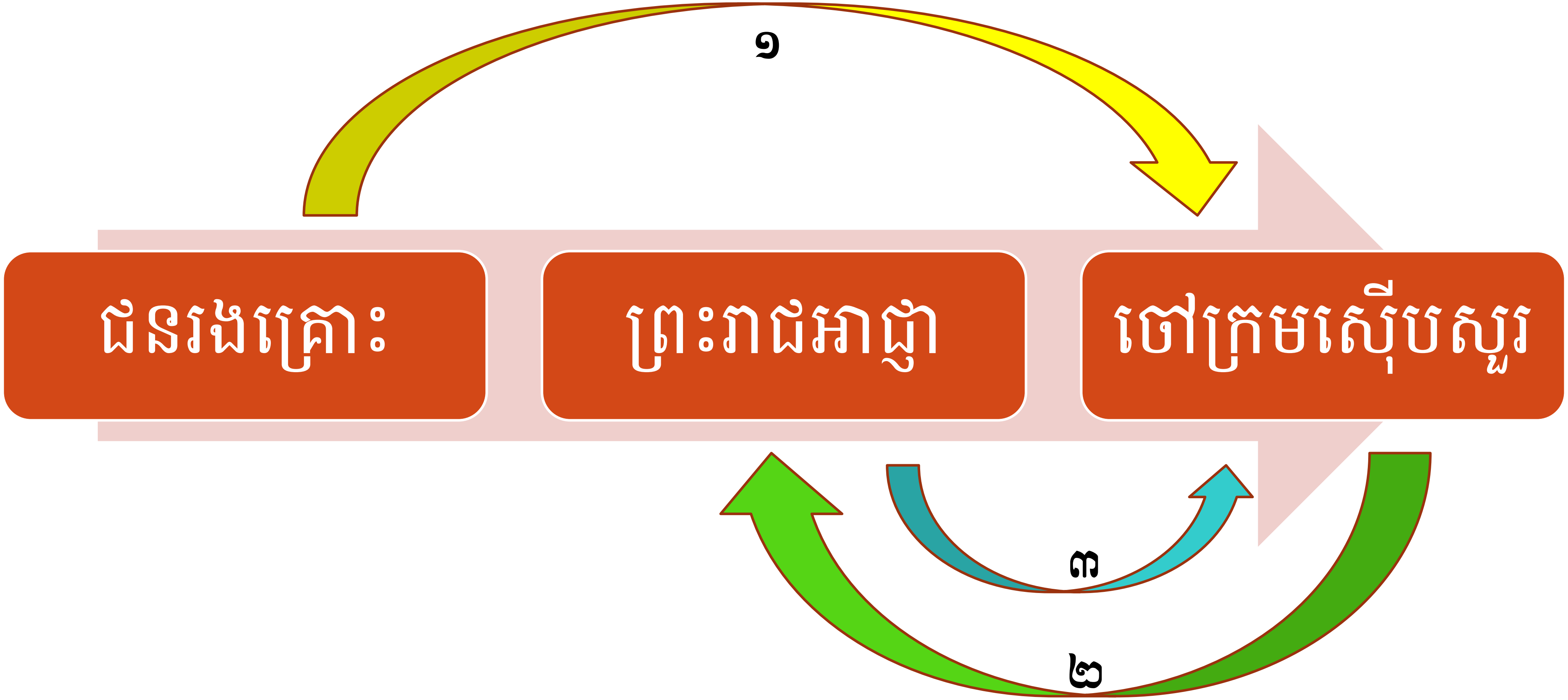

ការក្រមិតអំណាចធ្វើបណ្ដឹងអាជ្ញា

❖ **ភាគពូកិច្ចធ្វើបណ្ដឹងអាជ្ញា៖**

❑ ការធ្វើអធិបញ្ញាឱ្យចោទប្រកាន់ពីនាយឋានានុក្រម(មិនអាចអធិបញ្ញាមិនឱ្យចោទប្រកាន់)។

❑ សិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះ ដោយបានតាំងខ្លួនជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីតាមផ្លូវបណ្ដឹង ដើម្បីធ្វើឱ្យបណ្ដឹងអាជ្ញាមានចលនា ម៥ ម១៣៨ ម១៣៩ ម១៤០។ ក្នុងករណីនេះ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវតែបើកការចោទប្រកាន់ (តាមការបើកការស៊ើបសួរ) ទោះបីជាព្រះរាជអាជ្ញាធ្លាប់បានសម្រេចតម្កល់រឿងទុកចាត់ការហើយក៏ដោយ។

❑ ការធ្វើស្វ័យបណ្ដឹងក្នុងករណីសភាស៊ើបសួរពន្លាតការស៊ើបសួរចំពោះអង្គហេតុដែលទាក់ទងជាមួយនឹងអង្គហេតុដែលប្ដឹងមកចៅក្រមស៊ើបសួរ ម២៦៣។

ការក្រមិតអំណាចធ្វើបណ្តឹងអាជ្ញា

❖ **ការហាមឃាត់ក្នុងការធ្វើបណ្តឹងអាជ្ញា៖**

❑ បណ្តឹងអាជ្ញាមិនអាចធ្វើបានដោយមូលហេតុ**អភ័យឯកសិទ្ធិ៖** រដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៩៣ ម៧ ក៣៖ *អង្គព្រះមហាក្សត្រ មិនអាចនរណារំលោភបំពានបានឡើយ*។ អភ័យឯកសិទ្ធិគ្រួសារ ម៣៥ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ។

❑ បណ្តឹងអាជ្ញាមិនអាចធ្វើបានទេករណីបុគ្គលណាម្នាក់មានអភ័យឯកសិទ្ធិសភា។ យោង ច្ប.លក្ខន្តិកៈអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ម៧ មិនអាចចោទប្រកាន់ពីបទព្រហ្មទណ្ឌបានទេ លើកលែងតែបទឧក្រិដ្ឋ ឬមជ្ឈិមជាក់ស្តែង។ ចុះបទលហុ? ចុះវិវាទរដ្ឋប្បវេណី?

ការក្រិតអំណាចធ្វើបណ្ដឹងអាជ្ញា

- បណ្ដឹងអាជ្ញាចំណុះទៅនឹង**<u>ពាក្យបណ្ដឹងដំបូង</u>**ជាមុនសិន (système d'accusation privée)៖
  - **<u>ពាក្យបណ្ដឹងពីជនរងគ្រោះ</u>**ករណីបរិហារកេរ្តិ៍ ឬ ប្រមាថជាសាធារណៈ ម៣០៥ ម៣០៧ ម៣០៩ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ។ ក៏ប៉ុន្តែ មិនមានន័យថា មានពាក្យបណ្ដឹងដំបូងជាមុន នាំឱ្យព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវតែធ្វើបណ្ដឹងអាជ្ញានោះទេ។ ម្យ៉ាងទៀត ទោះគ្មានបណ្ដឹងក៏ដោយ ក៏ការបើកការស៊ើបអង្កេតអាចធ្វើបានផងដែរ។ ផ្ទុយទៅវិញ កាលបើការបរិហារកេរ្តិ៍ ឬជេរប្រមាថនេះធ្វើឡើងដោយមូលហេតុដើមកំណើត ជាតិពិន្ទុ ពូជសាសន៍ សញ្ជាតិ ឬ សាសនា នោះព្រះរាជអាជ្ញាអាចចោទប្រកាន់ដោយមិនចាំបាច់មានពាក្យបណ្ដឹងដំបូងជាមុនសិនទេ។
  - ពាក្យបណ្ដឹងពីរដ្ឋបាល៖ ច្បាប់បាំរាំងប្រើក្នុងវិស័យពន្ធដារ (ច្បាប់ស្ដីពីសារពើពន្ធឆ្នាំ ១៩៩៧ និរាករណ៍) និងគយ។

ការក្រមិតអំណាចធ្វើបណ្ដឹងអាជ្ញា

➢ **<u>ពាក្យបណ្ដឹងពីជនរងគ្រោះ ឬ ពីសិទ្ធិវន្ត ឬ បណ្ដឹងបរិហារជាផ្លូវការរបស់អាជ្ញាធរនៃប្រទេសដែលជាទីកន្លែងដែលអំពើល្មើសបានប្រព្រឹត្ត</u>**៖ ម២១ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា *ក្នុងករណីដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា១៩ (បទឧក្រិដ្ឋ ឬ បទមជ្ឈិមប្រព្រឹត្តដោយពលរដ្ឋខ្មែរ) និងមាត្រា២០ (ជនរងគ្រោះជាជនជាតិខ្មែរ) ការចោទប្រកាន់អាចប្រព្រឹត្តទៅបានតាមបណ្ដឹងរបស់អយ្យការតែប៉ុណ្ណោះ។ ការចោទប្រកាន់ត្រូវតែមានបណ្ដឹងពីជនរងគ្រោះ ឬ ពីសិទ្ធិវន្ត ឬ បណ្ដឹងបរិហារជាផ្លូវការរបស់អាជ្ញាធរនៃប្រទេសដែលជាទីកន្លែងដែលអំពើនោះបានប្រព្រឹត្ត។*

ការកម្រិតអំណាចធ្វើបណ្តឹងអាជ្ញា

- បណ្តឹងអាជ្ញាចំណុះទៅនឹង**<u>យោបល់ស្រប</u>** (avis conforme) ឬ កិច្ចនៃអាជ្ញាធរមួយចំនួន៖ ច្បាប់បារាំងប្រើក្នុងវិស័យបទល្មើសពន្ធដារ (ច្បាប់ស្តីពីសារពើពន្ធឆ្នាំ ១៩៩៧ និរាករណ៍) និងបទល្មើសព្រៃឈើជាដើម។
- បណ្តឹងអាជ្ញាចំណុះទៅនឹង**<u>ការដាស់តឿន</u>**៖ ច្បាប់បារាំងប្រើក្នុងវិស័យអនាម័យនិងសន្តិសុខនៃកន្លែងការងារ art L4721-4, C. trav.។
- បណ្តឹងអាជ្ញាមិនអាចធ្វើបានបើមាន**<u>សំណើរមិនឱ្យចោទប្រកាន់ពីជនរងគ្រោះ</u>**ដែលជានីតិជន ប្រសិនបើបទល្មើសជាបទមជ្ឈិមស្រាល ឬបទលហុ ម៣៦ ច្ប.ទប់ស្កាត់ហិង្សាក្នុងគ្រួសារ និងកិច្ចការពារជនរងគ្រោះ។

ការក្រើតអំណាចធ្វើបណ្ដឹងអាជ្ញា

- បណ្ដឹងអាជ្ញាចំណុះទៅនឹង<u>**ដំណោះស្រាយលើបញ្ហាមួយចំនួន**</u> (questions préjudicielles à l'action # questions préjudicielles au jugement)៖ ឧ. បណ្ដឹងអាជ្ញាអាចធ្វើបានបន្ទាប់ពីមានសេចក្ដីជាស្ថាពរសម្រេចលើភាពខុសច្បាប់នៃការប្ដឹង (បណ្ដឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្ដិ៍)។
- បណ្ដឹងអាជ្ញាមិនអាចធ្វើបានទេ នៅក្នុងករណីជនល្មើសអាយុក្រោម ១៤ឆ្នាំ ម២៧ ច្ប.យុត្តិធម៌អនីតិជន (ត្រូវតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ)។
- ការធ្វើបណ្ដឹងអាជ្ញាមិនអាចធ្វើបានទេ ក្នុងករណីបណ្ដឹងអាជ្ញារលត់ ម៧ ក។
- ចំពោះករណី**ការលើកលែងឱ្យរួចផុតពីទោស** ម៥០០ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ តើ

ការក្រើតអំណាចធ្វើបណ្ដឹងអាជ្ញា

- ❑ចំពោះករណី **ការលើកលែងឱ្យរួចផុតពីទោស** (exemption des peines) ដែលចែងក្នុង ម៥០០ ម៥២៩ ម៥៣៩ ម៥៤៤ ម៥៤៥ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ និង ម៣១ ច្បាប់ស្ដីពីការត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន **ការលើកលែងពីការផ្ដន្ទាទោស** (exemption from punishment) ម៤៤ (ជនល្មើសអាយុក្រោម ១៥ឆ្នាំ) ច្បាប់ប្រឆាំងការជួញដូរមនុស្សនិងអាជីវកម្មផ្លូវភេទឆ្នាំ២០០៨ ជាដើម តើព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបានហាមឃាត់មិនឱ្យចោទប្រកាន់? ឬព្រះរាជអាជ្ញាអាចបើកការចោទប្រកាន់បាន? អ្វីទៅជាការលើកលែងឱ្យរួចផុតពីទោស។ ការលើកលែងឱ្យរួចផុតពីទោសនេះសំដៅទៅលើគ្រប់ទោសទាំងអស់ដែលចែងក្នុងក្រមព្រហ្មទណ្ឌ? ឬទាំង**អនុទោស**ផងដែរ?
- ❑ម៨ ច្បាប់ស្ដីពីឯកពន្ធភាព *(បទផិត)*៖ *ក្នុងករណីដែលមានចែងក្នុងមាត្រា៧ខាងលើ ព្រះរាជអាជ្ញាអាចសំរេចមិនធ្វើបណ្ដឹងអាជ្ញាបាន ប្រសិនបើមានបណ្ដឹងរបស់សហព័ទ្ធណាមួយស្នើសុំកុំឱ្យចោទប្រកាន់។* តើព្រះរាជអាជ្ញានៅតែអាចធ្វើបណ្ដឹងអាជ្ញាបានទេ ប្រសិនបើមានសំណើរសុំកុំឱ្យចោទប្រកាន់ពីសហព័ទ្ធ?

ការតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ

- តម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ គឺជាសេចក្ដីសម្រេចរបស់អង្គការអយ្យការដោយផ្អែកលើគោលការណ៍កាលានុវត្តភាពនៃការចោទប្រកាន់ក្នុងការមិនបើក ឬ ធ្វើបណ្ដឹងអាជ្ញា។

LEXIQUE DES TERMES JURIDIQUES 2020-2021, DALLOZ ÉDITION 2020

- ការតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការគឺធ្វើដោយកាលានុវត្តភាព។
- មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌មិនមានអំណាចតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ ម៧៥។
- អគ្គព្រះរាជអាជ្ញា ឬ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌មិនអាចធ្វើអធិបញ្ញាឱ្យព្រះរាជអាជ្ញាសម្រេចតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការបានទេ ម២៩ ក១។

ការតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ

❖ **<u>ការតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ</u>** ម៤០ ម៤១ ក្រម៖ មូលហេតុមិនត្រូវបានបញ្ញត្តទេ អាចជាកាតព្វកិច្ចរបស់អយ្យការ ឬមិនមែន ឧ.អនីតិជនក្រោម ១៤ឆ្នាំ ម២៧ ឬការបង្វែរទទួលបានជោគជ័យ ម២៨ ក៥ ច្បស.អនីតិជន ច្បាប់<u>តម្រូវឱ្យ</u>ព្រះរាជអាជ្ញាតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ។ មូលហេតុអាចត្រូវបានចែកចេញ២ប្រភេទគឺ៖

- មូលហេតុផ្នែកបច្ចេកទេស (Ordre technique)៖ គ្មានបទល្មើស រលត់បណ្ដឹងអាជ្ញា មិនទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ជាដើម ។ល។
- មូលហេតុផ្នែកនយោបាយព្រហ្មទណ្ឌ (Ordre politique)៖ បទល្មើសតូចតាច ការសម្របសម្រួលរបស់គូភាគី ការដកពាក្យបណ្ដឹង ។ល។

ការតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ

- មុនសម្រេចបែបនេះ ព្រះរាជអាជ្ញាបើកការស៊ើបអង្កេត ឬ ស្រាវជ្រាវបន្ថែម។
- ម៤១៖ ត្រូវជូនដំណឹងទៅអ្នកប្ដឹង។ អ្នកប្ដឹងមានរយៈពេល ២ ខែ ដើម្បីធ្វើការតវ៉ាទៅអគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍ដែលអាចសម្រេចតម្កល់ទុកការសម្រេចរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាដដែល ឬបង្គាប់ឱ្យចោទប្រកាន់។
- ដីកាសម្រេចតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់មិនមានអាជ្ញាអស់ជំនុំទេ ម៤១ ក្រម។ ដូចនេះ ការតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការមានលក្ខណៈបណ្ដោះអាសន្ន។

ការតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ

- ការតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ មាន ២ ប្រភេទ៖
  - ការតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការបរិសុទ្ធនិងសាមញ្ញ (ធម្មតា ឬន័យចង្អៀត) និង
  - ការតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការដោយភ្ជាប់លក្ខខណ្ឌ។ ឧទាហរណ៍ កាលណាការបង្វែរទទួលបានជោគជ័យ ម២៨ ក៥ ច្បាប់ស្តីពីអនីតិជន ច្បាប់តម្រូវឱ្យព្រះរាជអាជ្ញាតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ។ ការទទួលការព្យាបាលដោយអ្នកញៀនគ្រឿងញៀន ម១០៥ ច្ប.គ្រឿងញៀន នាំឱ្យផ្អាកការចោទប្រកាន់។ បើជោគជ័យអាចតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ។ ម១៣ ច្ប.អនីតិជន៖ ជាការសម្រុះសម្រួលដោយ OPJ ក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ក្នុងករណីបទលហុ។

ការតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ អ.វ.ត.ក

❖ វិធាន ៤៧ ចំណុច៤ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អ.វ.ត.ក

៤. ពាក្យបណ្តឹងទាំងនេះមិនអាចជាប្រភពផ្តើមធ្វើការចោទប្រកាន់ ជាស្វ័យប្រវត្តិអំពីបទឧក្រិដ្ឋបានទេ ហើយសហព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវធ្វើការសម្រេចដោយឆន្ទានុសិទ្ធិ ថាតើត្រូវតម្កល់បណ្តឹងទុកឥតចាត់ការ ឬ បញ្ចូលបណ្តឹងនោះទៅក្នុងរឿងដែលការស៊ើបអង្កេតបឋមកំពុងដំណើរការ ឬ បើកការស៊ើបអង្កេតបឋមថ្មី ឬ បញ្ជូនពាក្យបណ្តឹងនោះដោយផ្ទាល់ទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ។ សហព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវជូនដំណឹងអំពីការសម្រេចដល់អ្នកប្តឹងជាបន្ទាន់ តាមដែលអាចធ្វើទៅបាន និង ក្នុងគ្រប់ករណីទាំងអស់ មិនត្រូវលើសពីរយៈពេល ៦០ (ហុកសិប) ថ្ងៃ គិតពីថ្ងៃចុះពាក្យបណ្តឹង។

វិធានផ្ទៃក្នុង (វិ.លើកទី៨) ថ្ងៃទី០៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១ 64

ការតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ

បទល្មើស → អ្នកប្ដឹង → ការស៊ើបអង្កេត (ព្រះរាជអាជ្ញា) → ការតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ → ជូនដំណឹងទៅអ្នកប្ដឹង → ២ ខែ ដើម្បីតវ៉ា → តវ៉ាមកអគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍ → ចេញដីកាសម្រេចរក្សាទុកការតម្កល់ ឬលុបចោល ហើយចោទប្រកាន់

ជម្រើសផ្សេងទៀតក្រៅពីការចោទប្រកាន់

- នីតិវិធីបង្វែចំពោះអនីតិជន ម២៨ ច្ប.អនីតិជន៖ ១៤ ដល់ ១៨ ឆ្នាំ, បទលហុ ឬមជ្ឈិម, ព្រះរាជអាជ្ញាសម្រេចផ្អាកចោទប្រកាន់ដោយដីកាសម្រេច, ជូនដំណឹងទៅជនរងគ្រោះ ឬអ្នកតំណាង ដើម្បីអនុវត្តការបង្វែរ ហើយបើវិធានការបង្វែរទទួលបានជោគជ័យ ព្រះរាជអាជ្ញា<u>ត្រូវ</u>តម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ។

- ការទទួលការព្យាបាលដោយអ្នកញៀនគ្រឿងញៀន ម១០៥ ច្ប.គ្រឿងញៀន នាំឱ្យផ្អាកការចោទប្រកាន់។ បើព្យាបាលជោគជ័យ <u>**អាច**</u>តម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ។

- ការតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការទាំង២ករណីនេះគឺជាការតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការដោយមានភ្ជាប់លក្ខខណ្ឌ។

- អគ្គព្រះរាជអាជ្ញា ឬ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌មិនអាចធ្វើអធិបញ្ញាឱ្យព្រះរាជអាជ្ញាសម្រេចប្រើជម្រើសផ្សេងទៀតបានទេ ម២៩ ក១។

ជម្រើសផ្សេងទៀតក្រៅពីការចោទប្រកាន់

❖មទ៨ ក្រម ការសម្របសម្រួលជាមួយរដ្ឋ (**រដ្ឋ ឬ ស្ថាប័នរដ្ឋគឺជាភាគីនៃបណ្ដឹង**) (Transaction sur l'action publique) ក៏ជាជម្រើសផ្សេងទៀតក្រៅពីការចោទប្រកាន់ដែរ។ ឧ. ម២២៧ នៃច្បាប់ស្ដីពីសារពើពន្ធ ឆ្នាំ២០២៣ ចែងថា៖

- *១-ការសម្របសម្រួលជាមួយរដ្ឋបាលសារពើពន្ធ តាមរយៈការបង់ប្រាក់ពន្ធ ពន្ធបន្ថែម និងការប្រាក់នាំឱ្យ **<u>បណ្ដឹងអាជ្ញារលត់</u>**ចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌលើបទប្បញ្ញត្តិស្ដីពីពន្ធដារ។ ក្នុងករណីដែលរដ្ឋបាលសារពើពន្ធយល់ព្រមធ្វើការសម្របសម្រួល រដ្ឋបាលសារពើពន្ធត្រូវធ្វើកំណត់ហេតុអំពីការសម្របសម្រួលនេះ ហើយបញ្ជូនទៅស្ថាប័នអយ្យការ ស្ថាប័នតុលាការដែលមានសមត្ថកិច្ច។* (បណ្ដឹងរបស់រដ្ឋបាលសារពើពន្ធមានលក្ខណៈពាក់កណ្ដាលជាបណ្ដឹងអាជ្ញា ពាក់កណ្ដាលជាបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី)

❑ការសម្របសម្រួលជាមួយរដ្ឋតាមច្បាប់ខាងលើនេះ គឺ អនុវត្តទាំងលើបទមជ្ឈិម និងបទលហុ។

ជម្រើសផ្សេងទៀតក្រៅពីការចោទប្រកាន់

❖ម១៣ ច្ប.អនីតិជន៖ ជាការសម្រុះសម្រួលដោយ OPJ ក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា។ ជា penal mediation / médiation pénale?

មាត្រា ១៣.- អំណាចរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ក្នុងការពិនិត្យ និងដោះស្រាយបទលហុ

អនីតិជនដែលមានអាយុចាប់ពី ១៤ (ដប់បួន) ឆ្នាំ ដល់ក្រោម ១៨ (ដប់ប្រាំបី) ឆ្នាំ បានប្រព្រឹត្តបទលហុ នោះមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវធ្វើការអប់រំណែនាំ ព្រមានដោយផ្ទាល់មាត់ ឬជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ រួចហើយប្រគល់អនីតិជននោះទៅឲ្យអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ជាបន្ទាន់ ។

ក្នុងករណីអនីតិជនបានសារភាពថាបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស ហើយបទល្មើសនោះជាបទលហុ នគរបាលយុត្តិធម៌អាចធ្វើការសម្រុះសម្រួលរវាងភាគីពាក់ព័ន្ធដើម្បីបញ្ចប់វិវាទ ។

ក្នុងករណីដែលមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី ១ និងទី ២ ខាងលើនេះ នគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវធ្វើរបាយ-ការណ៍ និងបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅព្រះរាជអាជ្ញាដើម្បីចាត់ការតាមច្បាប់ ។

ជម្រើសផ្សេងទៀតក្រៅពីការចោទប្រកាន់

❖ម២៦ ច្បា.ទប់ស្កាត់អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ៖ ជាការផ្សះផ្សារ ឬ សម្រុះសម្រួលដោយអាជ្ញាកណ្តាល។ តើមាត្រានេះ មានអានុភាពយ៉ាងណាទៅលើកាលានុវត្តភាពនៃការចោទប្រកាន់របស់ព្រះរាជអាជ្ញា?

មាត្រា ២៦.–

ចំពោះបទល្មើសដែលជាអំពើហិង្សាប៉ះពាល់ខាងផ្លូវចិត្ត ឬ ផ្លូវជីវភាពសេដ្ឋកិច្ច និងបទល្មើសមជ្ឈិមស្រាល ឬ បទលហុ ការផ្សះផ្សា ឬ សម្រុះសម្រួលអាចធ្វើទៅបាន តាមការយល់ព្រមពីភាគីទាំងសងខាង ។ សមាជិកគ្រួសារអាចជ្រើសរើសវិធីណាមួយ ដោយស្នើសុំឪពុកម្តាយ សាច់ញាតិ ព្រះសង្ឃ ចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យ មេភូមិ សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ ធ្វើជាអ្នកអាជ្ញាកណ្តាលដោះស្រាយបញ្ហា ដើម្បីថែរក្សាបាននូវភាពសុខដុមរមនាក្នុងគ្រួសារតាមទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណីល្អរបស់ជាតិ ស្របតាមមាត្រា ៤៥ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

ជម្រើសផ្សេងទៀតក្រៅពីការចោទប្រកាន់

- មរ១៧ ច្ប.ទប់ស្កាត់អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ៖ ការផ្សះផ្សារ ឬ សម្រុះសម្រួលមិនអាចធ្វើបានករណីបទឧក្រិដ្ឋ ឬ មជ្ឈិមធ្ងន់ធ្ងរ។

មាត្រា ១៧.–

ក្នុងការចូលរួមអនុវត្តនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌជាធរមាន អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចពុំអាចធ្វើអន្តរាគមន៍ដើម្បីផ្សះផ្សា ឬ សម្រុះសម្រួលបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលមានលក្ខណៈជាបទឧក្រិដ្ឋ ឬ មជ្ឈិមធ្ងន់ធ្ងរបានទេ ។

ករណីច្បាប់បារាំង

ការអនុវត្តភាពក្នុងច្បាប់បារាំង

កាលានុវត្តភាពនៅក្នុងច្បាប់បារាំង

❖ កាលានុវត្តភាពនៃក្នុងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំងមាន ៣ គឺ

- ផ្លូវទី១ គឺការចោទប្រកាន់៖ មាន ៧ ប្រភេទ
- ផ្លូវទី២ គឺការតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ
- ផ្លូវទី៣ គឺជម្រើសផ្សេងទៀត។

ការចោទប្រកាន់នៅតុលាការបារាំង

❖**ការចោទប្រកាន់នៅតុលាការបារាំង** មាន ៧ របៀប ហើយប្រែប្រួលទៅតាមប្រភេទនៃបទល្មើស៖

- ❑**ករណីបទឧក្រិដ្ឋ**៖ ត្រូវធ្វើ Le réquisitoire introductif à fin d'informer (ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ)
- ❑**ករណីបទមជ្ឈិម** អាចជា៖
  - ➢**ការចោទប្រកាន់ចំពោះមុខយុត្តាធិការស៊ើបសួរ**៖ ការបើកការស៊ើបសួរ Le réquisitoire introductif à fin d'informer (ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ)

ការចោទប្រកាន់នៅតុលាការបារាំង

➢ការចោទប្រកាន់ដោយការបញ្ជូនរឿងទៅយុត្តាធិការជំនុំជម្រះ៖

- La citation directe ដីកាកោះហៅបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះផ្ទាល់ (ដោយអយ្យការ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងមន្ត្រីរាជការសាធារណៈផ្សេងទៀតដែលច្បាប់ផ្តល់អំណាចឱ្យ) បញ្ជូនតាមអាជ្ញាសាលា
- L’avertissement ou la comparition volontaire កោះហៅនិងបង្ហាញខ្លួនដោយស្ម័គ្រចិត្ត ចេញដោយព្រះរាជអាជ្ញា។ ក្នុងករណីមិនបង្ហាញខ្លួណ ព្រះរាជអាជ្ញាចេញ citation directe
- La convocation par officier de police judiciaire ការកោះហៅដោយមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ (តាមការបង្គាប់ពីព្រះរាជអាជ្ញា) មា៣៩០-១

ការចោទប្រកាន់នៅតុលាការបារាំង

- La comparution immédiate កំណត់ហេតុស្តីពីការបង្ហាញខ្លួនភ្លាម (បទល្មើសផ្តន្ទាទោសយ៉ាងតិច ៦ ខែ សម្រាប់ករណីស៊ើបអង្កេតជាក់ស្តែង និង យ៉ាងតិច២ឆ្នាំសម្រាប់ករណីស៊ើបអង្កេតបឋម)។

- La comparition sur reconnaissance préalable de culpabilité ការបង្ហាញខ្លួនដោយមានការទទួលស្គាល់ជាមុននូវពិរុទ្ធភាព ម១៨០-១។ អនុវត្តចំពោះនីតិជនបន្ទាប់ពីបានទទួលស្គាល់នូវពិរុទ្ធភាពរបស់ខ្លួន។ អាចធ្វើឡើងបន្ទាប់ពីការស៊ើបអង្កេតជាក់ស្តែង ឬការស៊ើបអង្កេតបឋម។ អនុវត្តចំពោះបទមជ្ឈិម លើកលែងការប៉ះពាល់ដល់រូបរាងកាយនិងបំពានផ្លូវភេទ។ ព្រះរាជអាជ្ញានឹងស្នើមូលទោសមួយឬទោសបន្ថែមដែលចែងសម្រាប់បទមជ្ឈិមនោះ។ ព្រះរាជអាជ្ញាអាចស្នើទោសពន្ធនាគារតិចជាង ឬស្នើ ៣ឆ្នាំ។

ការចោទប្រកាន់នៅតុលាការជាន់ទី១

❑ **ករណីបទលហុ** អាចជា៖

- ការចោទប្រកាន់ដោយបើកការស៊ើបសួរ (អញ្ញត្រកម្ម) réquisitoire introductif (exceptionnel) ។
- ការចោទប្រកាន់ដោយការបញ្ជូនទៅយុត្តាធិការជំនុំជម្រះ៖
  - La procédure simplifiée de l’ordonnance pénale ម៤៩៥ ដល់ ម៤៩៥-៦ ប្រធានតុលាការមជ្ឈិមប្រកាសទោសដែលមិនមែនជាទោសពន្ធនាគារដោយមិនមានការពិភាក្សាដេញដោលចំពោះមុខ និងសាធារណៈជាមុនលើបណ្ដឹងស្នើសុំដោយ ព្រះរាជអាជ្ញា។
  - L’avertissement ou la comparition volontaire
  - La citation directe

ការតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ (បារាំង)

❖ **ការតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ** មាន ២ ប្រភេទ ដូចករណីច្បាប់កម្ពុជា៖

- ការតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការបរិសុទ្ធនិងសាមញ្ញ (ធម្មតា ឬ ន័យចង្អៀត) និង
- ការតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការដោយភ្ជាប់លក្ខខណ្ឌ។

ជម្រើសផ្សេងទៀត (បារាំង)

- Transaction pénale (ការសម្របសម្រួលជាមួយរដ្ឋ) នាំឱ្យរលត់បណ្តឹងអាជ្ញា។
- វិធានការនានាក្នុងមាត្រាក្នុងមាត្រា ៤១-១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ(ដាក់កាតព្វកិច្ចលើជនល្មើសដោយព្រះរាជអាជ្ញាផ្ទាល់ ឬ តាមរយៈមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ឬ អ្នកទទួលប្រតិភូកម្មអំណាច ឬ សន្ទានការី)
  - ឧ. សន្ទានកម្មព្រហ្មទណ្ឌ (ចាត់តាំងសន្ទានការី) តាមការស្នើសុំ ឬការយល់ព្រមពីជនរងគ្រោះ។
  - ឧ. avertissement pénal probatoire (ជំនួស rappel à la loi) ដែលជាការព្រមានជនល្មើសអំពីកាតពកិច្ចដែលច្បាប់ចែង ទោសដែលច្បាប់ចែង សាកល្បង ឆ្នាំសម្រាប់បទមជ្ឈិម និង១ឆ្នាំសម្រាប់បទលហុ។ មិនមានសរសេរចូលក្នុងព្រឹត្តិបត្រថ្កោលទោសទេ តែត្រូវចុះក្នុង Fichier de Traitment des Antécédents Judiciaires (TAJ)។

ជម្រើសផ្សេងទៀត (បារាំង)

- ស្នើជនល្មើសឱ្យជួសជុលព្យសនកម្ម។
- ស្នើជនល្មើសនៃបទហិង្សាលើសហព័ទ្ធឱ្យរស់នៅក្រៅលំនៅឋាន (បំបែកលំនៅសង្វាស)។ ជនរងគ្រោះទទួលបានវិធានការការពារ។
- ស្នើជនល្មើសមិនឱ្យបង្ហាញខ្លួនមិនលើសពី៦ខែ នៅទីកន្លែងណាមួយ ឬច្រើនដែលកំណត់ ដែលទីកន្លែងនោះបានកើតមានបទល្មើស ឬ ទីកន្លែងដែលជនរងគ្រោះរស់នៅ។
- ក្នុងករណីមិនអនុវត្តវិធានការដែលស្នើទេ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវតែអនុវត្ត penal composition ឬ បើកការចោទប្រកាន់។
- ការប្រើប្រាស់វិធានការនៅក្នុងមាត្រា៤១-១ នេះមានអានុភាពផ្អាក ឬ ព្យួរ ឬ បង្អង់ (suspension) អាជ្ញាយុកាលនៃបណ្តឹងអាជ្ញា។

ជម្រើសផ្សេងទៀត (បារាំង)

❖ **La composition pénale / penal composition** អាចបកប្រែថា **ការធ្វើសម្បទាន**

- ❑ អនុវត្តតែចំពោះបទមជ្ឈិម និងលហុ។
- ❑ អនុវត្តលើរូបវន្តបុគ្គលអាយុលើស ១៣ ឆ្នាំ និងនីតិបុគ្គល) អនុវត្តកាតព្វកិច្ចច្រើន
- ❑ បើសម្រេចជោគជ័យគឺមានអានុភាពរលត់បណ្តឹងអាជ្ញា
- ❑ មិនដូចគ្នានឹង La comparition sur reconnaissance préalable de culpabilité ការបង្ហាញខ្លួនដោយមានការទទួលស្គាល់ជាមុននូវពិរុទ្ធភាព ម១៨០-១ នោះទេ។
- ❑ អនុវត្តចំពោះជនល្មើសដែលសារភាពទទួលស្គាល់ថាបានប្រព្រឹត្តបទមជ្ឈិមមួយឬច្រើន ដែលត្រូវផ្តន្ទាទោសពិន័យជាប្រាក់ ឬដាក់ពន្ធនាគារមិនលើសពី ៥ឆ្នាំ ឬបានប្រព្រឹត្តបទលហុ។
- ❑ មិនអនុវត្តចំពោះបទមនុស្សឃាតដោយធ្វេសប្រហែស បទល្មើសសារព័ត៌មាន ឬបទល្មើសនយោបាយ។

ជម្រើសផ្សេងទៀត (បារាំង)

- ❑វិធានការមានដូចជា (ស្រដៀងគ្នានឹងទោសដែលតុលាការប្រកាស)៖
  - ➢បង់ជូនរតនាគារនូវប្រាក់ពិន័យសម្បទាន។
  - ➢បំពេញការងារជូនសមូហភាពដែនដីដោយមិនយកកម្រៃមិនលើសពី៦០ម៉ោង ឬ ៣០ម៉ោងសម្រាប់បទលហុ ក្នុងរយៈពេលមិនលើសពី ៦ខែ ឬ ៣ខែសម្រាប់បទលហុ។
  - ➢ចុះកម្មសិក្សា ឬ ទទួលការបណ្ដុះបណ្ដាលក្នុងអង្គភាពសុខាភិបាល សង្គម ឬវិជ្ជាជីវៈរយៈពេល៣ខែ ក្នុងរង្វង់អំឡុងពេល១៨ខែ។
  - ➢ប្រគល់ជូនរដ្ឋនូវវត្ថុដែលបម្រើដល់ការប្រព្រឹត្តបទល្មើស ឬផលនៃបទល្មើស។
  - ➢ជួសជុលព្យសនកម្មជូនជនរងគ្រោះ។

ជម្រើសផ្សេងទៀត (បារាំង)

- នីតិវិធី៖
  - ជនល្មើសអាចមានជំនួយពីមេធាវីមុនទទួលយក composition។ ការទទួលនេះស្មើនឹងការទទួលស្គាល់ពិរុទ្ធភាព ដែលក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញសម្រេចថាមិនផ្ទុយនឹងគោលការណ៍សច្ចធារណ៍នៃនិរទោស។
  - ពេលទទួលយក នោះគេនឹងបញ្ជូនទៅប្រធានតុលាការមជ្ឈិម ឬ ប្រធានតុលាការលហុ ឬប្រធានតុលាការអនីតិជន ដើម្បីសម្រេចផ្ដល់សុពលភាព។ ប្រធានតុលាការអាចផ្ដល់សុពលភាព ឬបដិសេធ (បិទផ្លូវតវ៉ា)។ ជាអញ្ញត្រកម្ម មិនចាំបាច់មានការផ្ដល់សុពលភាពពីប្រធានតុលាការ កាលណាបទមជ្ឈិមផ្ដន្ទាទោសមិនលើស៣ឆ្នាំ composition ទាក់ទងតែប្រាក់ពិន័យ ឬ ការប្រគល់វត្ថុដែលមិនលើសពី៣០០០អឺរ៉ូ។

ជម្រើសផ្សេងទៀត (បារាំង)

- អានុភាពនៃ penal composition៖
  - អាជ្ញាយុកាលត្រូវបាន**កាត់ផ្ដាច់** (interruption) ដោយកិច្ចនេះ។
  - ប្រសិនបើជោគជ័យ នោះនាំឱ្យរលត់បណ្ដឹងអាជ្ញា។ មិនមានការផ្ដន្ទាទោសដោយតុលាការនោះទេ តែត្រូវចុះក្នុងព្រឹត្តិបត្រថ្កោលទោស។
  - ប្រសិនបើបរាជ័យ ដោយសារការមិនទទួលយកដោយជនល្មើស ឬមិនអនុវត្តបានពេញលេញបន្ទាប់ពីបានទទួលយក នោះព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវធ្វើបណ្ដឹងអាជ្ញាដើម្បីផ្ដន្ទាទោស។

ជម្រើសផ្សេងទៀត (បារាំង)

❖ La convention judiciaire d’intérêt public (ច្បាប់ឆ្នាំ២០១៦)

- ❑ អនុវត្តដោយព្រះរាជអាជ្ញានៅពេលមិនទាន់មានការបើកបណ្តឹងអាជ្ញា ឬ នៅដំណាក់កាលស៊ើបសួរ។
- ❑ ព្រះរាជអាជ្ញាជាអ្នកស្នើ Convention ដើម្បីដាក់នីតិបុគ្គលឱ្យអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ដូចជាបង់ប្រាក់ពិន័យជូនទៅរតនាគារ។
- ❑ ក្នុងករណីបទល្មើសពុករលួយ ជំនួញឥទ្ធិពល បទល្មើសគេចពន្ធ និងបទល្មើសសម្អាតប្រាក់ ព្រមទាំងបទល្មើសពាក់ព័ន្ធ។
- ❑ អនុវត្តតែចំពោះនីតិបុគ្គល។ នីតិបុគ្គលផ្តល់ការយល់ព្រមលើយន្តការនេះតាមរយៈអ្នកតំណាងស្របច្បាប់។
- ❑ សម្រេចផ្តល់សុពលភាពដោយប្រធានតុលាការនីតិរូប tribunal judiciaire។ ការសម្រេចបិទផ្លូវតវ៉ា។ ក៏ប៉ុន្តែ នីតិបុគ្គលអាចដកការយល់ព្រមចេញវិញបាន។ ការសម្រេចផ្តល់សុពលភាពនេះ មិនមែនជាការផ្តន្ទាទោស ឬជាសាលក្រមផ្តន្ទាទោសនោះទេ។ យន្តការនេះមិនមានចុះក្នុងព្រឹត្តបត្រថ្កោលទោសលេខ១នោះទេ។
- ❑ នៅពេលយន្តការនេះត្រូវអនុវត្ត នោះអាជ្ញាយុកាលនៃបណ្តឹងអាជ្ញាត្រូវបានបង្អង់ ឬ ព្យួរ ឬ ផ្អាក (suspension)។
- ❑ បើអនុវត្តកាតព្វកិច្ចជោគជ័យទាំងស្រុង នោះនាំឱ្យរលត់បណ្តឹងអាជ្ញា។ បើបរាជ័យ ព្រះរាជអាជ្ញាបើកបណ្តឹងអាជ្ញា។ ក្នុងករណីមានការផ្តន្ទាទោស នឹងមានការអនុវត្តដោយផ្នែកនូវកាតព្វកិច្ចដែលចែងក្នុង convention។

ការរលត់បណ្ដឹងអាជ្ញា ម៧ ក្រម

- ក្នុងករណីរលត់បណ្ដឹងអាជ្ញា នោះបណ្ដឹងអាជ្ញាលែងអាចត្រូវបានអនុវត្ត ឬ ចាត់ការបន្តទៀតឡើយ ម៧ ក២។ អានុភាពនៃការរលត់គឺ អចិន្ត្រៃយ៍ និង ស្ថាពរ។ ការរលត់បណ្ដឹងអាជ្ញាត្រូវតែធ្វើនៅ**មុន**សាលក្រម ឬសាលដីកាស្ថាពរលើអង្គសេចក្ដី (លើកលែងអាជ្ញាអស់ជំនុំ) បើមូលហេតុនោះកើត**ក្រោយ**សាលក្រម ឬសាលដីកាស្ថាពរលើអង្គសេចក្ដី នោះគឺជាការរលត់ទោស។

ការរលត់បណ្ដឹងអាជ្ញា ម៧ ក្រម

- **ការរលត់បណ្ដឹងអាជ្ញា មានមូលហេតុទូទៅដែលចែងក្នុងមាត្រា៧ ក្រមៈ**
- **១-មរណភាពនៃជនល្មើស** ៖ មិនផ្ដល់ផលប្រយោជន៍ដល់សហចារី ឬ អ្នកសមគំនិត ឬ អ្នកផ្ដើមគំនិត និងមិនអាចបង្កជាបញ្ហាដល់ការរឹបអូសនានាដែលអាចត្រូវបានធ្វើនៅក្នុងពេលដំណើរការនីតិវិធី។ ផ្អែកតាមគោលការណ៍ឯកត្តកម្មនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ អ្នកណាទទួលមរណភាព អ្នកនោះទទួលផលពីការរលត់បណ្ដឹងអាជ្ញា ឯអ្នកនៅរស់រានមានជីវិតនៃអំពើតែមួយជាមួយអ្នកស្លាប់ មិនទទួលផលចំណេញពីមរណភាពរបស់អ្នកដទៃនោះទេ។ ករណីការប្រកាសអំពីការបាត់ខ្លួនតាមបញ្ញត្តិរដ្ឋប្បវេណី? **ការរំលាយនីតិបុគ្គល**?

ការរលត់បណ្តឹងអាជ្ញា ម៧ ក្រម

❑ការរំលាយនីតិបុគ្គលមិននាំឱ្យរលត់បណ្តឹងអាជ្ញានោះទេ ករណីការរំលាយក្រុមហ៊ុនបញ្ចូលគ្នា ច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសពាណិជ្ជកម្ម ឆ្នាំ២០០៥ ម២៤៨៖

នៅពេលទទួលលក្ខន្តិកៈស្តីពីការរំលាយក្រុមហ៊ុនបញ្ចូលគ្នា ក្រសួងពាណិជ្ជកម្មត្រូវចេញវិញ្ញាបនបត្របញ្ជាក់ពីការរំលាយក្រុមហ៊ុនបញ្ចូនគ្នាចាប់ពីកាលបរិច្ឆេទដែលមានចុះនៅលើវិញ្ញាបនបត្រនេះ៖

ឃ-កិច្ចការរដ្ឋប្បវេណី ព្រហ្មទណ្ឌ ឬរដ្ឋបាលណាមួយដែលពាក់ព័ន្ធដល់ក្រុមហ៊ុនដើមណាមួយនោះ នៅតែមានជាធរមានក្នុងទំនាក់ទំនងជាមួយក្រុមហ៊ុនថ្មីដែលបន្តធ្វើអាជីវកម្ម។

ការលត់បណ្ដឹងអាជ្ញា មព ក្រម

- **២ - ការផុតអាជ្ញាយុកាល (បទល្មើស)៖** អវត្តមានការធ្វើឱ្យមានចលនានៃបណ្ដឹងអាជ្ញាក្នុងអំឡុងពេលមួយដែលគិតរាប់ចាប់ពីការប្រព្រឹត្តបទល្មើស ឬ អវត្តមាននៃការបន្តការអនុវត្ត បណ្ដឹងអាជ្ញា។នៅពេលបណ្ដឹងអាជ្ញារលត់ដោយសារការផុតអាជ្ញាយុកាល បណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីលែងអាចធ្វើបាននៅចំពោះមុខតុលាការព្រហ្មទណ្ឌទៀតហើយ (ម២៦ ក២) តែវាមិនបានបង្កជាឧបសគ្គដល់ការធ្វើបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅចំពោះមុខតុលាការរដ្ឋប្បវេណីនោះទេ។

ការលត់បណ្ដឹងអាជ្ញា ម៧ ក្រម

- គ្រប់បទល្មើសទាំងអស់ត្រូវផុតអាជ្ញាយុកាលដូចខាងក្រោមនេះ៖
  - បទឧក្រិដ្ឋ ១៥ឆ្នាំ។ លើកលែងតែបទឧក្រិដ្ឋចែងក្នុងច្បាប់ស្ដីពីការប្រឆាំងភេរវកម្ម ឆ្នាំ២០០៧ ឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ ម៩ ក្រម ដែលគ្មានអាជ្ញាយុកាល ។
  - បទមជ្ឈិម ៥ឆ្នាំ។ លើកលែងក្នុងករណីដូចខាងក្រោម៖
    - ១ឆ្នាំ ការប្ដឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍ ម៣១២ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ។
    - ១ឆ្នាំ បទល្មើសច្បាប់ស្ដីពីព្រៃឈើ ថ្នាក់ទី៣ និង ៥ឆ្នាំ សម្រាប់បទល្មើសថ្នាក់ទី២ ម៨៥ ម៩៣។
    - ៣ឆ្នាំ បទល្មើសក្នុងច្បាប់ស្ដីពីសហគ្រាសពាណិជ្ជកម្ម ម២៩២។
  - បទលហុ ១ឆ្នាំ។ លើកលែងតែ ៣ឆ្នាំ បទលហុក្នុងច្បាប់ស្ដីពីសហគ្រាសពាណិជ្ជកម្ម ម២៩២ និង ៣ខែ ការញុះញង់តាមសារព័ត៌មាន ម១១ ច្បាប់ស្ដីពីរបបសារព័ត៌មាន។

ការរលត់បណ្តឹងអាជ្ញា មព ក្រម

- មទ១ ចិរវេលានៃអាជ្ញាយុកាល ត្រូវចាប់ផ្តើមគិតចាប់ពីពេលប្រព្រឹត្តបទល្មើស។
  - សាលដីកាតុលាការកំពូលបារាំងចុះថ្ងៃទី៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៨៖ **បទឆបោក** (បទមជ្ឈិមដែលពីមុនមានអាជ្ញាយុកាល ៣ ឆ្នាំ) **ដែលអំពើចុងក្រោយប្រព្រឹត្តនៅថ្ងៃទី១៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៥**។ បន្ទាប់មកនៅថ្ងៃ១១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ ជនរងគ្រោះបានដាក់ពាក្យប្តឹងទៅព្រះរាជអាជ្ញា។ រួចព្រះរាជអាជ្ញាបានបញ្ជូនលិខិតមួយប្រគល់សិទ្ធិជូនអាវុធហត្ថនៅថ្ងៃទី១៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ ដើម្បីស៊ើបអង្កេត។ សំណុំរឿងនេះ ត្រូវបានសាលាឧទ្ធរណ៍សម្រេចថារលត់បណ្តឹងអាជ្ញា។ ជាចុងក្រោយ តុលាការកំពូលបារាំងសម្រេចថាបណ្តឹងអាជ្ញាមិនទាន់រលត់ ដោយសារ**អាជ្ញាយុកាលនៃបទល្មើសចាប់ផ្តើមរាប់ចាប់ពីថ្ងៃទី១៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៥ ហើយបណ្តឹងអាជ្ញានឹងផុតអាជ្ញាយុកាលនៅថ្ងៃទី១៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ នៅពាក់កណ្តាលយប់**។
  - ក្នុងនីតិបារាំង អាជ្ញាយុកាលនៃបទល្មើសប្រឆាំងអនីតិជនត្រូវចាប់រាប់ពីពេលអនីតិជននោះទទួលបាននីតិភាព មព (៣) ម៨ (២)(៣) ម៩-១។

ការរលត់បណ្ដឹងអាជ្ញា ម៧ ក្រម

➢ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង, មាត្រា ៩-១ (វិសោធនកម្មដោយច្បាប់ឆ្នាំ២០១៨, មាត្រា១)៖

[...]

*ជាបដិបញ្ញត្តិទៅនឹងផ្នែកទី១នៃមាត្រា ៧ និង ៨ នៃក្រមនេះ ចិរវេលានៃអាជ្ញាយុកាលនៃបណ្ដឹងអាជ្ញាចំពោះបទល្មើសកំបាំង ឬលាក់បំបាំង**ត្រូវចាប់គិតពីពេលដែលបទល្មើសបានលេចឡើងឬអាចត្រូវបានពិនិត្យឃើញ**ក្នុងលក្ខខណ្ឌនៃដាក់បណ្ដឹងអាជ្ញាឱ្យមានចលនា ឬការអនុវត្តបណ្ដឹងអាជ្ញា ដោយមិនខ្វល់ថាចិរវេលានៃអាជ្ញាយុកាលលើសពី១២ឆ្នាំសម្រាប់បទមជ្ឈិម ឬ ៣០ ឆ្នាំ សម្រាប់បទឧក្រិដ្ឋដែលចាប់រាប់គិតពីពេលដែលបទល្មើសត្រូវបានប្រព្រឹត្តនោះទេ។*

*ត្រូវចាត់ទុកជា**បទល្មើសកំបាំង** កាលណាផ្អែកតាមហេតុផលនៃធាតុផ្សំនៃបទល្មើស បទល្មើសនោះមិនអាចត្រូវបានដឹងដោយជនរងគ្រោះ ឬអាជ្ញាធរតុលាការ។*

*ត្រូវចាត់ទុក**បទល្មើសលាក់កំបាំង** កាលណាចារីប្រព្រឹត្តដោយចេតនានូវរាល់ឧបាយកលដែលមានលក្ខណៈបង្វែរការរកឃើញនៃបទល្មើស។*

ការលត់បណ្ដឹងអាជ្ញា ម៧ ក្រម

- អាជ្ញាយុកាលត្រូវ**<u>ផ្អាច់</u>** (interruption) ដោយគ្រប់កិច្ចនៃ**ការចោទប្រកាន់** ឬ **កិច្ចស៊ើបសួរ**។ ការបញ្ចប់**កិច្ចចោទប្រកាន់** ឬ **កិច្ចស៊ើបសួរ**នីមួយៗនាំឱ្យចាប់ផ្ដើមគិតថិរវេលាថ្មីនៃអាជ្ញាយុកាល។ ថិរវេលាថ្មីអាចយកទៅជំទាស់បានចំពោះជនគ្រប់រូបដែលទាក់ទិននៅក្នុងរឿងនេះ។ ការផុតអាជ្ញាយុកាលមានអានុភាពចំពោះគ្រប់ជនល្មើសទាំងអស់។
- អ្វីទៅជា កិច្ចចោទប្រកាន់ ឬកិច្ចស៊ើបសួរ? បញ្ហាពាក្យពេចន៍។ កិច្ចទាំងនោះអាចជា ដីកាកោះហៅ កិច្ចសួរចម្លើយ កិច្ចឆែរឆេរ កោសលវិច័យ លិខិតចោទប្រកាន់ ដីកាដំណោះស្រាយ ជាដើម។

ការលត់បណ្តឹងអាជ្ញា ម៧ ក្រម

- ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌប៉ែលហ្ស៊ិក មានចែងអំពី**<u>ការផ្តាច់</u>** (interrumption) ដែលចាប់គិតរាប់ថិរវេលាជាថ្មី (ថិរវេលាដំបូង និងថិរវេលាបន្ទាប់) ឬ **<u>ការបង្អង់</u>** (ព្យួរ ឬ ផ្អាក) (suspension) ដែលចាប់រាប់បន្តពីពេលបង្អង់ទុក។
- ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង ចាប់តាំងពីច្បាប់ថ្ងៃទី២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៧ មក (ក្រៅពីការផ្តាច់អាជ្ញាយុកាល) មានចែងអំពី**<u>ការបង្អង់</u>** (ព្យួរ ឬ ផ្អាក) អាជ្ញាយុកាលនៃបទល្មើសដោយចែងថា ម៩-៣៖ ***រាល់ឧបសគ្គផ្នែកច្បាប់ ដែលចែងក្នុងច្បាប់ ឬ រាល់ឧបសគ្គផ្នែកអង្គហេតុដែលមិនអាចជំនះបាននិងប្រហាក់ប្រហែលនឹងប្រធានស័ក្តិដែលធ្វើបណ្តឹងអាជ្ញាមិនអាចមានចលនា ឬមិនអាចអនុវត្តបាន មានអានុភាពបង្អង់អាជ្ញាយុកាល*** ។ (suspension)
- ការផ្តាច់ និង ការបង្អង់ (ព្យួរ ឬ ផ្អាក) បំពេញឱ្យគ្នាទៅវិញទៅមក។
- ការផ្តាច់ ឬបង្អង់អាជ្ញាយុកាលនៃបណ្តឹងអាជ្ញា ផ្តាច់ ឬ បង្អង់អាជ្ញាយុកាលនៃបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែរឬទេ?

ការលត់បណ្ដឹងអាជ្ញា ម៧ ក្រម

❖ ៣ - **ការលើកលែងទោសជាទូទៅ** (**l’amnastie réelle et personnelle**)៖ ក្នុងករណីដែលការលើកលែងទោសជាទូទៅត្រូវបានធ្វើឡើងនៅ**<u>មុន</u>**ការផ្ដន្ទាទោសជា**<u>ស្ថាពរ</u>**លើជនល្មើស។ គ្រប់ជនល្មើសទទួលប្រយោជន៍ពីមូលហេតុនេះ សម្រាប់ការលើកលែងទោសជាទូទៅផ្អែកសាច់រឿង (réelle)។ **<u>ការលើកលែងទោសជាទូទៅ</u>**គឺរដ្ឋសភាអនុម័តច្បាប់ ម៩០ថ្មី(ពីរ) រដ្ឋធម្មនុញ្ញ (ផ្ទុយពី **<u>ការលើកលែងទោស</u>** ដែលជាព្រះរាជបុព្វសិទ្ធិរបស់ព្រះមហាក្សត្រ ម២៧ រដ្ឋធម្មនុញ្ញ)។

❖ ៤ - **និរាករណ៍នៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ** **(ដោយច្បាស់លាស់ និងដោយតណ្ហីភាព)**៖ លុបចោលនូវអង្គហេតុល្មើសដែលបានប្រព្រឹត្តមុន និងក្រោយការចូលជាធរមាននៃច្បាប់ដែលត្រូវបាននិរាករណ៍ (**<u>មុន</u>**ការផ្ដន្ទាទោសជា**<u>ស្ថាពរ</u>**លើជនល្មើស ម៩ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ)។ គ្រប់ជនល្មើសទទួលប្រយោជន៍នៃមូលហេតុនេះ។ និរាករណ៍នៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអនុវត្តភ្លាម៖ អំពើប្រព្រឹត្តមុនច្បាប់ដែលលុបចោលបទល្មើសមិនអាចត្រូវចោទប្រកាន់បាន ឬ ការចោទប្រកាន់ដែលកំពុងប្រព្រឹត្តត្រូវបញ្ចប់។

ការលត់បណ្តឹងអាជ្ញា ម៧ ក្រម

- **៥ - អាជ្ញាអស់ជំនុំ៖** ជនដែលត្រូវបានសម្រេចឱ្យរួចខ្លួន ឬ ផ្តន្ទាទោសជាស្ថាពររួចហើយ មិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ ឬជំនុំជម្រះសារជាថ្មីចំពោះអំពើដដែលនោះទេ ម១២ ក្រម, ម១៤ (៧) ICCPR និងមាត្រា២០ (៣) សេចក្តីប្រកាសអាស៊ានស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស។ ជនល្មើសផ្សេងទៀតដែលមិនទាន់ត្រូវបានសម្រេចឱ្យរួចខ្លួន ឬ ផ្តន្ទាទោសជាស្ថាពរ មិនទទួលផលប្រយោជន៍ពីអាជ្ញាអស់ជំនុំរបស់អ្នកដទៃនោះទេ។
- តើព្រះរាជអាជ្ញាមានសិទ្ធិដកបណ្តឹងអាជ្ញាបានដែរឬទេ? នាំឱ្យរលត់បណ្តឹងអាជ្ញា?

ការលត់បណ្ដឹងអាជ្ញា ម៧ ក្រម

លុបចោលនូវធាតុណាមួយក្នុងចំណោម៤

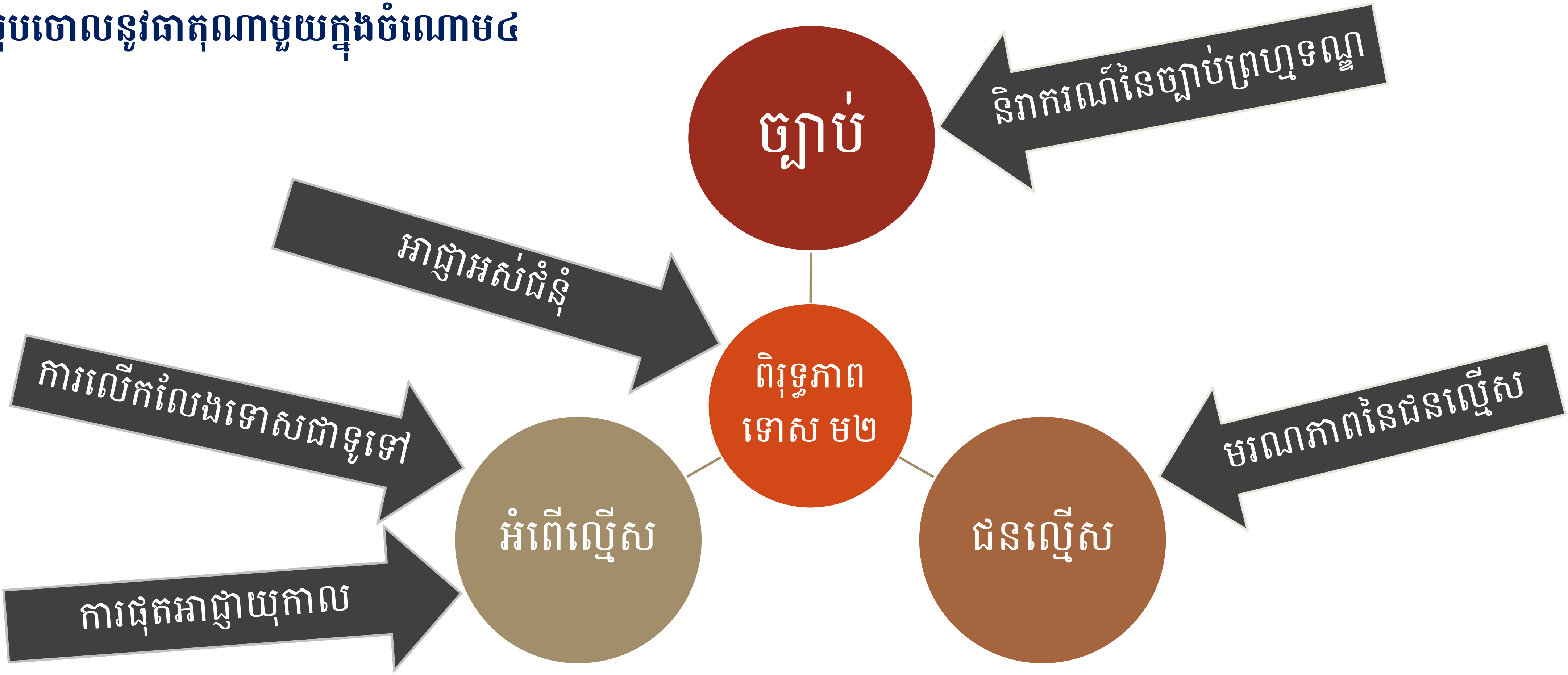

ការរលត់បណ្ដឹងអាជ្ញា ម៨ ក្រម

❖ មទ៨ មូលហេតុផ្សេងទៀតនៃការរលត់បណ្ដឹងអាជ្ញា កាលណា**ច្បាប់ដោយឡែកបានចែងដោយជាក់លាក់** (មូលហេតុដោយឡែកសម្រាប់បទល្មើសមួយចំនួន)៖

- ការសម្របសម្រួលជាមួយរដ្ឋ (**រដ្ឋ ឬ ស្ថាប័នរដ្ឋគឺជាភាគីនៃបណ្ដឹង**) (Transaction avec l'État)។ ឧ. មទ២២៧ នៃច្បាប់ស្ដីពីសារពើពន្ធ ឆ្នាំ២០២៣ ចែងថា៖
  - *១-ការសម្របសម្រួលជាមួយរដ្ឋបាលសារពើពន្ធ តាមរយៈការបង់ប្រាក់ពន្ធ ពន្ធបន្ថែម និងការប្រាក់នាំឱ្យ**បណ្ដឹងអាជ្ញារលត់**ចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌលើបទប្បញ្ញត្តិស្ដីពីពន្ធដារ។ ក្នុងករណីដែលរដ្ឋបាលសារពើពន្ធយល់ព្រមធ្វើការសម្របសម្រួល រដ្ឋបាលសារពើពន្ធត្រូវធ្វើកំណត់ហេតុអំពីការសម្របសម្រួលនេះ ហើយបញ្ជូនទៅស្ថាប័នអយ្យការស្ថាប័នតុលាការដែលមានសមត្ថកិច្ច។* (បណ្ដឹងរបស់រដ្ឋបាលសារពើពន្ធមានលក្ខណៈពាក់កណ្ដាលជាបណ្ដឹងអាជ្ញា ពាក់កណ្ដាលជាបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី)
- ការសម្របសម្រួលជាមួយរដ្ឋតាមច្បាប់ខាងលើនេះ គឺ អនុវត្តទាំងលើបទមជ្ឈិម និងបទលហុ។

ការលត់បណ្តឹងអាជ្ញា មឺ៨ ក្រម

- ការដកពាក្យបណ្តឹងនៅពេលបណ្តឹងនោះជាលក្ខខណ្ឌចាំបាច់នៃការចោទប្រកាន់ជាបទព្រហ្មទណ្ឌ។ ឧ. បទបរិហារកេរ្តិ៍ និងជេរប្រមាថជាសាធារណៈ ម៣០៩ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ។
- ដោយការបង់ប្រាក់ពិន័យសរុប (ឧ. ការបង់ប្រាក់ពិន័យក្នុងបទល្មើសចរាចរណ៍ផ្លូវគោក ម៨៧ ច្បាប់ស្តីពីចរាចរណ៍ផ្លូវគោក) ឬ ប្រាក់ពិន័យសម្របសម្រួល (ម៧៧ ច្បាប់ស្តីពីគយ រដ្ឋបាលគយមានសិទ្ធិសម្របសម្រួលលើការពិន័យជាប្រាក់តែត្រូវធ្វើ<u>មុន</u>សាលក្រមរបស់តុលាការ តែច្បាប់មិនបានចែងថារលត់បណ្តឹងអាជ្ញា)។

ការរំលត់បណ្តឹងអាជ្ញា មជ៨ ក្រម

មិនបានលុបចោលនូវធាតុណាមួយក្នុងចំណោម៤ លើកលែងការបង់ប្រាក់ពិន័យ។

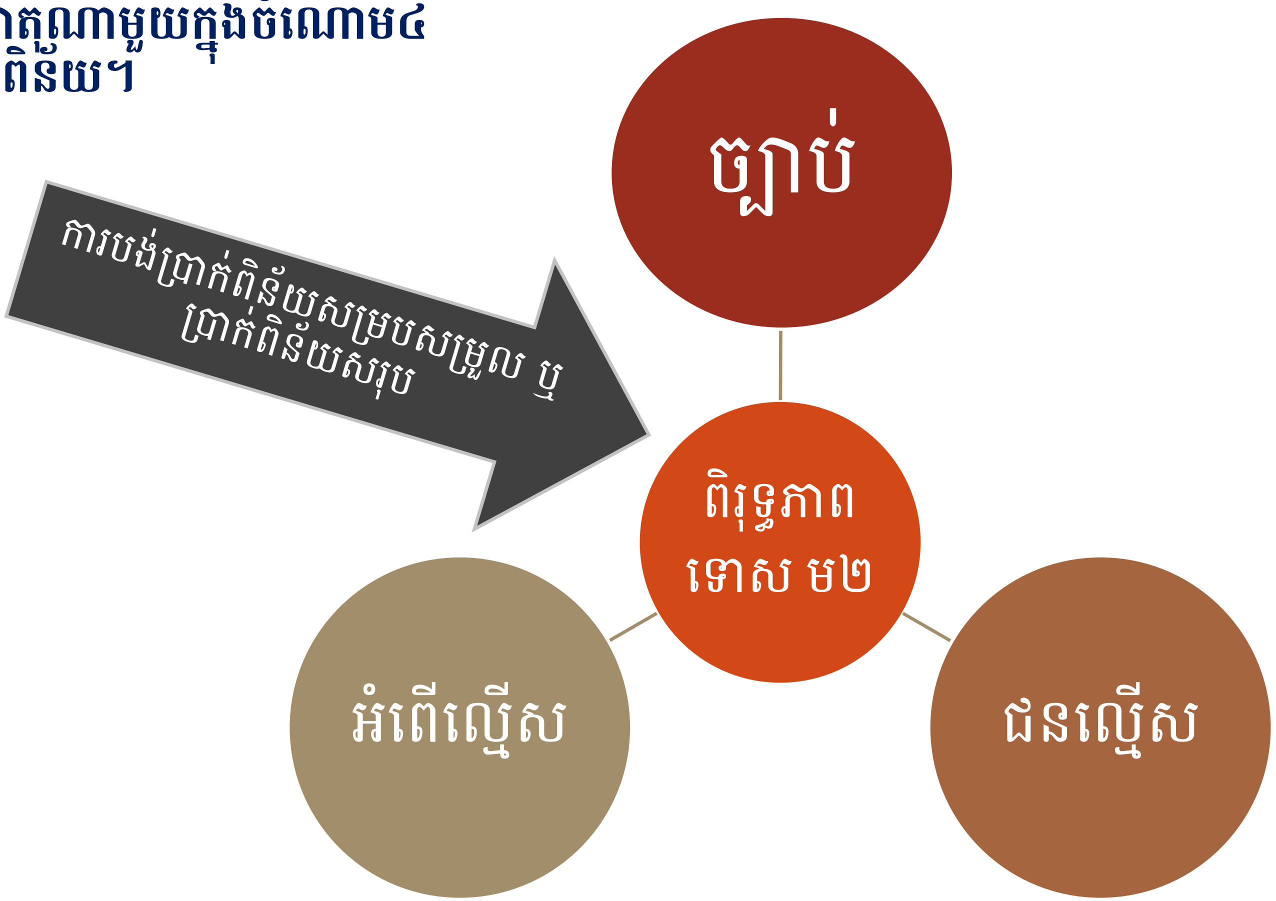

ការសម្របសម្រួលជាមួយរដ្ឋ

ការដកពាក្យបណ្តឹង

គំនូសបំព្រួញបណ្ដឹងអាជ្ញា

អត្ថិភាពបទល្មើស → បណ្ដឹងអាជ្ញា (ការដាក់បណ្ដឹងអាជ្ញាឱ្យមានចលនា និងការអនុវត្តបណ្ដឹងអាជ្ញា) → សាលក្រម ឬ សាលដីកាស្ថាពរ អំពីពិរុទ្ធភាពនិងទោស ម២ ម៤៩៧ → ការអនុវត្តទោស → រលត់ទោស

អាយុជីវិតរបស់បណ្ដឹងអាជ្ញា

អាយុជីវិតរបស់ទោស

គំនូសបំព្រួញការរលត់បណ្ដឹងអាជ្ញា

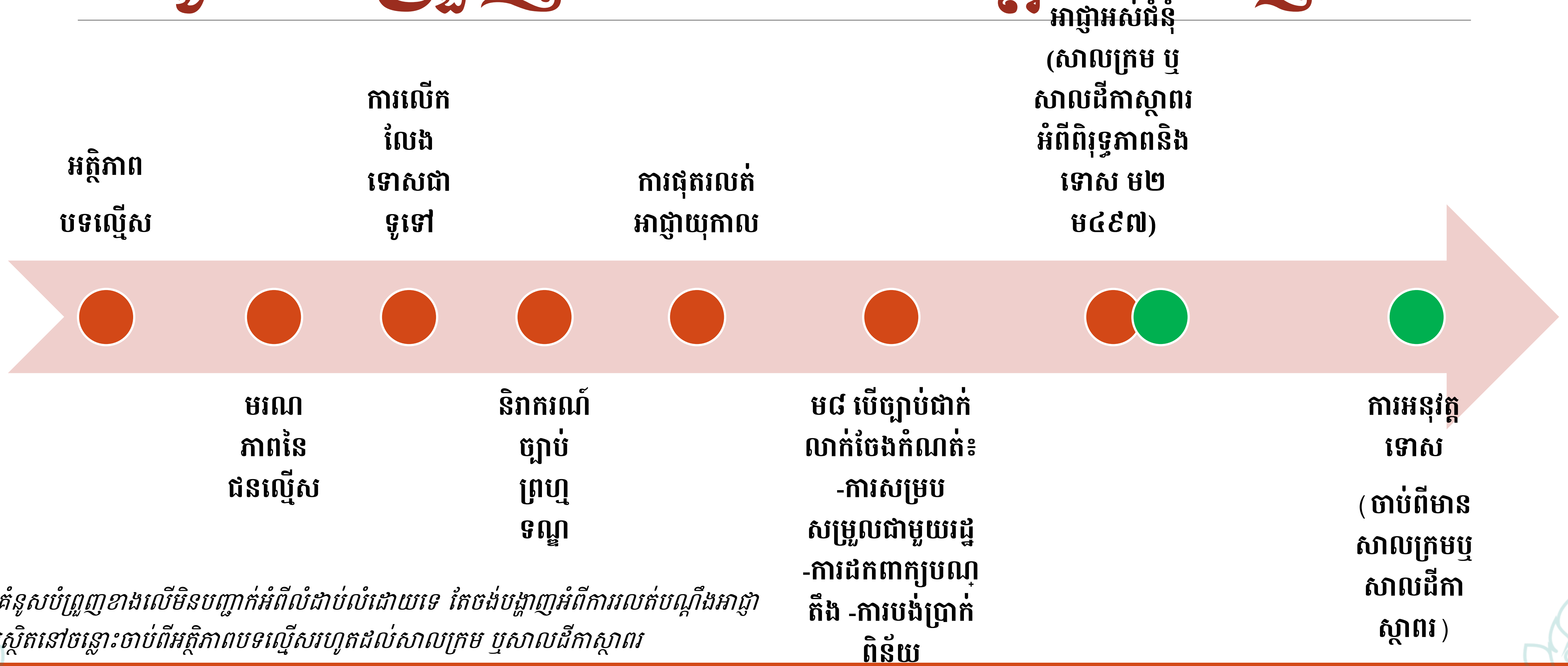

NB: គំនូសបំព្រួញខាងលើមិនបញ្ជាក់អំពីលំដាប់លំដោយទេ តែចង់បង្ហាញអំពីការរលត់បណ្ដឹងអាជ្ញា ដែលស្ថិតនៅចន្លោះចាប់ពីអត្ថិភាពបទល្មើសរហូតដល់សាលក្រម ឬសាលដីកាស្ថាពរ

ជំពូកទី៣

បណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី

លក្ខខណ្ឌ និងប្រសិទ្ធភាពផ្សេងគ្នា

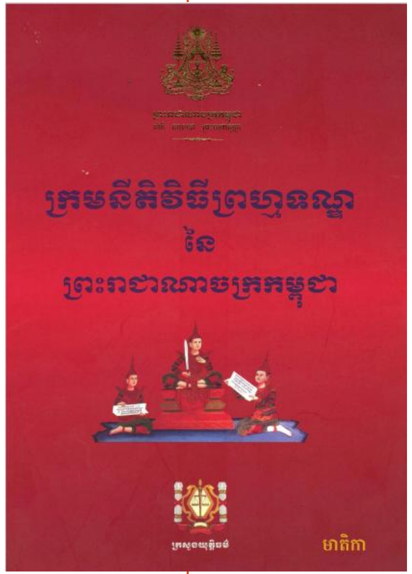

តុលាការព្រហ្មទណ្ឌ

ព្រះរាជអាជ្ញា / ជនរងគ្រោះ

ជនល្មើស

តុលាការរដ្ឋប្បវេណី

ជនរងគ្រោះ/ ដើមចោទ

ជនល្មើស/ ចុងចម្លើយ

គោលដៅនៃបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

- បើមិនមានបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌទេ នោះមិនមានទេពាក្យថា **បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី**។ ពាក្យថា បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មិនមានប្រើប្រាស់នៅក្នុងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីនោះទេ ពោលគឺមានតែ បណ្តឹងទាមទារ និងបណ្តឹងដែលមានគោលដៅផ្នែករដ្ឋប្បវេណី។

- ដើម្បីចូលរួមកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ជាពិសេសគាំទ្រដល់ការចោទប្រកាន់របស់អយ្យការ និងទាមទារសំណងការខូចខាត។

គោលដៅនៃបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

- យោង ម២ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានលក្ខណៈ២ គឺ
  - កម្មវត្ថុ៖ ទាមទារសំណងការខូចខាតនិងជំងឺចិត្ត (**ការប្រគល់វត្ថុត្រឡប់មកវិញ ការសំណងជំងឺចិត្ត** និង**សោហ៊ុយនីតិវិធី**)។ ចំនួនទឹកប្រាក់ខ្ចីជំពាក់ ១០ម៉ឺនដុល្លារ និងទឹកប្រាក់សរសេរក្នុងសែកស្អុយ ៤ ម៉ឺនដុល្លារ? ចៅក្រមព្រហ្មទណ្ឌអាចសម្រេចអំពីវិវាទកម្មសិទ្ធិលើអចលនវត្ថុ (ដី) រួចបង្គាប់ឱ្យប្រគល់អចលនវត្ថុ (ដី) នោះទៅជនរងគ្រោះបានឬទេ?
  - មូលហេតុ៖ កើតចេញពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ។

របបគតិយុត្តនៃបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី

❖ របបគតិយុត្តនៃបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីអនុលោមតាមក្រមរដ្ឋប្បវេណី៖

- ❑ម៨ច្ប.អនីតិជន *ការទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណីរបស់អនីតិជនត្រូវអនុវត្តតាម**បទប្បញ្ញត្តិនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី**។*
- ❑ម២៦ ក្រម *បណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវផុតអាជ្ញាយុកាលតាម**វិធាននៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី**។*
- ❑ម២២ ក្រម *បណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចធ្វើបានផងដែរនៅចំពោះមុខ**តុលាការរដ្ឋប្បវេណី**។*
- ❑ម១៤៦ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ *កាតព្វកិច្ចដែលមានប្រភេទជារដ្ឋប្បវេណីនិងដែលមានប្រភពចេញមកពីសេចក្ដីសម្រេចព្រហ្មទណ្ឌដែលក្លាយជាស្ថាពរ ផុតអាជ្ញាយុកាលតាម**វិធាននៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី**។*
- ❑ម២៦៣ ច្បាប់ស្ដីពីការដឹកជញ្ជូនតាមផ្លូវទឹកឆ្នាំ២០២៤ *ក្នុងករណីដែលអំពើល្មើសខាងលើបណ្ដាលឱ្យខូចខាត ឬបាត់បង់ផ្នែកណាមួយនៃនាវាអង្គភាពសាមីត្រូវទទួលខុសត្រូវសងការខូចខាត ឬបាត់បង់នោះស្របតាម**បទប្បញ្ញត្តិនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី**និងច្បាប់ជាធរមានផ្សេងទៀត។*

យន្តការដើម្បីធានាសំណង

- ក្នុងនីតិវិធីវិជ្ជមានកម្ពុជា៖ អវត្តមាននៃការរក្សាការពារចេញដោយតុលាការព្រហ្មទណ្ឌ ដើម្បីធានាការអនុវត្តទោសពិន័យជាប្រាក់ និងការសងសំណងនិងជម្ងឺទៅជនរងគ្រោះនោះទេ។

- ជនរងគ្រោះត្រូវប្រើប្រាស់យន្តការ**<u>តុលាការរដ្ឋប្បវេណី</u>**ដើម្បីស្នើសុំដីការរក្សាការពារ និងការអនុវត្តដោយបង្ខំលើទ្រព្យ។

- ម៥៣៣ ក២ ក្រម មានចែងអំពីការបង្ខំរូបរាងកាយដល់ទណ្ឌិត ក្នុងករណីគ្មានការបង់ប្រាក់សំណងនិងជម្ងឺទៅជនរងគ្រោះ ក្រោយពីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីប្រើប្រាស់អស់មធ្យោបាយអនុវត្តដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ដូចជាការអនុវត្តលើចលនវត្ថុ ឬអចលនវត្ថុរបស់ទណ្ឌិត។

យន្តការដើម្បីធានាសំណង

❖ **សិទ្ធិអាទិភាព**របស់ដើមបណ្ដឹងក្នុងការទទួលបាននូវសំណង៖

- មស៣៣ ក៣ ក្រម (ករណីប្រជែងគ្នារវាងប្រាក់ពិន័យ ប្រាក់ពន្ធនីតិវិធី និងប្រាក់សំណងនិងជម្ងឺចិត្ត)
- ម៤៧ ច្បាប់ស្ដីពីការប្រឆាំងអំពើជួញដូរមនុស្ស និងអំពើអាជីវកម្មផ្លូវភេទ (ករណីប្រជែងគ្នារវាង*ទ្រព្យដែលត្រូវបានរឹបអូសដោយរដ្ឋជាមួយនឹងសំណងលើការខូចខាត និងសំណងបដិទានដល់ជនរងគ្រោះ*)។ សិទ្ធិអាទិភាពក្នុងករណីនេះមិនមានចែងក្នុងក្រមព្រហ្មទណ្ឌចំពោះបទល្មើសទូទៅនោះទេ។

ម្ចាស់ ឬ ប្រធាននៃបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

❖ **ម្ចាស់នៃបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី៖** គ្រប់បុគ្គលទាំងអស់មិនមែនសុទ្ធតែអាចប្តឹងមកតុលាការព្រហ្មទណ្ឌនោះទេ។ (ខុសគ្នារវាង **ជនរងគ្រោះព្រហ្មទណ្ឌ # ជនរងគ្រោះរដ្ឋប្បវេណី**)

- **ជនរងគ្រោះផ្ទាល់** អនុវត្តនិងចាត់ចែងលើបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដោយអាចលះបង់ សម្របសម្រួល ដកខ្លួន អនុប្បទានទៅតតិយជន ជាដើម ម១៣។
- **អនុប្បទានិក** និងតតិយជនដែលអនុវត្តសិទ្ធិឧបាទេសកម្ម (ក្រុមហ៊ុនធានារ៉ាប់រង) មិនអាចអនុវត្តបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅមុខតុលាការព្រហ្មទណ្ឌនោះទេ។ នៅបារាំងអាចធ្វើបានដោយបុគ្គលមួយចំនួន តែបណ្តឹងនេះមិនអាចបើកធ្វើបណ្តឹងអាជ្ញានោះទេ (ឧ.ជនរងគ្រោះមានសិទ្ធិធ្វើ CD)។
- **ម្ចាស់បំណុលរបស់ជនរងគ្រោះ** មិនអាចអនុវត្តបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅមុខតុលាការព្រហ្មទណ្ឌនោះទេ។

ម្ចាស់ ឬ ប្រធាននៃបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

- **ទាយាទរបស់ជនរងគ្រោះ (មរណភាព)៖**
  - ចំពោះបទល្មើសដែលប្រព្រឹត្តនៅ**មុនមរណភាព**របស់ជនរងគ្រោះ៖ ម១៦ ក្រម *ក្នុងករណីមរណភាពនៃជនរងគ្រោះ បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចត្រូវបានចាប់ផ្តើម ឬបន្តបានដោយសិទ្ធិវ័ន្ត*។
  - ចំពោះបទល្មើសដែលប្រព្រឹត្តនៅ**ក្រោយមរណភាព**របស់ជនរងគ្រោះ៖ ឧ. អំពើបរិហារកេរ្តិ៍ទៅលើអ្នកដែលបានស្លាប់ អាចធ្វើបានទេ?
- **សាច់ញាតិរបស់ជនរងគ្រោះ**៖ ប្រពន្ធ ទាយាទ អាចអនុវត្តបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីតែចំពោះបេតិកភណ្ឌផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់ដែលរងការខូចខាតផ្ទាល់ខ្លួន ឧ. ព្យសនកម្មផ្លូវចិត្ត ឬការបាត់បង់អាហារកាតព្វកិច្ច។

លក្ខខណ្ឌសារធាតុនៃបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

❖ **លក្ខខណ្ឌសមត្ថភាព៖** ដើម្បីអាចអនុវត្តបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបាន ត្រូវតែមានសមត្ថភាពតាមផ្លូវច្បាប់។ សមត្ថភាពក្នុងការធ្វើសកម្មភាពបណ្តឹង។

❑ **សមត្ថភាពអាស្រ័យផល៖**

➢ រូបវន្តបុគ្គល

➢ នីតិបុគ្គល៖

- គ្រប់សមាគមដែលបានប្រកាសត្រឹមត្រូវ ម១៧ ម១៨ ម១៩ ក្រម។ ម៨០២
- ក្រមបរិស្ថាននិងធនធានធម្មជាតិ៖ រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ សមាគម ឬអង្គការដែលបានចុះបញ្ជី និងបានទទួលស្គាល់ដោយរដ្ឋ។ នីតិបុគ្គលបរទេសត្រូវចុះបញ្ជីនៅកម្ពុជាដែរឬទេ ?

លក្ខណសារធាតុនៃបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី

- **សមត្ថភាពក្នុងការអនុវត្ត៖**
  - ម១៣ អាចធ្វើឡើងដោយជនរងគ្រោះ។
  - ម១៥ អ្នកតំណាង បើសិនជនរងគ្រោះជាអនីតិជន ឬនីតិជនដែលស្ថិតនៅក្រោមរបបច្បាប់ការពារ។
  - ម១៦ ដោយសិទ្ធិវន្តករណីមរណភាពនៃជនរងគ្រោះ។
  - ម១៧-១៩ សមាគមនានា តែត្រូវមានការយល់ព្រមពីជនរងគ្រោះ ឬសិទ្ធិវន្ត។
  - ម១៣៨ ការតាំងខ្លួនជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីតាមផ្លូវបណ្ដឹង អាចត្រូវដាក់ពាក្យប្ដឹងដោយមេធាវី។
  - ម២៤៥ ពាក្យសុំនានាអាចធ្វើឡើងដោយមេធាវីរបស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី។
  - ម២៥៣ ពាក្យប្ដឹងសុំមោឃភាពអាចធ្វើឡើងដោយមេធាវីរបស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី។

លក្ខណសារធាតុនៃបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី

- ម២៧២ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចអាចធ្វើដោយមេធាវីរបស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី។
- ម២៨៦ បណ្ដឹងសុំបិទសំណុំរឿង អាចធ្វើឡើងដោយមេធាវីរបស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី។
- ម៣១៣ ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចត្រូវបានតំណាងដោយមេធាវី សហព័ទ្ធ ឬ ញាតិលោហិតផ្ទាល់ ដោយត្រូវមានលិខិតប្រគល់សិទ្ធិ។
- ម៣៧២ ថ្មី បណ្ដឹងទាស់របស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី៖ ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចត្រូវតំណាងដោយមេធាវី សហព័ទ្ធ ឬញាតិលោហិតផ្ទាល់ ដោយត្រូវមានលិខិតប្រគល់សិទ្ធិឱ្យប្ដឹងទាស់។
- ម៣៧២ ថ្មី បណ្ដឹងទាស់នឹងសាលក្រមដោយដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី៖ ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចត្រូវតំណាងដោយមេធាវី សហព័ទ្ធ ឬញាតិលោហិតផ្ទាល់ ដោយត្រូវមានលិខិតប្រគល់សិទ្ធិឱ្យប្ដឹងទាស់។

លក្ខណសារធាតុនៃបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

- មព៣៧៦ ដើម្បីធ្វើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចត្រូវតំណាងដោយមេធាវី សហព័ទ្ធ ឬញាតិលោហិតផ្ទាល់ ដោយត្រូវមានលិខិតប្រគល់សិទ្ធិឱ្យប្ដឹងឧទ្ធរណ៍។
- ម៤១៦ បណ្ដឹងទាស់នឹងសាលដីការបស់សាលាឧទ្ធរណ៍ដោយដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី៖ ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចត្រូវតំណាងដោយមេធាវី សហព័ទ្ធ ឬញាតិលោហិតផ្ទាល់ ដោយត្រូវមានលិខិតប្រគល់សិទ្ធិឱ្យប្ដឹងទាស់។
- ម៤២២ ដើម្បីធ្វើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចត្រូវតំណាងដោយមេធាវី សហព័ទ្ធ ឬញាតិលោហិតផ្ទាល់ ដោយត្រូវមានលិខិតប្រគល់សិទ្ធិឱ្យប្ដឹងសាទុក្ខ។
- ម៨០០ និង ម៨០២ ក្រមបរិស្ថាននិងធនធានធម្មជាតិ៖ ភាគីរងគ្រោះ ក្រសួងទទួលបន្ទុកបរិស្ថាននិងធនធានធម្មជាតិ រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ សមាគម ឬអង្គការដែលបានចុះបញ្ជីនិងបានទទួលស្គាល់។

លក្ខណៈសារធាតុនៃបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

- ការរំលាយនីតិបុគ្គលមិននាំឱ្យរលត់បណ្តឹងអាជ្ញានោះទេ ករណីការរំលាយក្រុមហ៊ុនបញ្ចូលគ្នា ច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសពាណិជ្ជកម្ម ឆ្នាំ២០០៥ ម២៤៨៖

នៅពេលទទួលលក្ខន្តិកៈស្តីពីការរំលាយក្រុមហ៊ុនបញ្ចូលគ្នា ក្រសួងពាណិជ្ជកម្មត្រូវចេញវិញ្ញាបនបត្របញ្ជាក់ពីការរំលាយក្រុមហ៊ុនបញ្ចូនគ្នាចាប់ពីកាលបរិច្ឆេទដែលមានចុះនៅលើវិញ្ញាបនបត្រនេះ៖

ឃ-កិច្ចការរដ្ឋប្បវេណី ព្រហ្មទណ្ឌ ឬរដ្ឋបាលណាមួយដែលពាក់ព័ន្ធដល់ក្រុមហ៊ុនដើមណាមួយនោះ នៅតែមានជាធរមានក្នុងទំនាក់ទំនងជាមួយក្រុមហ៊ុនថ្មីដែលបន្តធ្វើអាជីវកម្ម។

លក្ខណៈសារធាតុនៃបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

- មា១៣ បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌបង្កព្យសនកម្មដល់ជនរងគ្រោះដែលអាចជាព្យសនកម្មខាងផ្នែកសម្ភារៈ ខាងផ្នែករូបកាយ ឬ ខាងផ្នែកផ្លូវចិត្ត។

- ផលប្រយោជន៍ដែលខូចខាតបាត់បង់ត្រូវតែស្របច្បាប់។ ឧ.យកប្រាក់សូកប៉ាន់មិនបានសម្រេច រួចម្ចាស់ប្រាក់មកប្តឹងទាមទារសំណងក្រោយអ្នករត់ការបោកប្រាស់។

  - ក្រមរដ្ឋប្បវេណី មា៣៥៥ ១- *ទោះបីជាភាគីនៃកិច្ចសន្យាបានធ្វើការបង្ហាញឆន្ទៈដោយគ្មានវិការៈក៏ដោយ ក៏កិច្ចសន្យាត្រូវបានចាត់ទុកជាមោឃៈក្នុងករណីខាងក្រោមនេះ៖ ក-អត្ថន័យនៃកិច្ចសន្យានោះផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិដែលអនុវត្តដោយបង្ខំណាមួយ។ ខ-អត្ថន័យនៃកិច្ចសន្យានោះផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទម្លាប់ល្អ។*

លក្ខណសារធាតុនៃបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

- ម៤៦ ក៣ ច្បាប់ស្តីពីការប្រឆាំងអំពើជួញដូរមនុស្ស និងអំពើអាជីវកម្មផ្លូវភេទ៖ *ជនណាបានបង្កើតកិច្ចសន្យាឱ្យខ្ចី ឬការផ្តល់ផ្សេងទៀតទៅជនដទៃក្នុងគោលដៅធ្វើការលក់-ដូរមនុស្ស ឬ ធ្វើអាជីវកម្មផ្លូវភេទ មិនអាចប្តឹងទាមទារសំណងបដិទានចំពោះការផ្តល់នោះបានទេ។*
- ម៤៥ ច្បាប់ដដែល *កិច្ចសន្យាមួយនឹងត្រូវទុកជាមោឃៈប្រសិនបើកិច្ចសន្យានោះត្រូវបានធ្វើឡើងដោយមានគោលដៅបំពេញនូវអំពើលក់-ដូរមនុស្ស ឬ អំពើធ្វើអាជីវកម្មផ្លូវភេទ។*

លក្ខណសារធាតុនៃបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី

❖ម១៣ បណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវធ្វើឡើង ដើម្បីទទួលបានការជួសជុល <u>**ព្យសនកម្ម**</u> (ត្រូវបែងចែងគ្នារវាង **ជនរងគ្រោះព្រហ្មទណ្ឌ** # **ជនរងគ្រោះរដ្ឋប្បវេណី**) ដែលជា ៖

- ផលវិបាកផ្ទាល់នៃបទល្មើស (**direct**)។
- ព្យសនកម្មផ្ទាល់ខ្លួន (**personnel**) បុគ្គលដែលទទួលរងព្យសនកម្មដោយផ្ទាល់ខ្លួនដែលកើតផ្ទាល់ពីបទល្មើស។
- បានកើតឡើង និងនៅក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន?

ចុងចម្លើយនៃបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

- មម២១ ចុងចម្លើយគឺ**អ្នកទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ** ដូចជាចារី សហចារី អ្នកផ្តើមគំនិត អ្នកសមគំនិត។ ទាំងរូបវ័ន្តបុគ្គល (ទាំងនីតិជន ឬអនីតិជន អាយុចាប់ពី១៤ឡើង) និងនីតិបុគ្គល។

- **អ្នកដែលមិនទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ**៖ អ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណី មម២១ (ក្រមរដ្ឋប្បវេណី មម៧៤៦ អ្នកមានកាតព្វកិច្ចត្រួតពិនិត្យ, មម៧៤៧ និយោជក, មម៧៤៨ នីតិបុគ្គល, មម៧៤៩ មន្ត្រីរាជការ ជាដើម) និង សិទ្ធិវ័ន្តរបស់ជនល្មើស មម២៤ (សវនាការកាត់ក្តីលើអំពើរបស់មនុស្សដែលស្លាប់)។

មាត្រា ២៤.– មរណភាពរបស់ជនជាប់ចោទ

ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អាចសុំឱ្យមានការជួសជុលព្យសនកម្មពីសិទ្ធិវន្តនៃជនជាប់ចោទបាន ប្រសិនបើជនជាប់ចោទនេះ ទទួលមរណភាពនៅក្នុងពេលដំណើរការរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌ ។ ថ្វីត្បិតតែបណ្តឹងអាជ្ញាត្រូវរលត់ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌនៅតែមានសមត្ថកិច្ច ដើម្បីសម្រេចលើបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលធ្វើឡើងប្រឆាំងនឹងសិទ្ធិវន្តទាំងនោះ ។

លក្ខណៈទម្រង់នៃបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី

❖ការតាំងខ្លួនជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីមាន២របៀប៖

❑**តាមផ្លូវអន្តរាគមន៍** ម១៣៧៖ បន្ទាប់ពីការស៊ើបសួរបានបើក។ បណ្ដឹងអាជ្ញានាំឱ្យមានបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី។ ការតាំងខ្លួនជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីនេះ អាចធ្វើនៅពេលស៊ើបសួរក៏បានម១៣៧ ឬ នៅពេលជំនុំជម្រះក៏បាន ម៣១១ (តែត្រូវធ្វើនៅមុនពេលដែលព្រះរាជអាជ្ញាធ្វើសេចក្ដីសន្និដ្ឋានលើអង្គសេចក្ដី)។ (**បណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី កើតក្រោយបណ្ដឹងអាជ្ញា**)

លក្ខខណ្ឌតម្រង់នៃបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី

- **តាមផ្លូវបណ្ដឹង** ម៥ ម១៣៨ ម១៣៩ ម១៤០៖ គឺជនរងគ្រោះនៃបទឧក្រិដ្ឋ ឬបទមជ្ឈិមអាចដាក់ពាក្យបណ្ដឹងសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅចំពោះមុខចៅក្រមស៊ើបសួរ ដើម្បីដាក់បណ្ដឹងអាជ្ញាឱ្យមានចលនា។ ប្រសិនបើចៅក្រមស៊ើបសួរសម្រេចទទួលស្គាល់ពាក្យសុំចៅក្រមស៊ើបសួរអាចសម្រេចដាក់ប្រាក់តម្កល់ ម១៤០ និងបញ្ជូនបណ្ដឹងនេះព្រះរាជអាជ្ញា ម១៣៩។ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវប្ដឹងទៅចៅក្រមស៊ើបសួរវិញតាមដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ក៏ប៉ុន្តែដីកានេះអាចប្រឆាំងនឹងអញ្ញាតជន ទោះបីបណ្ដឹងរបស់ជនរងគ្រោះប្រឆាំងនឹងបុគ្គលជាក់លាក់ក៏ដោយម១៣៩។ ព្រះរាជអាជ្ញាអាចសុំដល់ចៅក្រមស៊ើបសួរមិនឱ្យស៊ើបសួរ ហើយចៅក្រមស៊ើបសួរអាចសម្រេចស៊ើបសួរ ឬមិនស៊ើបសួរដោយចេញដីកាសម្រេច ម១៣៩។ (**បណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីនាំឱ្យកើតមានបណ្ដឹងអាជ្ញា**)

លក្ខណៈទម្រង់នៃបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

- បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចធ្វើជាលាយលក្ខណ៍ ឬ ផ្ទាល់មាត់។ ក្នុងករណីផ្ទាល់មាត់ ថៅក្រមស៊ើបសួរ ឬថៅក្រមជំនុំជម្រះត្រូវកត់ត្រាក្នុងកំណត់ហេតុ ម១៣៨ ម៣១១។
- ការសម្រេចទទួលយកដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដោយតុលាការ៖
  - នៅដំណាក់កាលស៊ើបសួរ៖ តាមច្បាប់ ថៅក្រមស៊ើបសួរចេញដីកាសម្រេចទទួលស្គាល់ ឬមិនទទួលស្គាល់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម១៣៩ ក១ ម២៦៨ ច៤។ តែក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែងកម្រចេញជាដីកាសម្រេច។ នៅ **អ.វ.ត.ក សហថៅក្រមស៊ើបអង្កេត** ចេញដីកាសម្រេចទទួលស្គាល់ ឬ មិនទទួលស្គាល់។

លក្ខខណ្ឌទម្រង់នៃបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី

- នៅដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ៖ តាមច្បាប់ ចៅក្រមជំនុំជម្រះសម្រេចទទួលស្គាល់ ឬ មិនទទួលស្គាល់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីតាមសាលក្រមនៅពេលប្រកាសសាលក្រមលើរឿងព្រហ្មទណ្ឌ។ បើសម្រេចទទួលស្គាល់ តុលាការសម្រេចអំពីសំណង ជាមួយគ្នានៅក្នុងសាលក្រម មា៣៥៥។ ក្នុងពេលពិភាក្សាដេញដោល តើចៅក្រមជំនុំជម្រះអាចសម្រេចទទួលស្គាល់ ឬបដិសេធបានទេ?

ការអនុវត្តបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

- ជនរងគ្រោះអាចដាក់ពាក្យបណ្តឹងទៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌ ហើយជនរងគ្រោះមានសិទ្ធិជ្រើសរើសរវាងយន្តការតុលាការព្រហ្មទណ្ឌនិងរដ្ឋប្បវេណី។
  - មព២ កព ក្រម *បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក៏អាចធ្វើបានផងដែរនៅចំពោះមុខតុលាការរដ្ឋប្បវេណី។ ក្នុងករណីនេះ បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចត្រូវព្យួរសិន ដរាបណាមិនទាន់មានសេចក្តីសម្រេចជាស្ថាពរមួយត្រូវបានប្រកាសលើបណ្តឹងអាជ្ញា។*
  - ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ម៨៣ *ចំពោះរឿងក្តីដែលតុលាការកំពុងចាត់ការ ភាគីមិនអាចប្តឹងទៀតបានទៀយ។*

ការអនុវត្តបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

❖ **ករណីរឿងក្តីដំណើរការបន្តបន្ទាប់គ្នា៖**

❑ អាជ្ញាអស់ជំនុំរបស់តុលាការរដ្ឋប្បវេណីមិនមានឥទ្ធិពលទៅលើតុលាការព្រហ្មទណ្ឌទេ។ ការផ្តន្ទាទោសអាចធ្វើបានដោយយុត្តាធិការបង្ក្រាប បើទោះបីជាចៅក្រមរដ្ឋប្បវេណីបានបដិសេធការជួសជុលសំណងការខូចខាត។

❑ អាជ្ញាអស់ជំនុំរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌទៅលើតុលាការរដ្ឋប្បវេណី។ ចៅក្រមរដ្ឋប្បវេណីត្រូវគោរពតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌ។ សូមមើលអញ្ញត្រកម្មដែលមាននៅ **ភាគ៦ស្តីពីអាជ្ញាអស់ជំនុំ** (ឯកសារមហាសន្និបាតវិស័យយុត្តិធម៌ឆ្នាំ២០២៤)។

ការអនុវត្តបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

❖ករណីរឿងក្តីដំណើរការក្តីស្របពេលជាមួយគ្នា៖

❑អាជ្ញាអស់ជំនុំរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌទៅលើតុលាការរដ្ឋប្បវេណី។ ចៅក្រមរដ្ឋប្បវេណីត្រូវ**<u>បង្អង់មិនទាន់សម្រេចសេចក្តី</u>** ដោយត្រូវរង់ចាំសេចក្តីសម្រេចដែលមិនអាចកែប្រែបានរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌ។ សូមមើលសមត្ថកិច្ចអញ្ញត្រកម្មដែលមានចែងក្នុងមាត្រា៣៤២ ក្រម ដែលតុលាការព្រហ្មទណ្ឌរង់ចាំការសម្រេចរបស់តុលាការជំនាញផ្សេងទៀត ដើម្បីអាចសម្រេចទៅលើបណ្តឹងអាជ្ញាបាន។

❑ក៏ប៉ុន្តែ ការតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅមុខតុលាការព្រហ្មទណ្ឌ

➢មិនបានធ្វើឱ្យដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបាត់បង់សិទ្ធិធ្វើបណ្តឹងឆាប់រហ័ស (ស្នើសុំដីការក្សាការពារ) ក្នុងករណីនេះ បណ្តឹងរដ្ឋប្បណីមិនត្រូវបានដកចេញពីតុលាការព្រហ្មទណ្ឌនោះទេ

➢មិនបានធ្វើឱ្យដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបាត់បង់សិទ្ធិធ្វើបណ្តឹងទៅចៅក្រមអនុវត្ត (រដ្ឋប្បវេណី) នោះទេ។

ការអនុវត្តបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី

- លក្ខខណ្ឌនៃការអនុវត្ត**<u>វិធានបង្អង់មិនទាន់សម្រេចសេចក្ដី</u>** (**la règle du sursis à statuer**) ៖
  - បណ្ដឹងអាជ្ញាត្រូវតែត្រូវបានដាក់ឱ្យមានចលនានៅចំពោះមុខយុត្តាធិការជំនុំជម្រះ ឬ យុត្តាធិការស៊ើបសួរ។
  - វិធាននេះនៅតែអនុវត្តទោះបីជាបណ្ដឹងទាំងពីរមិនទាក់ទងនឹងភាគីតែមួយដូចគ្នាក៏ដោយ (ករណីអ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណី)។
  - វិធាននេះអនុវត្តតែចំពោះ**បណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី**ក្នុងន័យចង្អៀតដែលកើតចេញពីបទល្មើស មិនមែនសម្រាប់បណ្ដឹងដែលមានគោលដៅរដ្ឋប្បវេណីនោះទេ។ ឧ. បណ្ដឹងលែងលះបន្ទាប់ពីមានអំពើហិង្សាដោយចេតនា។
  - វិធាននេះមិនអនុវត្តចំពោះការស្នើសុំថវិការដែលផ្ដល់ឱ្យដោយគណៈកម្មការសងសំណងទៅជនរងគ្រោះដោយសារបទល្មើស (បារាំង ម៧០៦-៧ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ម៤២២-៣ ក្រមធានារ៉ាប់រង)។
  - វិធាននេះមិនអនុវត្តនៅចំពោះមុខយន្តការរក្សាការពារ និងមជ្ឈតការ។
  - ក្នុងកម្រិតអន្តរជាតិ វិធាននេះអាស្រ័យលើសន្ធិសញ្ញា។

ការអនុវត្តបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

❖**ជម្រើសគឺជាសេរីភាព៖** ជនរងគ្រោះមានសេរីភាពក្នុងការជ្រើសរើសយកយន្តការតុលាការព្រហ្មទណ្ឌក៏បាន ឬ តុលាការរដ្ឋប្បវេណីក៏បាន លើកលែងតែ

❑ កាតព្វកិច្ចក្នុងការធ្វើបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅចំពោះមុខយុត្តាធិការដទៃទៀត៖

➢ ដោយហេតុថាតុលាការព្រហ្មទណ្ឌគ្មានសមត្ថកិច្ចចំពោះបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី៖ ករណីដែលទាមទារសំណងការខូចខាតដោយអំពើភេរវកម្មបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនអាចទទួលយកដោយតុលាការព្រហ្មទណ្ឌ មម៧០៦-១៦-១ ក២ បណ្តឹងប្រឆាំងនឹងអ្នករដ្ឋការក្នុងរឿងគ្រោះថ្នាក់ការងារ ឬបណ្តឹងទាក់ទងនឹងតុលាការ Cour de Justice de la République។

➢ ករណីបណ្តឹងអាជ្ញារលត់ ដោយសារការផុតអាជ្ញាយុកាល ឬ ការលើកលែងទោសជាទូទៅ ដែលតម្រូវឱ្យជនរងគ្រោះធ្វើបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទៅតុលាការរដ្ឋប្បវេណីជាអាទិ៍។

❑ កាតព្វកិច្ចធ្វើបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅចំពោះមុខតុលាការព្រហ្មទណ្ឌ៖ បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចទទួលបានតែចំពោះមុខតុលាការព្រហ្មទណ្ឌតែប៉ុណ្ណោះ៖ បណ្តឹងបរិហារកេរ្តិ៍ជាសាធារណៈប្រឆាំងនឹងអ្នកនយោបាយ អ្នករដ្ឋការ ម៤៦ ច្បាប់ថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៨៨១។

ការអនុវត្តបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី

❖**ជម្រើសគឺមិនអាចដកវិញបាន៖** ការមិនអាចលុបវិញបាននៃជម្រើស គឺជាអត្ថន័យនៃវិធាន ***Electa una via, non datur recursus ad alteram*** ។ ជាគោការណ៍ ជម្រើសគឺស្ថាពរ ឬឥតកែប្រែ។ មានការរិតត្បិត ឬព្រំដែនជាច្រើនទៅនឹងការមិនអាចដកវិញបាននូវជម្រើស៖

- ❑វិធាននេះបដិសេធដោយច្បាប់៖ ជនរងគ្រោះនៃអំពើភេរវកម្មអាចទាមទារសំណងនៅមុខតុលាការរដ្ឋប្បវេណី ក៏ប៉ុន្តែជនរងគ្រោះអាចប្ដឹងទៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌដើម្បីបើកបណ្ដឹងអាជ្ញា ឬគាំទ្របណ្ដឹងអាជ្ញា។

- ❑វិធានអនុវត្តតែ**បណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី**ក្នុងន័យចង្អៀត តែមិនអនុវត្តចំពោះបណ្ដឹងដែលមានគោលដៅរដ្ឋប្បវេណី ដូចជាបណ្ដឹទាមទារការទូទាត់កម្ចីដែលកើតឡើងក្នុងរឿងសែកស្អុយ ទឹកប្រាក់ជំពាក់ ឬទឹកប្រាក់សរសេរក្នុងសែក។

ការអនុវត្តបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

- វិធាននេះអនុវត្តតែទៅលើភាពដូចគ្នា (identité) នៃ**កម្មវត្ថុ** (objet) **មូលហេតុ** (cause) និង**គូភាគី** (parties) នៅក្នុងបណ្តឹងទាំងពីរ។ មិនមានភាពដូចគ្នា ឧទាហរណ៍៖
  - ទាមទារឱ្យសងវត្ថុនៅតុលាការរដ្ឋប្បវេណី និងទាមទារសំណងការខូចខាតនៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌ។
  - ទាមទារលុបចោលដោយសារវិការៈនៃឆន្ទៈនៅតុលាការរដ្ឋប្បវេណី និងទាមទារសំណងការខូចខាតក្នុងបទកំហែងយកមូលនិធិ។
  - ទាមទារការខូចខាតផ្នែកសម្ភារៈនៅតុលាការរដ្ឋប្បវេណី និងទាមទារសំណងការខូចខាតផ្លូវចិត្តនៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌដែលកើតចេញពីអង្គហេតុតែមួយ។
  - បណ្តឹងរបស់និយោជិតសម្រាប់ការបណ្តេញចេញដោយបំពាននៅតុលាការរដ្ឋប្បវេណី និងបណ្តឹងសម្រាប់ការរើសអើងនៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌ។

ការអនុវត្តបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

- វិធាននេះអនុវត្តតែក្នុងឯកទិស៖
  - មិនអាចជ្រើសរើសយន្តការព្រហ្មទណ្ឌបន្ទាប់ពីជ្រើសរើសយន្តការរដ្ឋប្បវេណី។
  - តែអាចជ្រើសរើសយកយន្តការរដ្ឋប្បវេណីបន្ទាប់ពីជ្រើសរើសយន្តការព្រហ្មទណ្ឌ ក្រោយពីការដកខ្លួនមុនការសម្រេចលើអង្គសេចក្តីដោយចៅក្រមព្រហ្មទណ្ឌ។ ការដកខ្លួននេះមិនដកហូតសមត្ថកិច្ចរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌនោះទេ។
- វិធាននេះអនុវត្តតែក្នុងករណីជម្រើសត្រូវបានធ្វើឡើងដោយការដឹងអំពីមូលហេតុ។ (ការអនុវត្តកិច្ចសន្យា និងការរំលោភលើទំនុកចិត្ត)។
- វិធាននេះមិនអនុវត្តនៅដំណាក់កាលស៊ើបសួរនោះទេ។ មានន័យថា បន្ទាប់ពីជនរងគ្រោះបានដកពាក្យបណ្តឹងពីតុលាការរដ្ឋប្បវេណី នោះគាត់អាចមកតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅចំពោះមុខចៅក្រមស៊ើបសួរបាន។

ការអនុវត្តបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី

ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា ២០០៦

មាត្រា ១៧៧.– ការបង្អង់នីតិវិធីនៃបណ្ដឹង

១-ប្រសិនបើតុលាការមិនអាចបំពេញកិច្ចការរបស់ខ្លួន ដោយសារគ្រោះមហន្តរាយធម្មជាតិ ឬ ហេតុផ្សេងទៀត នីតិវិធីនៃបណ្ដឹងត្រូវបានបង្អង់រហូតដល់ហេតុនោះរលត់ ។

២-ប្រសិនបើភាគីមិនអាចបន្តនីតិវិធីនៃបណ្ដឹង ដោយសារឧបសគ្គដែលមានរយៈពេលវែង ហើយមិនអាចប៉ាន់ស្មានបានថា ពេលណាចប់ តុលាការអាចបង្គាប់ឱ្យបង្អង់នូវនីតិវិធីនៃបណ្ដឹងនោះ ដោយដីកាសម្រេចបាន ។ ក្នុងករណីនេះ ពេលដែលឧបសគ្គនោះត្រូវបានកន្លងផុតទៅ តុលាការអាចលុបចោលនូវដីកាសម្រេចនោះបាន ។

៣-ប្រសិនបើរឿងក្ដីព្រហ្មទណ្ឌដែលទាក់ទងនឹងអង្គហេតុ ដែលជាមូលដ្ឋាននៃការទាមទារណាមួយក្នុងរឿងក្ដីរដ្ឋប្បវេណី កំពុងត្រូវបានចាត់ការ នោះតុលាការអាចបង្គាប់ឱ្យបង្អង់នូវនីតិវិធីនៃបណ្ដឹងរបស់រឿងក្ដីរដ្ឋប្បវេណីនោះ ដោយដីកាសម្រេចបាន ។ នៅក្នុងករណីនេះ ពេលដែលរឿងក្ដីព្រហ្មទណ្ឌនោះត្រូវបានបញ្ចប់ តុលាការអាចលុបចោលនូវដីកាសម្រេចនោះបាន ។

ការអនុវត្តបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី

❖ចៅក្រមព្រហ្មទណ្ឌមានសមត្ថកិច្ចដើម្បីសម្រេចអំពីបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីព្រោះថាកំហុសផ្នែករដ្ឋប្បវេណីនិងព្រហ្មទណ្ឌគឺកើតឡើងព្រមគ្នា ម២៣។

❖គោលការណ៍ឯកភាព ឬ ភាពតែមួយនៃកំហុសព្រហ្មទណ្ឌ និងកំហុសរដ្ឋប្បវេណី (ផ្ទុយពីគោលការណ៍ទ្វិកភាពនៃកំហុសរដ្ឋប្បវេណី និងព្រហ្មទណ្ឌ)

- ❑គ្រប់បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌសុទ្ធតែជាអំពើអនីត្យានុកូល ផ្ទុយទៅវិញ គ្រប់អំពើអនីត្យានុកូលមិនមែនសុទ្ធតែជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះទេ។

អានុភាពនៃបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

- អានុភាពនៃបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីគឺ ជនរងគ្រោះក្លាយជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហើយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្លាយទៅជាភាគីនៃរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌ។

- ម៣៥៥ ក២ *បុគ្គលដែលត្រូវផ្តន្ទាទោសក្នុងបទល្មើសតែមួយជាមួយគ្នានោះ ត្រូវទទួលខុសត្រូវក្នុងការសងការខូចខាតដោយសាមគ្គី។* **ការទទួលខុសត្រូវដោយសាមគ្គី សូមមើលមាត្រា៩២១ ដល់ មាត្រា៩៣៧ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី។**

- ជនរងគ្រោះមិនមានសិទ្ធិដូចដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនោះទេ។

អានុភាពនៃបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

- **សិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី៖**
  - សិទ្ធិទទួលបាននូវវិធានការការពារ
  - សិទ្ធិទទួលបាននូវមេធាវីតំណាង
  - សិទ្ធិអាចត្រូវបានចោទសួរដោយមានវត្តមានមេធាវី
  - សិទ្ធិស្នើសុំឱ្យមានកិច្ចស៊ើបសួរ
  - សិទ្ធិប្តឹងឧទ្ធរណ៍
  - សិទ្ធិក្នុងការចូលរួមជាភាគីមួយនៃបណ្តឹងសាទុក្ខ
  - សិទ្ធិគាំទ្របណ្តឹងអាជ្ញា
  - សិទ្ធិទាមទារសំណងការខូចខាត
  - សិទ្ធិចូលរួមនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការជំនុំជម្រះ
  - សិទ្ធិកោះហៅសាក្សី
  - សិទ្ធិមើលសំណុំរឿង
  - សិទ្ធិឆ្លើយតបទៅនឹងអញ្ញត្រកម្ម
  - សិទ្ធិសួរសំណួរជនជាប់ចោទ
  - សិទ្ធិស្តាប់ចម្លើយក្នុងសវនាការ
  - សិទ្ធិដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ
  - សិទ្ធិធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានបិទកិច្ចពិភាក្សាដេញដោល។

ការរលត់បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដោយបណ្តឹងអាជ្ញានៅតែមាន

❖ **បណ្តឹងអាជ្ញានៅតែមានជីវិត បន្ទាប់ពីការរលត់បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី៖**

- **ការសម្រុះសម្រួលលើបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។** យុត្តិសាស្ត្របារាំងបង្ហាញថា ការសម្រុះសម្រួលបែបនេះមិនហាមឃាត់ជនរងគ្រោះក្នុងការតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងគោលដៅតែមួយគត់ដើម្បីសហការជាមួយបណ្តឹងអាជ្ញា ហើយការសម្រុះសម្រួលជាមួយអ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណីមិនហាមឃាត់ក្នុងការតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីប្រឆាំងនឹងជនល្មើសនោះទេ
- **ការបង់ប្រាក់សំណង៖** យុត្តិសាស្ត្របង្ហាញថា ជនរងគ្រោះដែលត្រូវបានទូទាត់ប្រាក់សំណងទាំងអស់ដោយអ្នកធានារ៉ាប់រងរបស់គាត់ អាចធ្វើបណ្តឹងនៅមុខតុលាការព្រហ្មទណ្ឌនៅពេលដែលអ្នកធានារ៉ាប់រងនោះមិនមានសិទ្ធិធ្វើបណ្តឹងឧបាទេសកម្មចំពោះមុខតុលាការព្រហ្មទណ្ឌប្រឆាំងនឹងជនល្មើស។

ការលត់បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដោយបណ្តឹងអាជ្ញានៅតែមាន

- **អាជ្ញាអស់ជំនុំរបស់តុលាការរដ្ឋប្បវេណី (សាលក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។**
- **ការយល់ព្រម**របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទៅលើសាលក្រមរបស់សាលាដំបូង។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់អយ្យការ (ជាការអនុវត្តបណ្តឹងអាជ្ញា) មិនធ្វើឱ្យបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរស់ឡើងវិញនោះទេ។
- ករណីបណ្តឹងទាមទារសំណងការខូចខាតមានអាជ្ញាយុកាលទាបជាងអាជ្ញាយុកាលនៃបណ្តឹងអាជ្ញា នោះបណ្តឹងអាជ្ញានៅតែមានជីវិត ម២៦។
- **ការដកពាក្យបណ្តឹងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី** នោះបណ្តឹងអាជ្ញានៅតែមានជីវិតដដែល (លើកលែងបណ្តឹងរបស់ជនរងគ្រោះគឺជាលក្ខខណ្ឌនៃការចោទប្រកាន់របស់ព្រះរាជអាជ្ញា) ដូចនឹងបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលនៅតែអាចធ្វើនៅមុខតុលាការព្រហ្មទណ្ឌបានដដែល។

ការមិនរលត់បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបន្ទាប់ពីរលត់បណ្តឹងអាជ្ញា

❖ **បន្ទាប់ពីបណ្តឹងអាជ្ញារលត់ បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅតែមានជីវិត៖**

❑ បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវផុតអាជ្ញាយុកាលតាមក្រមរដ្ឋប្បវេណី ម២៦ អាជ្ញាយុកាលនៃបណ្តឹងអាជ្ញាមិនមានឥទ្ធិពលទៅលើអាជ្ញាយុកាលនៃបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនោះទេ។ ការផុតអាជ្ញាយុកាលនៃបណ្តឹងអាជ្ញាមានតែអានុភាពបង្ខំជនរងគ្រោះដែលមិនទាន់ដាក់បណ្តឹងរបស់ខ្លួនឱ្យដាក់បណ្តឹងចំពោះមុខតុលាការរដ្ឋប្បវេណី។ យន្តការតុលាការព្រហ្មទណ្ឌត្រូវបានបិទសម្រាប់ជនរងគ្រោះ។ គ្មានសាមគ្គីភាពនៃអាជ្ញាយុកាលរបស់បណ្តឹងអាជ្ញានិងបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនោះទេ។ម២៦អាជ្ញាយុកាលមានសាមគ្គីភាព?

មាត្រា ២៦.– អាជ្ញាយុកាលនៃបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវផុតអាជ្ញាយុកាលតាមវិធាននៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ។ ប៉ុន្តែបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនេះមិនអាចធ្វើបានទៀតទេនៅមុខតុលាការព្រហ្មទណ្ឌ ក្រោយការផុតថិរវេលានៃអាជ្ញាយុកាលរបស់បណ្តឹងអាជ្ញា ។

ការមិនលត់បណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីបន្ទាប់ពីលត់បណ្ដឹងអាជ្ញា

- **ម១០ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង៖** *នៅពេលបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានអនុវត្តនៅមុខតុលាការព្រហ្មទណ្ឌ នោះបណ្ដឹងនេះត្រូវផុតអាជ្ញាយុកាលតាមវិធាននៃបណ្ដឹងអាជ្ញា។ នៅពេលបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានអនុវត្តនៅមុខតុលាការរដ្ឋប្បវេណី នោះបណ្ដឹងនេះត្រូវផុតតាមវិធាននៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី។* ច្បាប់បារាំងប្រកាន់យកសាមគ្គីភាពរវាងអាជ្ញាយុកាលនៃបណ្ដឹងអាជ្ញានិងបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី។

- **ការលើកលែងទោសជាទូទៅ៖** យោង ម១៥១ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ការលើកលែងទោសជាទូទៅ មូលហេតុរលត់បណ្ដឹងអាជ្ញាមិនបានធ្វើឱ្យរលត់បណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីនោះទេ។

ការមិនរលត់បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបន្ទាប់ពីរលត់បណ្តឹងអាជ្ញា

- **មរណៈភាពនៃជនល្មើស** ម២៤៖ បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅតែមានជីវិតបន្ទាប់ពីបណ្តឹងអាជ្ញារលត់។ ចុះប្រសិនបើជនល្មើសបានទទួលមរណភាពមុនការប្រកាសពិរុទ្ធភាព តើតុលាការព្រហ្មទណ្ឌនៅតែមានសមត្ថកិច្ច ដើម្បីសម្រេចលើបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ការកាត់ក្តីក្រោយមរណៈភាព)?

មាត្រា ២៤.– មរណភាពរបស់ជនជាប់ចោទ

ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អាចសុំឱ្យមានការជួសជុលព្យសនកម្មពីសិទ្ធិវន្តនៃជនជាប់ចោទបាន ប្រសិនបើជនជាប់ចោទនេះ ទទួលមរណភាពនៅក្នុងពេលដំណើរការរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌ ។ ថ្វីត្បិតតែបណ្តឹងអាជ្ញាត្រូវរលត់ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌនៅតែមានសមត្ថកិច្ច ដើម្បីសម្រេចលើបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលធ្វើឡើងប្រឆាំងនឹងសិទ្ធិវន្តទាំងនោះ ។

ការមិនលត់បណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីបន្ទាប់ពីលត់បណ្ដឹងអាជ្ញា

- **សាលក្រម** ៖ ប្រសិនបើតុលាការព្រហ្មទណ្ឌខនខានមិនបានសម្រេចលើបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី តើជនរងគ្រោះអាចដាក់ពាក្យបណ្ដឹងថ្មីនៅមុខតុលាការព្រហ្មទណ្ឌដែលបានទេ? ឬ អាចប្ដឹងទៅតុលាការរដ្ឋប្បវេណី? មើលក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង ម៧១០ និងម៧១១។
  - សាលក្រមសម្រេចផ្ដន្ទាទោស៖ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌនៅតែបន្តមានសមត្ថកិច្ចសម្រេចអំពីសំណង។
  - សាលក្រមសម្រេចឱ្យរួចខ្លួន៖ ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ហើយសភាព្រហ្មទណ្ឌនៃសាលាឧទ្ធរណ៍អាចសម្រេចផ្ដល់សំណងការខូចខាតផ្អែកលើកំហុសរដ្ឋប្បវេណី ទោះបីបណ្ដឹងអាជ្ញារលត់ក៏ដោយ។ សូមមើល **<u>ភាគទី៦ ស្ដីពីអាជ្ញាអស់ជំនុំ</u>** (ឯកសារមហាសន្និបាតវិស័យយុត្តិធម៌ឆ្នាំ ២០២៤)។ នៅតុលាការកំពូលគឺដូចនៅសាលាឧទ្ធរណ៍។

ភាគទី៤

ការស៊ើបសួរ

ការស៊ើបសួរ

- ជំពូកទី១ ការស៊ើបសួរដោយចៅក្រមស៊ើបសួរ
- ជំពូកទី២ សភាស៊ើបសួរ
  - ផ្នែកទី១ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេច
  - ផ្នែកទី២ មោឃភាពនៃកិច្ចនីតិវិធី

ជំពូកទី១

ការស៊ើបសួរដោយចៅក្រមស៊ើបសួរ

គោលដៅដែលត្រូវស៊ើបសួរ

មម២៤ ម៩៦ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ

ម១ ម២ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

គោលដៅដែលត្រូវស៊ើបសួរ

មម២៤ ម៩៦ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ

ម១ ម២ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

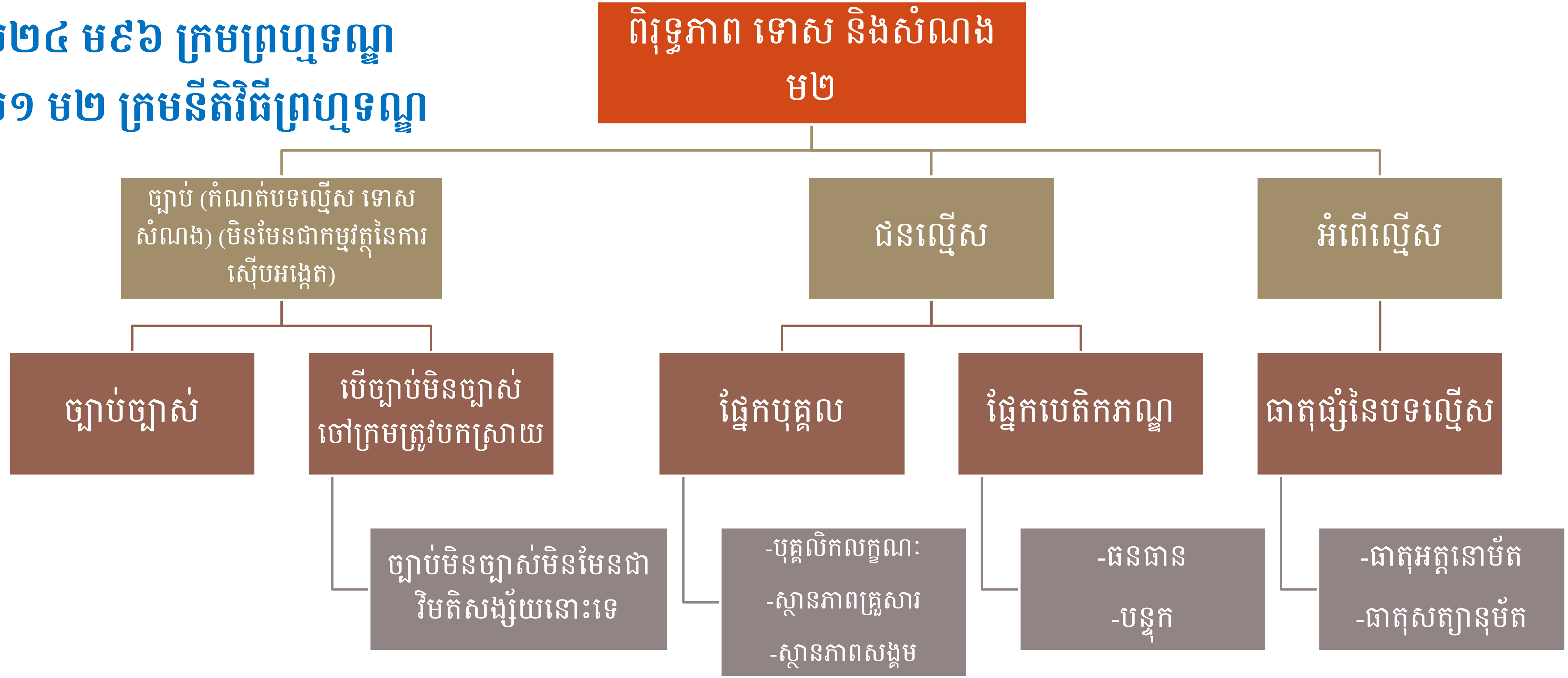

តំនូសបំព្រួញនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

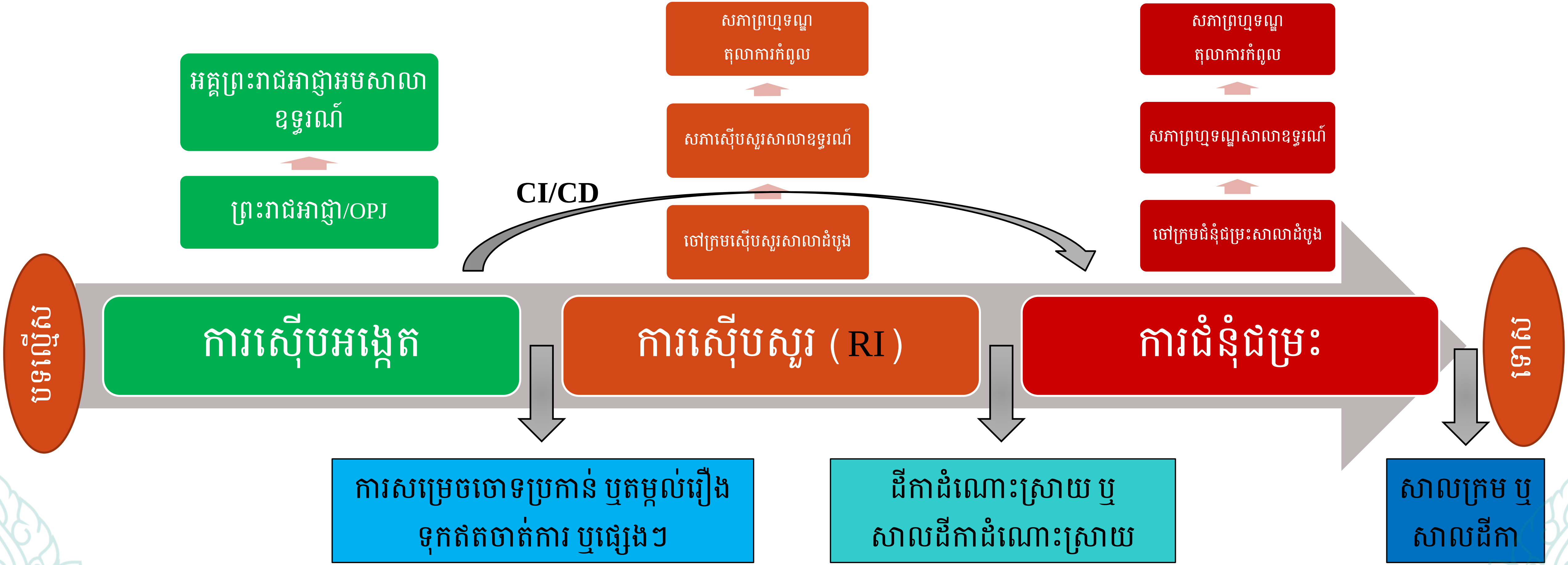

អ្វីជាការស៊ើបសួរ

- **ការស៊ើបសួរ** គឺជាដំណាក់កាលនៃដំណើការរឿងក្តី (ជាកាតព្វកិច្ចករណីបទឧក្រិដ្ឋ ជាជម្រើសករណីបទមជ្ឈិម និងជាអញ្ញត្រកម្មករណីបទលហុ) ដែលក្នុងដំណាក់កាលនោះ ចៅក្រមស៊ើបសួរធ្វើការស្រាវជ្រាវក្នុងគោលដៅកំណត់អត្តសញ្ញាណរបស់ជនល្មើស បញ្ជាក់អំពីបុគ្គលភាព កំណត់អំពីកាលៈទេសៈនិងផលវិបាកនៃបទល្មើស ដើម្បីសម្រេចបន្តទៀតយ៉ាងដូចម្តេចទៅលើបណ្តឹងអាជ្ញា។ (Gérald Cornu, Vocabulaire juridique, puf 7ème édition 2005, p 490)

- មាត្រា ៥៥ ក្រមពិភាក្សាព្រហ្មទណ្ឌបែលហ្សិក៖ ការស៊ើបសួរ គឺជាបណ្តុំនៃកិច្ចដែលមានគោលដៅដើម្បីស្វែងរក ជនល្មើស និងប្រមូលភស្តុតាង និង ចេញវិធានការនានាដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យតុលាការសម្រេចសេចក្តីដោយបានដឹងអំពីមូលហេតុច្បាស់លាស់។

ការស៊ើបសួរ

- ការស៊ើបសួរសម្រាប់សំណុំរឿងឧក្រិដ្ឋ និងស្មុគស្មាញ។
- ការបើកការស៊ើបសួរអាចជាកាតព្វកិច្ចសម្រាប់បទឧក្រិដ្ឋ ឬ ជាជម្រើសសម្រាប់បទមជ្ឈិម។ បទលហុ?
- វត្តមានរបស់ក្រឡាបញ្ជីចាំបាច់សម្រាប់គ្រប់កិច្ចស៊ើបសួរ ម១២៨។
- ការស៊ើបសួរទាំងដោះបន្ទុក និងដាក់បន្ទុក ម១២៧។
- ការស៊ើបសួរក្នុងដែនសមត្ថកិច្ចនៃសាលាដំបូង ឬ ទូទាំងប្រទេស ម១៣០។

លក្ខណៈនៃការស៊ើបសួរបច្ចុប្បន្ន

❖លក្ខណៈនៃការស៊ើបសួរ៖ នីតិវិធី Inquisitoire / Inquisitorial (បច្ចុប្បន្ន បានប្រែប្រួលច្រើន)

❑ការស៊ើបសួរត្រូវតែសម្ងាត់ ម១២១ (តែមិនមែនចំពោះគូភាគី ព្រះរាជអាជ្ញា ឬ គូភាគីឯកជន) ហើយភាពសម្ងាត់បញ្ចប់នៅពេលបិទការស៊ើបសួរ។ ព្រះរាជអាជ្ញាយកឯកសារពីសំណុំរឿងមួយទៅដាក់បញ្ចូលក្នុងសំណុំរឿងមួយផ្សេងទៀត។

❑ការស៊ើបសួរជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ (មួយផ្នែកធំ) លើកលែងការពិភាក្សាដេញដោលលើរឿងឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន និងនីតិវិធីនៅចំពោះមុខសភាស៊ើបសួរ។

❑ការស៊ើបសួរមិនចំពោះមុខ៖ ជនសង្ស័យ ឬជនរងគ្រោះមិនអាចចូលមើលសំណុំរឿង អាចស្នើសុំបំពេញកិច្ចណាមួយ មានជំនួយពីមេធាវី សិទ្ធិប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ឬ មោឃភាព។ ចំណែកឯ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបានសួរយោបល់រឿងបញ្ហាមួយចំនួន (ការដោះលែងជនត្រូវជាប់) ចូលមើលសំណុំរឿង ចូលរួមកិច្ចស្ដាប់ចម្លើយ ឬកិច្ចស៊ើបសួរណាមួយ អាចស្នើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរណាមួយ ឬធ្វើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍។

សមត្ថកិច្ចដែនដី

- **ករណីជនល្មើសជារូបវន្តបុគ្គល៖** ម១២៣
  - ❑ចៅក្រមស៊ើបសួរនាទីកន្លែងបទល្មើស
  - ❑ចៅក្រមស៊ើបសួរនាទីលំនៅឬទីសំណាក់របស់បុគ្គលដែលគេសង្ស័យថាបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស
  - ❑ចៅក្រមស៊ើបសួរនាទីកន្លែងចាប់ខ្លួនបុគ្គលដែលត្រូវបានសង្ស័យថាបានព្រឹត្តបទល្មើស
  - ❑ករណីវិវាទសមត្ថកិច្ច តុលាការជាន់ខ្ពស់ជាអ្នកសម្រេច៖ អាចជាសភាស៊ើបសួរ ឬតុលាការកំពូល។
- **ករណីនីតិបុគ្គល៖** ម៥៩៧
  - ❑ចៅក្រមស៊ើបសួរនៃទីកន្លែងដែលមានការប្រព្រឹត្តបទល្មើស
  - ❑ចៅក្រមស៊ើបសួរនៃទីកន្លែងដែលនីតិបុគ្គលតាំងទីស្នាក់ការ។

ការស៊ើបសួរ

- ការចាត់តាំងចៅក្រមស៊ើបសួរ
  - ការចាត់តាំងជាដាច់ខាតនូវចៅក្រមស៊ើបសួរ ម៥១
  - ចៅក្រមស៊ើបសួរមិនអាចចូលរួមជំនុំជម្រះលើរឿងព្រហ្មទណ្ឌដែលខ្លួនបានចាត់ការក្នុងឋានៈជាចៅក្រមស៊ើបសួរបានទេ បើពុំដូច្នេះទេការជំនុំជម្រះនឹងត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ ម៥៣។
  - សមាជិកនៃសភាស៊ើបសួរមិនអាចចូលរួមជំនុំជម្រះលើរឿងព្រហ្មទណ្ឌដែលខ្លួនបានចាត់ការក្នុងឋានៈជាចៅក្រមស៊ើបសួរបានទេ បើពុំដូច្នេះទេ សាលដីកាត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ ម៥៤។

ប្រភពនៃការស៊ើបសួរ

❖ស្របតាមគោលការណ៍នៃការបែងចែករវាងអាជ្ញាធរចោទប្រកាន់ និងអាជ្ញាធរស៊ើបសួរ ចៅក្រមស៊ើបសួរមិនអាចធ្វើបណ្តឹងដោយខ្លួនឯងនោះទេ ពោលគឺចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវតែគេប្តឹងមក (ការចោទប្រកាន់ករណីបទឧក្រិដ្ឋ ឬលហុដែលមិនអាចធ្វើ CD បាន) ឬ អាចប្តឹងមក (បទមជ្ឈិម) (ត្រូវមានបណ្តឹង)។

- ដោយដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររបស់ព្រះរាជអាជ្ញា RI.
- ការតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីតាមផ្លូវបណ្តឹង ម៥ ម១៣៨ ម១៣៩។

ការស៊ើបសួរ

❖ម១២៤ ចៅក្រមស៊ើបសួរមិនអាចបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរណាមួយបាន ដោយគ្មានដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាទេ។

❖ក្រោយពេលធ្វើបណ្ដឹងអាជ្ញា ព្រះរាជអាជ្ញា ឬ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌មិនអាចអនុវត្តអំណាចស៊ើបអង្កេតបានទៀតទេ លើកលែងតែក្នុងករណីការអនុវត្តដីកាចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួសដល់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌។

❖ក្នុងករណីបណ្ដឹងអាជ្ញាខាងលើអាចទទួលយកបាន ចៅក្រមស៊ើបសួរ**<u>មានកាតព្វកិច្ចត្រូវតែស៊ើបសួរ</u>**។ ចៅក្រមស៊ើបសួរក៏អាចចេញដីកាសម្រេចមិនស៊ើបសួរក្នុងករណីគ្មានបទល្មើស ឬ ឧបសគ្គផ្នែកច្បាប់ ឧ. ករណីបណ្ដឹងអាជ្ញារលត់ (ដីកានេះ ឃើញមានចែងតែក្នុង ម១៣៩)។

ការស៊ើបសួរតែលើអង្គហេតុ

❖ការប្តឹងទៅចៅក្រមស៊ើបសួរ (RI)៖ **ការស៊ើបសួរតែទៅលើអង្គហេតុ** (***in rem***) ម១២៥ ពោល គឺ ផ្តោតតែលើអង្គហេតុដែលមានក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឬ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម ដើម្បីស្រាវជ្រាវរកអ្នកទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌដែលពាក់ព័ន្ធ ទោះបីជាមានឈ្មោះ ឬគ្មានឈ្មោះក្នុងដីកាទាំងពីរនេះក៏ដោយ។

❖ការប្តឹងទៅចៅក្រមស៊ើបសួរគឺមិនមែនចំពោះតែបុគ្គលដែលមានឈ្មោះក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរនោះទេ (***in personam***)។ ការណ៍នេះគឺដើម្បីជៀសវាងការកំណត់ដោយផ្តាច់ការរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាទៅលើបុគ្គលដែលប្តឹងមកចៅក្រមស៊ើបសួរ (ធ្វើឱ្យមានភាពមិនស្មើគ្នាចំពោះមុខច្បាប់)។

ការស៊ើបសួរតែលើអង្គហេតុ

❖បើលេចឡើងនូវអង្គហេតុថ្មី ចៅក្រមស៊ើបសួរជូនដំណឹងទៅព្រះរាជអាជ្ញា ហើយព្រះរាជអាជ្ញា <u>**អាច**</u>ធ្វើដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម ម១២៥ ឬ ជម្រើសនានានៃការអនុវត្តគោលការណ៍កាលានុវត្តភាពនៃការចោទប្រកាន់ជាដើមដូចជា ប្តឹងបើកការស៊ើបសួរដោយឡែក ធ្វើនីតិវិធីបង្ហាញខ្លួនភ្លាម ដីកាកោះហៅបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះផ្ទាល់ បើកការស៊ើបអង្កេត តម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ ផ្ទេរសំណុំរឿងទៅព្រះរាជអាជ្ញាដែលមានសមត្ថកិច្ចខាងដែនដី ឬជម្រើសផ្សេងទៀតជាដើម។ ក៏ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើជាអង្គហេតុថ្មីនោះជាស្ថានទម្ងន់ទោសទៅលើអង្គហេតុដែលមានក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរដំបូង នោះចៅក្រមស៊ើបសួរមិនចាំបាច់សុំដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមទេ។

ការស៊ើបសួរតែលើអង្គហេតុ

- **<u>អង្គហេតុគឺជាស្នូលនៃការស៊ើបសួរ</u>** (**កម្មវត្ថុនៃបណ្តឹង**)។ ចៅក្រមស៊ើបសួរ **មិនអាចបន្ថយ ឬ បន្ថែម ឬ ផ្លាស់ប្តូរ<u>អង្គហេតុ</u>** (តែសភាស៊ើបសួរអាចពន្លាតការដាក់ឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យដល់បទល្មើសដែលទាក់ទងនឹងបទល្មើសដែលចង្អុលដោយចៅក្រមស៊ើបសួរ ម២៦៣ ក្រម)។ ក៏ប៉ុន្តែ ចៅក្រមស៊ើបសួរអាចបន្ថយ បន្ថែម **<u>ឈ្មោះបុគ្គល</u>**ដែលមានក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ។ ចៅក្រមស៊ើបសួរអាចកំណត់បទល្មើសដោយឥស្សរចិត្ត ពីព្រោះថាចៅក្រមស៊ើបសួរឯករាជ្យពីអយ្យការ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។
- ព្រះរាជអាជ្ញាមិនអាចប្តឹងសុំចៅក្រមស៊ើបសួរឱ្យកាត់បន្ថយអង្គហេតុដែលបានបើកការស៊ើបសួររួចហើយនោះទេ។

ការស៊ើបសួរតែលើអង្គហេតុ

ការស៊ើបសួរតែលើអង្គហេតុ

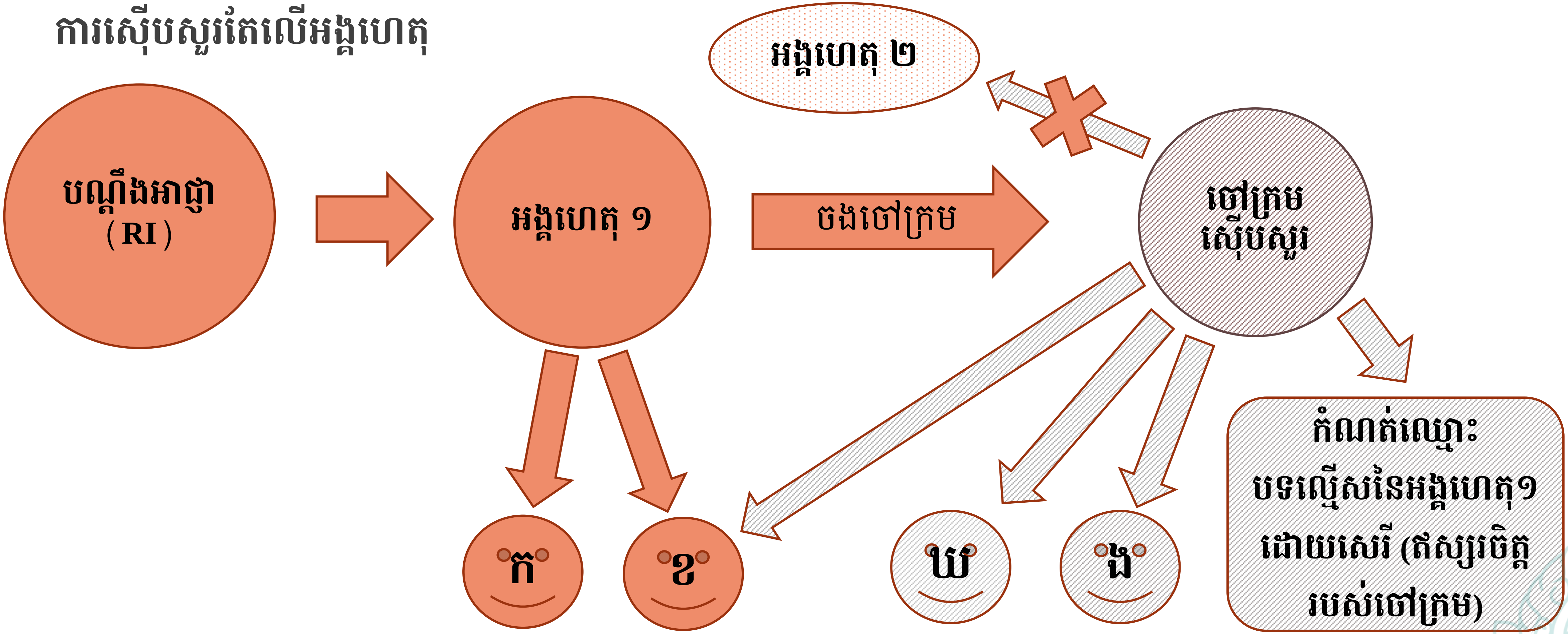

គំនូសបំព្រួញអំពីការប្តឹងទៅចៅក្រមស៊ើបសួរ

ព្រះរាជអាជ្ញា → RI-អង្គហេតុ (គឺជាស្នូល) → ចៅក្រមស៊ើបសួរ

NB: *ចៅក្រមស៊ើបសួរ មិនអាចបន្ថយ ឬបន្ថែម ឬ ផ្លាស់ប្តូរអង្គហេតុ។ តែអាចបន្ថយ បន្ថែម ឬផ្លាស់ប្តូរឈ្មោះបុគ្គលដែលមានក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ តែសភាស៊ើបសួរអាចពន្យាតការដាក់ឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យដល់បទល្មើសដែលទាក់ទងនឹងបទល្មើសដែលចង្អុលដោយចៅក្រមស៊ើបសួរ ម២៦៣ ក្រម។*

ការដាក់ឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យ

- ការដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យ ***la mise en examen*** គឺជាអំណាចរបស់យុត្តាធិការស៊ើបសួរ ម១២៦ (ចៅក្រមស៊ើបសួរ) ម២៦៣ (សភាស៊ើបសួរ)។ មិនមែនជាអំណាចរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាដូចមានក្នុង RI នោះទេ។ ក៏អាចមានការដាក់ឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យបន្ថែម។
- ការដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យ (ប្តូរពី**ជនសង្ស័យ**ទៅជា**ជនត្រូវចោទ**)៖
  - **លក្ខខណ្ឌគ្រឹះ៖ បុគ្គលមានតម្រុយច្បាស់លាស់ និងស៊ីសង្វាក់ថាបានចូលរួមប្រព្រឹត្ត** ម១២៦។
  - **លក្ខខណ្ឌទម្រង់៖ កំណត់ហេតុស្តីពី**នីតិវិធីបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូង ដើម្បីប្រាប់ពីអំពើល្មើស ឈ្មោះបទចោទ និងសិទ្ធិក្នុងការការពារខ្លួនដល់ជនជាកម្មវត្ថុ ម១៤៣ ម២៤១។ល។ ឬ តាមដីកាបង្គាប់ឱ្យចាប់ខ្លួន (សន្និបាតក្រសួងយុត្តិធម៌ឆ្នាំ២០១៥)។ ចំពោះនីតិបុគ្គល ការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងនីតិបុគ្គលធ្វើឡើងតាមរយៈអ្នកតំណាងស្របច្បាប់នៅពេលចោទប្រកាន់។ កំណត់ហេតុនេះជាកម្មវត្ថុនៃការប្តឹងសុំមោឃភាព មិនមែនប្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះទេ។ ការដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យអនុវត្តនៅពេលណាក៏បាន។

ការដាក់ឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យ

- គេហៅថា ***ជនត្រូវចោទ*** ឬ ***ជនដែលដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យ ឬ ជនដែលដាក់ឱ្យស្ថិតក្រោមការសើុបសួរ*** ***(la personne mise en examen)***។ ក្នុងឋានៈជាចារី សហចារី អ្នកសមគំនិត និងអ្នកផ្ដើមគំនិត ម១២៦។

- ច្បាប់បារាំង ម១១៣-១ បុគ្គលដែលមានឈ្មោះក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងរឿងឱ្យសើុបសួរ ហើយដែលចៅក្រមសើុបសួរមិនបានដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យ អាចត្រូវបានស្ដាប់ចម្លើយជា**<u>សាក្សីដែលមានជំនួយ</u>** (Témoin assisté) ។

ការស៊ើបសួរ

- ការដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យ គឺមិនមែនជាកាតព្វកិច្ច តែជាអំណាចឆន្ទានុសិទ្ធិ។ ម១២៦ ក១ គួរចែងថា *ចៅក្រមស៊ើបសួរមានអំណាច* (បញ្ហានៃការបកប្រែមាត្រានេះ)។
- ការស៊ើបសួរនៅតែអាចធ្វើបាន ទោះបីជាមិនមាន ឬមិនទាន់មានការសម្រេចដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យ។
- ចៅក្រមស៊ើបសួរអាចចេញដីកាសម្រេចបដិសេធមិនស៊ើបសួរចំពោះបុគ្គលណាម្នាក់បាន ករណីមិនមានបទល្មើស ឬឧបសគ្គផ្នែកច្បាប់។

កិច្ចស៊ើបសួរ

❖ផ្ដោតលើឯករាជ្យរបស់តុលាការ ចៅក្រមស៊ើបសួរគឺជាអ្នកផ្ដើមគំនិតធ្វើការស៊ើបសួរ ទាំងដាក់បន្ទុក និងដោះបន្ទុក ម១២៧។

❖ការស៊ើបសួរក៏ស្នើឡើងនៅគ្រប់ពេល ដោយ៖

- ❑ម១៣៣ ជនត្រូវចោទមានសិទ្ធិស្នើសុំចៅក្រមឱ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ។
- ❑ម១៣២ ព្រះរាជអាជ្ញាមានសិទ្ធិស្នើសុំចៅក្រមឱ្យបំពេញកិច្ចដែលយល់ថាមានប្រយោជន៍។
- ❑ម១៣៤ ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីមានសិទ្ធិស្នើសុំចៅក្រមឱ្យបំពេញកិច្ចដែលយល់ថាមានប្រយោជន៍។
- ❑ក្នុងករណីទាំងបីនេះ បើមិនបានសម្រេចក្នុងរយៈពេល១ខែ អាចប្ដឹងទៅសភាស៊ើបសួរឱ្យសម្រេចជំនួស។

កិច្ចស៊ើបសួរ

- ម ១៣១ ចៅក្រមស៊ើបសួរអាចធ្វើកិច្ចស៊ើបសួរដោយឯកឯង ឬតាមដីកាចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួសទៅចៅក្រមផ្សេង មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ឬអង្គភាពនគរបាលយុត្តិធម៌។
- ម១៣៥ ព្រះរាជអាជ្ញាអាចពិនិត្យមើលសំណុំរឿងគ្រប់ពេល។
- ម១៣៦ ព្រះរាជអាជ្ញាអាចមានវត្តមាននៅគ្រប់កិច្ច។
- ព្រះរាជអាជ្ញាមានសិទ្ធិលើភាគីដទៃដោយសារព្រះរាជអាជ្ញាជាភាគីតំណាងឱ្យរដ្ឋ ឬ ប្រយោជន៍សាធារណៈ។

កិច្ចស៊ើបសួរ

- ការសួរចម្លើយជនត្រូវចោទ ម១៤៥។ បើជាអនីតិជន ត្រូវមានវត្តមានមេធាវី ម៣២ ម៣៥ ច្ប.អនីតិជន។
- ការស្ដាប់ចម្លើយដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ម១៥០។
- ការស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី ម១៥៣។
- ការឆែកឆេរ និងការចាប់យកវត្ថុតាង ម១៥៩-១៦១។
- កោសលវិច័យ ម១៦២-១៧១។
- ការស្ដាប់ទូរស័ព្ទ និងថតការសន្ទនា ម១៧២។
- ដីកាចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួស ម១៧៣-ម១៨៤។
- និងកិច្ចផ្សេងៗទៀត ដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ដទៃទៀត។

ការសួរចម្លើយជនត្រូវចោទ

- តួនាទីរបស់មេធាវីការពារក្ដីនៅពេលសួរចម្លើយជនត្រូវចោទ៖
  - ម១៤៣ ការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូង ដោយប្រាប់ពីអង្គហេតុ បទចោទ និងសិទ្ធិការពារខ្លួន។
  - ម១៤៥ ការកោះហៅមេធាវីយ៉ាងតិចបំផុត៥ថ្ងៃមុនការសួរចម្លើយ។ ការសួរចម្លើយត្រូវតែធ្វើនៅមុខមេធាវី លើកលែងមេធាវីដែលកោះហៅមិនបានចូលបង្ហាញខ្លួន ជនជាប់ចោទបោះបង់សិទ្ធិមានវត្តមានមេធាវី និងករណីបន្ទាន់ខ្លាចបាត់តម្រុយភស្តុតាង ឬគ្រោះថ្នាក់ដល់ស្លាប់។
  - ម១៤៦ ព្រះរាជអាជ្ញា និងមេធាវីអាចលើកសំណួរដោយមានការអនុញ្ញាតពីចៅក្រម។ អ្នកបកប្រែ។
  - ម១៤៧ ករណីមានពិភាក្សាការតទល់ ម១៤៥ និង ម១៤៦ ត្រូវយកមកអនុវត្តផងដែរ។
  - ម១៤៩ ការប្រាស្រ័យទាក់ទងសន្ទានាជាមួយកូនក្ដី អានលិខិត តែមិនអាចឱ្យលិខិតនៃសំណុំរឿងទៅកូនក្ដី។

ការស្តាប់ចម្លើយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

- មុ១៥០ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចត្រូវបានអមដោយមេធាវី។ ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវកោះហៅមេធាវី យ៉ាងតិចបំផុត៥ថ្ងៃមុនការសួរចម្លើយ។ ការសួរចម្លើយត្រូវតែធ្វើនៅមុខមេធាវី លើកលែងមេធាវីដែលកោះហៅមិនបានចូលបង្ហាញខ្លួន ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបោះបង់សិទ្ធិមានវត្តមានមេធាវី និងករណីបន្ទាន់ខ្លាចបាត់តម្រុយភស្តុតាង ឬគ្រោះថ្នាក់ដល់ស្លាប់។
- មុ១៤៦ ព្រះរាជអាជ្ញា និងមេធាវីអាចលើកសំណួរដោយមានការអនុញ្ញាតពីចៅក្រម។ អ្នកបកប្រែ។
- មុ១៥០ មុ១៥១ ត្រូវយកមកអនុវត្តក្នុងករណីការពិភាក្សាដេញដោល ឬតទល់។

ការសួរចម្លើយសាក្សី

- មស១៥៣ ថៅក្រមអាចស្តាប់ចម្លើយបុគ្គលគ្រប់រូបសម្រាប់សំដែងឱ្យឃើញការពិត។ សាក្សីអាចត្រូវបានស្តាប់ចម្លើយដោយមាន ឬ គ្មានវត្តមានជនត្រូវចោទ ឬដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ សាក្សីដែលកោះហៅមកត្រូវតែចូលបង្ហាញខ្លួន បើពុំនោះអាចថៅក្រមនឹងចេញដីកាបញ្ជាឱ្យចូលខ្លួនចំពោះសាក្សីនោះ។ ម១៥៥ អ្នកបកប្រែ។
- ម១៥៤ សាក្សីត្រូវធ្វើសម្បថ លើកលែងបុគ្គលមួយចំនួនចែងក្នុង ម១៥៦។
- ១៥៧ សាក្សីដែលមានតម្រុយពិរុទ្ធភាពមិនអាចស្តាប់ចម្លើយក្នុងឋានៈជាសាក្សីបានទេ។ ថៅក្រមត្រូវអនុវត្តនីតិវិធី ម១៤៣ ការជូនដំណឹងអំពីការដាក់ឲ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យ។
- ម១៥៨ ថៅក្រមអាចចុះទៅដល់ទៅកន្លែងរបស់សាក្សី កាលបើគាត់ឈឺ ឬមិនអាចធ្វើដំណើរបាន។

ការឆែកឆេរ

- ១៥៩ ចៅក្រមធ្វើការឆែរឆេរនៅចំពោះអ្នកកាន់កាប់ទីកន្លែង ឬមុខសាក្សីពីរនាក់។ ការឆែកឆេរមិនអាចចាប់ផ្ដើមមុនម៉ោង ៦ព្រឹក និងក្រោយម៉ោង ១៨ល្ងាច លើកលែងការឆែរនៅកន្លែងចំហដល់សាធារណជន និងទីកន្លែងផលិត រក្សាទុក ជួញដូរ ចែកចាយ ឬប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន។

- ការឆែកឆេរអនុវត្តដោយចៅក្រមស៊ើបសួរ ម១៥៩ ឬដោយ OPJ តាមដីកាចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួស ម១៨១។

- ការឆែរឆេរនៅការិយាល័យមេធាវីអនុវត្តដូចគ្នានឹងការឆែរឆេរនៅដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត ក៏ប៉ុន្តែក្រមមិនបានបរិយាយជាពិសេសអំពីការឆែរឆេរនៅសហគ្រាសសារព័ត៌មានដូចនៅដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត។

ការចាប់យកវត្ថុតាង

- ម១៦០ ចៅក្រមស៊ើបសួរអាចចាប់យកវត្ថុតាង និងបិទស្លាកបោះត្រាពីលើ ដោយត្រូវបង្ហាញដល់អ្នកកាន់កាប់ទីកន្លែង ឬសាក្សីពីរនាក់ ព្រមទាំងធ្វើបញ្ជីសារពើភ័ណ្ឌ។

- ម១៦១ ចៅក្រមស៊ើបសួរអាចប្រគល់វត្ថុចាប់យកទៅម្ចាស់ដើមវិញ កាលណាកម្មសិទ្ធិគ្មានការជំទាស់ ក្រោយពីទទួលមតិពីព្រះរាជអាជ្ញា។ ជូនដំណឹងអំពីដីកានេះដល់អ្នកប្តឹងសុំ និងមេធាវីអ្នកប្តឹងប្រសិនបើមាន។ ក៏ប៉ុន្តែ មិនគួរប្រគល់សងទៅឱ្យអ្នកសុំវិញ កាលណាអាចបង្កជាឧបសគ្គដល់ការសំដែងឱ្យឃើញការពិត។ បើជាវត្ថុគ្រោះថ្នាក់ ឬវត្ថុដែលកាន់កាប់មិនស្របច្បាប់ មិនអាចត្រូវប្រគល់សងវិញទេ ដោយត្រូវរឹបអូសជាកម្មសិទ្ធិរបស់រដ្ឋ។ ចៅក្រមស៊ើបសួរចេញដីកាសម្រេចរឹបអូស ?

ការចាត់ចែងជាបណ្តោះអាសន្នលើវត្ថុតាង

- ច្បាប់ស្តីពីការចាត់ចែងជាបណ្តោះអាសន្នលើវត្ថុចាប់យក ថ្ងៃទី០១ ខែមីនា ឆ្នាំ ២០២៥ មឲ (ការលក់ឡាយឡុងនូវវត្ថុចាប់យកនៅមុនសាលក្រម ឬ សាលដីកាស្ថាពរ)
  - ចៅក្រមស៊ើបសួរអាចផ្តើម ឬតាមពាក្យសុំរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ឬបុគ្គលមានប្រយោជន៍

ការបង្កកទ្រព្យសម្បត្តិ

- អំណាចបង្កកទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ចៅក្រមស៊ើបសួរ៖
  - ម៣១ ច្ប.ប្រឆាំងការសម្អាតប្រាក់ (ថ្មី)៖ គណៈកម្មាធិការសម្របសម្រួលថ្នាក់ជាតិ អាចបង្កកទ្រព្យដែលសង្ស័យពាក់ព័ន្ធនឹងបទល្មើស។ ក្រសួងស្ថាប័នអនុវត្តច្បាប់ ត្រូវតែឃាត់ទុកទ្រព្យនោះ រួចប្ដឹងសុំបង្កកទ្រព្យនោះ ដើម្បីតុលាការជំនុំជម្រះសម្រេចរឹបអូស។ មើលច្បាប់ស្ដីពីប្រឆាំង ហិរញ្ញប្បទានដល់ការរីកសាយភាយអាវុធប្រល័យលោក។
  - ម៩០ ច្ប.គ្រឿងញៀន៖ ចៅក្រមស៊ើបសួរ ឬតុលាការអាចបញ្ជាដោយឯកឯង ឬតាមការស្នើសុំរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាឱ្យបង្កកទ្រព្យសម្បត្តិ ប្រសិនបើពិនិត្យឃើញថា មានមូលហេតុសមហេតុផល និងសង្ស័យថាទ្រព្យនោះជាផលកើតចេញពីបទល្មើស ឬត្រូវបានសង្ស័យថាបានប្រើប្រាស់ ឬ បម្រុងទុកប្រើប្រាស់ក្នុងការប្រព្រឹត្តបទល្មើស។

កោសលវិច័យ

- ម១៦២ កោសលវិច័យអាចធ្វើទ្បើងដោយចៅក្រមស៊ើបសួរដោយឯកឯង ឬតាមពាក្យសុំរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ជនត្រូវចោទ ឬ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។
- ម១៦៣ បញ្ជីអ្នកជំនាញថ្នាក់ទៀតរៀបចំដោយក្រសួងយុត្តិធម៌ និងស្បថនៅសាលាឧទ្ធរណ៍។
- ម១៦៤ ម១៦៥ ចៅក្រមស៊ើបសួរចេញដីកាចាត់តាំងអ្នកជំនាញទោះមានឬគ្មានឈ្មោះក្នុងបញ្ជីថ្នាក់ជាតិ។
- ម១៧០ កោសលវិច័យបន្ថែម និងប្រតិកោសលវិច័យ។
- អ្នកជំនាញត្រូវតែបំពេញការងារតាមការបង្គាប់ ម១៦៥ និងក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់ចៅក្រម ម១៦៦។
- អ្នកជំនាញត្រូវសរសេររបាយការណ៍ និងដាក់ជូនតុលាការតាមកាលកំណត់ ម១៦៥ ម១៦៦ ម១៦៨។
- ម១៧១ សោហ៊ុយជាបន្ទុករដ្ឋ លើកលែងអ្នកស្នើសុំក្រៅពីអាជ្ញាធររដ្ឋដែលត្រូវបង់សោហ៊ុយ។

ការស្តាប់ទូរស័ព្ទជាអាទិ៍ និងការថតការសន្ទនា

- ម១៧២ ចៅក្រមអាចបង្គាប់ឱ្យស្តាប់ និងថតការសន្ទនាតាមទូរស័ព្ទ ការឆ្លើយឆ្លងគ្នាតាមមធ្យោបាយទូរគមនាគមន៍ដូចជាទូរសារ ឬសារតាមអិនធើណែត។ ចៅក្រមអាចសុំឱ្យតាំងឧបករណ៍បច្ចេកទេស និងធ្វើការថត។ អង្គភាពសាធារណៈ ឬមន្ត្រីរាជការដែលចាត់តាំងត្រូវបំពេញការងារតាមការស្នើសុំរបស់ចៅក្រម រួចត្រូវចម្លងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនូវសំឡេងដែលបានថត។ កិច្ចនេះអាចអនុវត្តតាមដីកាចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួស ម១៧២ ម១៨៣។

ការបង្ខែរអនីតិជន

- ការសម្រេចបង្វែរអនីតិជន ម៣៨ (ជំពូក៧) និងមាត្រា ៦០ ដល់ មម៧១ ច្បាប់យុត្តិធម៌អនីតិជន។
- សូមមើល**ភាគទី៨ នីតិវិធីបង្វែរ**។

ការស៊ើបសួរជំនួស

- ដីកាចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួសធ្វើនៅពេលដែលចៅក្រមមិនអាចមានលទ្ធភាពបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរដោយខ្លួនឯង។ កិច្ចនោះអាចធ្វើនៅក្នុងដែនដីជាសមត្ថកិច្ចរបស់ចៅក្រមស៊ើបសួរដែលជាអ្នកប្រគល់ ឬ ក្រៅដែនដីជាសមត្ថកិច្ចរបស់គាត់បាន ម១៧៣ ក្រម។ ក៏មានផងដែរ ការស៊ើបសួរជំនួសអន្តរជាតិ (ការជួយគ្នាទៅវិញទៅមកក្នុងវិស័យព្រហ្មទណ្ឌ)។
- មានតែកិច្ចដែលចាំបាច់តែប៉ុណ្ណោះទើបអាចជាកម្មវត្ថុនៃកិច្ចស៊ើបសួរជំនួស។
- ដីកាចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួសត្រូវតែបញ្ជាក់អំពីកិច្ចជាក់លាក់ដែលត្រូវធ្វើ (មិនអាចមានលក្ខណៈទូទៅទេ) ហើយមានទំនាក់ទំនងផ្ទាល់ជាមួយនឹងបទល្មើសដែលចោទប្រកាន់ ម១៧៤ ក្រម។ ច្បាប់កម្ពុជាមិនមានបញ្ជាក់ចិរវេលានៃការអនុវត្តដីកានេះទេ តែចៅក្រមស៊ើបសួរអាចដកហូតដីកានោះបានគ្រប់ពេល ម១៧៤។
- ដីកាចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួសត្រូវធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ម១៧៤ ក្រម។

ការស៊ើបសួរជំនួស

- ❖ម១៧៣ ក្រម ចៅក្រមស៊ើបសួរ អាចប្រគល់សិទ្ធិដើម្បីបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរឱ្យទៅ៖
  - ❑ចៅក្រមស៊ើបសួរនៃតុលាការរបស់ខ្លួន ឬចៅក្រមស៊ើបសួរនៃតុលាការផ្សេង៖ ចៅក្រមទទួលសិទ្ធិប្រើប្រាស់អំណាចទាំងអស់របស់ចៅក្រមស៊ើបសួរ ម១៧៤ (មិនអាចប្រគល់នូវអំណាចដែលគ្មានចែងក្នុងច្បាប់)។ ក្រមបារាំង១៨០៨ មិនមានចែងពីដីកានេះទេ តែឆ្នាំ១៩៣០ តុលាការកំពូលអនុញ្ញាត។
  - ❑មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ឬអង្គភាពនគរបាលយុត្តិធម៌៖ ប្រើប្រាស់អំណាចដែលមានចែងក្នុង ម១៧៨ ដល់ ម១៨៤ ក្រម និងក្នុងដែនសមត្ថកិច្ច លើកលែងករណីពន្លាតសមត្ថកិច្ចដែនដី ម១៧៧៖
    - ➢ការស្រាវជ្រាវ និងការពិនិត្យ ម១៧៨

ការស៊ើបសួរជំនួស

- ការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី។ បើមានតម្រុយពិរុទ្ធភាពលើសាក្សី ត្រូវបញ្ឈប់ការស្តាប់ចម្លើយសាក្សីនោះ រួចរាយការណ៍ជូនចៅក្រមស៊ើបសួរ។ សាក្សីត្រូវចូលឆ្លើយ ហើយក្នុងករណីរឹងទទឹង ចៅក្រមស៊ើបសួរចេញដីកាបញ្ជាឱ្យចូលខ្លួន។
- មិនអាចសួរចម្លើយជនត្រូវចោទ និងស្តាប់ចម្លើយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ ម១៨០ក្រម
- ការឆែកឆេរនិងការចាប់យកវត្ថុតាង ម១៨១
- ការឃាត់ខ្លួន ម១៨២
- ការស្តាប់ទូរស័ព្ទ ជាអាទិ៍ ម១៨៣។

វិធានការនិរន្តរាយ

❖ដើម្បីធានាឱ្យកិច្ចស៊ើបសួរប្រព្រឹត្តទៅដោយរលូន ចៅក្រមស៊ើបសួរមានអំណាច៖

- ការឃាត់ខ្លួន (ដីកាចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួស)
- ចេញដីកាបង្គាប់ឱ្យចូលខ្លួន ម១៨៦
- ចេញដីកាបង្គាប់ឱ្យនាំខ្លួន ម១៨៩
- ចេញដីកាបង្គាប់ឱ្យចាប់ខ្លួន ម១៩៥
- អាចសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នចំពោះជនត្រូវចោទ ម ២០៣, ម២០៤, ម២០៥
- ឬ ការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការចំពោះជនត្រូវចោទ ម ២២២
- ការបង្កកទ្រព្យសម្បត្តិ ម៩០ ច្ប.ត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន និងម៣១ ច្ប.ប្រឆាំងការសម្អាតប្រាក់។ល។

ដីកាបង្គាប់ឱ្យចូលខ្លួន

- គឺជាបញ្ជាដល់បុគ្គលណាម្នាក់ឱ្យចូលខ្លួននៅមុខចៅក្រមស៊ើបសួរ ម១៨៦។
- អាចចេញទៅលើ ជនត្រូវចោទ ឬទៅលើបុគ្គលណាម្នាក់ដែលមានតម្រុយពិរុទ្ធភាព ម១៨៦។
- អាចចេញក្នុងករណី បទឧក្រិដ្ឋ បទមជ្ឈិម ឬ លហុ។

ដីកាបង្គាប់ឱ្យចូលខ្លួន

- ❖ លក្ខខណ្ឌនៃការចេញដីកានិងការអនុវត្ត៖
  - ❑ចុះនិទ្ទេស ម១៨៧៖ អត្តសញ្ញាណបុគ្គលពាក់ព័ន្ធ បទល្មើសនិងច្បាប់ ពេលវេលា និងទីកន្លែងដែលត្រូវចូលបង្ហាញខ្លួន និងឈ្មោះ ឋានៈរបស់ចៅក្រម កាលបរិច្ឆេទ និងហត្ថលេខាដោយចៅក្រម។
  - ❑OPJ, APJ ឬ អាជ្ញាសាលា គឺជាអ្នកអនុវត្ត ម១៨៨។

ដីកាបង្គាប់ឱ្យនាំខ្លួន

- គឺជាបញ្ជាដល់កងកម្លាំងសាធារណៈឱ្យចាប់ និងនាំខ្លួនបុគ្គលណាម្នាក់ទៅចំពោះមុខចៅក្រមស៊ើបសួរ ម១៩០។
- អាចចេញទៅលើ ជនត្រូវចោទ ឬទៅលើបុគ្គលណាម្នាក់ដែលមានតម្រុយពិរុទ្ធភាព ម១៩០។
- អាចចេញក្នុងករណី បទឧក្រិដ្ឋ បទមជ្ឈិម។ លហុ?
- បុគ្គលអាចត្រូវបានឃុំខ្លួន ម១៩៣ ម១៩៤។ បទលហុពិន័យជាប្រាក់ ?

ដីកាបង្គាប់ឱ្យនាំខ្លួន

- លក្ខខណ្ឌនៃការចេញដីកានិងការអនុវត្តៈ
  - ចុះនិទ្ទេស ម១៩១។
  - OPJ ជាអ្នកអនុវត្ត តែមិនអាចចូលលំនៅឋានចន្លោះម៉ោង ៦ យប់ ដល់ម៉ោង ៦ ព្រឹក បានទេ ម១៩២។
  - នាំទៅបង្ហាញខ្លួនមុខចៅក្រមស៊ើបសួរក្រោយពីចាប់ខ្លួន ម១៩៣។
  - បើត្រូវបានឃុំខ្លួន រយៈពេលនេះត្រូវរាប់ក្នុងថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន។ ម១៩៤។

ដីកាបង្គាប់ឱ្យចាប់ខ្លួន

- គឺជាបញ្ជាដល់កងកម្លាំងសាធារណៈ ឱ្យស្រាវជ្រាវរកចាប់ និងនាំខ្លួនបុគ្គលនោះ យកទៅឃុំក្នុងពន្ធនាគារ ឬមណ្ឌលឃុំខ្លួន និងជាបញ្ជាដល់ប្រធានពន្ធនាគារ ឬមណ្ឌលឃុំខ្លួនឱ្យទទួល និងឃុំខ្លួនបុគ្គលនោះ។
- អាចចេញទៅលើជនត្រូវចោទ ឬទៅលើបុគ្គលណាម្នាក់ដែលមានតម្រុយពិរុទ្ធភាព។

ដីកាបង្គាប់ឱ្យចាប់ខ្លួន

❖ លក្ខខណ្ឌចេញដីកា និងការអនុវត្ត៖

- ❑ បទឧក្រិដ្ឋ ឬបទមជ្ឈិម ម១៩៦។
- ❑ បុគ្គលដែលពាក់ព័ន្ធ **មិនដឹងស្ថិតនៅទីណា** ឬ**នៅក្រៅដែនដីកម្ពុជា** ម១៩៦។
- ❑ ចៅក្រមត្រូវសួរយោបល់ព្រះរាជអាជ្ញាមុនចេញដីកា, ចៅក្រមចេញដីកាដោយមានចែងមូលហេតុ, ព្រះរាជអាជ្ញាធានារ៉ាប់រងផ្សព្វផ្សាយដីកា ម១៩៧។
- ❑ OPJ ជាអ្នកអនុវត្ត តែមិនអាចចូលក្នុងលំនៅឋាន ចន្លោះម៉ោង ៦ យប់ ដល់ ៦ ព្រឹក។
- ❑ ប្រធានពន្ធនាគារ ឬ មណ្ឌលឃុំខ្លួនត្រូវតែទទួលយកបុគ្គលដែលត្រូវបានចាប់ ម២០១។
- ❑ ថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនត្រូវរាប់បញ្ចូលក្នុងថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ម២០២។

ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន

- ម ២០៣ ជាគោលការណ៍ ជនត្រូវចោទត្រូវតែមានសេរីភាព (នេះជាគោលការណ៍សច្ចធារណ៍នៃនិរទោស ឬសម្មតថាគ្មានទោស)។
- ម ២០៣ ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នជាអញ្ញត្រកម្ម តែក្នុងករណីពិសេសតែប៉ុណ្ណោះ។

ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន

❖ លក្ខខណ្ឌសារធាតុ ម២០៤-២០៥៖

- ជនត្រូវចោទ។ ជនដែលមានតម្រុយពិរុទ្ធភាព ?
- មិនអាចអនុវត្តចំពោះអនីតិជនក្រោម ១៤ ឆ្នាំ ម២១២។
- អាចអនុវត្តបានតែក្នុងករណី បទឧក្រិដ្ឋ ឬបទមជ្ឈិម ដែលច្បាប់កំណត់ផ្ដន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារស្មើ ឬលើសពី ១ ឆ្នាំ។ លើកលែងករណីគេចវេះដោយចេតនាពីកាតព្វកិច្ចត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ ម២៣០ ចៅក្រមស៊ើបសួរអាចសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នបានទោះបីជាទោសដែលច្បាប់ចែងក្រោម ១ ឆ្នាំក៏ដោយ។ ហេតុអ្វីកំណត់យកចាប់ពី១ឆ្នាំ ?

ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន

- **មូលហេតុចាំបាច់៖**
  - បញ្ចប់បទល្មើស ឬបង្ការបទល្មើសកុំឱ្យកើតជាថ្មី។
  - រារាំងកុំឱ្យមានការគាបសង្កត់លើសាក្សី ឬជនរងគ្រោះ ឬ កុំឱ្យមានការត្រូវរ៉ូវគ្នារវាងជនត្រូវចោទ ឬ**អ្នកសមគំនិត។ អ្នកផ្តើមគំនិត** ?
  - រក្សាភស្តុតាង ឬតម្រុយជាសម្ភារៈ។

ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន

- ធានារក្សាជនត្រូវចោទទុកជូនតុលាការចាត់ការតាមនីតិវិធី។
- ការពារសន្តិសុខឱ្យជនត្រូវចោទ។
- ធានារក្សាសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ កុំឱ្យមានការច្របូលច្របល់ដែលបណ្ដាលមកពីបទល្មើស។
- អនីតិជន៖ ត្រូវគិតពីសុខុមាលភាព និងស្ថានភាពសង្គមរបស់អនីតិជន ម៣៩ ច្ប.អនីតិជន។

ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន

- ❖ **លក្ខខណ្ឌទម្រង់ ម២០៦-ម៖**
  - ❑ព្រះរាជអាជ្ញា ឬ ចៅក្រមស៊ើបសួរ (auto-saisine) ជាអ្នកផ្ដួចផ្ដើមគំនិត។
  - ❑ត្រូវឱ្យដំណឹងដល់ជនត្រូវចោទ។
  - ❑ជនត្រូវចោទធ្វើការកត់សម្គាល់ (សវនាការ)។
  - ❑ដីកាសម្រេចមានសំអាងហេតុ។ ដីកាសម្រេចនេះត្រូវជូនដំណឹងដល់ព្រះរាជអាជ្ញា និងជនត្រូវចោទ។

ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន

❑ចិរវេលា ម២០៨ - ម២០៩៖ នីតិជន

នីតិជន	រយៈពេល	ការពន្យាពេល
បទឧក្រិដ្ឋ	មិនលើស ៦ ខែ	៦ ខែ ចំនួន ២ ដង
បទមជ្ឈិម	មិនលើសពី ៤ ខែ	២ ខែ ចំនួន ១ ដង
បទមជ្ឈិម	ចិរវេលាមិនត្រូវលើសពីពាក់កណ្តាលអប្បបរមានៃទោសដែលច្បាប់ចែង	
ឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ	១ ឆ្នាំ	១ ឆ្នាំ ចំនួន ២ ដង

ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន

- ថិរវេលា ម២១៣ - ម២១៤៖ **អនីតិជន** (ច្បាប់យុត្តិធម៌អនីតិជនមិនបានបែងចែងមជ្ឈិមចេតនា ឬ អចេតនា ដូចករណីឃាត់ខ្លួនអនីតិជននោះទេ។)

អនីតិជន	អាយុ (X)	រយៈពេល	ការពន្យាពេល
បទឧក្រិដ្ឋ	១៤ ≤ X < ១៦	៤ ខែ	មិនអាច
	១៦ ≤ X < ១៨	៦ ខែ	
បទមជ្ឈិម (មិនតម្រូវថាបទល្មើស ត្រូវតែជាបទមជ្ឈិមចេតនាដូចការឃាត់ខ្លួននោះទេ)	១៤ ≤ X < ១៦	២ ខែ	មិនអាច
	១៦ ≤ X < ១៨	៤ខែ	
	ថិរវេលាមិនត្រូវលើស ១/២ អប្បបរមានៃទោសដែលច្បាប់ចែងសម្រាប់អនីតិជន។		

ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន

- មា២៣០ ករណីគេចវេសដោយចេតនាពីកាតព្វកិច្ចត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ បើទោះបីជារយៈពេលឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នអស់រយៈពេលអតិបរមាដែលមានចែងដោយមាត្រា មា២០៨-មា២១៤ ក៏ដោយ ក៏ចៅក្រមស៊ើបសួរអាចសម្រេចឱ្យឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទបណ្ដោះអាសន្នបាន។
- ថិរវេលាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នក្នុងករណីនេះ មិនអាចលើសពី ៤ ខែ សម្រាប់នីតិជន និង ២ខែ សម្រាប់អនីតិជន។

ការដោះលែងជនត្រូវចោទ

- ចៅក្រមស៊ើបសួរ ឬព្រះរាជអាជ្ញាអាចផ្ដើមគំនិត ឬ ជនត្រូវចោទអាចសុំនៅក្រៅឃុំ ម២១៥ ម២១៦ ម២១៧។
- ដាក់ពាក្យសុំនៅគ្រប់ពេលវេលា ម២១៦ ម២១៧។
- ចៅក្រមត្រូវជូនដំណឹងដល់ព្រះរាជអាជ្ញាដើម្បីផ្ដល់យោបល់។
- ចៅក្រមសម្រេចយ៉ាងយូរ ៥ ថ្ងៃបន្ទាប់ពីបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅព្រះរាជអាជ្ញា ម២១៥ ម២១៦ ម២១៧។
- ចៅក្រមជូនដំណឹងអំពីដីកាដល់ព្រះរាជអាជ្ញា និងប្រធានពន្ធនាគារ ឬមណ្ឌលឃុំខ្លួន ២១៨។

ការដោះលែងជនត្រូវចោទ

មាត្រា ២១៧.– ការដោះលែងឱ្យនៅក្រៅឃុំ តាមបណ្ដឹងរបស់ជនត្រូវចោទ

ជនត្រូវចោទអាចដាក់ពាក្យសុំឱ្យដោះលែងនៅក្រៅឃុំបានគ្រប់ពេលវេលា ។ ចៅក្រមស៊ើបសួរបញ្ជូនពាក្យនោះភ្លាមទៅព្រះរាជអាជ្ញា ដើម្បីផ្ដល់យោបល់ និងបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅព្រះរាជ-អាជ្ញាដើម្បីពិនិត្យ ។ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវផ្ដល់យោបល់ក្នុងរយៈពេលខ្លីបំផុត ។ ចៅក្រមស៊ើបសួរសម្រេចយ៉ាងយូរបំផុតក្នុងរយៈពេល ៥ (ប្រាំ) ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីពេលបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅព្រះរាជអាជ្ញា ។

-៧៧-

ជនត្រូវចោទអាចដាក់ពាក្យសុំនៅក្រៅឃុំសាជាថ្មីម្ដងទៀត នៅចៅក្រមស៊ើបសួរ ឬ នៅសភាស៊ើបសួរក្នុងរយៈពេល ១ (មួយ) ខែ បន្ទាប់ពីមានសេចក្ដីសម្រេចបដិសេធពាក្យសុំលើកមុន ។ ចៅក្រមស៊ើបសួរ ឬ សភាស៊ើបសួរ ត្រូវសម្រេចលើពាក្យនេះក្នុងរយៈពេល ៥ (ប្រាំ) ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីបានទទួលពាក្យសុំ ។

ដីកាដែលមិនព្រមដោះលែងឱ្យនៅក្រៅឃុំត្រូវតែមានសំអាងហេតុ ។

ប្រសិនបើចៅក្រមស៊ើបសួរមិនបានសម្រេចក្នុងរយៈពេល ៥ (ប្រាំ) ថ្ងៃទេ ជនត្រូវចោទអាចធ្វើពាក្យប្ដឹងផ្ទាល់ទៅសភាស៊ើបសួរ ដែលសម្រេចជំនួសចៅក្រមស៊ើបសួរ ។

ការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ

❖ **លក្ខខណ្ឌសារធាតុ៖** ម២២៣

- ❑ អនុវត្តចំពោះជនត្រូវចោទ (ម១២៦ ម១៤៣) ដែលនៅក្រៅឃុំ
- ❑ គ្រប់ពេលវេលា
- ❑ បទល្មើសចោទប្រកាន់ ត្រូវផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារ៖ លើកលែងបទលហុពិន័យជាប្រាក់ (បរិហារកេរ្តិ៍ជាសាធារណៈ)
- ❑ មិនអាចអនុវត្តបានចំពោះអនីតិជនអាយុតិចជាង ១៤ ឆ្នាំ។
- ❑ កាតព្វកិច្ចមាន ១២ យ៉ាង៖

ការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ

១- មិនត្រូវចេញក្រៅព្រំប្រទល់ដែនដីកំណត់	៧- មិនត្រូវបើករថយន្ត
២- មិនត្រូវផ្លាស់ប្តូរលំនៅឋានដោយគ្មានការអនុញ្ញាត	៨- មិនត្រូវទទួល ឬជួបជាមួយបុគ្គលមួយចំនួន
៣- មិនត្រូវទៅកាន់ទីកន្លែងខ្លះដែលកំណត់	៩- ដាក់ប្រាក់ធានា
៤- ត្រូវចូលបង្ហាញខ្លួននៅ OPJ	១០- មិនត្រូវកាន់កាប់ ឬ យកតាមខ្លួននៅអាវុធ ឬប្រគល់អាវុធឱ្យតុលាការ
៥- ត្រូវឆ្លើយតបនឹងការកោះហៅពីគ្រប់បុគ្គលដែលចាត់តាំងដោយចៅក្រមស៊ើបសួរ	១១- ត្រូវប្រគល់ខ្លួនឱ្យពេទ្យពិនិត្យព្យាបាល
៦- ប្រគល់ឯកសារបញ្ជាក់អំពីអត្តសញ្ញាណ	១២- មិនត្រូវធ្វើសកម្មភាពខាងវិជ្ជាជីវៈខ្លះ។
ចៅក្រមស៊ើបសួរមិនអាចហាមឃាត់ការអនុវត្តនូវអាណត្តិបោះឆ្នោត ឬ សកម្មភាពខាងសហជីព។	

ការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ

- អនីតិជន៖ ម៤០ ច្ប.អនីតិជន បន្ថែមកាតព្វកិច្ច ៤ ទៀត៖
  - ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងផ្ទាល់ពីអាណាព្យាបាល
  - ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រង និងការថែទាំនៅក្នុងមណ្ឌលណាមួយរបស់រដ្ឋ ឬ NGO
  - បង្គាប់មិនឱ្យអនីតិជនចេញដើរហួសម៉ោងកំណត់ ឬសេពគ្រឿងស្រវឹង
  - វិធានការផ្សេងទៀត ដែលតុលាការយល់ឃើញថាសមស្រប។

ការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ

❖ **លក្ខខណ្ឌទម្រង់៖** ម២២៦

- ❑ចៅក្រម ឬព្រះរាជអាជ្ញា ជាអ្នកផ្តើមគំនិត។
- ❑ចិរវេលា អាចរហូតដល់ចប់ការស៊ើបសួរ ឬជំនុំជម្រះ
- ❑អាជ្ញាធរទទួលបន្ទុកអនុវត្ត។
- ❑ត្រូវជូនដំណឹងដល់ព្រះរាជអាជ្ញា និងជនត្រូវចោទក្នុងរយៈពេលយ៉ាងខ្លីបំផុត។
- ❑ចៅក្រមមានរយៈពេល ៥ ថ្ងៃ ដើម្បីបដិសេធសំណើសុំ។
- ❑សភាស៊ើបសួរអាចសម្រេចជំនួសចៅក្រមស៊ើបសួរបាន។
- ❑ដីកាសម្រេចត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការមានអានុភាពអនុវត្តភ្លាមទេ ? បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្អាកអានុភាពអនុវត្តរបស់ដីកាសម្រេចនេះទេ ?

ការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ

- ថៅក្រមស៊ើបសួរ អាចកែប្រែខ្លឹមសារនៃកាតព្វកិច្ច អាចលុបចោល ឬបញ្ចូលកាតព្វកិច្ចថ្មីបាន ឬបញ្ចប់គ្រប់ពេលវេលា ម២២៧។
- ព្រះរាជអាជ្ញា ឬជនត្រូវចោទ អាចស្នើសុំបាន។ ហើយចៅក្រមត្រូវសម្រេចយ៉ាងយូរ ៥ ថ្ងៃ។
- ត្រូវជូនដំណឹងដល់ព្រះរាជអាជ្ញា ឬជនត្រូវចោទ។
- សភាស៊ើបសួរអាចសម្រេចជំនួស។

ការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ

❖ករណីគេចវេសពីកាតព្វកិច្ចត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ ចៅក្រមអាចសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នបានជាថ្មី ម២៣០។

❖ការឃុំខ្លួនករណីនេះគឺជាអញ្ញត្រកម្មទៅនឹង៖

- ❑មាត្រា ២០៤ បទឧក្រិដ្ឋ ឬបទមជ្ឈិម ដែលច្បាប់កំណត់ផ្ដន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារស្មើ ឬលើស ១ ឆ្នាំ។
- ❑មាត្រា ២០៨ - ម២១៤ រយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន (ទោះបីរយៈពេលឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នបានប្រើប្រាស់អស់ក៏ដោយ)។ ថិរវេលាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នក្នុងករណីនេះ មិនអាចលើសពី ៤ ខែ សម្រាប់នីតិជន និង ២ខែ សម្រាប់អនីតិជន។

ការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការចំពោះនីតិបុគ្គល

❖ម៦០១ ចៅក្រមស៊ើបសួរអាចដាក់នីតិបុគ្គលឱ្យស្ថិតក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ។ ចៅក្រមអាចប្រកាសនូវកាតព្វកិច្ចដូចតទៅ៖

- ❑ដាក់ប្រាក់ធានា ដោយកំណត់ចំនួន ថិរវេលានៃការបង់ និងបែបបទទាំងឡាយ
- ❑មិនត្រូវអនុវត្តសកម្មភាពវិជ្ជាជីវៈមួយចំនួន
- ❑ស្ថិតក្រោមការតាមដានរបស់តុលាការក្នុងថិរវេលាមិនលើសពី៦ ខែ។

❖សេចក្ដីសម្រេចដាក់ឱ្យស្ថិតក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការបណ្ដាលឱ្យមានការចាត់តាំងអាណត្តិគាហកខាងតុលាការម្នាក់ ដែលមានបេសកកម្មត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយចៅក្រមស៊ើបសួរ។

ការជូនដំណឹងពិនិត្យការស៊ើបសួរ

- មង៤៦ កាលណាយល់ឃើញថា ការស៊ើបសួរបានបញ្ចប់ ចៅក្រមជូនដំណឹងដល់ព្រះរាជអាជ្ញា ជនត្រូវចោទ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងមេធាវី។
- មង៤៦៖ ព្រះរាជអាជ្ញា (ម១៣២) និងជនត្រូវចោទ(ម១៣៣) ឬ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ម១៣៤) អាចស្នើសុំឱ្យចៅក្រមបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរថ្មីទៀត បើយល់ឃើញថាចាំបាច់។
- ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបញ្ជូនដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរទៅចៅក្រមស៊ើបសួរវិញ ១៥ថ្ងៃ ករណីជនត្រូវចោទជាប់ឃុំខ្លួន និង ១ខែ ករណីនៅក្រៅឃុំ គិតពីពេលទទួលបានសំណុំរឿង។ ចុះករណីអញ្ញាតជន? ច្បាប់បាំងចៅក្រមស៊ើបសួរអាចចេញដីកាដំណោះស្រាយ ដោយគ្មានដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់ព្រះរាជអាជ្ញា។
- **អ.វ.ត.ក** និងការអនុវត្តនៅតុលាការកម្ពុជា៖ ទោះបីជាគ្មានច្បាប់ចែងក៏ដោយ (មង៤៦) ក៏ជនត្រូវចោទ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អាចដាក់ចម្លើយតបបាន (សមភាពរវាងគូភាគី និងចំពោះមុខ)។

ដីកាដំណោះស្រាយ

- មឲ២៤៧ថ្មី ក១ ដីកាដំណោះស្រាយគឺបិទបញ្ចប់ការស៊ើបសួរ។
- ដីកាដំណោះស្រាយដកហូតសមត្ថកិច្ចរបស់ចៅក្រមស៊ើបសួរ។
- មឲ២៤៧ថ្មី ក១ ក៣ ដីកាដំណោះស្រាយ អាចជាដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ (ទាំងមូល ឬ មួយផ្នែក) ឬដីកាលើកលែងការចោទប្រកាន់ (ទាំងមូល ឬ មួយផ្នែក)។
- **ដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ៖** មឲ២៤៧ថ្មី ក២ បើជាបទឧក្រិដ្ឋ បទមជ្ឈិម ឬបទលហុ ចៅក្រមស៊ើបសួរសម្រេចបញ្ជូនជនត្រូវចោទទៅមុខតុលាការជំនុំជម្រះ។ មានតែជនត្រូវចោទទេ ទើបអាចត្រូវបានបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះ។

ដីកាដំណោះស្រាយ

❖ **ដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់៖**

- ❑អំពើប្រព្រឹត្តមិនមែនជាបទឧក្រិដ្ឋ មជ្ឈិម ឬលហុ ម២៤៧ថ្មី ក៣ ។
- ❑ជនដែលប្រព្រឹត្តអំពើនោះនៅតែគេមិនស្គាល់ ម២៤៧ថ្មី ក៣ ។
- ❑គ្មានភស្តុតាងដាក់បន្ទុកគ្រប់គ្រាន់លើជនត្រូវចោទ ម២៤៧ថ្មី ក៣។
- ❑ករណីដែលបណ្តឹងអាជ្ញារលត់ ម២៤៧ថ្មី ក៣ ។
- ❑ករណីរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ?

ដីកាដំណោះស្រាយ

- **សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត** នៃ **អ.វ.ត.ក** សម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ដោយមូលហេតុតុលាការ **<u>ខ្វះយុត្តាធិការបុគ្គល</u>**លើ **អ៊ឹម ចែម**។ **យឹម ទិត្យ** និង **អោ អាន** មានដីកាដំណោះស្រាយលើកលែងចោទប្រកាន់ (ខ្វះយុត្តាធិការបុគ្គល)ផង និងបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះផង។ បញ្ហាយុត្តាធិការគឺជាវិធានអាជ្ញាបញ្ញា ដែលតុលាការត្រូវពិនិត្យមុនគេ។
- ក្នុងការអនុវត្ត៖ តុលាការសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់លើបទហិង្សាក្នុងគ្រួសារប្រសិនបើមានសំណើពីជនរងគ្រោះជានីតិជន ក្នុងករណីបទលហុ ឬមជ្ឈិមស្រាល។ ច្បាប់ទប់ស្កាត់អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារនិងកិច្ចការពារជនរងគ្រោះម៣៦៖ *ការចោទប្រកាន់ជាបទល្មើសពុំអាចធ្វើបានឡើយ បើមានសំណើពីជនរងគ្រោះជានីតិជនដោយបទល្មើសជាបទមជ្ឈិមស្រាល ឬ បទលហុ*។ ការមិនអាចចោទប្រកាន់បានអាចជាមូលហេតុនៃដីកាដំណោះស្រាយលើកលែងការចោទប្រកាន់ទេ?

ដីកាដំណោះស្រាយ

- ច្ប.យុត្តិធម៌អនីតិជន៖
  - ម៣៨ ក៣ តម្រូវឱ្យចៅក្រមត្រូវតែចេញដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ករណីនីតិវិធីបង្វែរទទួលបានជោគជ័យ ទោះបីជាបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស។ ជនរងគ្រោះឬ អ្នកតំណាងស្របច្បាប់អាចប្ដឹងទាមទារសំណងទៅតុលាការរដ្ឋប្បវេណី ចាប់តាំងពីការផ្ដើមនីតិវិធីបង្វែរនិងផ្អាកនីតិវិធីការស៊ើបសួរ។
  - ម ៣៩ ក៣ ករណីអនីតិជនត្រូវបានរកឃើញថាមានអាយុក្រោម ១៤ ឆ្នាំ តម្រូវឱ្យចៅក្រមត្រូវតែចេញដីកាសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់ ទោះបីជាបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស។ ជនគ្រោះឬ អ្នកតំណាងស្របច្បាប់អាចប្ដឹងទាមទារសំណងទៅតុលាការរដ្ឋប្បវេណី។

ដីកាដំណោះស្រាយ

- ដីកាដំណោះស្រាយ ត្រូវជូនដំណឹងក្នុងរយៈពេលដ៏ខ្លីបំផុតដល់ព្រះរាជអាជ្ញា ជនត្រូវចោទ និង ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម២៤៧ថ្មី ក៦។

- ករណីលើកលែងការចោទប្រកាន់ ដោយមូលហេតុអត្តសញ្ញាណរបស់បុគ្គលមិនត្រូវបានស្គាល់ ឬក្នុងករណីជននោះមរណភាព ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវប្តឹងសុំទៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌតាមដីកាបញ្ជូនឱ្យសម្រេចរឹបអូសឧបករណ៍ សម្ភារៈ មូលនិធិ ផលទុន ឬ ទ្រព្យសម្បត្តិពាក់ព័ន្ធនឹងបទល្មើស ម២៤៧ថ្មី ក៧។

ដីកាដំណោះស្រាយ

- មប២៤៧ថ្មី ក៥ កាលណាអង្គហេតុច្រើន ចៅក្រមអាចចេញដីកា ដំណោះស្រាយចំពោះអង្គហេតុដែលការស៊ើបសួរបានចប់សព្វគ្រប់ និងបន្តការស៊ើបសួរអង្គហេតុផ្សេងទៀត។ (ដីកាសម្រេចបំបែកសំណុំរឿង)

- មប២៤៧ថ្មី ក៥ ករណីជនត្រូវចោទមិនមានការពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រព្រឹត្ត បទល្មើស ចៅក្រមលើកលែងការចោទប្រកាន់។ ករណីជនសង្ស័យ? ករណីនៅសាលាក្តីខ្មែរក្រហម និងតុលាការបារាំង ចៅក្រមស៊ើបសួរចេញដីកាដំណោះស្រាយលើកលើងការចោទប្រកាន់លើជនសង្ស័យដែលរងបណ្តឹងពីព្រះរាជអាជ្ញា ទោះបីជាជននេះមិនមែនជនជាប់ចោទក៏ដោយ (ជាការអនុវត្តនូវគោលការណ៍សច្ចធារណ៍នៃនិរទោស)។

ដីកាដំណោះស្រាយ

- ដីកាដំណោះស្រាយលើកលែងចោទប្រកាន់៖ ការលើកលែងចោទប្រកាន់ #ការសម្រេចឱ្យរួចខ្លួន
  - ប្រសិនបើជាដីកាដំណោះស្រាយលើកលែងចោទប្រកាន់ដោយផ្អែកលើ**<u>អង្គហេតុ</u>** នោះដីកាដំណោះស្រាយនេះមានអាជ្ញាអស់ជំនុំដោយអន្លើ (តែចំពោះបុគ្គលដែលទទួលផលប្រយោជន៍) និងបណ្តោះអាសន្ន ព្រោះអាចបើកស៊ើបសួរឡើងវិញតាមការស្នើសុំរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ម២៥១ (មុខចៅក្រមស៊ើបសួរ) ម២៦៥ (មុខសភាស៊ើបសួរ) ក្រម។ ឧ. ដីកាដំណោះស្រាយលើកលែងការចោទប្រកាន់ដោយមូលហេតុ គ្មានភស្តុតាងដាក់បន្ទុកគ្រប់គ្រាន់លើជនត្រូវចោទ ឬ ជនដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើសនោះនៅតែគេមិនស្គាល់ ម២៤៧ ថ្មី។

ដីកាដំណោះស្រាយ

- ប្រសិនបើជាដីកាដំណោះស្រាយលើកលែងចោទប្រកាន់ដោយផ្អែកលើ**<u>អង្គច្បាប់</u>** នោះដីកាដំណោះស្រាយនេះមានអាជ្ញាអស់ជំនុំដាច់ខាត (គ្រប់បុគ្គលទាំងអស់អាចលើកឡើងបាន) និងអចិន្ត្រៃយ៍។ ឧ. ដីកាដំណោះស្រាយលើកលែងការចោទប្រកាន់ដោយមូលហេតុ ការលើកលែងទោសជាទូទៅ អាជ្ញាយុកាល អំពើមិនបង្កើតជាបទល្មើស ម២៤៧ថ្មី ការមិនទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ។ អាចមានផងដែរមូលហេតុការខ្វះយុត្តាធិការបុគ្គល។

អានុភាពនៃដីកាដំណោះស្រាយ

- មប៤៩ ដីកាដំណោះស្រាយបញ្ចប់ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន លើកលែងមានសេចក្តីសម្រេចផ្សេងដែលអាចពន្យាពេលឃុំខ្លួនបាន ៤ ខែ រហូតដល់ពេលសវនាការ។
- មប៤៩ ដីកាដំណោះស្រាយបញ្ចប់ការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ លើកលែងមានសេចក្តីសម្រេចផ្សេងដែលពន្យាពេលរហូតដល់ពេលសវនាការ។
- ដីកាដំណោះស្រាយលើកលែងការចោទប្រកាន់អនីតិជន នាំឱ្យមានការដោះលែងអនីតិជននោះ ទោះបីមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញាក៏ដោយ ម៤២ ក២ ច្បា.យុត្តិធម៌អនីតិជន។

អានុភាពនៃដីកាដំណោះស្រាយ

- ម២៥៦ ដីកាដំណោះស្រាយស្តាពរលុបលាងមោឃភាពនៃកិច្ចនីតិវិធី ដោយមិនអាចលើកឡើងអំពីមោឃភាពនៅចំពោះមុខតុលាការជំនុំជម្រះទៀតបានឡើយ។
- ដីកាបង្គាប់ឱ្យចាប់ខ្លួនអស់អានុភាព ឬ នៅបន្តទៀត? ម១៧៩ ក២ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង នៅពេលមានដីកាដំណោះស្រាយ នោះដីកាបង្គាប់ឱ្យចាប់ខ្លួននៅមានអានុភាពអនុវត្តដដែល។ ការអនុវត្តនៅកម្ពុជា ដីកានេះនៅមានអានុភាពអនុវត្តរហូតដល់ដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ។
- ម១៧៩ ក២ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបារាំង នៅពេលមានដីកាដំណោះស្រាយ នោះដីកាស្រាវជ្រាវ និងដីកាបង្គាប់ឱ្យនាំខ្លួនបញ្ឈប់អានុភាព។

ជំពូកទី២

សត្វាស៊ើបសួរ (សាលាឧទ្ធរណ៍)

សភាស៊ើបសួរ

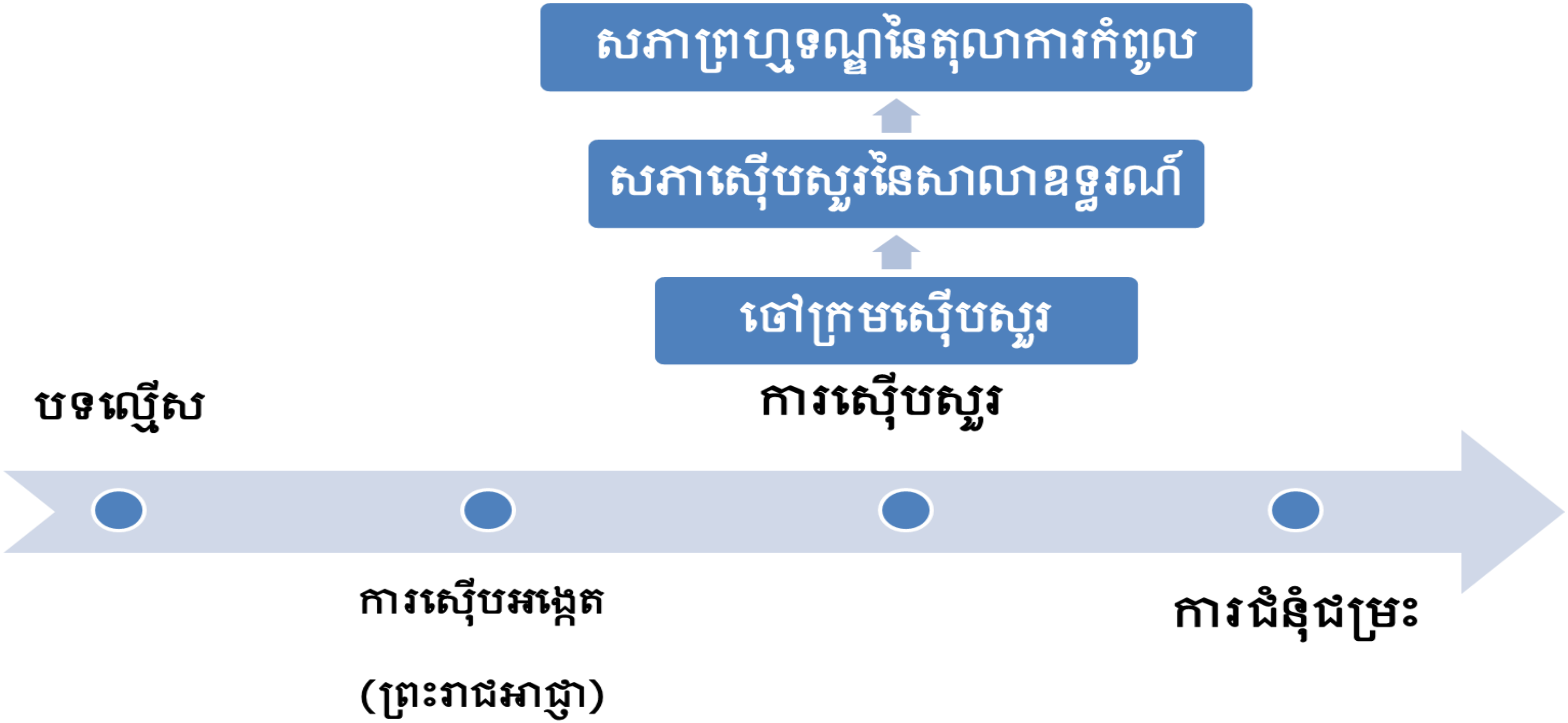

សភាព្រហ្មទណ្ឌនៃតុលាការកំពូល
សភាស៊ើបសួរនៃសាលាឧទ្ធរណ៍
ចៅក្រមស៊ើបសួរ
បទល្មើស
ការស៊ើបសួរ
ការស៊ើបអង្កេត
(ព្រះរាជអាជ្ញា)
ការជំនុំជម្រះ

សភាស៊ើបសួរ

- សមត្ថកិច្ចក្នុងការជំនុំជម្រះលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់ចៅក្រមស៊ើបសួរ។
- សមត្ថកិច្ចក្នុងការជំនុំជម្រះលើពាក្យប្តឹងសុំមោឃភាពកិច្ច ឬលិខិតនៃនីតិវិធី។
- ដីកាសម្រេចដែលអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍បាន មិនអាចប្តឹងមោឃភាពបានឡើយ ម២៥៣ ក៦។

ផ្នែកទី១

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេច

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេច

❖ **ដីកាសម្រេចដែលអាចរងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ (ដែលមានចែងក្នុងក្រម)៖**

- ❑ម២៦៦ ទទួលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់តំណាងអយ្យការប្រឆាំងនឹង**គ្រប់ដីកាសម្រេច**របស់ចៅក្រមស៊ើបសួរ។ តើដីកាសម្រេចទាំងនោះមានអ្វីខ្លះ?
- ❑ម២៦៧ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដោយជនត្រូវចោទ (មានកំណត់)។
- ❑ម២៦៨ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (មានកំណត់)។
- ❑ម១៦១ បណ្តឹងសុំប្រគល់វត្ថុដែលចាប់យកនៅពេលស៊ើបសួរ អ្នកសុំមិនអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍បានទេ។
- ❑ម២៦៩ បណ្តឹងសុំប្រគល់វត្ថុដែលចាប់យកនៅពេលចេញដីកាដំណោះស្រាយ អ្នកសុំប្រគល់វត្ថុអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍បាន។

បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេច

មាត្រា ២៦៧.- បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះដីការបស់ចៅក្រមស៊ើបសួរដោយជនត្រូវចោទ

ជនត្រូវចោទអាចប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះដីកាដូចតទៅ :

-ដីកាបដិសេធពាក្យសុំឱ្យធ្វើកិច្ចស៊ើបសួរ ដូចដែលមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី ២ នៃមាត្រា ១៣៣ (ការស្នើសុំឱ្យបំពេញកិច្ចដេះឃជនត្រូវចោទ)

-ដីកាមិនព្រមប្រគល់វត្ថុដែលចាប់ឱ្យទៅម្ចាស់ដើមវិញ ដូចដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ១៦១ (ការប្រគល់វត្ថុដែលចាប់យកឱ្យទៅម្ចាស់ដើមវិញដោយចៅក្រមស៊ើបសួរ) និងមាត្រា ២៤៨ (ការប្រគល់វត្ថុដែលចាប់យកឱ្យទៅម្ចាស់ដើមវិញ)

-ដីកាបដិសេធពាក្យសុំឱ្យធ្វើកោសល្លវិច័យ ដូចដែលមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី ២ នៃមាត្រា ១៦២ (ភាពចាំបាច់នៃការធ្វើកោសល្លវិច័យ;

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេច

-ដីកាបដិសេធពាក្យសុំឱ្យធ្វើកោសលវិច័យបន្ថែម ឬ សុំឱ្យធ្វើប្រតិកោសលវិច័យដូចដែលមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី ៧ នៃមាត្រា ១៧០ (ការជូនដំណឹងអំពីសេចក្តីសន្និដ្ឋាននៃកោសលវិច័យ) និង

-ដីកាស្តីពីរឿងឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន និងការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ ដូចដែលមានចែងក្នុងផ្នែកទី ៥ ស្តីពីការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន និងផ្នែកទី ៧ ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុ-លាការនៃជំពូកទី ៣ ស្តីពីវិធានការនិរន្តរាយ ក្នុងមាតិកាទី ១ នៃគន្ថីនេះ និង មាត្រា ២៤៩ (សេច-ក្តីសម្រេចនៃដីកាដំណោះស្រាយទាក់ទងនឹងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន និងការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ) នៃក្រមនេះ ។

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេច

មាត្រា ២៦៨.- បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះដីកាបេស់ចៅក្រមស៊ើបសួរ ដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះដីកាដូចតទៅ :

-ដីកាបដិសេធពាក្យសុំឱ្យធ្វើកិច្ចស៊ើបសួរ ដូចដែលមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី ២ នៃមាត្រា ១៣៤ (ការស្នើសុំឱ្យបំពេញកិច្ចដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី)

-ដីកាមិនព្រមស៊ើបសួរដូចដែលមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី ៤ នៃមាត្រា ១៣៩ (ការបញ្ជូនបណ្តឹងទៅព្រះរាជអាជ្ញា)

-ដីកាកំណត់ចំនួនប្រាក់កក់ ដូចដែលមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី ១ នៃមាត្រា ១៤០ (ការបង់ប្រាក់តម្កល់ទុក)

-ដីកាប្រកាសមិនទទួលពាក្យប្តឹងដោយមានការតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដូចដែលមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី ៤ នៃមាត្រា ១៤០ (ការបង់ប្រាក់តម្កល់ទុក) នៃក្រមនេះ

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេច

-ដីកាផ្តន្ទាទោសដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដូចដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ១៩១ (បណ្តឹងដោយបំពាន ឬ បណ្តឹងដោយអូសបន្លាយពេលវេលា)

-ដីកាមិនព្រមប្រគល់សងវត្ថុដែលចាប់យក ទៅម្ចាស់ដើមវិញ ដូចដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ១៦១ (ការប្រគល់វត្ថុដែលចាប់យកឱ្យទៅម្ចាស់ដើមវិញដោយចៅក្រមស៊ើបសួរ) និងមាត្រា ២៤៨ (ការប្រគល់វត្ថុដែលចាប់យកឱ្យទៅម្ចាស់ដើមវិញ)

-ដីកាបដិសេធពាក្យសុំឱ្យធ្វើកោសលវិច័យ ដូចដែលមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី ២ នៃមាត្រា ១៦២ (ភាពចាំបាច់នៃការធ្វើកោសលវិច័យ)

-ដីកាបដិសេធពាក្យសុំឱ្យធ្វើកោសលវិច័យបន្ថែម ឬ សុំឱ្យធ្វើប្រតិកោសលវិច័យ ដូចដែលមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី ៧ នៃមាត្រា ១៧០ (ការជូនដំណឹងអំពីសេចក្តីសន្និដ្ឋាននៃកោសលវិច័យ)

-ដីកាដំណោះស្រាយដូចដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ២៤៧ (ដីកាដំណោះស្រាយ)នៃក្រមនេះ ។

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេច

- **ដីកាសម្រេចដែលអាចរងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ (ដែលគ្មានចែងក្នុងក្រម)៖**
  - ច្បា.អនីតិជន ដីកាសម្រេចបង្វែរបស់ចៅក្រមស៊ើបសួរ ម៤៣ និង ដីកាសម្រេចផ្អាកនីតិវិធីនៃការស៊ើបសួរ ម៣៨ ក១។ ជនជាប់ចោទ ឬជនរងគ្រោះ ឬព្រះរាជអាជ្ញាមានសិទ្ធិប្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែរឬទេ?
  - ដីកាសម្រេចបង្កកទ្រព្យសម្បត្តិ ម៩០ ច្បា.ត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន ម៣១ ច្បា.ប្រឆាំងការសម្អាតប្រាក់ និង ម៤ ម៥ ច្បា. ប្រឆាំងហិរញ្ញប្បទានដល់ការរីកសាយអាវុធប្រល័យលោក។ ជនជាប់ចោទ ឬជនរងគ្រោះ មានសិទ្ធិប្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែរឬទេ?

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេច

- ច្បាប់ស្តីពីការចាត់ចែងជាបណ្តោះអាសន្ននូវវត្ថុចាប់យកឆ្នាំ២០២៥ ម៧។ (អាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍ដោយព្រះរាជអាជ្ញា និងជនដែលមានផលប្រយោជន៍ពាក់ព័ន្ធ)។
- ដីកាសម្រេចបដិសេធមិនបើកទីតាំងដែលត្រូវឆែរឆេរនិងសម្រេចបិទទីតាំងណាមួយនៅដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត?
- ម៨៧ ច្បាប់ត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន សេចក្តីសម្រេចបិទគ្រឹះស្ថានអាជីវកម្មលើគ្រឹះស្ថានជាបណ្តោះអាសន្ន អាចធ្វើឡើងសម្រាប់រយៈពេលយ៉ាងយូរ ៦ ខែ យ៉ាងច្រើន។ សេចក្តីសម្រេចនេះត្រូវយកទៅអនុវត្តភ្លាម ទោះបីមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ក៏ដោយ។

បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេច

- **ម២៧០ រយៈប្ដឹងឧទ្ធរណ៍៖**
  - អគ្គព្រះរាជអាជ្ញា៖ ១ ខែ គិតពីពេលប្រកាសដីកា
  - ព្រះរាជអាជ្ញា៖ ៥ ថ្ងៃ គិតពីថ្ងៃជូនដំណឹងអំពីដីកា
  - ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ជនត្រូវចោទ និងបុគ្គលតាម ម២៦៩៖ ៥ ថ្ងៃ គិតពីថ្ងៃជូនដំណឹងអំពីដីកា។
- **ទីកន្លែងប្ដឹង៖** ម២៧២ អាចប្ដឹងនៅក្រឡាបញ្ជីនៃតុលាការជាន់ដំបូង (បច្ចុប្បន្នត្រូវ ប្ដឹងនោះលេខាធិការដ្ឋានសាលាដំបូង) ឬ ម២៥៧ អាចប្ដឹងដោយផ្ទាល់នៅសភាស៊ើបសួរ។

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេច

❖អានុភាពជារួមនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍៖

❑**អានុភាពផ្អាក**ការអនុវត្តសេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រមស៊ើបសួរ **លើកលែងតែ (ការអនុវត្តភ្លាម ឬបណ្តោះអាសន្ន)៖**

- ➢ការដោះលែងអនីតិជននៅក្រៅឃុំ ដោយសារអាយុក្រោម ១៤ ឆ្នាំ ម៣៩ ក៣ និងករណីបន្ទាន់ ម៤១ ក១ ព្រមទាំងករណីចេញដីកាដំណោះស្រាយលើកលែងចោទប្រកាន់ ម៤២ ក២ ច្ប.អនីតិជន ។
- ➢ដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ម២០៦។
- ➢ដីកាសម្រេចដាក់កាតព្វកិច្ចត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ ជាដើម មានអានុភាពអនុវត្តភ្លាម ឬ ផ្អាកដោយបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ?

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេច

- ម២៧៦ ករណីចៅក្រមស៊ើបសួរសម្រេចដោះលែងជនត្រូវចោទ៖
  - ជននោះត្រូវរក្សាទុកក្នុងពន្ធនាគាររហូតផុតរយៈពេលប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញា (លើកលែងព្រះរាជអាជ្ញាយល់ព្រមម២៧៦ និងករណីអនីតិជន គឺទី១ការសម្រេចដោះលែងភ្លាម ម៤១ ក១ និងទី២ ដីកាដំណោះស្រាយលើកលែងចោទប្រកាន់ដែលបណ្តាលឱ្យមានការដោះលែងភ្លាម ម៤២ ក២ ច្ប. យុត្តិធម៌អនីតិជន)។
  - បើមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ជននោះត្រូវរក្សទុកក្នុងពន្ធនាគាររហូតដល់សភាស៊ើបសួរសម្រេចអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។ ម២៧៨ ករណីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាក់ទងនឹងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន សភាស៊ើបសួរត្រូវសម្រេចក្នុងរយៈពេល ១៥ ថ្ងៃ យ៉ាងយូរ។
- ម៨៧ ច្បាប់ត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន ការបិទគ្រឹះស្ថានអាជីវកម្មលើគ្រឹះស្ថានជាបណ្តោះអាសន្ន អាចធ្វើឡើងសម្រាប់រយៈពេលយ៉ាងយូរ ៦ ខែ យ៉ាងច្រើន។ សេចក្តីសម្រេចនេះត្រូវយកទៅអនុវត្តភ្លាម ទោះបីមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ក៏ដោយ។

បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេច

- ទោះបីជាមាន**អានុភាពផ្អាក** ក៏ប៉ុន្តែការសើុបសួរនៅតែបន្ត។ ម២៧៥ **<u>បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេច</u>** ណាមួយ (ក្រៅពីដីកាដំណោះស្រាយ) ចៅក្រមសើុបសួរអាចបន្តការសើុបសួររបស់ខ្លួន លើកលែងការសម្រេចផ្សេងរបស់ប្រធានសភាសើុបសួរ។ ម២៧៧ ម២៨១ ប្រសិនបើជាដីកាលើកលែងការចោទប្រកាន់ (ដីកាដំណោះស្រាយដកហូតសមត្ថកិច្ចរបស់ចៅក្រមសើុបសួរ) សភាសើុបសួរត្រូវបន្តការសើុបសួរដោយខ្លួនឯងលើរឿងនោះ ក្រោយពីសម្រេចរួច។

បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេច

- **អានុភាពផ្ទេរ**ការស៊ើបសួរ ម២៧១ ម២៧៥។ សភាស៊ើបសួរជាអ្នកមានសមត្ថកិច្ចសម្រេច។ ហើយកិច្ចណាមួយដែលរងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ នោះចៅក្រមស៊ើបសួរលែងមានសិទ្ធិសម្រេចទៀតហើយ (***វិធានកម្មវត្ថុតែមួយនៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍*** l'unique objet de l'appel)។
  - ដោយឡែក ម២៦៨ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយលើកលែងការចោទប្រកាន់ គឺជាការប្ដឹងទៅសភាស៊ើបសួរនូវបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី និងបណ្ដឹងអាជ្ញាផងដែរ ទោះបីមិនមានបណ្ដឹងពីព្រះរាជអាជ្ញាក៏ដោយ។

អំណាចផ្សេងទៀត

- សភាស៊ើបសួរមានអំណាចពន្លាតការដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យដល់បទល្មើសដែលទាក់ទង (ពេលវេលា ការព្រមព្រៀងគ្នា ឬចំណងរវាងអង្គហេតុចំបងនិងបន្ទាប់បន្សំ) ម២៦៣ និងបុគ្គលដែលទាក់ទង ម២៦៤ (លើកលែងមានអាជ្ញាអស់ជំនុំ) ទោះបីជាគ្មានដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ។
- សភាស៊ើបសួរមានអំណាច**<u>សម្រេចជំនួស</u>**ចៅក្រមស៊ើបសួរ (មិនមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍)៖
  - សភាស៊ើបសួរមានសិទ្ធិសម្រេចជំនួស ប្រសិនបើចៅក្រមស៊ើបសួរមិនបានសម្រេចក្នុងរយៈពេល ៥ ថ្ងៃគិតពីថ្ងៃទទួលពាក្យសុំ ម៧ ច្បាប់ស្តីពីការចាត់ចែងបណ្តោះអាសន្នលើវត្ថុចាប់យក។
  - ពាក្យសុំនៅក្រៅឃុំរបស់ជនជាប់ចោទ សភាស៊ើបសួរអាចសម្រេចជំនួស ប្រសិនបើចៅក្រមស៊ើបសួរមិនបានសម្រេចក្នុងរយៈពេល ៥ ថ្ងៃគិតពីថ្ងៃទទួលពាក្យសុំ ម២១៧។
  - សភាស៊ើបសួរសម្រេចជំនួសផងដែរ ម១៣២ ម១៣៣ ម១៣៤ ម២២៨។

មុនការពិភាក្សាដេញដោល

- ការជូនដំណឹង៖ ម២៥៨ ក្រោយទទួលសំណុំរឿងដែលល្មមជំនុំជម្រះបាន ប្រធានសភាស៊ើបសួរជូនដំណឹងដោយផ្ទាល់មាត់ទៅអគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអំពីកាលបរិច្ឆេទនៃការបើកសវនាការ។ អគ្គព្រះរាជអាជ្ញាជូនដំណឹងបន្តដល់គូភាគី និងមេធាវី។
  - ការជូនដំណឹងដល់ជនត្រូវចោទដែលជាប់ឃុំ អាចផ្ទាល់មាត់ ឬតាមរយៈប្រធានពន្ធនាគារឬមណ្ឌលឃុំខ្លួន បើនៅក្រៅឃុំ ធ្វើឡើងផ្ទាល់មាត់ ឬតាមរយៈប្រធានពន្ធនាគារឬមណ្ឌលឃុំខ្លួន ឬកងរាជអាវុធហត្ថ ឬអង្គភាពនគរបាល។

មុនការពិភាក្សាដេញដោល

- ការពិនិត្យសំណុំរឿងនិងសារណា៖ ម២៥៩ អគ្គព្រះរាជអាជ្ញា និងមេធាវី អាចពិនិត្យមើលសំណុំរឿង។

- សារណា៖ ម២៥៩ អគ្គព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវប្រគល់សារណាយោះ◌ាងយូរបំផុត ១ ថ្ងៃមុនសវនាការ។ ចំណែកឯ គូភាគី និងមេធាវី អាចប្រគល់សារណាហើយក្រឡាបញ្ជីចុះទិដ្ឋាការ។ សារណាអាចប្រគល់ជូនរហូតដល់ពេលចាប់ផ្តើមបើកសវនាការ។

ការពិភាក្សាដេញដោល

❖ ដំណើរការនៃកិច្ចពិភាក្សាដេញដោល ម២៦០៖

- ការពិភាក្សាដេញដោលត្រូវធ្វើក្នុងបន្ទប់ពិភាក្សា (ខុសពីសាលសវនាការ?) (អសាធារណៈ?)។
- ប្រធានសភាស៊ើបសួរអានរបាយការណ៍ រួចអគ្គព្រះរាជអាជ្ញា មេធាវីរបស់គូភាគី ធ្វើការកត់សម្គាល់ដោយសង្ខេប។
- ប្រធានសភាស៊ើបសួរអាចបង្គាប់ឱ្យគូភាគីចូលមកបង្ហាញខ្លួន និងផ្ដល់ភស្ដុតាង។
- សភាស៊ើបសួរធ្វើការពិគ្រោះសម្រេចដោយគ្មានវត្តមានរបស់អគ្គព្រះរាជអាជ្ញា គូភាគី និងមេធាវី។
- **សាលដីកាត្រូវប្រកាសជាអសាធារណៈ** រួចជូនដំណឹងដោយផ្ទាល់មាត់ក្នុងរយៈពេលខ្លីបំផុតដល់អគ្គព្រះរាជអាជ្ញា និងជូនដំណឹងដល់គូភាគី និងមេធាវី។

ជំពូកទី២

មោឃភាពនៃកិច្ចនីតិវិធី

មោឃភាពនៃកិច្ចនីតិវិធី

- មព្វ៧៩ ភាពមិនអាចទទួលយកបាននៃពាក្យប្តឹងសុំ**<u>មោឃភាព</u>**៖
  - ពាក្យប្តឹងសុំគ្មានសំអាងហេតុ
  - ពាក្យប្តឹងសុំទាក់ទងនឹងដីកាដែលអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍បាន
  - ពាក្យប្តឹងសុំគ្មានមូលកភាពយ៉ាងជាក់ស្តែង។
  - អ្នកដែលអាចប្តឹងសុំមោឃភាពបាន៖ ចៅក្រមស៊ើបសួរ ព្រះរាជអាជ្ញា ជនត្រូវចោទ ឬ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម២៥៣ និងសភាស៊ើបដោយឯកឯង ម២៦១។
  - ដីកាសម្រេចដែលអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍បាន មិនអាចប្តឹងមោឃភាពបានឡើយ ម២៥៣ ក៦។

មោឃភាពនៃកិច្ចនីតិវិធី

- មព២៨០ អានុភាពនៃមោឃកម្មៈ
  - មោឃកម្មលើកិច្ច ឬលិខិតនៃនីតិវិធីដែលប្ដឹងសុំ។
  - និងអាចមោឃកម្មទៅលើកិច្ច ឬ លិខិតនៃនីតិវិធីផ្សេងទៀត
  - កិច្ច ឬលិខិត ដែលត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ ត្រូវដកចេញពីសំណុំរឿង។

ហេតុភាពនៃកិច្ចនីតិវិធី

- មម២៨១ ក្រោយធ្វើមោឃកម្មរួច សភាស៊ើបសួរអាចៈ
  - ❑បង្វិលសំណុំរឿងទៅចៅក្រមស៊ើបសួរវិញ
  - ❑ដកសមត្ថកិច្ចចៅក្រមស៊ើបសួរ ឱ្យចៅក្រមស៊ើបសួរម្នាក់ទៀត
  - ❑បន្តការស៊ើបសួរដោយខ្លួនឯង (មម២៨២)។
- ការពិភាក្សាដេញដោលនិងប្រកាសសាលដីកាគឺដូចគ្នានឹងករណីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាសម្រេច។

អំណាចរបស់ប្រធានសភាស៊ើបសួរ

- មម២៨៣ រ៉ាប់រងលើការប្រព្រឹត្តទៅដ៏ល្អនៃមន្ទីរស៊ើបសួរ និងកុំឱ្យនីតិវិធីយឺតយ៉ាវ។
- អំណាចចុះធ្វើអធិការកិច្ច។
- អំណាចអធិបញ្ជាដល់ចៅក្រមស៊ើបសួរឱ្យបិទសំណុំរឿង។

ភាគទី៥

ការជំនុំជម្រះ

គំនូសបំព្រួញនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

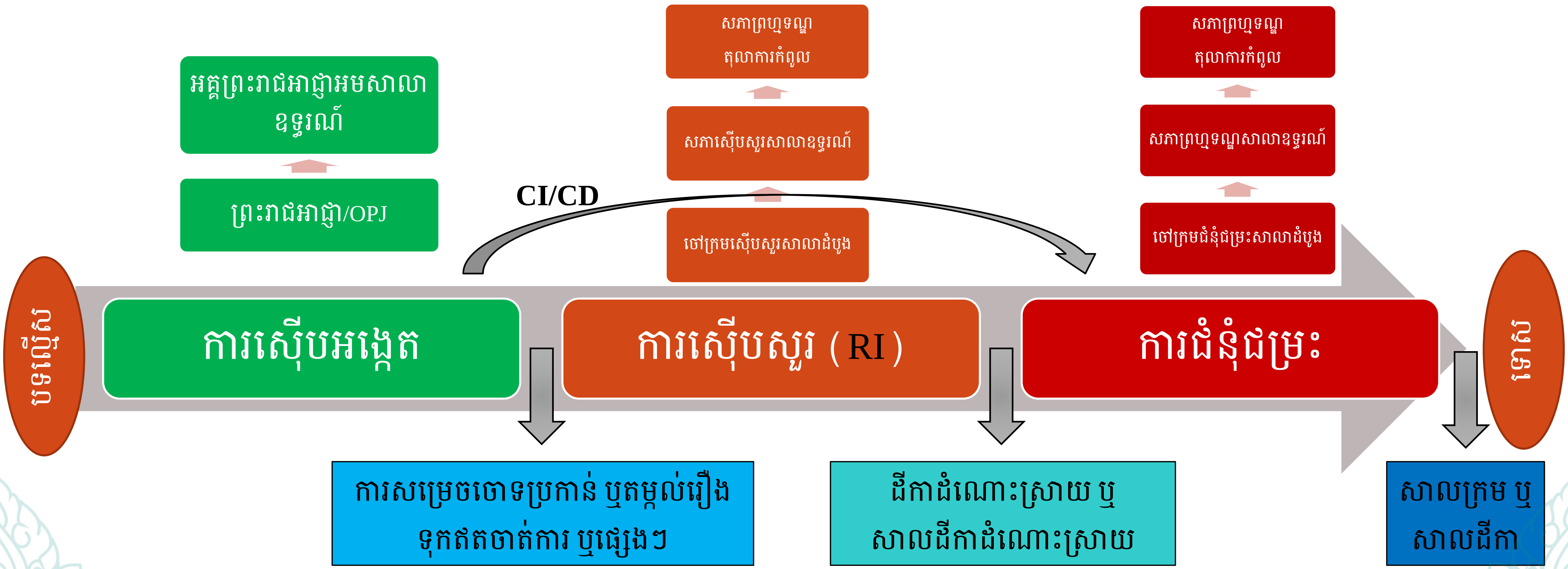

សាលសវនាការព្រហ្មទណ្ឌ

@រូបភាពពីមេធាវីស្ត្រីខ្មែរ

សាលសវនាការព្រហ្មទណ្ឌ

@ រូបភាពពី អ.វ.ត.ក

ការជំនុំជម្រះ

❖ ជំពូកទី១ ការជំនុំជម្រះនៅសាលាដំបូង
 - ❑ ផ្នែកទី១ ការជំនុំជម្រះដំបូង
 - ❑ ផ្នែកទី២ បណ្ដឹងទាស់នឹងសាលក្រមកំបាំងមុខ

❖ ជំពូកទី២ ការជំនុំជម្រះនៅសាលាឧទ្ធរណ៍
 - ❑ ផ្នែកទី១ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍
 - ❑ ផ្នែកទី២ បណ្ដឹងទាស់នឹងសាលដីកាកំបាំងមុខ

❖ ជំពូកទី៣ ការជំនុំជម្រះនៅតុលាការកំពូល

ការជំនុំជម្រះ

ព្រះរាជអាជ្ញា (CI និង CD) និង យុត្តាធិការស៊ើបសួរ

-ជនល្មើស
-អំពើល្មើស

ចៅក្រមជំនុំជម្រះ

NB: *បញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះបាន គឺ ត្រូវមានជនល្មើស (អ្នកទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ) និងអំពើល្មើស លើកលែង ករណីបញ្ជូនរឹបអូសវត្ថុតាងករណីជនល្មើសមរណភាព ឬមិនត្រូវបានគេស្គាល់ ម២៤៧ថ្មី និង ម៩៦ ច្បាប់ស្ដីពីការត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន។*

ការជំនុំជម្រះ

- ការជំនុំជម្រះគឺជាកិច្ចកាត់សេចក្ដីតាមរយៈការពិនិត្យមើលលើរឿងក្ដីដោយផ្ដល់នូវដំណោះស្រាយ បន្ទាប់ពីបានធ្វើការសាកសួរ និងការពិភាក្សាដេញដោល។ (Gérald Cornu, puf 7ème edition 2005)

គោលដៅដែលត្រូវជំនុំជម្រះ

ម២៤ ម៩៦ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ

ម១ ម២ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

គោលដៅដែលត្រូវជំនុំជម្រះ

ម២៤ ម៩៦ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ

ម១ ម២ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

- **ពិរុទ្ធភាព ទោស និងសំណង ម២**
  - ច្បាប់ (កំណត់បទល្មើស ទោស សំណង) (មិនមែនជាកម្មវត្ថុនៃការស៊ើបអង្កេត)
    - ច្បាប់ច្បាស់
    - បើច្បាប់មិនច្បាស់ ចៅក្រមត្រូវបកស្រាយ
      - ច្បាប់មិនច្បាស់មិនមែនជាវិមតិសង្ស័យនោះទេ
  - ជនល្មើស
    - ផ្នែកបុគ្គល
      - -បុគ្គលិកលក្ខណៈ
      - -ស្ថានភាពគ្រួសារ
      - -ស្ថានភាពសង្គម
    - ផ្នែកបេតិកភណ្ឌ
      - -ធនធាន
      - -បន្ទុក
  - អំពើល្មើស
    - ធាតុផ្សំនៃបទល្មើស
      - -ធាតុអត្តនោម័ត
      - -ធាតុសត្យានុម័ត

ជំពូកទី១

ការជំនុំជម្រះនៅសាលាដំបូង

ផ្នែកទី១

ការជំនុំជម្រះដំបូង

ការរៀបចំតុលាការជំនុំជម្រះ

- ភាពមិនលំអៀង និងការបែងចែកមុខងារស៊ើបអង្កេត ស៊ើបសួរ និងជំនុំជម្រះ។ (គោលការណ៍នៃការបែងចែកមុខងាររវាងការចោទប្រកាន់ និងការជំនុំជម្រះ)។

- ម២៨៨ ក២៖ ចៅក្រមណាដែលបានបំពេញមុខងារក្នុងឋានៈជាព្រះរាជអាជ្ញា ឬ ជាចៅក្រមស៊ើបសួរលើរឿងណាមួយ មិនអាចចូលរួមក្នុងការជំនុំជម្រះរឿងនោះបានទេ បើពុំដូច្នោះទេ សាលក្រមនឹងត្រូវទុកជាមោឃៈ។

ការរៀបចំគូលាការជំនុំជម្រះ

- សមាសភាពជំនុំជម្រះករណី **នីតិជន** ម២៨៩ ម៣៤៨៖
  - ចៅក្រម ៣ រូប <u>ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ ព្រមទាំងបទមជ្ឈិម និងបទលហុដែលជាប់ទាក់ទង នឹងបទឧក្រិដ្ឋ</u>។
  - ចៅក្រមទោល ចំពោះ បទមជ្ឈិម និងលហុ។
- សមាសភាពជំនុំជម្រះករណី **អនីតិជន** ម៤៤ ច្ប.អនីតិជន៖
  - ចៅក្រម ៣ រូប <u>ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ ព្រមទាំងបទមជ្ឈិម និងបទលហុដែលជាប់ទាក់ទង នឹងបទឧក្រិដ្ឋ</u> និង បទមជ្ឈិម
  - ចៅក្រមទោល ចំពោះ បទលហុ។
- សមាសភាពជំនុំជម្រះករណីនីតិបុគ្គល ?

ការរៀបចំតុលាការជំនុំជម្រះ

- **ករណីជនល្មើសជារូបវន្តបុគ្គល៖** ម២៩០
  - តុលាការនៃទីកន្លែងប្រព្រឹត្តបទល្មើស
  - តុលាការនៃលំនៅដ្ឋានរបស់ជនជាប់ចោទ ឬ
  - តុលាការនៃទីកន្លែងចាប់ខ្លួនជនជាប់ចោទ
  - ករណីវិវាទសមត្ថកិច្ច តុលាការជាន់ខ្ពស់ជាអ្នកសម្រេច៖ អាចជាសាលាឧទ្ធរណ៍ ឬតុលាការកំពូល។

- **ករណីនីតិបុគ្គល៖** ម៥៩៧
  - តុលាការនៃទីកន្លែងដែលមានការប្រព្រឹត្តបទល្មើស
  - តុលាការនៃទីកន្លែងដែលនីតិបុគ្គលតាំងទីស្នាក់ការ។

លក្ខណៈជាមូលដ្ឋាននៃសវនាការ

- សាធារណៈភាពនៃសវនាការនិងការដឹកនាំសវនាការ ម៣១៦-ម៣២០ (adversarial)
- ការពិភាក្សាដេញដោលដោយផ្ទាល់មាត់ ម៣២៣-ម៣៣៦ (adversarial)
- ការបង្ហាញខ្លួនដោយផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គូភាគី ម៣០០-ម៣១០ (adversarial)
- ការមិនអាចផ្លាស់ប្តូរបាននូវចំណុចវិវាទ ម៣៤៨ (saisine *in rem*) រួមទាំងមិនអាច ផ្លាស់ប្តូរជនជាប់ចោទបាន ម៣៤៩
- ការមិនអាចបញ្ឈប់ដំណើរការក្តី (អាចបង្អង់បាន ម៣៤២) ដោយតុលាការមានកាតព្វកិច្ចផ្អែកលទ្ធផល គឺជម្រះរឿងក្តីឱ្យជ្រះស្រឡះ។

ការប្ដឹងទៅចៅក្រមជំនុំជម្រះក្ដី ម២៩១

❖ករណីមានការស៊ើបសួរ

- ❑ដីកាសម្រេចបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដោយចៅក្រមស៊ើបសួរ ឬសាលដីកាដោយសភាស៊ើបសួរ។ មើលមាត្រា២៤៧ ថ្មី ផងដែរ បញ្ជូនវត្ថុតាង និងទ្រព្យសម្បត្តិទៅជំនុំជម្រះ។
- ❑ម១៤២ បណ្ដឹងទាមទារឱ្យជួសជុលការខូចខាត នៅពេលការស៊ើបសួរត្រូវបានបើកដោយការប្ដឹងសុំតាំងខ្លួនជាដើម បណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានបិទដោយការលើកលែងការចោទប្រកាន់ជាស្ថាពរ។

ការប្តឹងទៅចៅក្រមជំនុំជម្រះក្តី ម២៩១

❖ករណីគ្មានការស៊ើបសួរ (បញ្ជូនមកផ្ទាល់ដោយអយ្យការ)

- ❑កំណត់ហេតុស្តីពីការបង្ហាញខ្លួនភ្លាម (CI)
- ❑ដីកាកោះហៅបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះដោយផ្ទាល់ (CD)
- ❑ការបញ្ជូនទៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌដើម្បីរឹបអូសទ្រព្យសម្បត្តិ ក្នុងករណីការចោទប្រកាន់មិនអាចធ្វើបាន ដោយសារមរណភាពនៃជនល្មើស ម៩៦ ច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន។
- ❑ករណីមាត្រា ៣២០ តុលាការជំនុំជម្រះជនល្មើសដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើសក្នុងពេលសវនាការភ្លាម ប្រសិនបើព្រះរាជអាជ្ញាប្តឹងសុំ និងប្រសិនបើជនល្មើសយល់ព្រម។

គំនូសបំព្រួញ

ការបញ្ជូនមកជំនុំជម្រះដោយចៅក្រមស៊ើបសួរ ឬសភាស៊ើបសួរ

បទល្មើស

ការស៊ើបអង្កេត
(ព្រះរាជអាជ្ញា)

ដីកាសន្និដ្ឋាន
បញ្ជូនរឿងឱ្យ
ស៊ើបសួរ

ការស៊ើបសួរ
(ចៅក្រមស៊ើបសួរ
ឬ សភាស៊ើបសួរ)

ការជំនុំជម្រះ
(ចៅក្រម
ជំនុំជម្រះ)

សាលក្រម

គំនូសបំព្រួញ

ដីកាកោះហៅបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះផ្ទាល់ ម៤៦

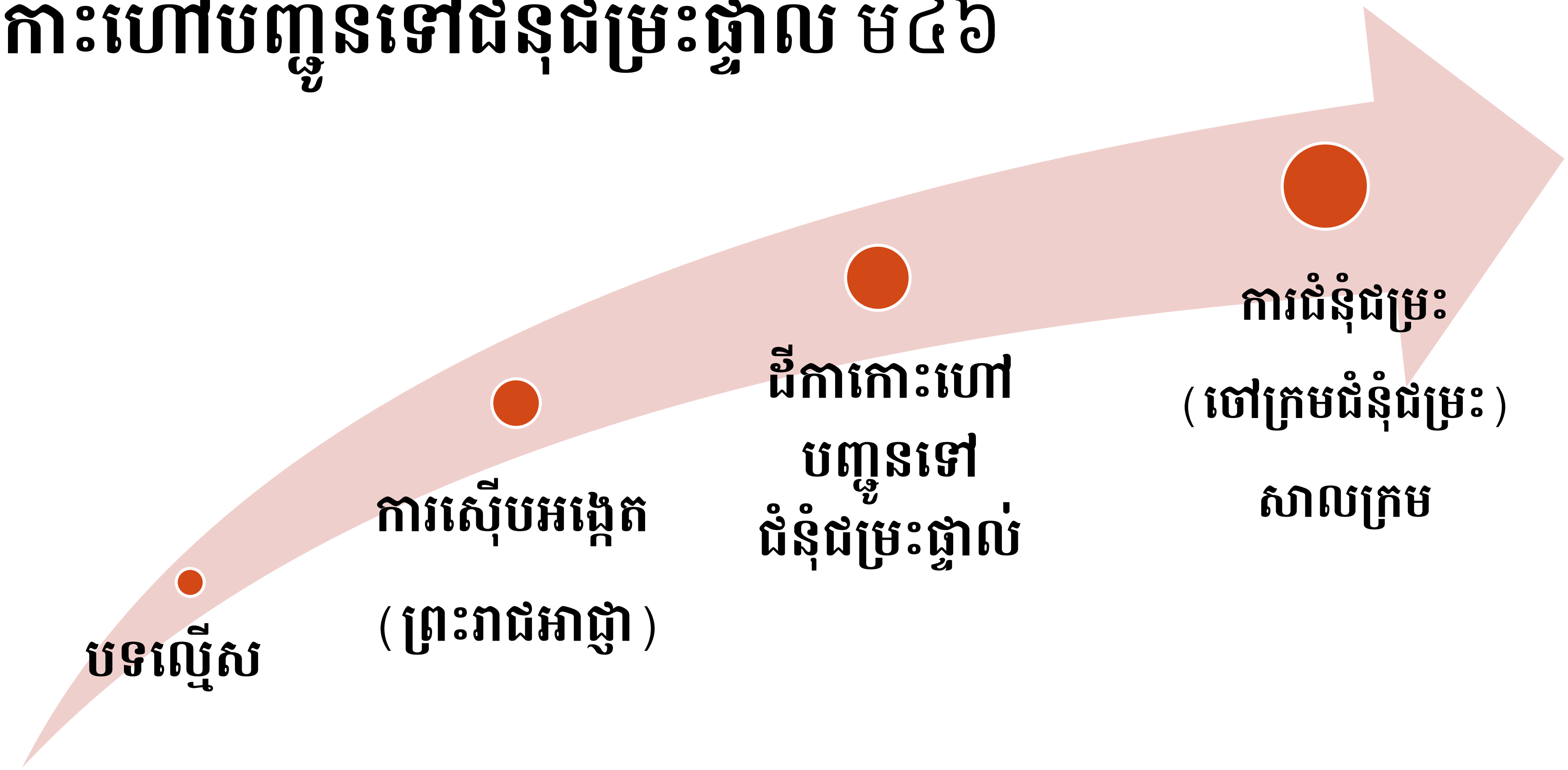

គំនូសបំព្រួញ

នីតិវិធីនៃការចូលបង្ហាញខ្លួនភ្លាម ម៤៧-ម៤៨

- បទល្មើស
- ការស៊ើបអង្កេត (ព្រះរាជអាជ្ញា)
- កំណត់ហេតុស្ដីពីការចូលបង្ហាញខ្លួនភ្លាម
- ការជំនុំជម្រះ (ចៅក្រមជំនុំជម្រះ) សាលក្រម

គំនូសបំព្រួញ

រឹបអូសទ្រព្យសម្បត្តិ ករណីមរណភាពនៃជនល្មើស
ម៩៦ ច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន។

- បទល្មើស
- ការស៊ើបអង្កេត (ព្រះរាជអាជ្ញា)
- ប្ដឹងសុំរឹបអូសទ្រព្យសម្បត្តិ ដោយសារមរណភាពនៃជនល្មើសក្នុងបទល្មើសគ្រឿងញៀន
- ការជំនុំជម្រះ (ចៅក្រមជំនុំជម្រះ) សាលក្រម

វិបាកនៃការប្ដឹង

❖ **ទៅលើបុគ្គល៖**

- មាត្រា៣៤៩៖ តុលាការអាចជំនុំជម្រះបុគ្គលដែលបញ្ជូនទៅមុខខ្លួនក្នុងឋានៈជាជនជាប់ចោទតែប៉ុណ្ណោះ (មាត្រា៤៣ ការចោទប្រកាន់)។ បើមានលេចតម្រុយពិរុទ្ធភាពលើសាក្សី បុគ្គលនោះអាចនឹងត្រូវជំនុំជម្រះក្រោយពីត្រូវបានចោទប្រកាន់។
- មានន័យថា គេអាចជំនុំជម្រះលើបុគ្គលណាម្នាក់បាន លុះត្រាតែបុគ្គលណាមានបណ្ដឹងអាជ្ញាប្រឆាំងនឹងជននោះតែប៉ុណ្ណោះ។ មិនអាចមានការដោះដូរអ្នកទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌនោះទេ។

វិបាកនៃការប្តឹង

មាត្រា ៣៤៩.– ផែននៃការប្ដឹងទៅតុលាការចំពោះបុគ្គល

តុលាការអាចផាកពិន័យបុគ្គលដែលបញ្ជូនទៅចំពោះមុខខ្លួនក្នុងឋានៈជាជនជាប់ចោទតែប៉ុណ្ណោះ ។

ប្រសិនបើបុគ្គលណាដែលកោះហៅឱ្យចូលទៅចំពោះមុខតុលាការក្នុងឋានៈជាសាក្សី អាចត្រូវចោទប្រកាន់ក្នុងឋានៈជាជនដែលល់ ឬ អ្នកសមគំនិត បុគ្គលនោះនឹងអាចត្រូវផាកពិន័យបានក្រោយពីត្រូវបានចោទប្រកាន់ដូចមានចែងនៅមាត្រា ៤៣ (ការចោទប្រកាន់) តែប៉ុណ្ណោះ ។

វិបាកនៃការប្ដឹង

- ❖ <u>ទៅលើអង្គហេតុ</u> (កម្មវត្ថុនៃបណ្ដឹង) ម៣៤៨ ក១៖
  - ❑ កាតព្វកិច្ចពិភាក្សាលើ**<u>អង្គហេតុ</u>** តាមគ្រប់វិចារណកិច្ចគតិយុត្តិដែលអាចលើអំពើដែលប្ដឹងមកដោយ យុត្តាធិការសើុបសួរ ឬព្រះរាជអាជ្ញា
  - ❑ ការហាមឃាត់ការជំនុំជម្រះក្ដីលើអង្គហេតុក្រៅពីការប្ដឹង
  - ❑ កាតព្វកិច្ចជម្រះក្ដីលើបណ្ដុំនៃអង្គហេតុ (កម្មវត្ថុនៃបណ្ដឹង) ដែលជាកាតព្វកិច្ចផ្នែកលទ្ធផល។

វិបាកនៃការប្តឹង

មាត្រា ៣៤៨.– ដែនកំណត់នៃការប្តឹងទៅតុលាការចំពោះអង្គហេតុ

តុលាការអាចសម្រេចសេចក្តីបានតែទៅលើអំពើទាំងឡាយណា ដែលមានបង្ហាញនៅក្នុងសាលដីកាបញ្ជូន ដីកាបញ្ជូន ដីកាកោះហៅបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះផ្ទាល់ ឬ កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនភ្លាម ។

-១២៣-

ក្នុងករណីដែលតុលាការសម្រេចរួមជាក្រុម ហើយយល់ឃើញថាអង្គហេតុដែលត្រូវបានប្តឹងនោះ បង្កើតបានជាបទមជ្ឈិម ឬ បទលហុ តុលាការនោះនៅតែមានសមត្ថកិច្ចដើម្បីជម្រះសេចក្តីដដែល ។

ក្នុងករណីដែលតុលាការសម្រេចដោយមានចៅក្រមតែម្នាក់គត់ ហើយយល់ឃើញថាអង្គ-ហេតុដែលត្រូវបានប្តឹងនោះ បង្កើតបានជាបទឧក្រិដ្ឋ តុលាការនោះបញ្ជូលសំណុំរឿងជូនព្រះរាជ-អាជ្ញា ដើម្បីបើកការស៊ើបសួរ ។

ភាគីនៅចំពោះមុខសាលាជម្រះក្តី

❖អាជ្ញាធរម្ចាស់បណ្តឹងអាជ្ញា៖

- ❑អយ្យការ។ ក៏ប៉ុន្តែ អាចអវត្តមាន ក្នុងករណីសវនាការលើបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ ឧ. ម២៤។
- ❑អាជ្ញាធរផ្សេងទៀតដែលច្បាប់ផ្តល់អំណាចជូន។ ម្ចាស់បណ្តឹងអាជ្ញាដែលជាមន្ត្រីរាជការ ឬ ភ្នាក់ងារសាធារណៈដែលច្បាប់បានផ្តល់អំណាចឱ្យ ម៥ កថា ២។ ឧ, ម១៣៤ ច្បាប់ស្តីពីសារពើពន្ធ ឆ្នាំ១៩៩៧ (និរាករណ៍ឆ្នាំ២០២៣)៖ *ការប្តឹងចោទប្រកាន់និងការទាមទារដាក់ទោសចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌលើបទប្បញ្ញត្តិពន្ធដារ ត្រូវធ្វើឡើងដោយប្រធាននាយកដ្ឋានពន្ធដារ ដោយមានការយល់ព្រមពីរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ*។

ភាគីនៅចំពោះមុខសាលាជម្រះក្ដី

❖ **ជនល្មើស ឬជនជាប់ចោទ៖ គោលការណ៍នៃការបង្ហាញខ្លួនដោយផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ជនជាប់ចោទ**

❑ ការបង្ហាញខ្លួន ម៣០០។

➢ ករណី CD ចូលបង្ហាញខ្លួនដោយសេរី ម៣០២

➢ ករណី CI មានកងកម្លាំងសាធារណៈអម ម៣០៣

➢ ករណី បញ្ជូនពីយុត្តាធិការស៊ើបសួរ គឺចូលបង្ហាញខ្លួនដោយសេរី លើកលែងតែត្រូវបានឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ឬដាក់កាតព្វកិច្ចត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ។

ភាគីនៅចំពោះមុខសាលាជម្រះក្ដី

- តុលាការអាចបង្គាប់ឱ្យបន្តឃុំខ្លួន រហូតដល់សវនាការចប់ (ម៣០៦)។ ជនជាប់ចោទអាចសុំនៅក្រៅឃុំបាន ឬតុលាការជំនុំជម្រះជាអ្នកផ្ដើមគំនិត ហើយតុលាការសម្រេចតាមពាក្យ បន្ទាប់ពីស្ដាប់ជនជាប់ចោទ ឬ មេធាវី ឬ ព្រះរាជអាជ្ញា។ បើតាមពាក្យសុំ ត្រូវសម្រេចយ៉ាងយូរ ១០ ថ្ងៃបន្ទាប់មានការស្នើសុំ (មាត្រា៣០៧ ក្រម)។
- កាលណាតុលាការសម្រេចដោះលែងឱ្យមានសេរីភាព ជនជាប់ចោទត្រូវនៅរក្សាទុកក្នុងឃុំរហូតដល់ផុតរយៈពេលប្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញា លើកលែងថៅក្រមសម្រេចឱ្យដោះលែងភ្លាម។ ករណីមានបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ពីព្រះរាជអាជ្ញា ជនជាប់ចោទត្រូវរក្សាទុកក្នុងពន្ធនាគាររហូតសាលាឧទ្ធរណ៍សម្រេចអំពីបណ្ដឹងនេះ។ ម៣០៨ ក្រម។

ភាគីនៅចំពោះមុខសាលាជម្រះក្តី

- ជំនួយនៅពេលបង្ហាញខ្លួន៖ មេធាវី ម៣០០។ មេធាវីត្រូវមានជាដាច់ខាត ករណីបទឧក្រិដ្ឋ ឬកាលណាជនជាប់ចោទជា**<u>អនីតិជន</u>** ម៣០១។
- អវត្តមាននៃជនជាប់ចោទ៖ ចេញដីកាបង្គាប់ឱ្យនាំខ្លួន (ម៣១០) ឬ ទៅសួរជនជាប់ចោទនៅទីកន្លែងដែលជននោះនៅ ប្រសិនបើស្ថានភាពសុខភាព ឬមូលហេតុធ្ងន់ធ្ងរដែលធ្វើឱ្យជនជាប់ចោទអវត្តមាន (ម៣០៩)។

ភាគីនៅចំពោះមុខសាលាជម្រះក្ដី

❖ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី

- ❑ការតាំងខ្លួនជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុងពេលសវនាការ និងមុនពេលព្រះរាជអាជ្ញាសន្និដ្ឋានសុំលើអង្គសេចក្ដី ម៣១១។
- ❑ការបង្ហាញខ្លួន និងអាចមានមេធាវីអម និងអាចត្រូវបានតំណាងដោយ មេធាវី សហព័ទ្ធ ឬ ញាតិលោហិតផ្ទាល់ ម៣១៣។
- ❑ទោះបីអវត្តមាន កាលណាតុលាការប្រកាសពិរុទ្ធភាព តុលាការត្រូវតែសម្រេចឱ្យសងការខូចខាត ម៣៥៦។
- ❑ការលះបង់សិទ្ធិរបស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីតាមវិធានរដ្ឋប្បវេណី។ ឧ. ការដកពាក្យបណ្ដឹង។

ភាគីនៅចំពោះមុខសាលាជម្រះក្តី

❖ **ភាគីដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធ**

- ❑ អ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណី
- ❑ អ្នកធានារ៉ាប់រង
- ❑ អាជ្ញាធរផ្សេងទៀត៖ មន្ត្រីសុខាភិបាល ឬមន្ត្រីនគរបាលជំនាញគ្រឿងញៀន ត្រូវចូលរួមសវនាការ។

ការពិភាក្សាដេញដោលក្នុងសវនាការ

❖ **ការបើកការពិភាក្សាដេញដោល**

❑ ខ្លឹមសារ និងទម្រង់ការ (ការអានលិខិតចោទប្រកាន់)៖ ការត្រួតពិនិត្យអត្តសញ្ញាណរបស់គូភាគី។

❑ ការត្រួតពិនិត្យមើលលើបណ្តឹងដែលបញ្ជូនមក៖

➢ ការបញ្ជូនផ្នែកអង្គហេតុ ឬ ផ្នែកច្បាប់

➢ ការបញ្ជូនទៅលើផលប្រយោជន៍រដ្ឋប្បវេណី (ម១៤២ បណ្តឹងទាមទារឱ្យជួសជុលការខូចខាត នៅពេលការស៊ើបសួរត្រូវបានបើកដោយការប្តឹងសុំតាងខ្លួនជាដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានបិទដោយការលើកលែងការចោទប្រកាន់ជាស្ថាពរ

➢ ការបញ្ជូនទៅលើការរឹបអូស ម២៤៧ថ្មី និង ការបញ្ជូនទៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌដើម្បីរឹបអូសទ្រព្យសម្បត្តិ ក្នុងករណីការចោទប្រកាន់មិនអាចធ្វើបាន ដោយសារមរណភាពនៃជនល្មើស ម៩៦ ច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន ជាដើម។

ការពិភាក្សាដេញដោលក្នុងសវនាការ

❖ **ការដោះស្រាយក្នុងសមត្ថកិច្ចអញ្ញត្រកម្ម (វិវាទក្រៅពីស្នូលនៃរឿងក្តី) le juge de l'action est le juge de l'exception៖** អញ្ញត្រកម្មគឺជាវិវាទដែលមិនទាក់ទងទៅនឹងអង្គសេចក្តីនៃសំណុំរឿង។ អញ្ញត្រកម្មអាចជាសមត្ថកិច្ចរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌ ឬ របស់តុលាការផ្សេង។ ឧ. គូភាគីលើកអំពីមោឃភាពនៃកំណត់ហេតុសួរចម្លើយដែលមិនទាក់ទងនឹងការជជែកលើសាច់រឿងលួចឬមិនលួច។

- មព៤២ មព៤៣ មព៤៤ តុលាការដែលទទួលបណ្តឹងអាជ្ញាមានសមត្ថកិច្ច ដើម្បីសម្រេចអំពីគ្រប់អញ្ញត្រកម្មទាំងអស់ដែលលើកឡើងដោយគូភាគី មុនការសម្រេចលើអង្គសេចក្តី លើកលែងតែច្បាប់បានបញ្ញត្តផ្សេងពីនេះ។ តុលាការមិនអាចលើកឡើងរឿងអញ្ញត្រកម្មដោយឯកឯងបាននោះទេ លើកលែងតែការលើកឡើងអំពីសមត្ថកិច្ចតុលាការជាដើម។ ឧ. អធម្មនុញ្ញភាពនៃច្បាប់ ការបកស្រាយបទដ្ឋានអន្តរជាតិ ការរលត់បណ្តឹងអាជ្ញាឋានៈបុគ្គល សិទ្ធិប្រត្យក្សអចលនវត្ថុ មោឃភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ សម្បទាខាងរូបកាយរបស់ជនជាប់ចោទចូលរួមកិច្ចនីតិវិធីមោឃភាព ការក្លែងបន្លំម៉ាក។ល។

ការពិភាក្សាដេញដោលក្តីសវនាការ

- មម៣៨៣ តុលាការត្រូវបង្អង់មិនទាន់សម្រេចលើស្នូលនៃអង្គសេចក្តី (បញ្ហាបង្អង់អាជ្ញាយុកាល?) កាលណាគូភាគីបានលើកបញ្ហាបន្ទាន់បង្ខំដែលការពិនិត្យបញ្ហានេះជាសមត្ថកិច្ចផ្តាច់មុខរបស់តុលាការមួយទៀត (តុលាការរដ្ឋប្បវេណី តុលាការការងារ តុលាការពាណិជ្ជកម្ម ជាដើម)។ បញ្ហាបន្ទាន់បង្ខំអាចនឹងទទួលបានលុះត្រាតែបញ្ហានេះអាចលុបលាងចរិតជាបទល្មើសនៃអំពើដែលចោទប្រកាន់លើជនជាប់ចោទ។ រឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណី បញ្ហាទាក់ទងសិទ្ធិកម្មសិទ្ធិ សិទ្ធិភណ្ឌិតលើអចលវត្ថុ (ចំពោះសិទ្ធិភណ្ឌិតលើចលនវត្ថុ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអាចសម្រេចដោយខ្លួនឯងបាន) និងឋានៈបុគ្គលជាសមត្ថកិច្ចផ្តាច់មុខរបស់តុលាការរដ្ឋប្បវេណី។

ការពិភាក្សាដេញដោលក្នុងសវនាការ

- ម៣៤៥ កាលណាមិនទទួលយកបញ្ហាបន្ទាន់បង្ខំ ការពិភាក្សាដេញដោលត្រូវបន្ត។ កាលណាទទួលការយល់ព្រមដោយតុលាការ តុលាការត្រូវបង្អង់មិនទាន់សម្រេចអង្គសេចក្តី ហើយកំណត់រយៈពេលឱ្យគូភាគីពាក់ព័ន្ធប្តឹងទៅតុលាការមានសមត្ថកិច្ច។ លុះផុតរយៈពេលនេះ ប្រសិនបើភាគីបានប្តឹងទៅតុលាការមានសមត្ថកិច្ចរួចហើយ តុលាការកំណត់រយៈពេលថ្មីមួយទៀត ដើម្បីឱ្យបានសេចក្តីសម្រេចអំពីបញ្ហានេះ។ បើឃើតយ៉ាវគ្មានសេចក្តីសម្រេច និងបណ្តាលមកពីកំហុសរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌត្រូវបន្តរឿងក្តីតទៅទៀត។ សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការជំនាញផ្សេងនឹងបង្ខំឱ្យចៅក្រមព្រហ្មទណ្ឌ**ត្រូវតែ**គោរពតាម (អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការដទៃដែលមានចំពោះតុលាការព្រហ្មទណ្ឌ)។
- ម៣៤៦ តុលាការមានកាតព្វកិច្ចត្រូវដោះស្រាយបញ្ហាអញ្ញត្រកម្ម។
- ម៣៤៦ តុលាការសម្រេចសេចក្តីអំពីអញ្ញត្រកម្មដោយសាលក្រមដាច់ដោយឡែកពីសាលក្រមអង្គសេចក្តី ឬបញ្ចូលគ្នា។

ការពិភាក្សាដេញដោលក្នុងសវនាការ

- **<u>ការពិភាក្សាដេញដោល</u> (ផ្ទាល់មាត់ សាធារណៈ និងចំពោះមុខ)** ម៣២២ - ម៣៤១
  - ម៣២២ ក្រឡាបញ្ជីផ្ទៀងផ្ទាត់អត្តសញ្ញាណអ្នកចូលរួម។ ជនជាប់ចោទ មិនត្រូវទាក់ទងគ្នា។ សាក្សីមិនត្រូវទាក់ទងគ្នា។
  - ម៣២៤ ភាគីអាចសុំឱ្យតុលាការស្តាប់ចម្លើយក្នុងឋានៈជាសាក្សីនូវបុគ្គលដែលមានវត្តមានក្នុងបន្ទប់សវនាការ។
  - ម៣២៥ ប្រធានសវនាការសួរចម្លើយជនជាប់ចោទ ក្រោយតុលាការប្រាប់អំពីអំពើដែលចោទប្រកាន់។ ព្រះរាជអាជ្ញា មេធាវី និងភាគីអាចតាំងសំណួរបាន។

ការពិភាក្សាដេញដោលក្នុងសវនាការ

- មព២៦ ប្រធានសវនាការស្តាប់ចម្លើយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណី ជនរងគ្រោះ សាក្សី (ការស្បថ មព២៨, ម១៥៦) និងអ្នកជំនាញតាមលំដាប់ដែលគិតថាមានប្រយោជន៍។ ព្រះរាជអាជ្ញា មេធាវី និងភាគីអាចតាំងសំណួរបាន។
- មពព០ អ្នកបកប្រែត្រូវស្បថតាមសាសនា ឬជំនឿរបស់ខ្លួនថានឹងជួយតុលាការដោយស្មោះត្រង់។
- មពព១ ជន គ ថ្លង់ ត្រូវការអ្នកបកប្រែ។
- មពព២ ការបង្គាប់ឱ្យបង្ហាញវត្ថុតាង។
- មពព៤ គូភាគីអាចដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ។

ការពិភាក្សាដេញដោលក្នុងសវនាការ

- មា៣៣៥ នៅចុងការពិភាក្សាដេញដោល ប្រធានសវនាការត្រូវឱ្យដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណី ជនជាប់ចោទធ្វើការកត់សម្គាល់ រួចមេធាវីរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានការពារ ព្រះរាជអាជ្ញាធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានប្តឹងសុំ រួចមេធាវីរបស់អ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណីនិងរបស់ជនជាប់ចោទធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋាន។
- មា៣៣៧ ក្រោយបិទការពិភាក្សាដេញដោល គូភាគីមិនអាចដាក់បណ្តឹងសុំបាន។
- មា៣៣៨ តុលាការអាចចុះទៅកាន់គ្រប់ទីកន្លែងនៃដែនដីជាតិ ក្នុងផលប្រយោជន៍នៃការសម្តែងឱ្យឃើញការពិត។

ការពិភាក្សាដេញដោលក្នុងសវនាការ

- មា៣៣៨ បើយល់ឃើញថាចាំបាច់ក្នុងការស្រាវជ្រាវថ្មី តុលាការអាចបង្គាប់ឱ្យស្រាវជ្រាវបន្ថែម ។
- មា៣៣៩ ក្នុងលក្ខខណ្ឌដូចគ្នានឹងចៅក្រមស៊ើបសួរ (មិនមែនចាត់តាំងចៅក្រមស៊ើបសួរ ឬបង្វិលរឿងឱ្យចូលដំណាក់កាលស៊ើបសួរវិញទេ) ចៅក្រមនេះអាច (ចេញដីកាឱ្យស៊ើបសួរជំនួសបាន)៖
  - ចុះទៅលើគ្រប់វិសាលភាពនៃដែនសមត្ថកិច្ចតុលាការ ឬលើគ្រប់វិសាលភាពនៃដែនដីជាតិ
  - ស្តាប់ចម្លើយសាក្សី
  - ធ្វើការឆែកឆេរ (ការឆែកឆេរនៅការិយាល័យមេធាវី ឬ អគារសារព័ត៌មាន?)
  - ចាប់យកវត្ថុតាង
  - បង្គាប់ឱ្យធ្វើកោសលវិច័យ។

ការប្រកាសសាលក្រម

❖កាលណាគ្មានបទល្មើស តុលាការសម្រេចឱ្យ ***រួចខ្លួនពីបទចោទ*** ៖ វិមតិសង្ស័យបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ ម៣៥០ ក្រម ម៤៩ ក១ ច្ប.អនីតិជន។

❑ម៤៩ ច្ប.អនីតិជន ករណីរកឃើញថា អនីតិជនជាប់ចោទមានអាយុក្រោម ១៤ ឆ្នាំ នៅពេលប្រព្រឹត្តបទល្មើស (ទោះបីមានបទល្មើសក៏ដោយ) តុលាការត្រូវសម្រេចឱ្យអនីតិជន***រួចផុតពីបទចោទប្រកាន់*** និងបង្គាប់ឱ្យដោះលែងជាបន្ទាន់ ទោះបីជាមានបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ពីព្រះរាជអាជ្ញា។ ក្នុងករណីអនីតិជននោះបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស តុលាការត្រូវសម្រេចអំពីសំណងរដ្ឋប្បវេណី កាលណាមានបណ្ដឹងទាមទារពីជនរងគ្រោះ។

❑ករណីមានមូលហេតុ **ការលើកលែងឱ្យរួចផុតពីទោស, ការលើកលែងពីការផ្ដន្ទាទោស** អភ័យឯកសិទ្ធិគ្រួសារ និងការមិនទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ តើតុលាការត្រូវសម្រេចឱ្យរួចខ្លួនពីបទចោទ?

ការប្រកាសសាលក្រម

- កាលណារកឃើញពិរុទ្ធភាព តុលាការសម្រេចផ្តន្ទាទោស ម៣៥០។
  - ម៥២ ក៨ ច្ប.អនីតិជន ករណីអនីតិជនអាយុចាប់ពី ១៤ ឆ្នាំ ដល់ក្រោម ១៨ ឆ្នាំ ជាប់ចោទពីបទលហុ ឬបទមជ្ឈិម ឬមជ្ឈិមមានស្ថានទម្ងន់ទោស កាលណាការបង្វែទទួលបានជោគជ័យ តុលាការត្រូវចេញសាលក្រមឱ្យអនីតិជន ***<u>មិនទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ</u>*** និងសម្រេចដោះលែងដោះលែងភ្លាមទោះបីជាមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ពីព្រះរាជអាជ្ញាក៏ដោយ។ តុលាការ (តុលាការព្រហ្មទណ្ឌឬរដ្ឋប្បវេណី?) អាចចេញសាលក្រមអំពីសំណងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុងករណីមានការប្តឹងសុំ។ បើជាតុលាការព្រហ្មទណ្ឌ តើតុលាការត្រូវប្រកាសពិរុទ្ធភាព ដើម្បីសម្រេចសំណងការខូចខាត យោង ម២៣?

ការប្រកាសសាលក្រម

- ក្នុងសាលក្រមតែមួយ តុលាការសម្រេចអំពីផលប្រយោជន៍ផ្នែករដ្ឋប្បវេណី ម៣៥៥។
- ម៣៥៥ ក២ *បុគ្គលដែលត្រូវផ្ដន្ទាទោសក្នុងបទល្មើសតែមួយជាមួយគ្នានោះ ត្រូវទទួលខុសត្រូវក្នុងការសងការខូចខាតដោយសាមគ្គី។* **ការទទួលខុសត្រូវដោយសាមគ្គី ? សូមមើល មាត្រា៩២១ ដល់ មាត្រា៩៣៧ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី។**
- ម១៨៦ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ *ភាគព្វកិច្ចដែលមានប្រភេទជារដ្ឋប្បវេណីនិងដែលមានប្រភពចេញមកពីសេចក្ដីសម្រេចព្រហ្មទណ្ឌដែលក្លាយជាស្ថាពរ ផុតអាជ្ញាយុកាលតាមវិធាននៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី។*
- តុលាការមានសមត្ថកិច្ចសម្រេចអំពីការប្រគល់វត្ថុដែលចាប់យក ម៣៥៤។

ការប្រកាសសាលក្រម

- មព៣៥៩ ក្រម សាលក្រមត្រូវប្រកាសនៅក្នុងសវនាការជាសាធារណៈ។
- ម៥៤ ច្ប. អនីតិជន សាលក្រមត្រូវប្រកាសជាអសាធារណៈ នៅចំពោះមុខអនីតិជន អ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ អ្នកទំនុកបម្រុង មេធាវី ភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ច ឬ កំបាំងមុខអនីតិជន ដើម្បីការពារឧត្តមប្រយោជន៍របស់អនីតិជន។

ប្រភេទនៃសាលក្រម

- ❖ **សាលក្រមចំពោះជនជាប់ចោទ** (ផ្នែកបណ្តឹងអាជ្ញា ឬបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី)
  - ❑ សាលក្រមចំពោះមុខ (អាស្រ័យតែលើវត្តមានរបស់ជនជាប់ចោទ)៖
    - ➢ **ក្នុងន័យចង្អៀត** មព៣៦០ **សាលក្រមចំពោះមុខ**៖
      - ជនជាប់ចោទចូលបង្ហាញខ្លួនក្នុងសវនាការ
      - ជនជាប់ចោទចាកចេញពីបន្ទប់សវនាការ
      - ករណីជនជាប់ចោទត្រូវបានសួរចម្លើយដូចក្នុង មព៣០៩ (ជនជាប់ចោទមិនអាចចូលបង្ហាញខ្លួនបាន)។

ប្រភេទនៃសាលក្រម

- **<u>ក្នុងន័យប្រដូច</u>** មព៣៦១ **សាលក្រមដែលត្រូវចាត់ទុកថាចំពោះមុខ**
  - ជនជាប់ចោទមិនចូលបង្ហាញខ្លួន តែដឹងអំពីដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះផ្ទាល់ (CD) ឬបានដឹងអំពីការកោះហៅ (ដីកាដំណោះស្រាយរបស់ចៅក្រមស៊ើបសួរ) (ករណី CI គឺចំពោះមុខដោយស្វ័យប្រវត្តិ បើសាលក្រមចេញក្នុង២សប្តាហ៍)។

- **សាលក្រមកំបាំងមុខ** មព៣៦២ (អាស្រ័យតែលើវត្តមានរបស់ជនជាប់ចោទ)៖
  - ជនជាប់ចោទមិនចូលបង្ហាញខ្លួន ហើយមិនបានដឹងអំពីដីកាបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះផ្ទាល់ ឬមិនបានដឹងអំពីការកោះហៅ។

ប្រភេទនៃសាលក្រម

- ❖ **សាលក្រមចំពោះដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី**
  - ❑ **សាលក្រមចំពោះមុខ** ម៣៦៣ ក១៖
    - ➢ ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីចូលបង្ហាញខ្លួន ឬមានអ្នកតំណាងដោយត្រឹមត្រូវ
  - ❑ **សាលក្រមកំបាំងមុខ** ម៣៦៣ ក២៖
    - ➢ ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនចូលបង្ហាញខ្លួន ឬគ្មានអ្នកតំណាងដោយត្រឹមត្រូវ។

ប្រភេទនៃសាលក្រម

- ❖ **សាលក្រមចំពោះអ្នកទទួលខុសត្រូវផ្នែករដ្ឋប្បវេណី**
  - ❑ **សាលក្រមចំពោះមុខ** ម៣៦៤ ក១
    - ➢ អ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណីចូលបង្ហាញខ្លួន ឬមានអ្នកតំណាងដោយត្រឹមត្រូវ
  - ❑ **សាលក្រមកំបាំងមុខ** ម៣៦៤ ក២ ៖
    - ➢ អ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណីមិនចូលបង្ហាញខ្លួន ឬគ្មានអ្នកតំណាងដោយត្រឹមត្រូវ។

ការអនុវត្តសាលក្រមជាបណ្ដោះអាសន្ន

- ជាគោលការណ៍ សាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌអាចត្រូវបានអនុវត្ត លុះត្រាណាតែសាលក្រមនោះបានចូលជាស្ថាពរ ម៤៩៧ ក១ ក្រម។
- សាលក្រមមួយចូលជាស្ថាពរ លុះត្រាណាតែលែងអាចត្រូវបានប្ដឹងប្រឆាំងបាន ឬបានប្ដឹងប្រឆាំងអស់រួចរាល់ ឬបានផុតថិរវេលានៃការប្ដឹងប្រឆាំង។
- កាលណាសាលក្រម[អង្គសេចក្ដី]ស្ថាពរ គឺមានអាជ្ញាអស់ជំនុំ (ទាំងផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ និងរដ្ឋប្បវេណី)។ ដូចនេះ ***Non bis in idem***។

ការអនុវត្តសាលក្រមជាបណ្ដោះអាសន្ន

❖ការអនុវត្តជាបណ្ដោះអាសន្នអាចធ្វើបានទាំងទៅលើសាលក្រមទាំងផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ (រួមទាំងវិធានការនិរន្តកាយ) និងផ្នែករដ្ឋប្បវេណី។

❖ការអនុវត្តបណ្ដោះអាសន្នលើផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ៖

❑ករណីជនជាប់ចោទចូលបង្ហាញខ្លួនដោយស្ថិតក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ វិធានការនេះត្រូវបញ្ចប់នៅពេលប្រកាសសាលក្រម ម៣៥២។

➢ច្បាប់បារាំង៖ ជនជាប់ចោទអាចត្រូវបានដាក់ស្ថិតក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ កាលណាតុលាការសម្រេចផ្ដន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារដោយគ្មានការព្យួរទោស ឬដោយមានការព្យួរទោសសាកល្បង ម៤៧១ (៣) នៃក្រម។

ការអនុវត្តសាលក្រមជាបណ្ដោះអាសន្ន

- កាលណាជនជាប់ចោទមានវត្តមាន បើប្រកាសផ្ដន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារ ១ ឆ្នាំ យ៉ាងតិច ដោយគ្មានការព្យួរទោសទេ តុលាការអាចចេញដីកាបង្គាប់ឱ្យចាប់ខ្លួន ឬបង្គាប់ឱ្យឃុំខ្លួន ម ៣៩៣។ ដីកានេះមានអានុភាពអនុវត្តភ្លាមទោះបីមានបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ក៏ដោយ ម៣៧០។
  - ច្បាប់បារាំង៖ បែងចែងបញ្ហាខាងលើជា ៣ ករណីខាងក្រោម៖
    - ជនជាប់ចោទចូលបង្ហាញខ្លួនក្រោមការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន៖ ប្រសិនបើត្រូវបានផ្ដន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារដោយគ្មានការព្យួរទោសទេ តុលាការអាចសម្រេចតាមរយៈដីកាសម្រេចពិសេស និងមានសំអាងហេតុ ក្នុងការបន្តរក្សាទុកជននោះបន្តទៀត (ដីកាបង្គាប់ឱ្យឃុំខ្លួន)។ ម៤៦៤-១ ក្រម។ ករណីនេះ មិនចាំបាច់ទាល់តែទោសដាក់ពន្ធនាគារដែលតុលាការប្រកាសនោះ មានចិរវេលាយ៉ាងតិច១ឆ្នាំនោះទេ ។

ការអនុវត្តសាលក្រមជាបណ្ដោះអាសន្ន

- ក្នុងនីតិវិធីនៃការចូលបង្ហាញខ្លួនភ្លាមដោយជនជាប់ចោទស្ថិតក្រោមការឃុំខ្លួន លក្ខខណ្ឌនៃទោសយ៉ាងតិច១ឆ្នាំ ខាងលើនេះមិនអនុវត្តនោះទេ (ពោលគឺអាចសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នបន្តបានតាមដីកាបង្គាប់ឱ្យឃុំខ្លួន)។ ម៤៩៧-៤ ក្រម។ មានន័យថា មិនចាំបាច់ទាល់តែទោសដាក់ពន្ធនាគារដែលតុលាការប្រកាសនោះ មានថិរវេលាយ៉ាងតិច១ឆ្នាំនោះទេ។
- ជនជាប់ចោទចូលបង្ហាញខ្លួនដោយសេរី៖ ប្រសិនបើតុលាការផ្ដន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារយ៉ាងតិច ១ ឆ្នាំ ដោយគ្មានការព្យួរទោសសម្រាប់បទល្មើសនៃនីតិរួម តុលាការអាចសម្រេចចេញដីកាបង្គាប់ឱ្យឃុំខ្លួន ឬដីកាបង្គាប់ឱ្យចាប់ខ្លួន។ ដីកាទាំងពីរនៅមានអានុភាព ទោះបីជាមានបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ឬ បណ្ដឹងទាស់។ (ម៤៦៥ ក្រម)។

ការអនុវត្តសាលក្រមជាបណ្ដោះអាសន្ន

- ការអនុវត្តបណ្ដោះអាសន្នលើផ្នែករដ្ឋប្បវេណី៖
  - មា៣៥ ក១ វ៣ *កាលណាតុលាការមិនទាន់អាចសម្រេចបានលើផលប្រយោជន៍រដ្ឋប្បវេណីទេ តុលាការអាចបង្អង់ទៅសវនាការពេលក្រោយ និងអាចសម្រេចឱ្យប្រាក់បណ្ដោះអាសន្ន។* ជាការអនុវត្តសាលក្រមជាបណ្ដោះអាសន្ន ?
    - ច្បាប់បារាំង៖ នៅពេលតុលាការប្រកាសអំពីសំណងការខូចខាត តុលាការអាចបង្គាប់ឱ្យមានការបង់ប្រាក់ជាបណ្ដោះអាសន្នមួយផ្នែក ឬទាំងមូលទៅដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៤៦៤ (២) (៣) នៃក្រម។ ប្រធានសាលាឧទ្ធរណ៍អាចបញ្ឈប់ការអនុវត្ត។ ករណីសាលាដំបូងបានបដិសេធសំណើ ឬខនខានមិនបានសម្រេច ប្រធានសាលាឧទ្ធរណ៍អាចសម្រេចឱ្យសងជាបណ្ដោះអាសន្នបាន។

ផ្នែកទី២

បណ្ដឹងទាស់ចំពោះសាលក្រមកំបាំងមុខ

លក្ខខណ្ឌនៃបណ្ដឹងទាស់

❖ លក្ខខណ្ឌសារធាតុនៃភាពអាចទទួលយកបាននៃបណ្ដឹងទាស់

- ❑ សេចក្ដីសម្រេចដែលអាចប្ដឹងទាស់បាន៖ ទាំងផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ ឬ រដ្ឋប្បវេណី ម៣៦៩។
- ❑ បុគ្គលដែលអាចប្ដឹងទាស់បាន៖
  - ➢ ពិរុទ្ធជន ម៣៦៥, ម៣៦៩៖ ទាំងផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ ឬរដ្ឋប្បវេណី។
  - ➢ ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកទទួលខុសត្រូវផ្នែករដ្ឋប្បវេណី តែចំពោះផលប្រយោជន៍រដ្ឋប្បវេណី ម៤១៦ថ្មី។

លក្ខខណ្ឌនៃបណ្ដឹងទាស់

❖ លក្ខខណ្ឌទម្រង់

- ❑ ទម្រង់នៃការប្ដឹងទាស់៖ មព៣៦៦ ពាក្យប្ដឹងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ធ្វើនៅការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីដែលបានប្រកាសសាលក្រម ឬនៅចំពោះព្រះរាជអាជ្ញា អង្គភាពនគរបាល ឬកងរាជអាវុធហត្ថ ឬនៅចំពោះមុខប្រធានពន្ធនាគារ ឬមណ្ឌលឃុំខ្លួន។

លក្ខណៈនៃបណ្ដឹងទាស់

- ថិរវេលានៃការប្ដឹងទាស់៖
  - ពិរុទ្ធជន មាត្រា៣៦៨ថ្មី៖ ១៥ ថ្ងៃ ផ្ដើមគិតពីពេលទទួលបានសាលក្រម ឬបានដឹងអំពីសាលក្រម។
  - ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកទទួលខុសត្រូវផ្នែករដ្ឋប្បវេណី មាត្រា៣៧២ថ្មី៖ ១៥ ថ្ងៃ ផ្ដើមគិតពីពេលទទួលបានសាលក្រម ឬបានដឹងអំពីសាលក្រម។

អានុភាពនៃបណ្តឹងទាស់

❖ **អានុភាពរំលត់នៃបណ្តឹងទាស់៖** សាលក្រមទាំងមូល ឬផ្នែកដែលរងការប្តឹងទាស់ ត្រូវទុកជាអសារបង់ ម៣៧០(១,៣)។

❖ **អានុភាពព្យួរការអនុវត្តសាលក្រមនៃបណ្តឹងទាស់៖**

- ផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ៖ ការអនុវត្តសាលក្រមត្រូវព្យួរ លើកលែងតែដីកាបង្គាប់ឱ្យចាប់ខ្លួននៅតែមានអានុភាព ម៣៧០ (១-២)។
- ផ្នែករដ្ឋប្បវេណី៖ ការអនុវត្តសេចក្តីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណីត្រូវព្យួរ ម៣៧០(៣)។

អានុភាពនៃបណ្តឹងទាស់

❖ ការប្តឹងទៅយុត្តាធិការជំនុំជម្រះ មា៣៧១៖ សំណុំរឿងត្រូវលើកយកមកជំនុំជម្រះនៅមុខតុលាការដដែល (ចៅក្រមដដែល)។

- ❑ករណីមានវត្តមានរបស់អ្នកប្តឹង៖ តុលាការពិនិត្យមើលភាពអាចទទួលយកបាននៃបណ្តឹងទាស់ រួចសម្រេចលើអង្គសេចក្តីជាថ្មីម្តងទៀត។
- ❑ករណីអវត្តមានរបស់អ្នកប្តឹង៖ តុលាការប្រកាសថាបណ្តឹងទាស់ទុកជាឯកសារឥតបានការ ហើយសាលក្រមដែលគេប្តឹងទាស់ មិនអាចត្រូវបានកែប្រែទេ។ តែអ្នកប្តឹងទាស់នៅមានលទ្ធភាពអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍បាន មា៣៧១ ក្រម។

ជំពូកទី២

ការជំនុំជម្រះក្ដីនៅសាលាឧទ្ធរណ៍

ផ្នែកទី១

១-បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍

បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍

នីតិវិធីលើសាលក្រមចំពោះមុខ ឬ ចាត់ទុកចំពោះមុខ

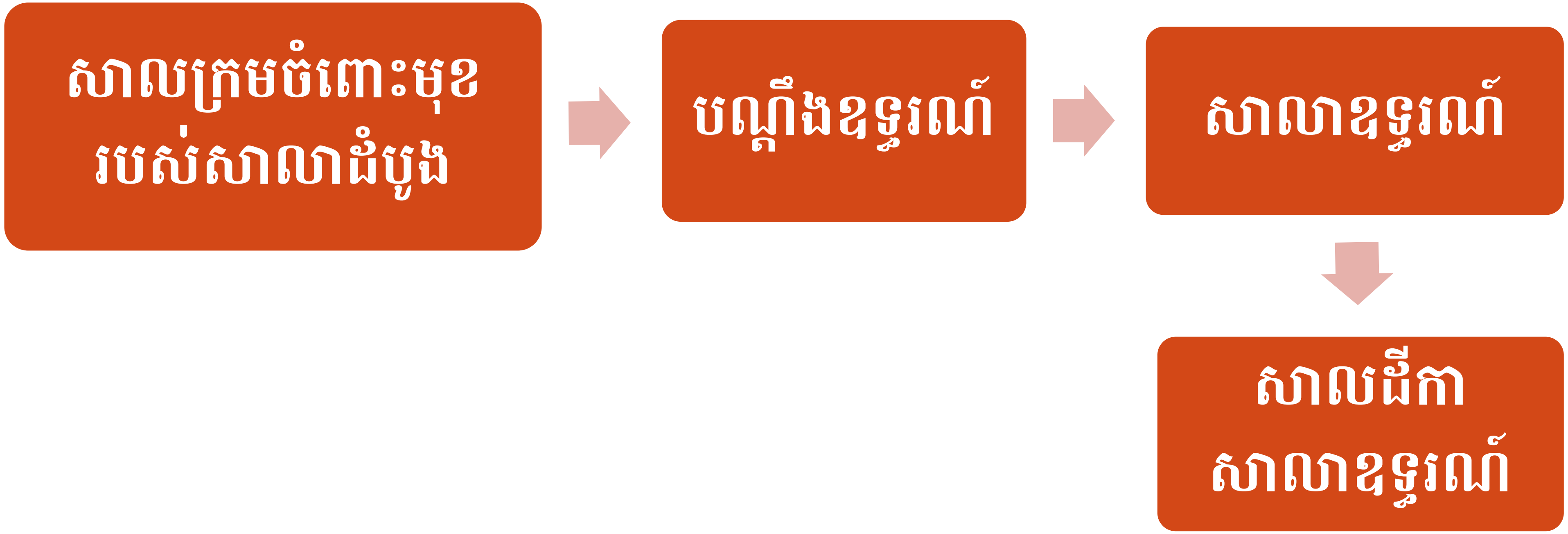

លក្ខខណ្ឌនៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍

- **លក្ខខណ្ឌសារធាតុនៃភាពអាចទទួលយកបាននៃបណ្ដឹង**
  - **សេចក្ដីសម្រេចដែលអាចប្ដឹងឧទ្ធរណ៍** មព៣៧៣៖
    - សាលក្រមលើអង្គសេចក្ដី
    - សេចក្ដីសម្រេច ឬសាលក្រមក្រៅពីអង្គសេចក្ដី មព៣៨៥ និង មព៣៨៦ (សាលក្រមចាត់របៀបកាលណាសាលក្រមនេះបញ្ចប់នីតិវិធី ឬធ្វើព្រមគ្នាជាមួយសាលក្រមលើអង្គសេចក្ដី)
    - ព្រមទាំងសេចក្ដីសម្រេចផ្សេងៗ ឧ, មព៣០៨ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញាលើសាលក្រមដែលបង្គាប់ឱ្យដោះលែងជនត្រូវចោទ (តើជនជាប់ចោទមានសិទ្ធិប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ឬទេលើសាលក្រមបដិសេធដោះលែងឱ្យមានសេរីភាព? មព៣០៧ និងមព៣០៨)
    - មព៣៥៥ផ្នែកសំណងរដ្ឋប្បវេណី និងការអនុវត្តបណ្ដោះអាសន្ន)។ មព៣១៦ សេចក្ដីសម្រេចបង្គាប់ឱ្យធ្វើការពិភាក្សាដេញដោលជាសម្ងាត់មិនអាចតវ៉ាបានទេ។

លក្ខខណ្ឌនៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍

❑បុគ្គលដែលអាចប្ដឹងឧទ្ធរណ៍បាន

- ➢អយ្យការអមសាលាដំបូង និងមហាអយ្យការអមសាលាឧទ្ធរណ៍ ម៣៧៥
- ➢ពិរុទ្ធជន ម៣៧៥។ តើជនជាប់ចោទមានសិទ្ធិប្ដឹងឧទ្ធរណ៍លើសាលក្រមមុនអង្គសេចក្ដីទេ (ការសុំនៅក្រៅឃុំបណ្ដោះអាសន្ន ម៣០៧ ម៣០៨)?
- ➢ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៣៧៥
- ➢អ្នកទទួលខុសត្រូវផ្នែករដ្ឋប្បវេណី ម៣៧៥
- ➢បុគ្គលដែលមានប្រយោជន៍ពាក់ព័ន្ធ ឬដែលអះអាងថាខ្លួនជាម្ចាស់នៃវត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃការ រឹបអូស ករណី លើកលែងការចោទប្រកាន់ដោយមូលហេតុអត្តសញ្ញាណរបស់ជនត្រូវចោទមិនត្រូវបានស្គាល់ ឬ ជនត្រូវចោទទទួលមរណភាព ម២៤៧ថ្មី

លក្ខខណ្ឌនៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍

❖ **លក្ខខណ្ឌទម្រង់**

❑ **ទម្រង់នៃការប្ដឹង៖**

➢ ព្រះរាជអាជ្ញា ពិរុទ្ធជន ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណីធ្វើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នៅការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីនៃតុលាការដែលបានប្រកាសសាលក្រម ម៣៧៦

➢ អគ្គព្រះរាជអាជ្ញា ធ្វើនៅការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីសាលាឧទ្ធរណ៍ ម៣៧៩

➢ ករណីពិរុទ្ធជនជាប់ឃុំ អាចធ្វើនៅមុខប្រធានពន្ធនាគារ ឬមណ្ឌលឃុំខ្លួន ម៣៧៧។

លក្ខខណ្ឌនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

- ពិរុទ្ធជនអាចត្រូវបានតំណាងដោយមេធាវីដែលមានលិខិតប្រគល់សិទ្ធិ ឬតំណាងដោយឪពុកម្តាយ អ្នកអាណាព្យាបាលដែលមិនចាំបាច់មានលិខិតប្រគល់សិទ្ធិ ម៣៧៦។
- ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឬអ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណីអាចត្រូវបានតំណាងដោយមេធាវី សហព័ទ្ធ ឬញាតិលោហិតផ្ទាល់ដែលត្រូវមានលិខិតប្រគល់សិទ្ធិ ម៣៧៦។
- ករណីអ្នកប្តឹងមិនចេះអក្សរមិនចេះចុះហត្ថលេខា ត្រូវផ្តិតស្រាមដៃ ម៣៧៨។

លក្ខខណ្ឌនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

❑ ថិរវេលានៃការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំបង មា៣៨១ មា៣៨២ថ្មី៖

- ព្រះរាជអាជ្ញា ១ ខែ គិតពីពេលប្រកាលសាលក្រម
- អគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍ ៣ ខែ គិតពីពេលប្រកាសសាលក្រម
- ជនជាប់ចោទ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណី ១ ខែ (សាលក្រមចំពោះមុខ គិតពីពេលប្រកាសសាលក្រម , សាលក្រមចាត់ថាចំពោះមុខ គិតពីពេលទទួលដំណឹងសាលក្រម , សាលក្រមកំបាំងមុខ គិតពីពេលផុតកំណត់ប្តឹងទាស់)។
- បុគ្គលដែលមានប្រយោជន៍ពាក់ព័ន្ធ ឬដែលអះអាងថាខ្លួនជាម្ចាស់នៃវត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃការរឹបអូសករណីលើកលែងការចោទប្រកាន់ដោយមូលហេតុអត្តសញ្ញាណរបស់ជនត្រូវចោទមិនត្រូវបានស្គាល់ ឬជនត្រូវចោទទទួលមរណភាព មា២៤៧ថ្មី៖ ១ខែ គិតពីពេលប្រកាសសាលក្រម បើបានចូលខ្លួន និង ២ ខែ គិតពីការផ្សាយជាសាធារណៈ បើមិនបានចូលខ្លួន។

លក្ខខណ្ឌនៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍

- ថិរវេលានៃការប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ឧប្បត្តិហេតុ មៈ៣៨៣៖
  - ក្នុងករណីដែលភាគីណាមួយប្ដឹងឧទ្ធរណ៍នៅក្នុង រយៈពេលខាងលើនេះ ភាគីដទៃទៀតមានរយៈពេលបន្ថែម ៧ ថ្ងៃ ដើម្បីធ្វើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ឧប្បត្តិហេតុ។ រយៈពេលបន្ថែមនេះ ផ្ដើមគិតពីការផុតរយៈពេលធម្មតា។

អានុភាពនៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍

❖ អានុភាពព្យួរ

❑ **អានុភាពព្យួរសេចក្ដីសម្រេចលើបណ្ដឹងអាជ្ញា៖** ជាគោលការណ៍ ការអនុវត្តសេចក្ដីសម្រេចរបស់តុលាការជាន់ដំបូងគឺនៅពេល **សេចក្ដីសម្រេចចូលជាស្ថាពរ។** មានន័យថាផ្លូវនៃបណ្ដឹងដូចជាបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍បានផុតរលត់។ កាលណាមានបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ សេចក្ដីសម្រេចមិនអាចអនុវត្តបាននោះទេ ពោលគឺសេចក្ដីសម្រេចត្រូវបានព្យួរទុកសិន ម៣៩៨ ក១។

អានុភាពនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

មាត្រា ៣៩៨.- អានុភាពនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍លើការអនុវត្តសាលក្រម

នៅក្នុងរយៈពេលប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ការអនុវត្តសាលក្រមត្រូវបង្អង់សិន ។

ប៉ុន្តែ ជនជាប់ចោទដែលជាប់ឃុំដែលបានចូលបង្ហាញខ្លួន នៅមុខតុលាការជាន់ដំបូងត្រូវនៅក្នុងពន្ធនាគារនៅក្នុងរយៈពេលសម្រាប់ប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញា និងក្នុងករណីមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍លើសេចក្តីសម្រេចខាងបទព្រហ្មទណ្ឌ នោះជនជាប់ចោទត្រូវនៅក្នុងពន្ធនាគាររហូតដល់សាលាឧទ្ធរណ៍សម្រេច ។ ក្នុងករណីដែលតុលាការជាន់ដំបូងបានសម្រេចឱ្យរួចខ្លួន ឬបានផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារ រយៈពេលតិចជាងឬស្មើនឹងរយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ព្រះរាជអាជ្ញាអាចយល់ព្រមដោះលែងជនជាប់ចោទឱ្យមានសេរីភាព មុនពេលផុតកំណត់នៃរយៈពេលសម្រាប់ប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ។

រយៈពេលសម្រាប់ប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់អគ្គព្រះរាជអាជ្ញាមិនមែនជាឧបសគ្គដល់ការអនុវត្តទោសទេ ។

អានុភាពនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

- ក្នុងករណីខ្លះ សេចក្តីសម្រេចបណ្តឹងអាជ្ញាអាចនៅតែអនុវត្ត ពោលគឺ ***គ្មានអានុភាពព្យួរ* (ការអនុវត្តភ្លាម ឬបណ្តោះអាសន្ន)** ដើម្បីប្រយោជន៍សេរីភាព ឬសម្រួលដល់ការអនុវត្តវិធានការនិរន្តរាយ ទោះបីជាមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ក៏ដោយ។ ករណីគ្មានអានុភាពព្យួរ ***គ្មានអានុភាពព្យួរ* (ការអនុវត្តភ្លាម ឬបណ្តោះអាសន្ន)** នេះ គឺក្នុងករណី៖
  - ទី១ សេចក្តីសម្រេចដោះលែងជនជាប់ចោទ ម៣៩៨ ក២ កាលបើព្រះរាជអាជ្ញាយល់ព្រមក្នុងករណីសម្រេចឱ្យរួចខ្លួន ឬការផ្តន្ទាទោសស្មើឬក្រោមរយៈពេលឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន។ (ករណីអគ្គព្រះរាជអាជ្ញាប្តឹងឧទ្ធរណ៍)
  - ទី២ សាលក្រមរឿងអនីតិជន ដែលបង្គាប់ឱ្យដោះលែងអនីតិជនភ្លាម ម៤៩ ក៣, ម៥២ ក៤ ច្ប,អនីតិជន ។

អានុភាពនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

- ទី៣ សេចក្តីសម្រេចដកចេញការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ ម៣៥២។
- ទី៤ ដីកាបង្គាប់ឱ្យឃុំខ្លួន ឬ ដីកាបង្គាប់ឱ្យចាប់ខ្លួន ដែលមានអានុភាពអនុវត្តភ្លាម មៗ៥៣ ទោះបីមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ក៏ដោយ។
- ទី៥ ការចាត់ចែងជាបណ្តោះអាសន្ននូវវត្ថុចាប់យកដោយចៅក្រមជំនុំជម្រះ (ច្បាប់ឆ្នាំ២០២៥) ម៨ក៣។
- ទី៦ ការអនុវត្តទោសបន្ថែម ឬ ទោសជំនួស (ករណីច្បាប់បារាំង)។
- ទី៧ ការព្យួរទោសធម្មតា និងការព្យួរទោសសាកល្បង (ករណីច្បាប់បារាំង) ។
- ទី៨ តុលាការប្រកាសអនុវត្តរបបពាក់កណ្តាលសេរីភាព (ករណីច្បាប់បារាំង)។

អានុភាពនៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍

- **អានុភាពព្យួរសេចក្ដីសម្រេចផ្នែកបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី** មឞ៣៩៨ ក១ លើកលែងការឱ្យប្រាក់បណ្ដោះអាសន្ន **(ការអនុវត្តភ្លាម ឬបណ្ដោះអាសន្ន)** ដែលសម្រេចក្នុងសាលក្រម ម៣៥៥។
- **អានុភាពផ្ទេរនៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍** ម៣៩៧៖ សាលាឧទ្ធរណ៍មានសមត្ថកិច្ចត្រួតពិនិត្យលើគ្រប់អង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់ តែនៅក្នុងព្រំដែនកំណត់ដោយលិខិតប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ និងតាមឋានៈរបស់អ្នកប្ដឹងឧទ្ធរណ៍។
  - **ដែនកំណត់ទាក់ទងនឹងកម្មវត្ថុនៃសាលក្រម៖**
    - ព្រំដែននៃអង្គហេតុ និងបទចោទ ម៤០១ (អាចកែប្រែបទចោទ ក៏ប៉ុន្តែមិនអាចបន្ថែមធាតុថ្មី ឬអង្គហេតុថ្មីដែលមិនបានដាក់នៅសាលាដំបូងនោះទេ នេះជាអត្ថន័យនៃគោលការណ៍យុត្តាធិការពីថ្នាក់)។
    - ការហាមឃាត់ការទាមទារថ្មីនៅសាលាឧទ្ធរណ៍ (លើកលែង ការបន្ថែមមធ្យោបាយការពារឬតទល់)។

អានុភាពនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

- **ព្រំដែនកំណត់ដោយលិខិតប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ម៣៩៧៖**
  - បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍លើសាលក្រមដែលសម្រេចលើបណ្តឹងអាជ្ញា ឬបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៣៩៧។
- **ដែនកំណត់ដោយសារប្រភេទនៃអ្នកប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ម៣៩៩ ម៤០០ ម៤០២៖**
  - ព្រះរាជអាជ្ញា និងអគ្គព្រះរាជអាជ្ញា ម៤០០៖
    - សាលាឧទ្ធរណ៍អាចសម្រេចដាក់ទម្ងន់ទោស ឬអាចសម្រេចឱ្យរួចខ្លួន
    - សាលាឧទ្ធរណ៍អាចប្រកាសទោសបន្ថែម ដែលដាច់ខាតត្រូវប្រកាស និងដែលខកខានប្រកាសក្នុងសាលក្រម។

អានុភាពនៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍

- ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ឬអ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណី ម៤០២៖
  - បានតែលើផលប្រយោជន៍ផ្នែករដ្ឋប្បវេណី។
  - មិនអាចដាក់ពាក្យប្ដឹងសុំថ្មីដែលមិនបានដាក់ជូនតុលាការពិនិត្យ។
- ជនជាប់ចោទ ម៣៩៩៖
  - សាលាឧទ្ធរណ៍មិនអាចបន្ថែមទម្ងន់ទោស។
  - អាចត្រឹមតែកែប្រែសាលក្រមតែក្នុងន័យអនុគ្រោះដល់ជនជាប់ចោទ។
  - មិនអាចបន្ថែមទោសបន្ថែម។

អានុភាពនៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍

- ករណីសាលាដំបូងភ្លេចប្រកាសទោសបន្ថែមដែលដាច់ខាតត្រូវតែប្រកាស សាលាឧទ្ធរណ៍បដិសេធសាលក្រម ហើយសម្រេចអំពីទោសជាថ្មី។
- មិនអាចបន្ថែមចំនួនទឹកប្រាក់សំណង កាលណាមានតែបណ្ដឹងពីជនជាប់ចោទ (គ្មានបណ្ដឹងពីដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី)
- តើជនជាប់ចោទអាចដកពាក្យបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍បានដែរឬទេ? សំណុំរឿងបញ្ជូនត្រឡប់មកសាលាដំបូងវិញ?

នីតិវិធីនៅសាលាឧទ្ធរណ៍

- ម ៣៩៦ វិធានដែលអនុវត្តនៅតុលាការជាន់ដំបូង ត្រូវយកមកអនុវត្តដូចគ្នាផងដែរនៅសាលាឧទ្ធរណ៍ លើកលែងតែមានចែងក្នុងមាត្រា ៣៨៧ ដល់ មាត្រា៣៩៥ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ។

ផ្នែកទី២

បណ្តឹងទាស់ចំពោះសាលដីកាកំបាំងមុខ

នីតិវិធីលើសាលដីកាកំបាំងមុខ

នីតិវិធីលើសាលដីកាកំបាំងមុខ

សាលដីកាកំបាំងមុខរបស់សាលាឧទ្ធរណ៍ → បណ្ដឹងទាស់ → សាលាឧទ្ធរណ៍ដដែល → សាលដីកាថ្មី → បណ្ដឹងសាទុក្ខ → តុលាការកំពូល

លក្ខខណ្ឌនៃបណ្តឹងទាស់ចំពោះសាលដីកា

- លក្ខខណ្ឌសារធាតុនៃភាពអាចទទួលយកបាននៃបណ្តឹងទាស់
  - សេចក្តីសម្រេចដែលអាចប្តឹងទាស់បាន៖ ទាំងផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ ឬ ផ្នែករដ្ឋប្បវេណី ម៤១៣។
  - បុគ្គលដែលអាចប្តឹងទាស់បាន៖
    - ពិរុទ្ធជន ម៤១៣,ម៤០៩៖ ទាំងផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ ឬផ្នែករដ្ឋប្បវេណី។
    - ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកទទួលខុសត្រូវផ្នែករដ្ឋប្បវេណី តែចំពោះផលប្រយោជន៍ផ្នែករដ្ឋប្បវេណី ម៤១៦ថ្មី។

លក្ខខណ្ឌនៃបណ្ដឹងទាស់ចំពោះសាលដីកា

❖ លក្ខខណ្ឌទម្រង់

❑ ទម្រង់នៃការប្ដឹងទាស់៖ ម៤១០ ពាក្យប្ដឹងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ធ្វើនៅការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីដែលបានប្រកាសសាលដីកា ឬនៅចំពោះមុខអគ្គព្រះរាជអាជ្ញា អង្គភាពនគរបាល ឬកងរាជអាវុធហត្ថ ឬនៅចំពោះមុខប្រធានពន្ធនាគារ ឬមណ្ឌលឃុំខ្លួន។

លក្ខខណ្ឌនៃបណ្តឹងទាស់ចំពោះសាលដីកា

- ថិរវេលានៃការប្តឹងទាស់៖
  - ពិរុទ្ធជន ម៤១២៖ ១៥ ថ្ងៃ ផ្តើមគិតពីពេលទទួលបានសាលដីកា ឬបានដឹងអំពីសាលដីកា។
  - ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកទទួលខុសត្រូវផ្នែករដ្ឋប្បវេណី ម៤១៦៖ ១៥ ថ្ងៃ ផ្តើមគិតពីពេលទទួលបានសាលដីកា ឬបានដឹងអំពីសាលដីកា។

អានុភាពនៃបណ្ដឹងទាស់

- **អានុភាពរំលត់នៃបណ្ដឹងទាស់៖** សាលដីកាទាំងមូល ឬផ្នែកដែលរងការប្ដឹងទាស់ ត្រូវទុកជាអសារបង់ ម៤១៤។
- **អានុភាពព្យួរនៃបណ្ដឹងទាស់៖**
  - ផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ៖ ការអនុវត្តសាលាដីកាត្រូវព្យួរ លើកលែងតែដីកាបង្គាប់ឱ្យចាប់ខ្លួននៅតែមានអានុភាព ម៤១៤។
  - ផ្នែករដ្ឋប្បវេណី៖ការអនុវត្តសេចក្ដីសម្រេចផ្នែករដ្ឋប្បវេណីត្រូវព្យួរ ម៤១៤។

អានុភាពនៃបណ្តឹងទាស់

❖ការប្តឹងទៅយុត្តាធិការជំនុំជម្រះ ម៤១៥៖ សំណុំរឿងត្រូវលើកយកមកជំនុំជម្រះនៅមុខសាលាឧទ្ធរណ៍ដដែល។

❑ករណីមានវត្តមានរបស់អ្នកប្តឹង៖ តុលាការពិនិត្យមើលភាពអាចទទួលយកបាននៃបណ្តឹងទាស់ រួចសម្រេចលើអង្គសេចក្តីជាថ្មីម្តងទៀត។

❑ករណីអវត្តមានរបស់អ្នកប្តឹង៖ តុលាការប្រកាសថាបណ្តឹងទាស់ទុកជាឯកសារឥតបានការ ហើយសាលដីកាដែលគេប្តឹងទាស់ មិនអាចត្រូវបានកែប្រែទេ។ តែភាគីអាចប្តឹងសាទុក្ខបាន។

ជំពូកទី៣

ការជំនុំជម្រះនៅតុលាការកំពូល៖ បណ្តឹងសាទុក្ខ

បណ្តឹងសាទុក្ខ

❖បណ្តឹងសាទុក្ខ

- បណ្តឹងសាទុក្ខគឺជាបណ្តឹងវិសាមញ្ញ និងផ្អែកអង្គច្បាប់សុទ្ធសាធ ម៤៣៦។ តុលាការកំពូលមិនមែនថៅក្រមអង្គសេចក្តី តែជាថៅក្រមអង្គច្បាប់ លើកលែងតែជំនុំជម្រះដោយសភាពេញអង្គលើបណ្តឹងសាទុក្ខលើកទី២ ដែលតុលាការកំពូល ពិនិត្យទាំងអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់ ម៦២ ច្ប. រៀបចំអង្គការតុលាការ ម៤១៩ ម៤២៧ ម៤៣៤ ម៤៣៦ ម៤៤២ ក្រម។

លក្ខណៈនៃបណ្ដឹងសាទុក្ខ

នីតិវិធីបណ្ដឹងសាទុក្ខលើសាលដីកាចំពោះមុខ ឬ ចាត់ទុកចំពោះមុខ

សាលដីកាចំពោះមុខរបស់សាលាឧទ្ធរណ៍ → បណ្ដឹងសាទុក្ខ → តុលាការកំពូល

លក្ខណៈនៃបណ្តឹងសាទុក្ខ

❖ **លក្ខខណ្ឌសារធាតុនៃភាពអាចទទួលយកបាននៃបណ្តឹងសាទុក្ខ**

❑ **សេចក្តីសម្រេចដែលអាចប្តឹងសាទុក្ខបាន៖** សាលដីការបស់សភាស៊ើបសួរ ដោយគិតទាំងរឿងបត្យាប័ន ព្រមទាំងសាលដីកាដែលសម្រេចជាសមត្ថកិច្ចចុងក្រោយដោយសភាព្រហ្មទណ្ឌនៃសាលាឧទ្ធរណ៍ ម៤១៧។

❑ **សេចក្តីសម្រេចដែលមិនអាចប្តឹងសាទុក្ខបាន៖** ចំពោះសាលដីកាសភាស៊ើបសួរដែលបង្គាប់ឱ្យបញ្ជូនជនជាប់ចោទទៅតុលាការជំនុំជម្រះ, សាលក្រមស្ថាពរ, វិធានការសណ្តាប់ធ្នាប់ក្នុងសវនាការ, ដីកាបង្គាប់ឱ្យបំបែកសំណុំរឿង ការចាត់ចែងជាបណ្តោះអាសន្ននូវវត្ថុចាប់យករបស់សភាស៊ើបសួរ និងសភាព្រហ្មទណ្ឌ (ច្បាប់ឆ្នាំ២០២៥) ជាដើម។

លក្ខខណ្ឌនៃបណ្ដឹងសាទុក្ខ

- **បុគ្គលដែលអាចប្ដឹងសាទុក្ខ៖** ភាពជាភាគីគឺជាលក្ខខណ្ឌចាំបាច់ តែមិនគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីអាចប្ដឹងសាទុក្ខបាននោះទេ ម៤១៨។
  - អគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមតុលាការកំពូល ឬអមសាលាឧទ្ធរណ៍
  - ជនជាប់ចោទ ឬ ពិរុទ្ធជន (ទាំងផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌនិងរដ្ឋប្បវេណី)។ ជនជាប់ចោទ ឬពិរុទ្ធជន អាចប្ដឹងសាទុក្ខបានចំពោះសេចក្ដីសម្រេចឱ្យរួចទោស?
  - បុគ្គលដែលត្រូវគេទាមទារក្នុងករណីបត្យាប័ន
  - ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី
  - អ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណី។
  - អ្នកមានប្រយោជន៍ពាក់ព័ន្ធ ឬម្ចាស់វត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃការរឹបអូសគ្មានសិទ្ធិប្ដឹងសាទុក្ខ ម២៤៧ក៨ថ្មី?

លក្ខណៈនៃបណ្តឹងសាទុក្ខ

- **មូលហេតុនៃបណ្តឹងសាទុក្ខ៖ ម៤១៩**
  - សមាសភាពមិនស្របច្បាប់នៃតុលាការ (ច្បាប់នីតិវិធី)
  - អសមត្ថកិច្ចនៃតុលាការ (ច្បាប់នីតិវិធី)
  - ការរំលោភអំណាច (ច្បាប់នីតិវិធី)
  - ការបំពានច្បាប់ ឬការអនុវត្តខុសច្បាប់ (**ច្បាប់សារធាតុ** និងច្បាប់នីតិវិធី)

លក្ខខណ្ឌនៃបណ្ដឹងសាទុក្ខ

- ការបំពាន ឬភ្លេចទម្រង់ការដែលច្បាប់បញ្ញត្តិថាត្រូវទុកជាមោឃៈ (ច្បាប់នីតិវិធី)
- ការមិនបានសម្រេចលើពាក្យប្ដឹងរបស់អយ្យការ ឬភាគី កាលណាពាក្យប្ដឹងសុំនេះធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនិងមានន័យយ៉ាងច្បាស់លាស់ (ច្បាប់នីតិវិធី)
- ការបំភ្លៃអង្គហេតុ (ច្បាប់នីតិវិធី)
- គ្មានសំអាងហេតុ (ច្បាប់នីតិវិធី)
- ការផ្ទុយគ្នារវាងសំអាងហេតុ និងសេចក្ដីសម្រេច (ច្បាប់នីតិវិធី)។

លក្ខខណ្ឌនៃបណ្តឹងសាទុក្ខ

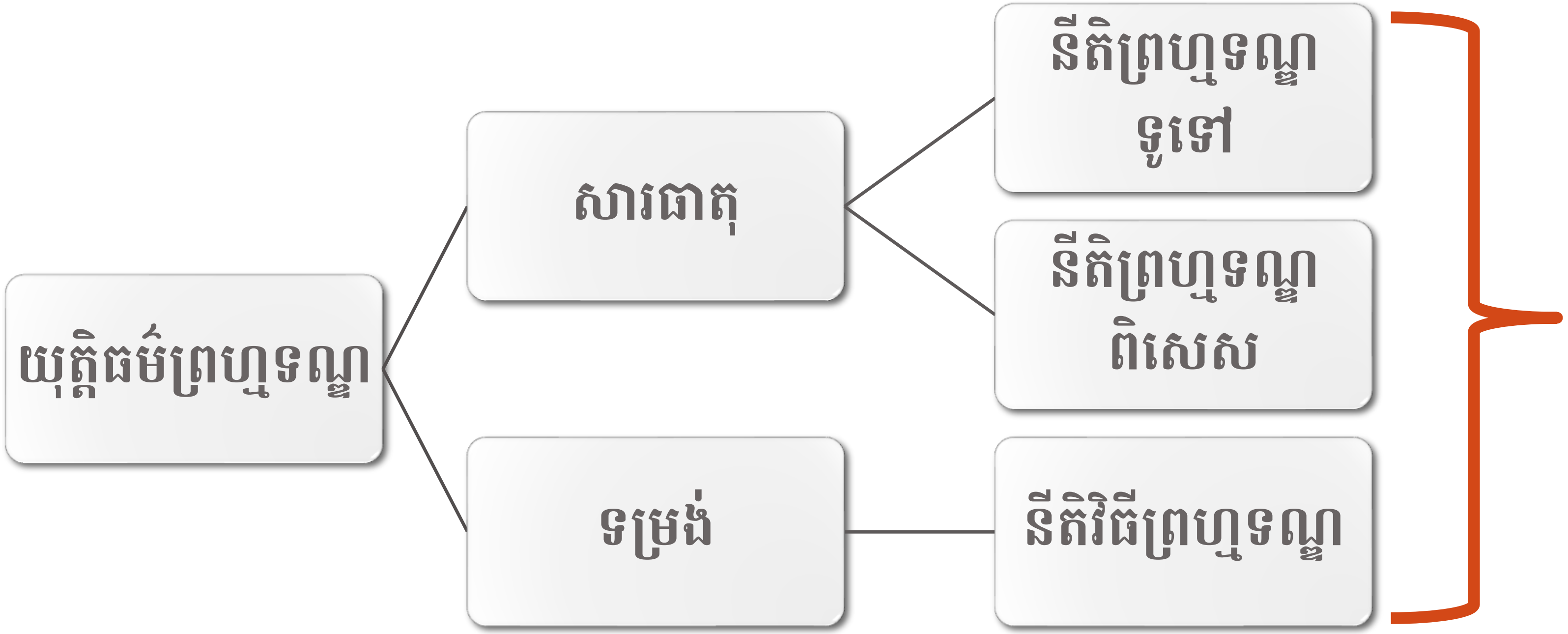

តុលាការកំពូលពិនិត្យមើលទៅលើទាំងការអនុវត្តច្បាប់ និងទាំងរបៀបដំណើរការក្តី។

ដូចនេះ មូលហេតុនៃបណ្តឹងសារទុក្ខមានទាំងការអនុវត្តច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌសារធាតុមិនត្រឹមត្រូវ និងការអនុវត្តច្បាប់នីតិវិធីមិនត្រឹមត្រូវ។

លក្ខខណ្ឌនៃបណ្ដឹងសាទុក្ខ

❖ លក្ខខណ្ឌទម្រង់

- **ចិរវេលានៃការប្ដឹងសាទុក្ខ** ម៤២០, ម៤២១៖
  - ១ ខែ ចំពោះសាលដីការរបស់សភាព្រហ្មទណ្ឌនៃសាលាឧទ្ធរណ៍
  - ១៥ ថ្ងៃ ចំពោះសាលដីការបស់សភាស៊ើបសួរនៃសាលាឧទ្ធរណ៍
  - ៥ ថ្ងៃ ចំពោះមតិរបស់សភាស៊ើបសួរដែលបញ្ចេញក្នុងរឿងបត្យាប័ន
  - ភ្លាមៗ ចំពោះសាលដីកាចាត់របៀប បើសាលដីកានេះបញ្ចប់នីតិវិធី។ (**អ្វីជាសាលដីកាបញ្ចប់កិច្ចនីតិវិធី**?)

លក្ខខណ្ឌនៃបណ្តឹងសាទុក្ខ

- **ទម្រង់នៃការប្តឹងសាទុក្ខ៖ ម៤២២, ម៤២៣**
  - បណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវធ្វើនៅការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីនៃសាលាឧទ្ធរណ៍
  - ចំពោះជនជាប់ចោទ ឬពិរុទ្ធជន ឬបុគ្គលដែលគេទាមទារក្នុងរឿងបត្យាប័នអាចធ្វើដោយខ្លួនឯង ឬតំណាងដោយមេធាវី ឬឪពុកម្តាយ ឬអ្នកអាណាព្យាបាល។ ចុះជនត្រូវចោទអាចប្តឹងសាទុក្ខបានទេ?
  - ចំពោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណី អាចធ្វើដោយខ្លួនឯង ឬតំណាងដោយមេធាវី សហព័ទ្ធ ឬដោយញាតិលោហិតផ្ទាល់។
  - អ្នកប្តឹងចុះហត្ថលេខា ឬស្នាមមេដៃ អមដោយហត្ថលេខារបស់ក្រឡាបញ្ជី។

អានុភាពនៃបណ្តឹងសាទុក្ខ

❖ **អានុភាពព្យួររបស់បណ្តឹងសាទុក្ខ** **ម៤៣៥**

❑ ក្នុងរយៈពេលមានបណ្តឹងសាទុក្ខ ការអនុវត្តសាលដីការបស់សាលាឧទ្ធរណ៍ត្រូវបង្អង់សិន។ ច្បាប់មិនបានបញ្ជាក់ទេថា បង្អង់ទាំងផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ និងរដ្ឋប្បវេណី។

❑ ការអនុវត្តសេចក្តីសម្រេចដែលត្រូវតវ៉ា ត្រូវបង្អង់ក្នុងខណៈដែលតុលាការកំពូលមិនទាន់បានសម្រេច។

➢ លើកលែងតែ ការដាក់ពន្ធនាគារជនជាប់ឃុំ ដីកាបង្គាប់ឱ្យចាប់ខ្លួន ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន។ ជាការបកស្រាយ លើកលែងផងដែរ ចំពោះវិធានការបណ្តោះអាសន្ននានាដែលសម្រេចដោយតុលាការ។

អានុភាពនៃបណ្តឹងសាទុក្ខ

❖ **អានុភាពផ្ទេរ៖ ម៤៣៦** បណ្តឹងសាទុក្ខមានអានុភាពផ្ទេរទៅសភាព្រហ្មទណ្ឌនៃតុលាការកំពូលតែបញ្ហាអង្គច្បាប់តែប៉ុណ្ណោះ។ តុលាការកំពូលមិនពិនិត្យឡើងវិញលើអង្គហេតុនោះទេ លើកលែងករណីម៤៤២។

នីតិវិធីចំពោះមុខតុលាការកំពូល

- **នីតិវិធីនៅចំពោះមុខតុលាការកំពូល** ម៤២៥-៤៣៨
  - បញ្ជូនសំណុំរឿងទៅតុលាការកំពូល។
  - ភាគីអាចតាំងមេធាវី រហូតដល់មុនមួយថ្ងៃនៃថ្ងៃបើកសវនការ។
  - ក្រឡាបញ្ជីឱ្យដំណឹងទៅគូភាគីអំពីការចុះសំណុំរឿង។ ១០ ថ្ងៃក្រោយ ក្រឡាបញ្ជីឱ្យដំណឹងដល់អ្នកប្ដឹងថាខ្លួនមានថិរវេលា ២០ ថ្ងៃ ដើម្បីដាក់សារណាអំពីមធ្យោបាយខាងច្បាប់។ មេធាវីម្ខាងទៀត មានសិទ្ធិ ២០ ថ្ងៃដូចគ្នាក្នុងការដាក់សារណា។

សាលដីកាតុលាការកំពូល

❖ **ការសម្រេចសេចក្តី៖** សភាព្រហ្មទណ្ឌនៃតុលាការកំពូលអាច៖

- ❑បដិសេធបណ្តឹងសាទុក្ខទាំងស្រុង ឬមួយផ្នែក ម៤៣៩។
- ❑បដិសេធសាលដីការបស់សាលាឧទ្ធរណ៍ទាំងស្រុង ឬមួយផ្នែក រួចបង្វិលរឿងទៅមុខសាលាឧទ្ធរណ៍ផ្សេងទៀត ឬ ដដែល ក៏ប៉ុន្តែត្រូវមានសមាសភាពខុសពីមុន ម៤៣៩។
  - ➢តុលាការកំពូលប្រកាសបដិសេធសាលដីការបស់សាលាឧទ្ធរណ៍ដោយគ្មានបង្វិលសំណុំរឿងទៅវិញទៀ្បយ កាលណាអំពើដែលចោទប្រកាន់មិនមែនជាបទល្មើស ម៤៤០។
- ❑តុលាការកំពូលអាចមិនបដិសេធសាលដីកា ដោយគ្រាន់តែកែប្រែប្រភេទគតិយុត្តនៃអង្គហេតុជាថ្មីដោយរក្សាទោស និងសំណងនៅដដែល បើកាលណាយល់ឃើញថា អំពើដែលចោទប្រកាន់ជាបទល្មើសផ្សេងតែត្រូវផ្តន្ទាទោសដូចគ្នា ម៤៤១។

សាលដីកាតុលាការកំពូល

❖ សាលដីកាជំនុំជម្រះពេញអង្គ៖

❑ ប្រសិនបើតុលាការទទួលសំណុំរឿងបង្វិលមិនអនុលោមតាមសាលដីកាទីមួយរបស់តុលាការកំពូលទេ ហើយប្រសិនបើមធ្យោបាយដដែលត្រូវបានលើកយកមកធ្វើជាសំអាងសម្រាប់បណ្ដឹងសាទុក្ខលើកទីពីរ តុលាការកំពូលដែលជំនុំជម្រះដោយសភាពេញអង្គនោះ សម្រេចសេចក្ដីលើអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់ ដោយចេញសាលដីកាស្ថាពរមួយ ម៤៤២។

ភាគទី៦

អាជ្ញារស់ជំនុំ

អ្វីជាអាជ្ញាអស់ជំនុំ Res judicata ?

- *ជាគោលការណ៍ សាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌអាចត្រូវបានអនុវត្ត លុះត្រាណាតែបានចូលជាស្ថាពរ* ម៤៩៧ ក១ ក្រម។
- *រយៈពេលប្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់អគ្គព្រះរាជអាជ្ញា មិនមែនជាឧបសគ្គដល់ការអនុវត្តទោសទេ* ម៤៩៧ ក២ ក្រម។
- សាលក្រមមួយចូលជាស្ថាពរ លុះត្រាណាតែលែងអាចត្រូវបានប្ដឹងប្រឆាំងបាន ឬបានប្ដឹងប្រឆាំងអស់រួចរាល់ ឬបានផុតចិរវេលានៃការប្ដឹងប្រឆាំង។ ម៩១ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ
- កាលណាសាលក្រម ឬសាលដីកាចូលជាស្ថាពរ គឺមានអាជ្ញាអស់ជំនុំ (ទាំងផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ និងរដ្ឋប្បវេណី)។ សេចក្ដីសម្រេចដែលមានអាជ្ញាអស់ជំនុំ គឺមិនអាចកែប្រែបានទេ (លើកលែងបណ្ដឹងសើរើ)។
- អាជ្ញាអស់ជំនុំ (ទីដៅនៃបណ្ដឹងអាជ្ញា) គឺជាមូលហេតុនៃការរលត់បណ្ដឹងអាជ្ញា ម៧ក្រម។

វិសាលភាពនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ

❖អាជ្ញាអស់ជំនុំចងជាកាតព្វកិច្ចដល់គ្រប់ចៅក្រមទាំងអស់ដែលបានទទួលបណ្ដឹងក្រោយៗមក ម១២ ក្រម ម១៤ (៧) ICCPR ។

❖អាជ្ញាអស់ជំនុំបង្កើតជាវិបាក។ ចៅក្រមរដ្ឋប្បវេណីដែលទទួលបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីដាច់ដោយឡែកត្រូវរង់ចាំរហូតដល់ចៅក្រមព្រហ្មទណ្ឌចេញសេចក្ដីសម្រេចជាស្ថាពរលើបណ្ដឹងអាជ្ញា ដើម្បីចៅក្រមរដ្ឋប្បវេណីអាចចេញសេចក្ដីសម្រេចបានលើផ្នែករដ្ឋប្បវេណី ម២២ ក្រម។ ការរង់ចាំនេះ គឺត្រូវធ្វើនៅពេលដែលបណ្ដឹងអាជ្ញាត្រូវបានដាក់ឱ្យមានចលនា ដូចនេះ ពាក្យប្ដឹងសាមញ្ញរបស់ជនរងគ្រោះមិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីឱ្យចៅក្រមរដ្ឋប្បវេណីបង្អង់រឿងក្ដីនោះទេ។

លក្ខណៈ និងលក្ខខណ្ឌនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំ

- **លក្ខណៈ៖** ដោយខុសពីអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមរដ្ឋប្បវេណីដែលមានអាជ្ញាអស់ជំនុំមិនដាច់ខាត ជាគោលការណ៍ អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌមាន៖
  - លក្ខណៈដាច់ខាត៖ អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌមានតម្លៃជា erga omnes (គ្រប់បុគ្គលទាំងអស់ ទាំងភាគី និងមិនមែនភាគីនៃដំណើរការក្តីព្រហ្មទណ្ឌ)។
  - លក្ខណៈអាជ្ញាបញ្ញា៖ អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌអាចត្រូវបានលើកឡើងនៅគ្រប់ពេល។
- **លក្ខខណ្ឌ៖** ត្រូវមានសេចក្តីសម្រេចនៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌដែល**សម្រេចផ្អែកអង្គសេចក្តី** ពោលគឺ **សម្រេចលើបណ្តឹងអាជ្ញា** (តម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ ដីកាដំណោះស្រាយ សាលក្រមប្រកាសពិរុទ្ធភាព ឬ ឱ្យរួចខ្លួន) និងត្រូវតែលើ**អង្គហេតុតែមួយ**ដែលអង្គហេតុនេះ ត្រូវបានប្តឹងចំពោះមុខថៅក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឬថៅក្រមរដ្ឋប្បវេណី។

គំនូសបំព្រួញនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

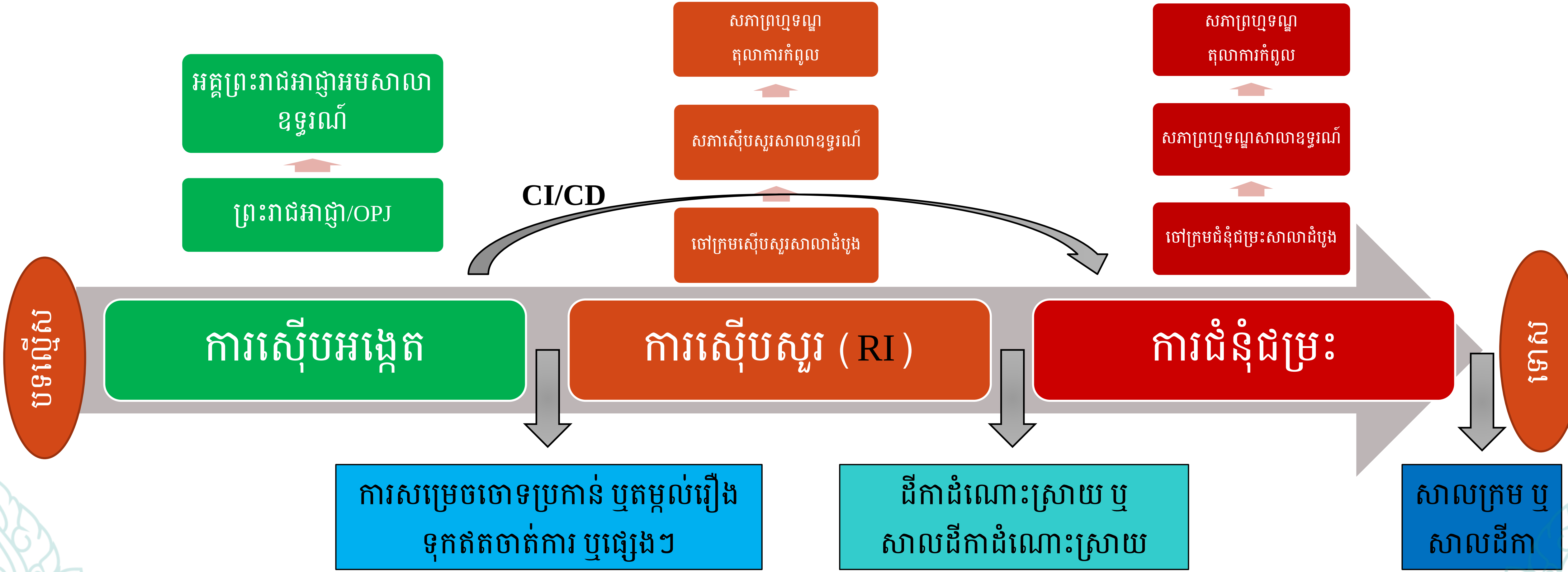

អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌលើផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ

❖ ដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត៖

- **ដីកាសម្រេចតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ** មិនមានអាជ្ញាអស់ជំនុំទេ ម៤១ ក្រម។ មូលហេតុផ្អែកលើច្បាប់ ដូចជាការលើកលែងទោសជាទូទៅ និរាករណ៍ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌជាដើម ដែលធ្វើឱ្យបណ្តឹងអាជ្ញារលត់មិនអាចបើកបាន តែមិនមានន័យថាដីកាតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការផ្អែកលើមូលហេតុទាំងនេះមានអាជ្ញាអស់ជំនុំនោះទេ។
- ដីកាចោទប្រកាន់៖
  - ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ (RI) មិនមានអាជ្ញាអស់ជំនុំទេ ព្រោះចៅក្រមស៊ើបសួរ មានសិទ្ធិកែប្រែបទចោទដែលកំណត់ដោយព្រះរាជអាជ្ញា។
  - ដីកាកោះហៅបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (CD) និងកំណត់ហេតុស្តីពីការបង្ហាញខ្លួនភ្លាម (CI) មិនមានអាជ្ញាអស់ជំនុំទេ ព្រោះចៅក្រមជំនុំជម្រះមានសិទ្ធិកែប្រែបទចោទដែលកំណត់ដោយព្រះរាជអាជ្ញា ម៣៤៨។
- ដីកាសម្រេចប្រគល់វត្ថុចាប់យក ? តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអាចសម្រេចរឹបអូសវត្ថុនោះវិញបានទេ ?

អាជ្ញារស់ជំនុំនៃសាលាក្រមព្រហ្មទណ្ឌលើផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ

- **ដំណាក់កាលស៊ើបសួរ៖** ដីកាដំណោះស្រាយ
  - **ដីកាដំណោះស្រាយបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ** គ្មានអាជ្ញារស់ជំនុំទេ ពីព្រោះថាចៅក្រមជំនុំជម្រះមានសិទ្ធិកែប្រែបទចោទដែលកំណត់ដោយចៅក្រមស៊ើបសួរ (ដីកាដំណោះស្រាយរបស់ចៅក្រមស៊ើបសួរ គឺជាការប្ដឹងអំពីអង្គហេតុល្មើស និងបុគ្គលល្មើសទៅចៅក្រមជំនុំជម្រះ) ម៣៤៨ ម៣៥០ ក្រម។

អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌលើផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ

- **ដីកាដំណោះស្រាយលើកលែងចោទប្រកាន់៖ ការលើកលែងការចោទប្រកាន់ #ការសម្រេចឱ្យរួចខ្លួន**
  - ប្រសិនបើជាដីកាដំណោះស្រាយលើកលែងចោទប្រកាន់ដោយផ្អែកលើ**<u>អង្គហេតុ</u>** នោះដីកាដំណោះស្រាយនេះមានអាជ្ញាអស់ជំនុំដោយអន្លើ និងបណ្ដោះអាសន្ន ព្រោះអាចបើកស៊ើបសួរឡើងវិញតាមការស្នើសុំរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ម២៥១ ម២៦៥ ក្រម។ ឧ. ដីកាដំណោះស្រាយលើកលែងការចោទប្រកាន់ដោយមូលហេតុ *គ្មានភស្តុតាងដាក់បន្ទុកគ្រប់គ្រាន់លើជនត្រូវចោទ* ឬ *ជនដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើសនោះនៅតែគេមិនស្គាល់* ម២៤៧ ថ្មី។
  - ប្រសិនបើជាដីកាដំណោះស្រាយលើកលែងចោទប្រកាន់ដោយផ្អែកលើ**<u>អង្គច្បាប់</u>** នោះដីកាដំណោះស្រាយនេះមានអាជ្ញាអស់ជំនុំដាច់ខាតនិងអចិន្ត្រៃយ៍។ ឧ. ដីកាដំណោះស្រាយលើកលែងការចោទប្រកាន់ដោយមូលហេតុ ការលើកលែងទោសជាទូទៅ អាជ្ញាយុកាល អំពើមិនបង្កើតជាបទល្មើស ម២៤៧ថ្មី។

អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌលើផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ

- សម្រាប់**អង្គហេតុតែមួយ** ដីកាដំណោះស្រាយលើកលែងការចោទប្រកាន់មិនបង្កជាឧបសគ្គដល់ដីកាកោះហៅបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះផ្ទាល់ចំពោះបុគ្គលដែលមិនត្រូវបានដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យនៅពេលស៊ើបសួរ ឬ ដែលមិនមានឈ្មោះក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ឬ ក្នុងពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (សាលដីកាតុលាការកំពូលបារាំង ចុះថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨)។

អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌលើផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ

❖ ដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ៖ ម៤៤៣ក្រម

❑ *Non bis in idem៖* បុគ្គលម្នាក់ដែលត្រូវបានជំនុំជម្រះរួចហើយ (ទាំងការសម្រេចឱ្យរួចខ្លួន និងការសម្រេចផ្តន្ទាទោស) មិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ជាថ្មីសម្រាប់អង្គហេតុដដែលនោះទេ ម១២ ក្រម ម១៤ (៧) ICCPR។

❑ មូលហេតុគតិយុត្តនៃការរលត់បណ្តឹងអាជ្ញា៖ កាលណាមានអាជ្ញាអស់ជំនុំ នោះបណ្តឹងអាជ្ញារលត់ ហើយបង្កឧបសគ្គដល់ការចោទប្រកាន់ ម៧ ក្រម។

អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌលើផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ

❑លក្ខខណ្ឌ៖

- ➢សេចក្តីសម្រេចស្ថាពរលែងអាចត្រូវបានប្តឹងប្រឆាំងបាន ឬបានប្តឹងប្រឆាំងអស់រួចរាល់ ឬបានផុតចិរវេលានៃការប្តឹងប្រឆាំង។
- ➢អង្គហេតុតែមួយ និងមនុស្សតែមួយ ៖ វិធាន ***Non bis in idem*** អនុវត្តតែក្នុងករណីភាពតែមួយនៃមនុស្ស និងនៃអង្គហេតុរវាងការចោទប្រកាន់ដំបូង និងការចោទប្រកាន់ជាថ្មី ទោះបីជាស្ថិតក្រោមកំណត់ឈ្មោះបទល្មើសថ្មីផ្សេងក៏ដោយ ម១២ ក្រម និង ម១៤ (៧) ICCPR។

អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌលើផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ

- សេចក្តីសម្រេចត្រូវតែចេញដោយតុលាការប្រទេសកម្ពុជា៖ ជាគោលការណ៍ សេចក្តីសម្រេចដែលប្រកាសដោយតុលាការបរទេសមិនអាចហាមឃាត់តុលាការកម្ពុជាក្នុងការចោទប្រកាន់ជាថ្មីនោះទេ ព្រោះសេចក្តីសម្រេចតុលាការបរទេសមិនមានអាជ្ញាអស់ជំនុំនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាទេ (អធិបតេយ្យរបស់រដ្ឋ) លើកលែងមានកិច្ចព្រមព្រៀងពិសេស ឬ ម២៣ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ (អនុវត្តទោសរួច ឬ ទោសរលត់ដោយផុតអាជ្ញាយុកាល)។
- សេចក្តីសម្រេចនោះគឺជា**សេចក្តីសម្រេចផ្នែកអង្គសេចក្តី**។ ករណីសាលក្រមបដិសេធអំពីភាពអាចទទួលយកបាននៃដីកាកោះហៅបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះផ្ទាល់ ដែលសាលក្រមនេះមិនមានអាជ្ញាអស់ជំនុំនោះទេ បើទោះបីបានចូលជាស្ថាពរក៏ដោយ។

អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌលើផ្នែករដ្ឋប្បវេណី

- ម២២ ក២ ក្រម *បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក៏អាចធ្វើបានផងដែរនៅចំពោះមុខសាលាជម្រះក្តីរដ្ឋប្បវេណី។ ក្នុងករណីនេះ បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចត្រូវព្យួរសិន ដរាបណាមិនទាន់មានសេចក្តីសម្រេចជា**ស្ថាពរ**មួយត្រូវបានប្រកាសលើបណ្តឹងអាជ្ញា។*

- ម២៣ *តុលាការព្រហ្មទណ្ឌនឹងអាចសម្រេចការជួសជុលព្យសនកម្មបាន លុះត្រាតែបានពិនិត្យជាមុនអំពីធាតុផ្សំនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ហើយបានប្រកាសថា ជនជាប់ចោទត្រូវមានពិរុទ្ធភាពជាមុនសិន។*

- ម៣៥៥ ក្រម *នៅក្នុងសាលក្រមតែមួយជាមួយរឿងព្រហ្មទណ្ឌ តុលាការសម្រេចអំពីផលប្រយោជន៍ផ្នែករដ្ឋប្បវេណី។*

- មិនមានច្បាប់ ឬយុត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាដែលបានចែងឬពន្យល់អំពីអាជ្ញាអស់ជំនុំលើផ្នែករដ្ឋប្បវេណីនេះទេ។

អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌលើផ្នែករដ្ឋប្បវេណី

- ជាគោលការណ៍ សាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌមានអាជ្ញាអស់ជំនុំលើសាលក្រមរដ្ឋប្បវេណី (បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរណាបបណ្តឹងអាជ្ញា)។ សាលដីកាតុលាការកំពូលបែលហ្សិក ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៨៦៖ *ចៅក្រមរដ្ឋប្បវេណីត្រូវតែគិតគូអ្វីដែលត្រូវបានជំនុំជម្រះយ៉ាងច្បាស់លាស់ និងជាចាំបាច់ដោយចៅក្រមព្រហ្មទណ្ឌដែលពាក់ព័ន្ធនឹងអត្ថិភាពនៃអំពើល្មើសដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងជនល្មើសពាក់ព័ន្ធនឹងការកំណត់បទល្មើសនិងទទ្ធីករណ៍ដែលចៅក្រមព្រហ្មទណ្ឌបានផ្អែកលើ។* ការតម្រូវបែបនេះ គឺដើម្បីចៀសវាងភាពផ្ទុយគ្នារវាងសាលក្រមរដ្ឋប្បវេណី និងសាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌ។

អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌលើផ្នែករដ្ឋប្បវេណី

❖ សាលដីកាតុលាការកំពូលប៊ែលហ្ស៊ិក បានបន្ធូរបន្ថយការអនុវត្តគោលការណ៍ខាងលើទាក់ទងនឹងលក្ខណៈដាច់ខាតនៃអាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌលើសាលក្រមរដ្ឋប្បវេណីចំពោះតតិយជនដែលមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្ដីព្រហ្មទណ្ឌ។ តុលាការកំពូលនេះបានសម្រេចនៅថ្ងៃទី១៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៦ ថា *តាមវិធាន នៅពេលដំណើររឿងក្ដីរដ្ឋប្បវេណី គេមិនអាចអនុញ្ញាតឱ្យមានការបដិសេធប្រឆាំងជាថ្មីទៅនឹងសេចក្ដីសម្រេចដែលបានសម្រេចលើបណ្ដឹងអាជ្ញា ដូចនេះអាជ្ញាអស់ជំនុំនៅក្នុងរឿងក្ដីព្រហ្មទណ្ឌមិនបានហាមឃាត់ភាគីនៃរឿងក្ដីរដ្ឋប្បវេណីហើយដែលមិនមែនជាភាគីនៅក្នុងរឿងក្ដីព្រហ្មទណ្ឌក្នុងការបដិសេធប្រឆាំងនឹងធាតុនានាដែលកើតចេញអំពីរឿងក្ដីព្រហ្មទណ្ឌ។*

អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌលើផ្នែករដ្ឋប្បវេណី

- ការសម្រេចបែបនេះគឺផ្អែកលើមាត្រា៦នៃអនុសញ្ញាអឺរ៉ុបស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ដែលធានាចំពោះគ្រប់បុគ្គលនូវសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីប្រកបដោយភាពយុត្តិធម៌។ (Article6 Right to a fair trial, European Convention on Human Rights) អាជ្ញាអស់ជំនុំអាចតទល់នឹងតតិយជននៃរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌបានរហូតទាល់តែមានភស្តុតាងផ្ទុយ។
- បញ្ហារវាងគោលការណ៍ឯកភាពនៃកំហុសព្រហ្មទណ្ឌ និងកំហុសរដ្ឋប្បវេណី និងគោលការណ៍ទ្វិកភាពរវាងកំហុសព្រហ្មទណ្ឌ និងកំហុសរដ្ឋប្បវេណី។

អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃសាលក្រមព្រហ្មទណ្ឌលើផ្នែករដ្ឋប្បវេណី

- យោងសេចក្តីសម្រេចចិត្តមហាសន្និបាតបូកសរុបលទ្ធផលការងារវិស័យយុត្តិធម៌ទូទាំងប្រទេស ឆ្នាំ២០២៣ និងកំណត់ទិសដៅការងាជាអាទិភាពបន្ត ចុះថ្ងៃទី២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២៤៖ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានសិទ្ធិក្នុងការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ និងប្តឹងសារទុក្ខនៅក្នុងសំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ដើម្បីធានានូវសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងសំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌក្នុងការទាមទារសំណងជំងឺចិត្តចំពោះព្យសនកម្មដែលខ្លួនបានទទួល ប៉ុន្តែ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍និងបណ្តឹងសាទុក្ខមានអានុភាពតែទៅលើផលប្រយោជន៍ផ្នែករដ្ឋប្បវេណីប៉ុណ្ណោះ ។

- នេះបង្ហាញថា នៅពេលដែលតុលាការជាន់ដំបូងសម្រេចឱ្យរួចខ្លួន និងនៅពេលដែលគ្មានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ឬសាទុក្ខពីអង្គការអយ្យការក៏ដោយ អាជ្ញាអស់ជំនុំនៃរឿងព្រហ្មទណ្ឌ មិនមានអានុភាពលើផ្នែករដ្ឋប្បវេណីនោះទេ។ ដូច្នេះ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌជាន់ខ្ពស់នៅតែមានសិទ្ធិសម្រេចលើសំណងជូនជនរងគ្រោះក្នុងរឿងក្តីដែលជនជាប់ចោទត្រូវបានសម្រេចឱ្យរួចខ្លួនដោយតុលាការថ្នាក់ក្រោម។

ភាគទី៧

បណ្តឹងក្រោយអាជ្ញាអស់ជំនុំ៖ បណ្តឹងសើរើរឿងក្តី

គំនូសបំព្រួញបណ្តឹងសើរើរឿងក្តី

អត្ថិភាព
បទល្មើស

បណ្តឹងអាជ្ញា
(ការដាក់បណ្តឹងអាជ្ញាឱ្យមានចលនា និងការអនុវត្តបណ្តឹងអាជ្ញា)

សាលក្រម ឬ សាលដីកាស្ថាពរ អំពីពិរុទ្ធភាពនិងទោស ម២ ម៤៩៧

ការអនុវត្តទោស

រលត់ទោស

អាយុជីវិតរបស់បណ្តឹងអាជ្ញា

អាយុជីវិតរបស់ទោស

បណ្តឹងសើរើរឿងក្តី

អ្វីជាបណ្ដឹងសើរើរឿងក្ដី

❖ **វិការៈនៃអង្គហេតុ (ត្រូវសើរើអង្គហេតុ)** ម៤៤៥ ដែលកើតមានលើសាលក្រម ឬសាលដីកាអំពីអង្គសេចក្ដី។

❖ នៅពេលសម្រេចសើរើគឺ មានន័យថាធ្វើការជួសជុល **វិការៈនៃអង្គហេតុរបស់តុលាការ**។

❖ គោលដៅតែមួយគត់នៃបណ្ដឹងសើរើគឺ ធ្វើឱ្យទណ្ឌិតរួចខ្លួនពីបទចោទប្រកាន់វិញ មិនមែនដើម្បីផ្ដន្ទាទោសអ្នកដែលត្រូវបានសម្រេចឱ្យរួចខ្លួននោះទេ។

❖ បណ្ដឹងសើរើនេះគឺជាបណ្ដឹងវិសាមញ្ញមួយដែលត្រូវបានកម្រិតទៅលើតែករណីមួយចំនួនដែលកំណត់ដោយច្បាប់។

លក្ខណៈនៃបណ្ដឹងសើរើរឿងក្ដី

❖ **សេចក្ដីសម្រេចដែលអាចត្រូវបានប្ដឹងសើរើរឿងក្ដី៖** សាលក្រម ឬ សាលដីកាស្ថាពរលើពិរុទ្ធភាពនិងទោស ហើយដែលមានអាជ្ញាអស់ជំនុំ ម៤៤៣។

❖ **ចិរវេលានៃការប្ដឹង៖** អាចធ្វើបាននៅគ្រប់ពេលវេលា ទោះបីកំពុងអនុវត្តទោស ឬបានអនុវត្តទោសចប់រួចរាល់ក៏ដោយ ម ៤៥៥។

❖ **មូលហេតុនៃប្ដឹងសើរើរឿងក្ដី៖** **វិការៈនៃអង្គហេតុ (ត្រូវសើរើអង្គហេតុ)** ម៤៤៥ មាន៤មូលហេតុគឺ

- ❑ក្រោយការផ្ដន្ទាទោសពីបទមនុស្សឃាត មានតម្រុយថាជនរងគ្រោះនៅរស់រានមានជីវិត
- ❑ជនជាប់ចោទពីរនាក់ត្រូវបានផ្ដន្ទាទោសចំពោះបទល្មើសដដែលនេះដោយការផ្ដន្ទាទោសទាំងពីរនេះមិនចុះសម្រុងគ្នា
- ❑កាលណាសាក្សីត្រូវផ្ដន្ទាទោសពីបទល្មើស ធ្វើជាសាក្សីដោយក្លែងប្រឆាំងនឹងជនជាប់ចោទ
- ❑កាលណាមានអង្គហេតុថ្មី ឬលិខិត ឬភស្ដុតាងថ្មីដែលនាំឱ្យគេសង្ស័យលើពិរុទ្ធភាពនៃទណ្ឌិត (**ជាមូលហេតុទូទៅ**)។

លក្ខខណ្ឌនៃបណ្ដឹងសើរើរឿងក្ដី

- **បុគ្គលដែលអាចប្ដឹងសើរើរឿងក្ដី៖** ម៤៤៦
  - រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌៖ មុនប្ដឹងទៅតុលាការកំពូល អាចសុំដល់អគ្គព្រះរាជអាជ្ញា (ឧទ្ធរណ៍) ដែលមានសមត្ថកិច្ចខាងដែនដីឱ្យធ្វើការស្រាវជ្រាវបន្ថែម។
  - ទណ្ឌិត ឬអ្នកតំណាងស្របច្បាប់ ប្រសិនបើទណ្ឌិតនេះជាអសមត្ថជន
  - សហព័ទ្ធ ឪពុក ម្ដាយ កូន ឬ ជាទូទៅ ជនណាដែលមានប្រយោជន៍ខាងសម្ភារៈ ឬ ខាងផ្លូវចិត្តក្នុងការលុបបំបាត់ទណ្ឌកម្មនេះក្នុងករណីដែលទណ្ឌិតបានទទួលមរណភាព ឬបាត់ខ្លួន។
- ការអនុគ្រោះទោស (la grâce ការលើកលែងទោស) និងការលើកលែងទោសជាទូទៅ (l'amnistie) មិនមែនជាឧបសគ្គដល់ការប្ដឹងសើរើទេ ម៤៥៥។

នីតិវិធីនៅតុលាការកំពូល

- បណ្តឹងសើរើរឿងក្តីត្រូវធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ នៅក្រឡាបញ្ជីនៃតុលាការកំពូល។

- ក្រឡាបញ្ជីជូនដំណឹងដល់អ្នកប្តឹងថាមានរយៈពេល ៣០ថ្ងៃដើម្បីបំពេញពាក្យប្តឹង និងអាចពន្យាពេលដោយប្រធានតុលាការកំពូល។ ផុតពេលនេះ ប្រធានតុលាការកំពូលចាត់តាំងចៅក្រមរបាយការណ៍ ហើយសំណុំរឿងបញ្ជូនទៅអគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមតុលាការកំពូល។

នីតិវិធីនៅតុលាការកំពូល

❖ **សភាព្រហ្មទណ្ឌ** (ចៅក្រម ៥ រូប) នៃតុលាការកំពូលសម្រេចអំពីភាពអាចទទួលយកបាននៃពាក្យប្ដឹងសើរើរឿងក្ដី ម៤៤៩។

❖ ប្រសិនបើ**សភាព្រហ្មទណ្ឌ**ទទួលពាក្យប្ដឹងសើរើ

- ❑ **សភាព្រហ្មទណ្ឌ**អាចសម្រេច**ព្យួរការអនុវត្តទោស** (suspendre l’application des peines) បាន ប្រសិនបើមានមូលហេតុច្បាស់លាស់ ម៤៤៩។ ទណ្ឌិតជាប់ឃុំត្រូវដោះលែង?
- ❑ **សភាព្រហ្មទណ្ឌ**ត្រូវបញ្ជូនសំណុំរឿងនៃបណ្ដឹងសើរើទៅតុលាការកំពូល ដើម្បីជំនុំជម្រះជា**សភាពេញអង្គ** (ចៅក្រមយ៉ាងតិច ៩ រូប មកពីសភាទាំងអស់ ហើយប្រធានតុលាការកំពូលជាអធិបតី) ដើម្បីសម្រេចអំពី**អង្គហេតុ** និង**អង្គច្បាប់** ម៤៥០។

ការពិភាក្សាដេញដោលនៅតុលាការកំពូល

- ប្រធានតុលាការកំពូលកំណត់កាលបរិច្ឆេទសវនាការ និងជូនដំណឹងដោយផ្ទាល់មាត់ទៅអគ្គព្រះរាជអាជ្ញាដែលនឹងជូនដំណឹងអំពីកាលបរិច្ឆេទនេះដល់អ្នកប្ដឹងសើរើ និងមេធាវី។ ករណីអ្នកប្ដឹងជារដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ អគ្គព្រះរាជអាជ្ញាក៏ត្រូវជូនដំណឹងដល់ទណ្ឌិត ឬ ដល់គ្រួសារ ម៤៥១។
- ការពិភាក្សាដេញដោលប្រព្រឹត្តទៅនៅពេលសវនាការសាធារណៈ ម៤៥១។
- តុលាការស្ដាប់សេចក្ដីរាយការណ៍របស់ចៅក្រមរបាយការណ៍ រួចស្ដាប់មេធាវីរបស់អ្នកប្ដឹងសុំ ឬបើអ្នកប្ដឹងសុំជារដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ស្ដាប់មេធាវីទណ្ឌិត ឬរបស់ក្រុមគ្រួសារ ឬទណ្ឌិត ម៤៥១។
- តុលាការស្ដាប់សេចក្ដីសន្និដ្ឋានរបស់អគ្គព្រះរាជអាជ្ញា។ មេធាវីរបស់អ្នកប្ដឹងអាចនិយាយម្ដងទៀតបាន ម៤៥១។

ការស្រាវជ្រាវបន្ថែមនៅតុលាការកំពូល

- ប្រសិនបើតុលាការកំពូលយល់ឃើញថា រឿងក្តីល្មមជំនុំជម្រះបាន តុលាការកំពូលសម្រេចពីបណ្តឹងសើរើ តាមសាលដីកាមួយដែលមិនអាចតវ៉ាបាន ម៤៥២។
- បើរឿងក្តីមិនល្មមជំនុំជម្រះបាន តុលាការកំពូលបង្គាប់ឱ្យធ្វើការស្រាវជ្រាវបន្ថែម ដោយចាត់តាំងចៅក្រម សមាជិកសភាពេញអង្គណាម្នាក់ទទួលបន្ទុក ម៤៥២។
- ចៅក្រមដែលទទួលការចាត់តាំងនេះ មានអំណាចដូចចៅក្រមស៊ើបសួរ លើកលែងតែការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន និងត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ ម៤៥២។
- កាលណាការស្រាវជ្រាវបានបញ្ចប់ ត្រូវជូនដំណឹងដល់អ្នកប្តឹង ឬមេធាវី ម៤៥២។
- ប្រធានតុលាការកំណត់កាលបរិច្ឆេទសវនាការជាថ្មី ដូចមានចែងក្នុង ម៤៥១។

សាលដីកាលើបណ្តឹងសើរើរឿងក្តី

❖សាលដីកាត្រូវមានសំអាងហេតុ និងត្រូវប្រកាសនៅពេលសវនាការជាសាធារណៈ ម៤៥៣។

❖ក្រោយពីទទួលបានរឿងក្តីប្តឹងសើរើ សភាពេញអង្គអាចបង្គាប់ឱ្យ**<u>ផ្អាកការអនុវត្តទណ្ឌកម្ម</u>** (surseoir à l’execution de la comdamnation) បានគ្រប់ពេលវេលា ម៤៥៤។ ទណ្ឌិតជាប់ឃុំត្រូវដោះលែង ?

អានុភាពនៃសាលដីកាដែលសម្រេចឱ្យសើរើ

- សភាពេញអង្គអាចសម្រេចបដិសេធបណ្តឹងសើរើ (តែមិនអាចសម្រេចបន្ថែមទម្ងន់នៃទោសទៅលើអ្នកស្នើសុំបានទេ) ឬ សម្រេចលុបចោលការផ្តន្ទាទោស (ក្លាយជាជនឥតទោសវិញ)។
- សិទ្ធិទទួលបានការជួសជុលការខូចខាតផ្នែកសម្ភារៈនិងផ្លូវចិត្តដែលកើតចេញពីការផ្តន្ទាទោស (ម៣៩ រដ្ឋធម្មនុញ្ញ) ពីការប្រព្រឹត្តខុសរបស់អង្គការរដ្ឋ (តុលាការ) និងសិទ្ធិទាមទារនូវប្រាក់ពិន័យដែលបានបង់រួចព្រមទាំងសិទ្ធិទាមទារត្រឡប់មកវិញនូវសំណងដែលបានបង់ទៅឱ្យដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។
- ត្រូវដកចេញពីបញ្ជីថ្កោលទោស ចំពោះការផ្តន្ទាទោសដែលត្រូវបានចាត់ទុកជាអសារបង់ដោយនីតិវិធីនៃបណ្តឹងសើរើ ម៥៤២ ក៥ ក្រម។
- ច្បាប់បារាំង ម៦២៦ (៦)(៧) នៃក្រម ករណីគ្មានទោស អនុញ្ញាតឱ្យអ្នកប្តឹងសើរើអាចស្នើសុំឱ្យផ្សាយសេចក្តីសម្រេចដែលលុបចោលការផ្តន្ទាទោស។

អានុភាពនៃសាលដីកាដែលសម្រេចឱ្យសើរើ

ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា ២០០៦

មាត្រា ៣០៧.– មូលហេតុនៃការជំនុំជម្រះសាជាថ្មី (មួយ)

១-ភាគីអាចស្នើសុំប្តឹងឧបាស្រ័យ តាមបណ្តឹងទាមទារឱ្យជំនុំជម្រះសាជាថ្មីបាន ចំពោះសាលក្រមចុងក្រោយ ឬ សាលដីកាចុងក្រោយដែលបានចូលជាស្ថាពរហើយ ក្នុងករណីដែលមានមូលហេតុណាមួយដូចរៀបរាប់ខាងក្រោមនេះ :

ជ-បើសាលក្រម ឬ សាលដីកា ឬ សេចក្តីសម្រេចឯទៀត ផ្នែករដ្ឋប្បវេណី ឬ ផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ ឬ ការចាត់ចែងផ្នែករដ្ឋបាល ដែលជាមូលដ្ឋាននៃសាលក្រម ឬ សាលដីកា ត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរ ដោយសារសេចក្តីសម្រេច ឬ ការចាត់ចែងផ្នែករដ្ឋបាលនៅពេលក្រោយ ។

ឈ-បើមានការភ្លេចបញ្ចូលសេចក្តីវិនិច្ឆ័យលើចំណុចសំខាន់ៗ ដែលអាចមាន

ភាគទី៨

នីតិវិធីបខ្មែរ (អនីតិជន)

តំនូសបំព្រួញនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

អ្វីជាការបង្វែរ?

❖ការបង្វែរជាវិធានដែលអាចប្រើប្រាស់ក្នុងករណីអនីតិជនបានសារភាពថា បានប្រព្រឹត្តបទល្មើស ហើយដែលអាចជឿជាក់បានថាបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសមែន ដោយបង្វែរចេញពីដំណាក់កាលនីមួយៗ នៃនីតិវិធីតុលាការ (ដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត ស៊ើបសួរ និងជំនុំជម្រះ) ម ៦០ ច្ប.យុត្តិធម៌អនីតិជន។ នីតិវិធីនេះ ស្រដៀងគ្នាទៅនឹងនីតិវិធី la composition pénale/ penal composition នៅប្រទេសបារាំង។

❖គោលដៅ៖ គឺដើម្បីឱ្យអនីតិជន***មិនទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ*** ម៥២(៨) (ជាប់ក្នុងព្រឹត្តិប័ត្រថ្កោលទោស) ក៏ប៉ុន្តែ ឱ្យអនីតិជនចេះសារភាពទទួលកំហុស និងទទួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណីចំពោះជនរងគ្រោះ និងកែប្រែខ្លួន ម២៨ ក៤, ម៣៨ ក២, ម៤៩, ម៥២ ក៣ ។

អ្វីជាការបន្ទោស?

❖ចំណុច១៩ នៃសេចក្តីណែនាំរបស់ អ.ស.ប ស្តីពីតួនាទីរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា៖ នៅបណ្តាប្រទេសដែលព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបានផ្តល់ឱ្យនូវមុខការឆន្ទានុសិទ្ធិដូចជាការសម្រេចថាតើត្រូវធ្វើបណ្តឹងអាជ្ញាចំពោះអនីតិជនម្នាក់ ឬអត់នោះ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវតែផ្តោតការពិចារណាជាពិសេសទៅលើចរិត និងភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃបទល្មើស កិច្ចការពារពីសង្គម និងបុគ្គលិកលក្ខណៈ និងសាវតារបស់អនីតិជននោះសិន។ ក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចនោះ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវពិចារណាជាពិសេសអំពីជម្រើសផ្សេងៗដែលអាចមានដើម្បីជំនួសឱ្យការធ្វើបណ្តឹងអាជ្ញាតាមច្បាប់និងនីតិវិធីទាំងឡាយដែលពាក់ព័ន្ធនឹងយុត្តិធម៌អនីតិជន។ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវព្យាយាមខិតខំឱ្យអស់ពីលទ្ធភាពរបស់ខ្លួនក្នុងការចាត់វិធានការធ្វើបណ្តឹងអាជ្ញាចំពោះអនីតិជន តែនៅពេលណាដែលចាំបាច់ជាអប្បបរមាប៉ុណ្ណោះ។

គោលបំណងនៃការបង្វែរ

❖ម ៦២ ច្ប.យុត្តិធម៌អនីតិជន ការបង្វែរអនីតិជនមានគោលបំណងដូចខាងក្រោម៖

- ❑លើកទឹកចិត្តអនីតិជនឱ្យទទួលស្គាល់កំហុស និងការខូចខាតដែលខ្លួនបានបង្កឡើង
- ❑ជំរុញឱ្យមានការសះជារវាងជនរងគ្រោះជាមួយនឹងអនីតិជន
- ❑លើកទឹកចិត្តឱ្យមានការជួសជុលការខូចខាត ឬ សំណងជំងឺចិត្តដល់ជនរងគ្រោះ
- ❑អប់រំ និងកែប្រែអាកប្បកិរិយារបស់អនីតិជន
- ❑ឆ្លើយតបនឹងសេចក្តីត្រូវការផ្ទាល់របស់អនីតិជន និងបញ្ចៀសការទទួលបាននូវបទពិសោធអាក្រក់នៃការប្រព្រឹត្តបទល្មើសពីជនដទៃក្នុងពេលអនុវត្តទោស និងចៀសវាងការប្រព្រឹត្តបទល្មើសសាជាថ្មី
- ❑បង្ការការរើសអើងលើអនីតិជន និងចៀសវាងមានប្រវត្តិថាជាប់ទោសក្នុងបញ្ជីថ្កោលទោស។

លក្ខណសារធាតុនៃការបង្វែរ

❖លក្ខខណ្ឌអប្បបរមាការបង្វែរ៖ ម៦៣

- ❑បទល្មើសដែលបានប្រព្រឹត្តជាបទលហុ ឬបទមជ្ឈិម (រួមទាំងបទមជ្ឈិមមានស្ថានទម្ងន់ទោស ម៣៨ ម៥២)
- ❑មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីចោទប្រកាន់ ឬបង្ហាញអំពីពិរុទ្ធភាពរបស់អនីតិជន
- ❑អនីតិជនសារភាពទទួលកំហុសដោយស្ម័គ្រចិត្ត គ្មានការបង្ខិតបង្ខំ និងមានការសុំអភ័យទោសជនរងគ្រោះ
- ❑អនីតិជនយល់ព្រមឱ្យធ្វើការបង្វែ បន្ទាប់ពីបានពិគ្រោះជាមួយភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ច ឬ មេធាវីអំពីសិទ្ធិរបស់អនីតិជន និងពិចារណាផងដែរអំពីអានុភាព និងផលប៉ះពាល់នៅពេលអនុវត្តវិធានការបង្វែ។
- ❑អនីតិជនអាយុចាប់ពី ១៤ឆ្នាំ ដល់ក្រោម ១៨ឆ្នាំ ម២៨ (ព្រះរាជអាជ្ញា) ម៥២ (ចៅក្រមជំនុំជម្រះ)។

លក្ខណសារធាតុនៃការបង្វែរ

❖ **លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យការបង្វែរ៖** ម៦៤ អាជ្ញាធរទទួលបន្ទុកការបង្វែរ មុននឹងសម្រេចបង្វែរ ឬមិនបង្វែរ ត្រូវពិចារណាលើកត្តាដូចខាងក្រោម៖

- កាលៈទេសៈនៃបទល្មើស
- ស្ថានភាពនៃបទល្មើស
- បុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់អនីតិជនដូចជាអាយុ កម្រិតយល់ដឹង បញ្ញា អត្តចរិត
- ការទទួលរងឥទ្ធិពលពីគ្រួសារ និងបរិយាកាសជុំវិញការរស់នៅរបស់អនីតិជន
- ព្យសនកម្មរបស់ជនរងគ្រោះ
- សុវត្ថិភាពរបស់ជនរងគ្រោះ សហគមន៍ និងសង្គម។

លក្ខខណ្ឌសារធាតុនៃការបង្វែរ

❖ **វិធានការបង្វែរ៖** ម៦៥ នៅពេលបង្វែរ អាជ្ញាធរទទួលបន្ទុកបង្វែរ អាចជ្រើសរើសយកវិធានការមួយ ឬច្រើន ឱ្យអនីតិជនបំពេញជាកាតព្វកិច្ច៖

- ❑ ចំណុចមួយ ឬ ច្រើននៃកាតព្វកិច្ចត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការដែលចែងក្នុងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ម២២៣។ កាតព្វកិច្ចត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការចំនួន៤តាម ម៤០ ច្ប.អនីតិជន ?
- ❑ ទៅសាលារៀនឱ្យបានទៀងទាត់តាមផែនការកំណត់មិនលើសពី ៦ ខែ
- ❑ ចំណាយពេលវេលាជាក់លាក់ជាមួយក្រុមគ្រួសារមិនលើសពី ៦ ខែ
- ❑ តម្រូវឱ្យចូលរួមក្នុងការអប់រំ បណ្ដុះបណ្ដាលវិជ្ជាជីវៈក្នុងចិរវេលាមិនលើសពី ៦ ខែ

លក្ខណសារធាតុនៃការបង្វែរ

- ❑ធ្វើការងារសហគមន៍ដោយមិនលើសពី ១០០ ម៉ោង (សម្រាប់អនីតិជនអាយុចាប់ពី ១៦ឆ្នាំ ឡើងទៅ) ជាការងារបណ្តុះបណ្តាល និងសម្រួលដល់ការបញ្ចូលខ្លួនទៅរស់នៅក្នុងសង្គមវិញ
- ❑ចូលរួមក្នុងកម្មវិធីសហគមន៍ ឬមណ្ឌលដែលមានអត្ថប្រយោជន៍ សម្រាប់ជួយអនីតិជនមិនឱ្យប្រព្រឹត្តបទល្មើសសាជាថ្មី)
- ❑ឱ្យស្នាក់នៅទីកន្លែងណាមួយដែលកំណត់ពេលវេលាជាក់លាក់
- ❑ជួសជុលសំណងការខូចខាតទៅជនរងគ្រោះ
- ❑វិធានការសមស្របផ្សេងទៀតដែលបំពេញនូវគោលបំណងនៃការបង្វែ។

❖រាល់វិធានការបង្វែរដែលទាក់ទងនឹងការងារត្រូវអនុលោមតាមច្បាប់និងអនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការងារ។

លក្ខខណ្ឌតម្រង់នៃការបង្វែរ

❖ **ការបង្វែរធ្វើឡើងនៅពេលណា?**

- **អយ្យការ៖** គ្រប់ពេលវេលា តែមុនការចោទប្រកាន់របស់ព្រះរាជអាជ្ញា។ ក្នុងករណីនេះ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវចេញ**ដីកាសម្រេចផ្អាកការចោទប្រកាន់** ម២៨ ក៣ (បញ្ញាអាជ្ញាយុកាល) ។ ក្នុងករណីនេះ ជនរងគ្រោះអាចទាមទារសំណងទៅតុលាការរដ្ឋប្បវេណី ម២៨ ក៤ (អញ្ញត្រកម្ម ម២២ និងម២៣?)។
- **ចៅក្រមស៊ើបសួរ៖** គ្រប់ពេលវេលា តែមុនការចេញដីកាដំណោះស្រាយ។ ក្នុងករណីនេះ ចៅក្រមស៊ើបសួរចេញ**ដីកាសម្រេចផ្អាកនីតិវិធីនៃការស៊ើបសួរ** ម៣៨ ក១ (បញ្ញាអាជ្ញាយុកាល) ។ ក្នុងករណីនេះ ជនរងគ្រោះអាចទាមទារសំណងទៅតុលាការរដ្ឋប្បវេណី ម៣៨ ក២ (អញ្ញត្រកម្ម ម២២ និងម២៣?)។

លក្ខណៈទូទៅនៃការបង្វែរ

- **ចៅក្រមជំនុំជម្រះ ឬក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនៃសាលាឧទ្ធរណ៍៖** គ្រប់ពេលវេលា តែមុនការចេញសាលក្រម ឬ សាលដីកាលើអង្គសេចក្តី ម៥២ ម៥៨។ ក្នុងករណីនេះ ចៅក្រមជំនុំជម្រះត្រូវចេញសាលក្រមបង្អង់រឿងទុក (បញ្ហាអាជ្ញាយុកាល ចាប់រាប់ជាថ្មី ឬរាប់បន្ត?) សិន បន្ទាប់មកពិភាក្សាជាមួយអនីតិជន ឬអ្នកតំណាង ឬអ្នកពាក់ព័ន្ធរៀបចំផែនការបង្វែរ និងឱ្យអនីតិជនផ្តល់ការយល់ព្រមអនុវត្តផែនការបង្វែរ។ ក្នុងករណីសម្រេចបង្វែរ តុលាការអាចចេញសាលក្រមសម្រេចអំពីសំណងរដ្ឋប្បវេណី ប្រសិនបើមានការស្នើសុំ ម៥២ (អញ្ញត្រកម្មនៃ ម២២ និង ម២៣ ក្រម?)។

លក្ខខណ្ឌទម្រង់នៃការបង្វែរ

- **អាជ្ញាធរទទួលបន្ទុកនៃការបង្វែ** ៖ ម៦១
  - តំណាងអង្គការអយ្យការ (អយ្យការសាលាដំបូង ឬ សាលាឧទ្ធរណ៍?)
  - ចៅក្រមស៊ើបសួរ
  - ចៅក្រមជំនុំជម្រះនៃសាលាដំបូង
  - ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនៃសាលាឧទ្ធរណ៍ (សភាព្រហ្មទណ្ឌ រួមទាំងសភាស៊ើបសួរ?)
- អ្នកមានសិទ្ធិស្នើសុំការបង្វែរ? ច្បាប់មិនបានបញ្ជាក់ទេថាអ្នកណាមានសិទ្ធិស្នើសុំឬទេ ក៏ប៉ុន្តែ ម៧០ ចែងអំពីការកែប្រែវិធានការបង្វែរ តាមគំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់អាជ្ញាធរទទួលបន្ទុកការបង្វែរ ឬតាមការស្នើសុំរបស់ភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ច។

លក្ខខណ្ឌទម្រង់នៃការបង្វែរ

❖ **ការរៀបចំផែនការបង្វែរ៖** ម៦៦

❑ ភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ចត្រូវរៀបចំបង្កើតផែនការបង្វែរ។ ត្រូវរៀបចំផែនការបង្វែរយ៉ាងយូរ ១ខែ គិតពីពេលទទួលដំណឹងអំពីដីកាសម្រេចបង្វែរ លើកលែងស្ថានភាពពិសេស។

❑ ផែនការមានលក្ខណៈជាឯកត្តបុគ្គល (ផ្សេងៗគ្នារវាងអនីតិជនច្រើននាក់) ដោយពិចារណាលើ៖

➢ ទស្សនៈរបស់អនីតិជន អ្នកតំណាងដែលច្បាប់កំណត់ និងជនរងផលប៉ះពាល់នៃអំពើល្មើសអំពីភាពសមស្របនៃផែនការបង្វែរ

➢ សាវតារ វប្បធម៌ សាសនា និងភាសារបស់អនីតិជន

➢ សមាមាត្ររវាងផែនការចំពោះស្ថានភាពរបស់អនីតិជន ចរិតនៃបទល្មើស និងផលប្រយោជន៍សង្គម

➢ អាយុ និងតម្រូវការអភិវឌ្ឍរបស់អនីតិជន។

លក្ខខណ្ឌទម្រង់នៃការបង្វែរ

- ផែនការបង្វែរត្រូវ៖
  - ផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍សម្រាប់អនីតិជន
  - ធ្វើឱ្យអនីតិជនយល់ពីផលប៉ះពាល់នៃអាកប្បកិរិយារបស់ខ្លួនចំពោះជនរងគ្រោះនៃបទល្មើស និងជនដទៃទៀត
  - កែតម្រូវនូវកំហុសឆ្គងដែលបង្កឡើងដោយអំពើល្មើស ហើយអាចរួមបញ្ចូលទាំងសំណងការខូចខាត
  - អនុវត្តនៅទីកន្លែងដែលអនីតិជនអាចអនុវត្តបាន
  - ចៀងវាងការធ្វើអាជីវកម្មកេងប្រវ័ញ្ច ឬបណ្តាលឱ្យអន្តរាយ ឬធ្វើឱ្យមានគ្រោះថ្នាក់ដល់សុខភាពផ្លូវចិត្ត ឬផ្លូវកាយអនីតិជន
  - មិនប៉ះពាល់ជាវិជ្ជមានដល់ការសិក្សារបស់អនីតិជន បើអនីតិជនកំពុងសិក្សា
  - មិនមានការពាក់ព័ន្ធនឹងការដកហូតសិទ្ធិសេរីភាព នៅក្នុងទម្រង់នៃការដាក់ទោសណាមួយឡើយ។

លក្ខខណ្ឌទម្រង់នៃការបង្វែរ

❖ និទ្ទេសដែលត្រូវចុះនៅក្នុងផែនការបង្វែរ៖ ម៦៧

វិធានការបង្វែរណាមួយ និងរយៈពេល	បញ្ចូលកម្មវិធីផ្សេងទៀតទាក់ទងនឹងការអប់រំ ការបម្រើការងារការកម្សាន្ត និងសុខុមាលភាពរបស់អនីតិជនទៅតាមស្ថានភាព
បញ្ជាក់លម្អិតអំពីសេវា ឬជំនួយដែលត្រូវផ្តល់ឱ្យអនីតិជន	បញ្ជាក់ពីអាជ្ញាធរ ឬ ជនសមស្របដែលទទួលបន្ទុកអនុវត្តផែនការបង្វែរ (អាចជានគរបាល បុគ្គលិកអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ គ្រូបង្រៀន ឬសមាជិកសមស្របណាមួយនៃសហគមន៍)។
បញ្ជាក់ឱ្យច្បាស់អំពីបុគ្គល ឬអង្គការដែលផ្តល់សេវានិងជំនួយទាំងនោះ	បញ្ជាក់ពីភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ចដែលទទួលបន្ទុកត្រួតពិនិត្យ តាមដាន និងអនុវត្តផែនការបង្វែរ
បញ្ជាក់អំពីគោលបំណងផ្ទាល់ខ្លួនរបស់អនីតិជន អ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់	បញ្ជាក់អំពីការយល់ព្រមរបស់អនីតិជនចំពោះផែនការបង្វែរ
បញ្ជាក់អំពីការទទួលខុសត្រូវរបស់អនីតិជន អ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់	

លក្ខខណ្ឌទម្រង់នៃការបង្វែរ

❖**ការជូនដំណឹង** ដល់ជនរងគ្រោះ ឬអ្នកតំណាងស្របច្បាប់របស់ជនរងគ្រោះក្នុងករណីជនរងគ្រោះជាអនីតិជន និងមេធាវីរបស់អនីតិជន អំពីការសម្រេចផ្អាកនីតិវិធីនៃការស៊ើបសួរ ម២៨ ក៣ ម៣៨ ក២ ច្បាប់យុត្តិធម៌អនីតិជន។

❖**ការប្រគល់អនីតិជន** ទៅអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ឬមន្ទីរទទួលបន្ទុកវិស័យសង្គមកិច្ចរាជធានីខេត្ត ម២៨ ក៣ ម៣៨ ក១ ច្បាប់យុត្តិធម៌អនីតិជន។

❖**ការសម្រេចឱ្យអនុវត្តផែនការបង្វែរ**៖ ម៦៨

- ❑ភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ចត្រូវបញ្ជូនផែនការបង្វែរទៅអាជ្ញាធរទទួលបន្ទុកបង្វែរដើម្បីពិនិត្យ និងសម្រេច។
- ❑អាជ្ញាធរទទួលបន្ទុកបង្វែរចេញ**ដីកាសម្រេចឱ្យអនុវត្តផែនការបង្វែរ** បើយល់ស្របនឹងផែនការដែលបានបញ្ជូនមក។ ករណីមិនយល់ស្រប អាជ្ញាធរទទួលបន្ទុកបង្វែរត្រូវចេញ**ដីកាបង្គាប់ឱ្យរៀបចំផែនការបង្វែរជាថ្មី**។ ក្នុងករណីនេះ ផែនការបង្វែរត្រូវសម្រេចក្នុងអំឡុងពេល ១ ខែ គិតពីថ្ងៃទទួលដំណឹងអំពីដីកាបង្គាប់ លើកលែងស្ថានភាពពិសេស។

លក្ខខណ្ឌទម្រង់នៃការបង្វែរ

❖ **ការអនុវត្តផែនការបង្វែរ៖** ម៦៩

- ❑ ភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ច និងបុគ្គលទទួលបន្ទុកអនុវត្តផែនការបង្វែរ ត្រូវធានារ៉ាប់រងអនុវត្តសេចក្តីសម្រេច និងផែនការបង្វែររបស់អាជ្ញាធរទទួលបន្ទុកបង្វែរ ក្នុងការគ្រប់គ្រង និងត្រួតពិនិត្យលើអនីតិជនដែលត្រូវអនុវត្តផែនការបង្វែរ។
- ❑ បុគ្គលទទួលបន្ទុកអនុវត្តផែនការបង្វែរ ត្រូវធ្វើរបាយការណ៍ស្តីពីលទ្ធផលជោគជ័យ ឬ បរាជ័យ ឬ ឧបសគ្គដែលកើតមាន។ ភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ចត្រូវបញ្ជូនរបាយការណ៍នោះរួមទាំងយោបល់របស់ខ្លួនផងទៅអាជ្ញាធរទទួលបន្ទុកបង្វែរ។

ការកែប្រែវិធានការបង្ខំ

❖ **ការកែប្រែវិធានការបង្ខំ៖** មព០

❑ អំឡុងពេលអនុវត្តផែនការបង្ខំ អាជ្ញាធរទទួលបន្ទុកបង្ខំអាចកែប្រែវិធានការបង្ខំបានតាមគំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់ខ្លួន ឬ តាមការស្នើសុំរបស់ភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ចស្របទៅតាមស្ថានភាពជាក់ស្តែង ដើម្បីជាប្រយោជន៍របស់អនីតិជន។

❑ អាជ្ញាធរទទួលបន្ទុកបង្ខំ ត្រូវសម្រេចក្នុងរយៈពេល ៥ ថ្ងៃ នៃថ្ងៃធ្វើការ បន្ទាប់ពីបានទទួលពាក្យស្នើសុំរបស់ភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ច។ ក្នុងករណីមិនបានសម្រេចក្នុងថិរវេលានេះទេ ត្រូវចាត់ទុកថាអាជ្ញាធរទទួលបន្ទុកបង្ខំយល់ស្របតាមការស្នើសុំ។

❑ ការកែប្រែផែនការបង្ខំ មិនចាត់ទុកជាការបរាជ័យក្នុងការអនុវត្តផែនការបង្ខំឡើយ (មព១ ក១ **បរាជ័យក្នុងការអនុវត្តវិធានការបង្ខំ**សំដៅដល់ករណីដែលអនីតិជនមិនបានគោរពតាមកាតព្វកិច្ចនៅក្នុងវិធានការបង្ខំ ឬ នៅក្នុងវិធានការដែលត្រូវបានកែប្រែ មព១ ក១)។

អានុភាពនៃការបញ្ចប់ការបង្វែរ

អយ្យការ	ការបង្វែរទទួលបានជោគជ័យ	ការបង្វែរទទួលបរាជ័យ
	-ម២៨ ក៥ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ ប្រសិនបើការបង្វែរទទួលបានជោគជ័យ (ទោះបីជាមានបទល្មើសក៏ដោយ)។	-ព្រះរាជអាជ្ញាកោះហៅអនីតិជន អ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ឬ អ្នកទំនុកបម្រុង និងភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ច បុគ្គលទទួលបន្ទុកអនុវត្តផែនការ និងមេធាវីអនីតិជន ម៧១ ក៣។
		-ករណីអនីតិជនមិនបង្ហាញខ្លួនតាមការកោះហៅដោយគ្មានមូលហេតុសមស្រប ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវចាត់ការបន្តតាមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ម៧១ ក៧។
		-បើអនីតិជនចូលបង្ហាញខ្លួន នោះព្រះរាជអាជ្ញាអាចចេញដីកាបង្វែរជាថ្មី (កែប្រែវិធានការ) ម២៨ ក៦, ម៧១ ក៥ ឬ បន្តចាត់ការតាមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ម៧១ ក៥។

អានុភាពនៃការបញ្ចប់ការបង្វែរ

	ការបង្វែរទទួលបានជោគជ័យ	ការបង្វែរទទួលបរាជ័យ
ចៅក្រមស៊ើបសួរ	-ម៣៨ ក៣ ចៅក្រមស៊ើបសួរចេញដីកាដំណោះស្រាយលើកលែងការចោទប្រកាន់ ក្នុងករណីការបង្វែរទទួលបានជោគជ័យ (ទោះបីជាមានបទល្មើសក៏ដោយ)។	-ម៧១ ក៣ ចៅក្រមស៊ើបសួរកោះហៅអនីតិជន អ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ឬ អ្នកទំនុកបម្រុង និងភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ច បុគ្គលទទួលបន្ទុកអនុវត្តផែនការ និងមេធាវីអនីតិជន។
		-ករណីអនីតិជនមិនបង្ហាញខ្លួនតាមការកោះហៅដោយគ្មានមូលហេតុសមស្របចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវចាត់ការបន្តតាមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ម៧១ ក៧។
		-បើអនីតិជនចូលបង្ហាញខ្លួន នោះចៅក្រមស៊ើបសួរអាចចេញដីកាបង្វែរជាថ្មី (កែប្រែវិធានការ) ម៣៨ ក៤, ម៧១ ក៥ ឬ បន្តចាត់ការតាមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ម៧១ ក៥។

អានុភាពនៃការបញ្ឈប់ការបង្វែរ

	ការបង្វែរទទួលបានជោគជ័យ	ការបង្វែរទទួលបរាជ័យ
ចៅក្រម ឬ ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ	-ម៥២ ក៨, ម៦១ ចៅក្រមជំនុំជម្រះ ឬ ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនៃសាលាឧទ្ធរណ៍ចេញសាលក្រម ឬ សាលដីកាសម្រេច **ឱ្យអនីតិជនមិនទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ** កាលណាការបង្វែរទទួលបានជោគជ័យ (ទោះបីជាមានបទល្មើសក៏ដោយ)។	-ម៧១ ក៣ ចៅក្រមជំនុំជម្រះ ឬ ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនៃសាលាឧទ្ធរណ៍កោះហៅអនីតិជន អ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ឬ អ្នកទំនុកបម្រុង និងភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ច បុគ្គលទទួលបន្ទុកអនុវត្តផែនការ និងមេធាវីអនីតិជន។
		-ករណីអនីតិជនមិនបង្ហាញខ្លួនតាមការកោះហៅដោយគ្មានមូលហេតុសមស្រប ចៅក្រមជំនុំជម្រះ ឬ ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនៃសាលាឧទ្ធរណ៍ត្រូវចាត់ការបន្តតាមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ម៧១ ក៧។
		-បើអនីតិជនចូលបង្ហាញខ្លួន នោះចៅក្រមជំនុំជម្រះ ឬ ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនៃសាលាឧទ្ធរណ៍ចេញដីកាបង្វែរជាថ្មី (កែប្រែវិធានការ) ម៥២ ក៩, ម៧១ ក៥ ឬ បន្តចាត់ការតាមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ម៧១ ក៥។

ភាគទី៩

ភស្តុតាងក្នុងរឿងក្ដីព្រហ្មទណ្ឌ

ជំពូកទី១

គោលការណ៍ទូទៅ

ផ្នែកទី១

បន្ទុកនៃភស្តុតាង

ប្រព័ន្ធនៃភស្តុតាង

- ❖ **វិធាននៃភស្តុតាង៖ ប្រព័ន្ធភស្តុតាងសេរី (ផ្ទុយពីប្រព័ន្ធភស្តុតាងនីត្យានុកូល)**
  - ❑ ក្នុងរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ភស្តុតាងអាចត្រូវបានបង្ហាញតាមគ្រប់មធ្យោបាយ (វត្ថុ លិខិត ស្លាកស្នាម សំដី វីដេអូ រូបភាព ទិន្នន័យឌីជីថល ។ល។)
  - ❑ សេរីភាពនៅក្នុងនីត្យានុកូលភាព៖ ភស្តុតាងត្រូវតែស្របច្បាប់ និងទទួលបានដោយស្មោះត្រង់ត្រឹមត្រូវ (នគរបាលចរាចរណ៍ថតចាប់ល្បឿន ការប្រើថ្នាំសណ្តំ) ជាប់ទាក់ទង និងអាចទុកចិត្តបាន។

អ្នកមានបន្ទុកនៃភស្តុតាង

- បន្ទុកនៃភស្តុតាងគឺជាបន្ទុករបស់អ្នកដាក់ពាក្យប្តឹង លើកលែងច្បាប់ ឬសច្ចធារណ៍តាមផ្លូវតុលាការកំណត់ផ្សេង។ នេះគឺដោយសារសច្ចធារណ៍នៃនិរទោស។
- បន្ទុកនៃភស្តុតាងយោលទៅតាមប្រភេទនៃបុគ្គល ៖
  - អយ្យការស្វែងរកធាតុផ្សំនៃបទល្មើស និងអត្តសញ្ញាណនៃជនល្មើស និងភស្តុតាងដទៃទៀត ដោយសារសច្ចធារណ៍នៃនិរទោស។
  - ជនរងគ្រោះបង្ហាញអំពីការខូចខាតដែលកើតឡើងពីបទល្មើស ដើម្បីទាមទារសំណង
  - ជនល្មើសស្វែងរកភស្តុតាងដោះបន្ទុក។

សច្ចធារណ៍នៃនិរទោស

❖ **គោលការណ៍៖** ជនសង្ស័យឬបុគ្គលដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ត្រូវសន្មតថាគ្មានទោសរហូតដល់ការរកឃើញនូវពិរុទ្ធភាពជាស្ថាពរ។ **សន្មតថាគ្មានទោស** មិនមែនមានន័យថា **គ្មានទោស** នោះទេ។

- មទ្រា៤ ច្បាប់ស្តីពីរបបសារព័ត៌មានឆ្នាំ១៩៩៥ ការបោះពុម្ពផ្សាយលើសារព័ត៌មានលើគ្រប់ទិដ្ឋភាពនៃដំណើការរបស់តុលាការរាប់ទាំងនីតិវិធីទាំងឡាយផង មិនអាចត្រូវបានផ្តន្ទាទោស លើកលែងតែ៖
  - *តុលាការហាមមិនឱ្យបើកចំហរដល់សាធារណជន។*
  - *បញ្ញត្តិដោយមាត្រា១៦ នៃច្បាប់ដែលទាក់ទងនឹងអាថ៌កំបាំងរបស់បុគ្គលម្នាក់នៅក្នុងដំណើរការជំនុំជំរះក្តី។* តាមពិតគឺមាត្រា១៥ មិនមែនមាត្រា១៦ ទេ។
  - *សំណុំរឿងដែលនៅក្នុងការអង្កេតស៊ើបសួររបស់តុលាការនៅឡើយ។*

សច្ចធារណ៍នៃនិរទោស

មាត្រា ១៩.-

លើកលែងតែមានការអនុញ្ញាតពីតុលាការ សារពត៌មានពុំអាចផ្សាយដំណឹង រូបថត ឬគំនូរ ដែលអាចឲ្យអ្នកអានស្គាល់ឈ្មោះ និងកិនភាគដៃ ៖

- ភាគីក្នុងរឿងរដ្ឋប្បវេណី ដែលទាក់ទងទៅនឹងបិតុភាព អាពាហ៍ពិពាហ៍ រឿងលែងលះប្ដីប្រពន្ធ ឬរឿងអាណាព្យាបាលលើកុមារ
- យុវជនអាយុតិចជាងដប់ប្រាំបីឆ្នាំ (១៨ ឆ្នាំ) ក្នុងរឿងវិវាទរដ្ឋប្បវេណី ឬព្រហ្មទណ្ឌ
- ស្ត្រីដែលទទួលរងគ្រោះដោយអំពើរំលោភលើរាងកាយ ឬអំពើចាប់បង្ខំសេពសន្ថវៈ ។

ក្នុងករណីដែលសាមីជន ឬអ្នកអាណាព្យាបាលយល់ព្រមជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ សារពត៌មានអាចផ្សព្វផ្សាយរឿងនេះបាន លើកលែងតែការផ្សាយនេះ នាំឲ្យប៉ះពាល់ដល់ការស៊ើបអង្កេតរបស់តុលាការ ។

បុគ្គលណា ដែលត្រូវសារពត៌មានបំពានសិទ្ធិខាងលើនេះ មានសិទ្ធិប្ដឹងទៅតុលាការដើម្បីទាមទារជម្ងឺចិត្ត ។ ការប្រព្រឹត្តល្មើសនឹងបទបញ្ញត្តិខាងលើនេះ ត្រូវផ្ដន្ទាទោសពិន័យជាប្រាក់ ពីមួយលានរៀល (១ ០០០ ០០០ រៀល) ទៅប្រាំលានរៀល (៥ ០០០ ០០០ រៀល) ។

សច្ចធារណ៍នៃនិរទោស

- **ការកម្រិតទៅលើគោលការណ៍៖** សច្ចធារណ៍នៃនិរទោសមិនហាមប្រាមនូវការប្រើវិធានការនិរន្តរាយនានារបស់តុលាការ ឬអាជ្ញាធរ មុនការវិនិច្ឆ័យតាមសាលក្រមនោះទេ។ វិធានការទាំងនោះមានដូចជា ការឃាត់ខ្លួន ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ ការបិទគ្រឹះស្ថាន (ទាំងផ្លូវរដ្ឋបាលផងដែរ) ការស្ដាប់ការឆ្លើយឆ្លងតាមទូរស័ព្ទ។

សច្ចធារណ៍នៃនិរទោស

❖ **សិទ្ធិនានារបស់បុគ្គល (ដែលរងគ្រោះ)៖**

- ❑ម៣១១-៣១៣ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ជនរងគ្រោះអាចធ្វើបណ្ដឹងពីបទប្ដឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្ដិ៍ដែលអាចមានទោសបន្ថែមក្រោមទម្រង់ជាការចុះផ្សាយសេចក្ដីសម្រេចផ្ដន្ទាទោស។
- ❑ម១០ ច្បាប់ស្ដីពីរបបសារព័ត៌មានឆ្នាំ១៩៩៥ បុគ្គលរងគ្រោះដោយសារសារព័ត៌មានចុះផ្សាយ**<u>ខុសពីការពិត</u>**នាំឱ្យខូចខាតដល់កិត្តិយស និងសេចក្ដីថ្លៃថ្នូរមានសិទ្ធិ៖
  - ➢យន្តការបន្ទាន់៖ ស្នើឱ្យធ្វើការកែតម្រូវ ឬឆ្លើយតបទៅសារព័ត៌មាន
  - ➢យន្តការមិនបន្ទាន់៖ ធ្វើបណ្ដឹងពីបទបរិហារកេរ្ដិ៍ ពីបទមួលបង្កាច់ ឬ ពីបទជេរប្រមាថ ហើយតុលាការអាចសម្រេចបង្គាប់ឱ្យចុះផ្សាយនូវការកែតម្រូវ ឬសងជំងឺចិត្ត ឬ ទាំងពីរ។

ផ្នែកទី២

អំណាចនានារបស់ចៅក្រម

អំណាចស្រាវជ្រាវកេតស្តាង

- ព្រះរាជអាជ្ញា ចៅក្រមស៊ើបសួរ ចៅក្រមជំនុំជម្រះ (ម៣៣៩) មានតួនាទីសកម្ម (ខុសពីចៅក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ប្រើប្រាស់អំណាចទាំងអស់ដែលច្បាប់ផ្តល់ឱ្យក្នុងការស៊ើបអង្កេត ឬស៊ើបសួរស្វែងរកការពិត។ ក៏ប៉ុន្តែមិនអាចបង្ខំឱ្យជនណាម្នាក់ទទួលស្គាល់នូវឯកសារដែលបង្ហាញពីពិរុទ្ធភាពរបស់ខ្លួននោះទេ (សិទ្ធិមិនឆ្លើយដាក់បន្ទុកខ្លួនឯង ឬ នៅស្ងៀមមិនឆ្លើយ)។

អំណាចវាយតម្លៃភស្តុតាង

- **គោលការណ៍៖** ម១១០ ម៣១៨ ម៣២១ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌមានចែងអំពីគោលការណ៍*សេរីភាពនៃភស្តុតាង* (ផ្ទុយពី *ប្រព័ន្ធភស្តុតាងនីត្យានុកូល* le système des preuves légales) និង**គោលការណ៍ឥស្សរចិត្តរបស់ចៅក្រម** ដែលចៅក្រមអាចជឿដោយសេរីទៅលើភស្តុតាងដែលមានក្នុងសំណុំរឿង។ ដូចនេះ ចៅក្រមមិនអាចផ្តន្ទាទោសនរណាម្នាក់ដោយគ្មានភស្តុតាងនោះទេ។

- ភស្តុតាងត្រូវតែស្របច្បាប់និងស្មោះត្រង់ ជាក់ទាក់ទងនិងអង្គហេតុ និងអាចជឿបាន។

អំណាចវាយតម្លៃភស្តុតាង

❖ **អញ្ញត្រកម្ម៖** ក្រៅពីសេរីភាពនៃភស្តុតាង នីតិវិធីមានកម្ពុជាមានចែងផងដែរ អំពី ***ភស្តុតាងនីត្យានុកូល*** ដែលមាននៅសេសសល់ដូចជា៖

- ❑ បញ្ហាផ្នែករដ្ឋប្បវេណី៖ ប្រើប្រព័ន្ធភស្តុតាងនីត្យានុកូលភាព ឧ. សំបុត្រកំណើត។
- ❑ កម្លាំងភស្តុតាងនៃកំណត់ហេតុមួយចំនួន ម១១០ ក១ និងម១១៨ ក១៖
  - ➢ *តាមគោលការណ៍ កំណត់ហេតុមានតម្លៃគ្រាន់តែជាព័ត៌មានតែប៉ុណ្ណោះ។ ប៉ុន្តែ កំណត់ហេតុរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវទុកជាបន្ទាល់ "ឯកសារដើម" មានន័យថា **ត្រូវទុកជាឯកសារដែលត្រូវជឿរហូតដល់មានភស្តុតាងផ្ទុយ**។ ភស្តុតាងផ្ទុយអាចជូនមកចៅក្រមបានដោយសេរីតាមគ្រប់មធ្យោបាយត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់។*
  - ➢ ប្រសិនបើកំណត់ហេតុតែមួយគត់នោះនៅមានវិមតិសង្ស័យ ចៅក្រមសម្រេចដូចម្តេច?

អំណាចវាយតម្លៃភស្តុតាង

❖ **ការកម្រិតលើការប្រើអំណាចរបស់ចៅក្រម៖**

- **កាតព្វកិច្ចធ្វើសំអាងហេតុនិងសំអាងច្បាប់៖** ចៅក្រមត្រូវវាយតម្លៃភស្តុតាង និងផ្តល់ការពន្យល់ ឬទឡ្ហីករណ៍គាំទ្រការសេចក្តីសម្រេច។
- **ភាពអាចទទួលយកបានភស្តុតាង៖** ដើម្បីឱ្យភស្តុតាងអាចត្រូវបានពិនិត្យដោយចៅក្រម ភស្តុតាង [ដែលដាក់ដោយរាល់បុគ្គលទាំងអស់រាប់ទាំងគូភាគី សាក្សី ឬតតិយជន] ត្រូវតែអាចទទួលយកបានជាមុនសិន។
  - ➢ភាពស្របច្បាប់នៃភស្តុតាង៖ ភស្តុតាងដែលមិនស្របច្បាប់ត្រូវបដិសេធចោល។
  - ➢ភាពស្មោះត្រង់នៃភស្តុតាង ភស្តុតាងដែលទទួលបានដោយមិនស្មោះត្រង់ត្រូវបដិសេធចោល។

ជំពូកទី២

មធ្យោបាយនានានៃភស្តុតាង

ការសារភាព

- **កម្លាំងភស្តុតាងនៃការសារភាព៖** ការសារភាពត្រូវចាត់ទុកថាជា**ក្សត្រីនៃភស្តុតាង**។ នីតិវិជ្ជមានកម្ពុជាមានចែងទទួលស្គាល់អំពីអានុភាពនៃការសារភាពនៅក្នុងនីតិវិធីមួយចំនួនដូចជា ការសម្របសម្រួលជាមួយរដ្ឋ [លើបណ្តឹងអាជ្ញា] (ម៨ក្រម) នីតិវិធីបង្ហែរអនីតិជន ជាដើម។
- ការសារភាពត្រូវទទួលបានតាមរយៈការស្តាប់ចម្លើយ និងស្របច្បាប់។ ភស្តុតាងដែលបានមកតាមរយៈសំណួរនាំមុខ?
  - ម៣៨ រដ្ឋធម្មនុញ្ញ *ការទទួលសារភាពដែលកើតឡើងពីការបង្ខិតបង្ខំតាមផ្លូវកាយក្តីតាមផ្លូវចិត្តក្តី មិនត្រូវទុកជាភស្តុតាងនៃពិរុទ្ធភាពទេ។*
  - ម១៤ ចំណុច៣ (ឆ) ICCPR *មិនត្រូវបានបង្ខិតបង្ខំឱ្យឆ្លើយដាក់កំហុសលើខ្លួនឯង ឬសារភាពថាមានពិរុទ្ធ។*
  - ម៣២១ ក្រម *ការសារភាពក៏ដូចជាប្រភេទនៃភស្តុតាងដទៃទៀតដែរត្រូវដាក់ជូនតុលាការធ្វើការថ្លឹងថ្លែង។ ចម្លើយដែលទទួលក្រោមការបង្ខិតបង្ខំខាងរូបកាយ ឬខាងផ្លូវចិត្តនេះ គ្មានតម្លៃជាភស្តុតាងទេ។*

សាក្សី

❖ អ្នកអាចក្លាយជាសាក្សី៖

❑ បុគ្គលដែលដឹងផ្ទាល់អំពីអង្គហេតុដែលត្រូវបង្ហាញ។ សាក្សីឮគេថា ?

❑ បុគ្គលមានសមត្ថភាពក្នុងការផ្ដល់សក្ខីកម្ម៖

➢ ម១៥៦ អាចជាសាក្សីរួចសម្បថ៖ ឪពុក ម្ដាយ បុព្វញាតិគ្រប់រូប កូនប្រុស កូនស្រី និងបច្ឆាជនគ្រប់រូប បងប្អូនប្រុសស្រី បងប្អូនថ្លៃប្រុសស្រី របស់ជនត្រូវចោទ ប្ដី ឬ ប្រពន្ធរបស់ជនត្រូវចោទ ទោះបីបានលែងលះគ្នាហើយ កុមារអាយុតិចជាង១៤ឆ្នាំ។ ករណីជនមានពិការភាព ?

➢ ម៣២៦តុលាការអាចស្ដាប់ចម្លើយមន្ត្រីឬភ្នាក់ងារនគរបាលយុត្តិធម៌ដែលចូលរួមក្នុងការស៊ើបអង្កេតក្នុងឋានៈសាក្សី។

➢ ម៥៥៦ ចៅក្រមអាចធ្វើជាសាក្សីបាន ក៏ប៉ុន្តែមិនជំនុំជម្រះរឿងក្ដីដែលខ្លួនធ្វើជាសាក្សីនោះទេ។

សាក្សី

- ត្រូវតែជាបុគ្គលថ្លៃថ្នូរ ពោល មិនត្រូវជាអ្នករងការផ្តន្ទាទោសដោយតុលាការៈ ម៥៥ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ការដកហូតសិទ្ធិធ្វើជាសាក្សីដែលទទួលសម្បថនៅមុខតុលាការ។
- មិនត្រូវស្ថិតក្នុងករណីវិសមតិភាព៖
  - ម៩១ សាក្សីពីរនាក់ក្នុងកំណត់ផែកឆេរមិនអាចជាសមាជិកកងកម្លាំងដែលអនុវត្តការឆែកឆេរនោះទេ។
  - ម១៥៧ ចៅក្រមស៊ើបសួរមិនអាចស្តាប់ចម្លើយសាក្សីដែលមានតម្រុយពិរុទ្ធភាពនោះទេ។
  - ម៣១២ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនអាចត្រូវគេស្តាប់ចម្លើយក្នុងឋានៈជាសាក្សីនោះទេ។
  - ក្នុងការអនុវត្តនៅតុលាការកម្ពុជា ទណ្ឌិតឬជនដែលតុលាការសម្រេចឱ្យរួចខ្លួននឹងត្រូវកោះហៅក្នុងឋានៈជាសាក្សីដើម្បីមកចូលរួមសវនាការរបស់ជនជាប់ចោទដទៃទៀត។

សាក្សី

❖ កាតព្វកិច្ចរបស់សាក្សី៖

❑ កាតព្វកិច្ចចូលបង្ហាញខ្លួន៖

- ➢ នៅដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត គ្មានសញ្ញាណ ***សាក្សី*** នោះឡើយ គឺមានតែ ***អ្នកអាចផ្តល់ព័ត៌មានអំពីរឿងហេតុ*** ខណៈក្រមព្រហ្មទណ្ឌបានចែងអំពីបទបដិសេធក្នុងការចូលខ្លួនក្នុងឋានៈជាសាក្សី។ ការអនុវត្តជាក់ស្តែងគឺអយ្យការចេញដីកាកោះហៅសាក្សី ហើយត្រូវមានកាតព្វកិច្ចចូលបង្ហាញខ្លួន។
- ➢ ការស៊ើបសួរ និងជំនុំជម្រះ៖ សាក្សីមានកាតព្វកិច្ចត្រូវចូលបង្ហាញខ្លួន ម១៥៣ (ដីកាបង្គាប់ឱ្យនាំខ្លួន) ម៣១៥ (ដីកាបង្គាប់ឱ្យនាំខ្លួន) ក្រម ម៥៣៨ ព្រហ្មទណ្ឌ (បទបដិសេធក្នុងការចូលខ្លួន)។

❑ កាតព្វកិច្ចធ្វើសម្បថ ម១៥៤ ត្រូវស្បថ ម១៧៩ ម៣២៨(ម១៥៦ រួចពីសម្បថ)

សាក្សី

- **កាតព្វកិច្ចផ្ដល់ចម្លើយ៖** សម្បថគឺដើម្បីបង្ហាញអំពីភក្ដីភាពក្នុងការផ្ដល់ចម្លើយ៖
  - ការផ្ដល់ចម្លើយគឺត្រូវតែផ្ទាល់មាត់ (សាក្សីអាចអានឯកសារ?)
  - ការផ្ដល់ចម្លើយត្រូវធ្វើឡើងភ្លាម។
  - ការផ្ដល់ចម្លើយតម្រូវឱ្យសាក្សីមិនត្រូវទាក់ទងគ្នានាពេលសវនាការ ម៣២២។
  - ការផ្ដល់ចម្លើយត្រូវតែទាក់ទងនឹងអង្គហេតុដែលចោទប្រកាន់ ឬ ផ្លូវចិត្ត ឬ បុគ្គលភាពរបស់ជនដែលត្រូវចោទប្រកាន់។

សាក្សី

- កាតព្វកិច្ចផ្ដល់ចម្លើយអនុវត្តដោយគោរពផងដែរនូវកាតព្វកិច្ចរក្សាការសម្ងាត់វិជ្ជាជីវៈ។
  - ការមិនប្ដឹងបរិហារអំពីបទឧក្រិដ្ឋ ម៥២៩ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ និងការមិនផ្ដល់ភស្តុតាងនៃភាពគ្មានទោស ម៥៣៩ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ នឹងត្រូវលើកលែងឱ្យរួចផុតពីទោស ចំពោះបុគ្គលដែលច្បាប់តម្រូវឱ្យរក្សាអាថ៌កំបាំងវិជ្ជាជីវៈ។
  - មិនមានបទប៉ះពាល់ដល់ការសម្ងាត់វិជ្ជាជីវៈទេ កាលណាក្នុងឱកាសប្រកបវិជ្ជាជីវៈរបស់ខ្លួន ហើយបានបង្ហាញដល់អាជ្ញាធរតុលាការ រដ្ឋបាល ឬ វេជ្ជសាស្ត្រ អំពីការធ្វើបាបអនីតិជនអាយុយ៉ាងតិច ១៥ ឆ្នាំ ម៣១៥ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ (សូមមើល ម៥៣០)។

ការការពារសាក្សី

❖វិធានការការពារសាក្សី ឧ.ការលាក់អត្តសញ្ញាណ ឬអាសយដ្ឋានសាក្សី ឬមន្ត្រីនគរបាល ឬការតាំងអត្តសញ្ញាណសាក្សី។ តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប ហាមឃាត់ករណីផ្តន្ទាទោសបុគ្គលណាម្នាក់ដោយផ្អែកលើសក្ខីកម្មអនាមិក។

❖**អ.វ.ត.ក៖ កន្លែងស្នាក់នៅរបស់សាក្សី** - វិធានការការពារអាសយដ្ឋាន ឬកន្លែងសាក្សីស្នាក់នៅ ធ្វើឡើងក្នុងគោលបំណងរឹតត្បិតការបង្ហាញខ្លួនរបស់សាក្សីដើម្បីរក្សាសុវត្ថិភាពចៀសផុតពីការគំរាមកំហែងផ្សេងៗ ឬផ្តល់នូវវិធានការឆ្លើយតបដ៏សមស្របចំពោះការគំរាមកំហែងដល់អត្តសញ្ញាណរបស់សាក្សី។

ការការពារសាក្សី

❖**អ.វ.ត.ក៖ ក្នុងបន្ទប់សវនាការ** អង្គជំនុំជម្រះ អាចចេញវិធានការការពារដែលត្រូវអនុវត្តក្នុងអំឡុងពេលសាក្សីផ្តល់សក្ខីកម្ម ដើម្បីការពារអត្តសញ្ញាណ និងកន្លែងស្នាក់នៅរបស់សាក្សី។ វិធានការទាំងនោះរួមមាន៖

- ការដកចេញនូវឈ្មោះ អាសយដ្ឋាន កន្លែងស្នាក់នៅ និងព័ត៌មានផ្សេងទៀតរបស់សាក្សីដែលអាចនាំឱ្យស្គាល់អត្តសញ្ញាណរបស់សាក្សីបាន (ដីការក្សាការសម្ងាត់ និងហាមបញ្ចេញជាសាធារណៈ)
- ការប្រើឈ្មោះសម្ងាត់(រហស្សនាម)ជំនួសឈ្មោះពិត នៅពេលនិយាយទៅកាន់សាក្សី

ការការពារសាក្សី

- ការលុបឈ្មោះសាក្សីពីសំណុំឯកសារតុលាការ និងការបិទស្លាកបោះត្រាសម្គាល់ ឬ កោសលុបព័ត៌មានពីកំណត់ហេតុសាធារណៈជាដើម។
- ការបំប្លែងសំឡេងដើម និង/ឬបិទបាំងភិនភាគរបស់សាក្សីពីអេក្រង់ទូរទស្សន៍របស់តុលាការ និង/ឬដាក់អេក្រង់នៅជុំវិញសាក្សីដើម្បីកុំឱ្យសាធារណជនដែលនៅកន្លែងអង្គុយក្នុងបន្ទប់សវនាការអាចសម្គាល់សាក្សីបាន។
- ការរៀបចំនីតិវិធីសវនាការសម្ងាត់ ពោលគឺបិទទ្វារដើម្បីរក្សាការសម្ងាត់។

សិទ្ធិទទួលបានសាក្សី

- ICCPR ម១៤ ចំណុច៣ (ង) *ត្រូវមានការសួរចម្លើយ ឬសុំឱ្យសួរចម្លើយទៅលើសាក្សីដាក់បន្ទុកនិងសុំឱ្យសាក្សីដោះបន្ទុកចូលខ្លួន ដើម្បីសួរចម្លើយក្នុងនាមខ្លួនក្នុងលក្ខខណ្ឌដូចគ្នានឹងសាក្សីដាក់បន្ទុក។*
- ម១២៧ ការស្នើបសួរដាក់បន្ទុក និងដោះបន្ទុក។
- ម២៩៧ *សាក្សីខាងដាក់បន្ទុកដែលមិនទាន់បានសួរចម្លើយតទល់គ្នាជាមួយជនជាប់ចោទត្រូវតែកោះហៅឱ្យចូលរួមក្នុងសវនាការ។*
- ម៣២៤ *ភាគីអាចសុំឱ្យតុលាការស្តាប់ចម្លើយក្នុងឋានៈជាសាក្សីនូវបុគ្គលដែលមានវត្តមាននៅក្នុងបន្ទប់ ប៉ុន្តែមិនបានកោះហៅឱ្យបានត្រឹមត្រូវទេ។*

តម្លៃនៃការផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់សាក្សី

- **សក្ខីកម្មអាចត្រូវបានធ្វើឡើងដោយភូតភរកុហកដោយចេតនា៖** ម៥៤៥ បទផ្តល់សក្ខីកម្មក្លែងក្លាយ បន្ទាប់ពីស្បថនៅមុខតុលាការ ឬ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ក្នុងក្របខណ្ឌនៃដីកាចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួស។ ត្រូវរួចផុតពីទោស ប្រសិនបើសាក្សីនេះប្រែក្រឡាស់ដោយឯកឯងនូវសក្ខីកម្ម ហើយនិយាយការពិតមុនសេចក្តីសម្រេចបិទបញ្ចប់កិច្ចនីតិវិធី។
- **សក្ខីកម្មអាចមានការភ័ន្តច្រឡំ៖** សូម្បីតែសាក្សីសុចរិតក៏អាចមានការភ័ន្តច្រឡំ ហើយដែលចៅក្រមមានអំណាចវាយតម្លៃដោយសេរី។

ភស្តុតាងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ

- សំណេរអាចបង្កើតជាបទល្មើសដូចជាក្លែងឯកសារ ការគម្រាមដោយសំណេរជាដើម។
- កំណត់ហេតុរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌មានកម្លាំងភស្តុតាងដែលចៅក្រមត្រូវតែជឿរហូតដល់មានភស្តុតាងផ្ទុយ ម១១០ ក១ និងម១១៨ ក១។
- ការឆ្លើយឆ្លងតាមលិខិត ឬ សារឆ្លើយឆ្លងតាមទូរស័ព្ទអាចក្លាយជាភស្តុតាង។
- ភស្តុតាងជាកិច្ចសន្យា ដែលតាមវិធានរដ្ឋប្បវេណីមួយចំនួនទាមទារនូវលាយលក្ខណ៍អក្សរ។
- របាយការណ៍ហិរញ្ញវត្ថុ ឬសវនកម្មដែលមានបង្ហាញតួលេខ។

កោសលវិច័យ

- កោសលវិច័យដើម្បីបង្កើតភស្តុតាង ខុសពីកោសលវិច័យលើបុគ្គលភាពទណ្ឌិតដើម្បីទទួលបាននូវការព្យាបាល ជាដើម។
- គ្មានឡើយអ្នកជំនាញកោសលវិច័យរបស់ភាគីចោទប្រកាន់ និងភាគីការពារក្តី។ ការធ្វើកោសលវិច័យគឺមិនចំពោះមុខ ក៏ប៉ុន្តែលទ្ធផលកោសលវិច័យត្រូវតែយកមកពិភាក្សាដេញដោលដោយចំពោះមុខ។
- កោសលវិច័យបន្ថែម និងប្រតិកោសលវិច័យ ម១៧០។

កោសលវិច័យ

- ❖អ្នកជំនាញត្រូវតែបំពេញការងារតាមការបង្គាប់របស់តុលាការ ម១៦៥ និងក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់ចៅក្រម ម១៦៦។
- ❖អ្នកជំនាញត្រូវសរសេររបាយការណ៍ និងដាក់ជូនតុលាការតាមកាលកំណត់ ម១៦៥ ម១៦៦ ១៦៨។
- ❖អ្នកជំនាញបកស្រាយនៅសវនាការអំពីលទ្ធផលនៃការរកឃើញ។
- ❖ចៅក្រមមិនត្រូវបានបង្ខំជាប់ជំពាក់ទទួលយកសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់អ្នកជំនាញនោះទេ (ឥស្សរចិត្តរបស់ចៅក្រម)។

សច្ចធារណ៍

❖ **សច្ចធារណ៍តាមផ្លូវច្បាប់ (បង្កើតឡើងដោយច្បាប់)**៖ សច្ចធារណ៍នៃនិរទោស សច្ចធារណ៍នៃការការពារស្របច្បាប់ (ម៣៤ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ) សច្ចធារណ៍នៃពិរុទ្ធភាព ដែលជាទូទៅអាចបដិសេធដោយភស្តុតាងផ្ទុយ។

❖ **សច្ចធារណ៍តាមផ្លូវតុលាការ (បង្កើតឡើងដោយតុលាការ)**៖ ការអនុវត្តនៅតុលាការកម្ពុជា ការទទួលទិញ ឬបញ្ចាំម៉ូតូ ឬរថយន្ត ដោយគ្មានលិខិតសម្គាល់កម្មសិទ្ធិ គឺជាការសង្ស័យអំពីបទទទួលផលចោរកម្ម។ សហព័ទ្ធឬកូនរបស់ជនរងគ្រោះដែលស្លាប់ ត្រូវសន្មតថាមានព្យសនកម្មផ្លូវចិត្ត។

សូមអរគុណ